

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์
และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปรีดา หนูชู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2562

**The Development of a Thai Language Instructional Model to Foster
Analytical Thinking and Media Literacy among Lower
Secondary School Students**

Preeda Nuchoo

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Education**

Department of Curriculum and Instruction

College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

2020

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และ
การรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอโดย นางสาวปรีดา หนูชู

หลักสูตร ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

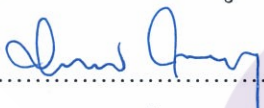
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร โกมารทัต

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัญรัช วิภคภูมิประเทศ)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร โกมารทัต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภา ต้นดิษฐเวช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์)

วิทยาลัยครุศาสตร์รับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม่น โกศล)

วันที่ 24 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2563

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ชื่อผู้เขียน	ปรีดา หนูชู
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองแถม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร โกมารทัต
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) มีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย 2) การออกแบบและพัฒนา 3) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น 4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดลางพระนางสร้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลาทดลอง 25 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย 3) แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 5) แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ และ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (Paired Sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชื่อว่า IPAT Model มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมี 5 ขั้นตอน (1) สร้างความสนใจ (2) สืบค้นและสืบค้น (3) อธิบายและสรุป โดยใช้ ส. จ. ป. ล. (หัวใจนักปราชญ์) และการวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) (4) ขยายความรู้ (5) ประเมินผล และ

4) การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบของรูปแบบนี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.49)

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะมีการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.49$, S.D. = 0.57)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, ภาษาไทย, การคิดวิเคราะห์, การรู้เท่าทันสื่อ, ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Thesis Title	The Development of a Thai Language Instructional Model to Foster Analytical Thinking and Media Literacy among Lower Secondary School Students
Author	Preeda Nuchoo
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Anchali Thongaim
Co-Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Somporn Komaratut
Department	Curriculum and Instruction
Academic Year	2019

ABSTRACT

This study aimed at developing and investigating of a Thai instructional model with the purpose of promoting analytical thinking and media literacy among lower secondary school students. It is a quasi-experimental research study, entailing four steps, namely, (1) studying of research background from relevant documents and concepts, (2) designing of research framework, (3) running a trial of the proposed instructional model, and (4) evaluating and improving of the model. The subjects of the study were 33 lower secondary school students. They were Mathayomsusa 2 students at Thalang Pranang Sang School under Phuket's Primary Education Service Zone 1. The sampling was a purposive sampling technique. The total period of the experiment was 25 hours. The research instruments were (1) Thai language instructional plans, (2) the Thai language's achievement test, (3) a media literacy scale, (4) a group work assessment form, (5) a scale measuring one's analytical thinking, and (6) a scale measuring students' satisfaction. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation (SD), and paired samples t-test.

The findings were as follows:

1. The IPAT model entails 4 components: (1) Principles, (2) Aim and objectives, (3) Instructional activities of five steps, namely a) Getting students' attention and interest, b) Doing surveys and exploration, c) Explaining and summarizing through the use of Su-Ji-Pu-Li process (Heart of the Philosopher) and analyzing based on Bloom's Taxonomy, d) Expanding of knowledge, and e) Assessment and evaluation, and (4) Assessment and evaluation. It was found that

the appropriacy level of the components of the model was at the highest level ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.49).

2. Regarding the effectiveness of the instructional model, it was found that:

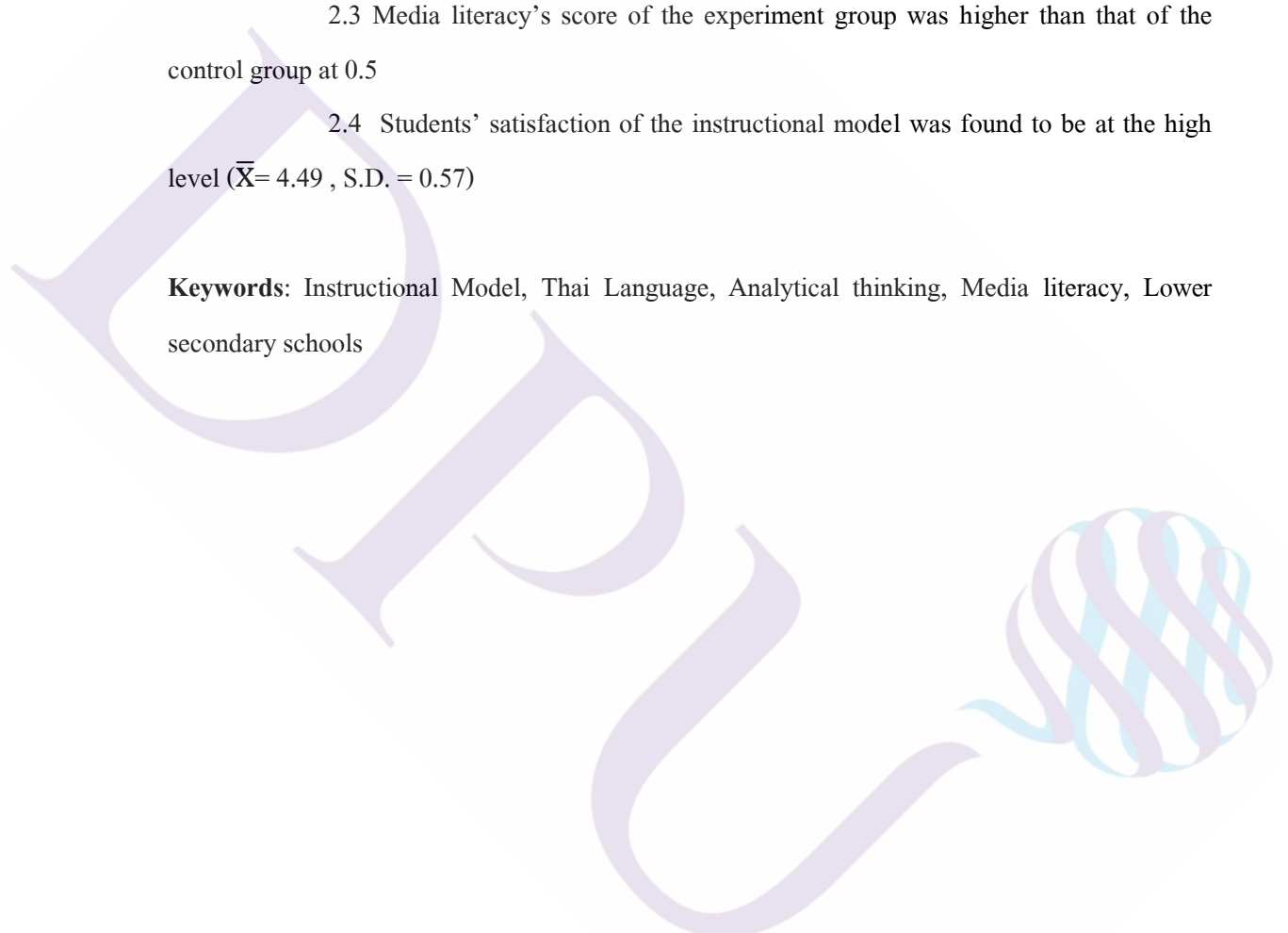
2.1 Students' analytical thinking posttest score was higher than that of the pretest score at 0.5

2.2 Students' posttest score was higher than that of the pretest score at 0.5

2.3 Media literacy's score of the experiment group was higher than that of the control group at 0.5

2.4 Students' satisfaction of the instructional model was found to be at the high level ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57)

Keywords: Instructional Model, Thai Language, Analytical thinking, Media literacy, Lower secondary schools

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร โกมารทัต อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านทั้งสองเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญชัช วิกิตภูมิประเทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เบญจพร สว่างศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัชราภา ดันติสุขเวช ที่กรุณาได้รับเป็นคณะกรรมการสัมมนาและสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยนี้ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ลิ้ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตกาล ชารีย์ มณฑป อาจารย์ ดร.ไพทยา มีสัจย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สุปীনานนท์ และอาจารย์ ดร.ปาริชาติ โปธิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่อนุเคราะห์ตรวจประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมอันจำเป็นและเป็นประโยชน์ สำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ให้บรรลุผลอย่างดียิ่งตามเจตนารมณ์ของผู้วิจัย

ขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ปีการศึกษา 2562 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีตลอดการทดลองเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยครุศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง รวมทั้งคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่เมตตา พร้อมมอบทุนลดหย่อนค่าเล่าเรียน ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสพัฒนาตนเองและสำเร็จการศึกษาในระดับดุขฎีบัณฑิต

คุณค่าและความดีงามอันพึงบังเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ทุกท่าน ที่ได้วางรากฐานการศึกษาและประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย จนกระทั่งประสบความสำเร็จมา ณ ที่นี้ด้วย และขออุทิศแด่นายปรีชา หนูชู (พี่ชายผู้ล่วงลับ) และขอมอบให้แก่ครอบครัวของพี่ชาย พี่สาว น้องสาว บุตรชาย และหลาน ตลอดจนผู้มีพระคุณ เพื่อน พี่น้องทุกท่าน ผู้ซึ่งให้การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ด้วยดีเสมอมา

ปรีดา หนูชู

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ประเด็นปัญหาของการวิจัย.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	8
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	11
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน.....	16
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์.....	36
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหัวใจนักปราชญ์.....	61
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ.....	62
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะหาความรู้.....	94
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม.....	111
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	115
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียน.....	126
2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	133

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	135
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย.....	136
ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา.....	145
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิด วิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ.....	152
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน.....	165
4. ผลการศึกษา.....	167
4.1 ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน.....	167
4.2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน.....	180
5. บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	197
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	197
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	199
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	204
บรรณานุกรม.....	206
ภาคผนวก.....	219
ก ราชานามและเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	220
ข เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน.....	223
ค เครื่องมือในการวิจัย.....	268
ง ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน.....	292
จ หนังสือถึงหน่วยงาน.....	294
ประวัติผู้เขียน.....	308

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 เปรียบเทียบสภาพของห้องเรียนแบบสร้างองค์ความรู้และแบบดั้งเดิม.....	29
2.2 แสดงวิธีการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ และขั้นตอนของกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้แบบเรียนรู้จากกลุ่ม.....	32
2.3 คุณลักษณะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ นักทฤษฎีและปีที่คิดค้น.....	86
2.4 รูปแบบการสอนและบทบาทของครูที่สอนด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น.....	100
2.5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น.....	101
2.6 การเปรียบเทียบขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้ นักทฤษฎีและปีที่คิดค้น.....	106
3.1 การสังเคราะห์ทฤษฎี/แนวคิดและหลักการสำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	138
3.2 แสดงขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	144
4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	168
4.2 แสดงคุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ.....	169
4.3 แสดงสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	172
4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	176
4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	178
4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้.....	179
4.7 แสดงคะแนน/ร้อยละความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pretest) ของนักเรียน.....	180
4.8 แสดงคะแนน/ร้อยละความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (Posttest) ของนักเรียน.....	182

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.9 แสดงคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest - Posttest) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	184
4.10 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest- Posttest)โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	186
4.11 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	187
4.12 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	188
4.13 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	189
4.14 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	191
4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะการรู้เท่าทัน สื่อ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	192
4.16 เปรียบเทียบคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	194
4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย.....	195

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ห่วงโซ่วงจร (Cybernetic) ที่เป็นพื้นฐานทั่วไปของระบบ.....	20
2.2 การนำห่วงโซ่วงจรระบบมาใช้กับการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน.....	20
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	134
3.1 หลักการสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิด วิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ.....	143
3.2 การสังเคราะห์หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ.....	146
3.3 การสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ.....	147
3.4 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้ เท่าทันสื่อ.....	148
3.5 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	166
4.1 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้ เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสื่อ โดยสื่อใหม่ (New media) เช่น คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาแทนที่สื่อดั้งเดิม (traditional media) เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ จึงเกิดคำศัพท์ใหม่คือคำว่า “การรู้เท่าทันสื่อใหม่ (New media literacy)” ซึ่งเป็นยุคที่มีการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสื่อใหม่ (new media technologies) ในหลากหลายรูปแบบ เช่น อินเทอร์เน็ต และเว็บ 2.0 เป็นต้น โดยความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อที่มีอยู่เดิมอาจไม่เพียงพอสำหรับบุคคลที่จะดำรงชีวิต ในสภาพแวดล้อมสื่อใหม่ เนื่องจากสื่อใหม่มีความจำเป็นต่อสังคมมนุษย์และบุคคลจำเป็นที่จะต้องหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมดังกล่าวได้ และแม้ว่าการรู้เท่าทันสื่อจะมีพัฒนาการที่เปลี่ยนไปตามกระแสของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก็ตาม และ Lin, et al. (2013) ได้อธิบายถึงความเหมือนกันในเชิงขอบเขตความหมาย คำว่า “การรู้เท่าทันสื่อ” และ “การรู้เท่าทันสื่อใหม่” โดยทั้ง 2 คำมีความเหมือนกันในเรื่องของวิธีการทำความเข้าใจสื่อ บทบาทของสื่อในสังคมและจุดมุ่งหมายของการรู้เท่าทันสื่อ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในยุคที่สื่อออนไลน์มีกระบวนการทำงานที่ซับซ้อนและยากต่อการควบคุมนั้น ควรมีการฝึกฝนเด็กและเยาวชนไทยให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เพราะสื่อออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสาร แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาและเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้มีทักษะในการเข้าถึงสื่อ และสามารถวิเคราะห์ ประเมินสื่อจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และเป็นการปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยร้ายที่แฝงมากับสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ๆ

การรู้เท่าทันสื่อ เป็นเรื่องที่ทำท้ายสำหรับผู้บริโภคสื่อทุกคนบนโลกข่าวสารที่ไร้พรมแดน เช่นปัจจุบัน ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้รับสื่อ การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้นักเรียนและวัยรุ่นไม่ถูกรอบงาจากสื่อหรือบริษัทผู้ผลิตที่คาดหวังผลกำไรที่จะหลอกล่อให้วัยรุ่นซื้อสินค้า (โตมร อภิวันทนากร, 2556, น. 36) สื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตของเยาวชนและส่งผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรม ซึ่งไม่สามารถป้องกันสื่อที่สร้างผลกระทบด้านลบกับชีวิตเยาวชนได้ ดังที่ ศรีดา ตันตะอริพานิช (2555, น. 51) กล่าวว่า เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่กับสื่อวันละไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง รวมแล้วมากกว่าเวลาเรียน มากกว่าเวลาที่อยู่กับผู้ปกครองแนวโน้มในอนาคต สื่อจะเข้ามาครอบครองเวลาส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนไปโดยไม่รู้ตัว ในโลกยุคดิจิทัล อุปกรณ์ไอซีที (ICT : Information and Communication Technology) และ Naisbitt (2011 อ้างถึงใน เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2557, น. 85) กล่าวถึง ประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อว่า สื่อที่ชาญฉลาด สามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อโดยใช้วิธีคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถเลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัยและตรงกับความสนใจที่จะนำไปใช้ สามารถใช้สื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมที่มีการครอบงำด้วยสื่อ และสามารถประเมินทักษะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสื่อสากลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

ทุกคนล้วนแต่ได้รับสารในปริมาณมากมายมหาศาลผ่านการนำเสนอของสื่อและด้วยเทคโนโลยีของสื่อที่ได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สารเหล่านั้นมีผลกระทบต่อพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม และโดยเฉพาะผลที่เกิดกับสุขภาพทั้งของตัวเราและสังคม ดังนั้นการสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อ เพื่อพัฒนาความสามารถให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร โดยเฉพาะเด็ก และวัยรุ่น จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันเราจึงจำเป็นต้องเน้นที่กลุ่มเด็กและเยาวชนให้รู้เกี่ยวกับเรื่องของสื่อ เพราะในโลกปัจจุบันสื่อจำนวนมาก อาทิ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร เกมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เทปซีดี โทรศัพท์มือถือ และสื่อกิจกรรมจำพวกการจัดประกวดต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ครอบครองเวลาว่างของเด็ก ๆ ไปเกือบทั้งหมด

เมื่อ “สื่อ” ครอบครองเวลาส่วนใหญ่ของเด็ก จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ และเหตุผลที่เราทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะโฆษณาอันมาจากอิทธิพลหลักของโฆษณา โฆษณาไม่ได้เพียงแค่ทำหน้าที่ช่วยในการสร้างเสริมการขายเท่านั้น แต่ยังส่งสารแบบซ้า ๆ สม่าเสมอว่าโลกที่เราอยู่ทุกวันนี้มันเป็นอย่างไร โฆษณามีส่วนในการสร้างภาพเหมารวม สร้างบทบาททางเพศ ยกตัวอย่าง เช่น การสร้างค่านิยมสมัยใหม่ เจาะจงกลุ่มเป้าหมายเด็กวัยรุ่น โดยใช้เรื่องอิทธิพลของเพศตรงข้ามมาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น โบกี้หน้า ร่างกาย หรือแม้แต่ได้วงแขน ต้อง

ใช้ผลิตภัณฑ์แบบไวท์เทนนิ่งถึงจะดูดี มีคนมาสนใจ เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่เราต้องทำความรู้จักสื่อและเรียนรู้สื่อ (มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม), 2547) Naisbitt (2011, p. 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อว่า ช่วยเป็นผู้บริโภค สื่อที่ชาญฉลาด สามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อโดยใช้วิธีคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถเลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัยและตรงกับความสนใจที่จะนำไปใช้สามารถใช้สื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมที่มีการครอบงำด้วยสื่อ และสามารถประเมินทักษะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสื่อสากลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และ Baran (2006, pp. 112-113) ได้กล่าวว่า บุคคลที่รู้เท่าทันสื่อต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) มีความพยายามเพื่อเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มากระตุ้น ขยะบริโภคสื่อพร้อมกับขจัดมันออกไป สิ่งกระตุ้นกระบวนการสื่อสารเหล่านี้เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่ผิด ๆ ของเราเองเป็นส่วนมาก เช่น ขณะดูโทรทัศน์ เรามักจะทำอย่างอื่นไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น กิน อ่าน และคุยโทรศัพท์หรือขับรถพร้อม ๆ กับการฟังวิทยุ เป็นต้น ทั้งนี้เราจะสร้างความหมายของเราเองได้อย่างมีคุณภาพหรือไม่ ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าเรามีความพยายามที่จะเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มากระตุ้นขยะบริโภคสื่อพร้อมกับขจัดออกไปได้มากแค่ไหน

2) เข้าใจ และย้ำเกรงอิทธิพลของสารในสื่อ โดยปกติเราจะละเลยอิทธิพลของสื่อ โดยมักเห็นว่าผู้อื่นได้รับสื่อ แต่ตัวเราไม่ได้รับ (Third Person Effect) คือ เรามีความรู้เท่าทันสื่อ เพียงพอที่จะเข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อต่อทัศนคติ พฤติกรรม และค่านิยมของคนอื่น แต่ไม่มีความตระหนักในตัวเอง และเชื่อสัจพจน์ที่จะเห็นอิทธิพลของสื่อที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเราเอง

3) สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการโต้ตอบด้วยอารมณ์ และการโต้ตอบด้วยเหตุผลออกจากกัน เมื่อตัวเรามีปฏิกิริยาตอบสนอง และการกระทำ โต้ตอบกับเนื้อหาสื่อ เนื้อหาสื่อมักจะสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดใจให้เราอารมณ์ร่วม เราชอบที่จะเคลิบเคลิ้มไปกับเพลง ภาพยนตร์ และรายการโทรทัศน์ที่ดี อย่างไรก็ตามเราไม่ควรระบุนสาเหตุผลไปว่า เมื่อเรามี อารมณ์ร่วมกับเนื้อหาสารนั้น หมายความว่า เนื้อหาสารนั้นจะไม่มีนัย หรือความหมายที่สำคัญสำหรับชีวิตเรา เราควรตั้งคำถามกับตนเองว่า ภาพยนตร์โทรทัศน์ นั้นบ่งบอกประเด็นใดใกล้ตัวเราที่เป็นประเด็นที่ใหญ่กว่า แทนที่จะมีอารมณ์ร่วมไปกับภาพในโทรทัศน์ ซึ่งตั้งใจแพร่ภาพ ออกมาเพื่อให้มีผลกับอารมณ์ของเราเท่านั้น เราสามารถสร้างความหมายโดยเริ่มต้นจากอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของเราเอง เช่น ถามตัวเองว่าทำไมเนื้อหานี้ถึงทำให้เรารู้สึกแบบนี้ได้

4) สามารถพัฒนาตนเอง ให้ตั้งความหวังกับเนื้อหาสื่อให้ได้ในระดับสูงมาก เรา ควรตั้ง ความคาดหวังกับเนื้อหาสื่อให้อยู่ระดับสูง เนื่องจาก ถ้าเราตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย เราก็มี แนวโน้มที่จะพยายาม และให้ความสนใจในการสร้างความหวังน้อย ตัวอย่างของ พฤติกรรมที่ทำให้เกิด การตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย ได้แก่ การเปิดโทรทัศน์ แล้วหารายการที่จะดูมากกว่าหาดูรายการ โทรทัศน์ ทั้งหมดก่อน เพื่อดูว่ารายการใดน่าชมบ้าง

5) รู้จักคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท และตระหนักได้ว่าสื่อใดมีคุณลักษณะของสื่อ ต่างประเภทกันผสมกัน ตัวอย่างประเภทของสื่อ ได้แก่ ข่าวภาคค่ำ สารคดี หรือ ภาพยนตร์สยองขวัญ เป็นต้น การผสมสื่อต่างประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์สื่อ และเพิ่มปริมาณผู้ชม อันหมายถึงผล กำไรที่ตามมาด้วย ส่งผลให้การอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้น ถ้ามีทักษะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้นถ้ามีคุณลักษณะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อได้ง่าย

6) สามารถคิดวิเคราะห์สารจากสื่อ ไม่ว่าจะที่มาของสารจากสื่อ นั้นจะน่าเชื่อถือมากแค่ไหน ความน่าเชื่อถือของสื่อเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปกครอง โดยประชาชน เนื่องจากสื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการปกครองในระบอบนี้ ดังนั้นบางครั้ง สื่อจึงถูกเรียกว่าเป็น ฐานันดรที่ 4 อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรเชื่อทุกอย่างตามที่สื่อรายงานแม้ว่า สื่อนั้นจะน่าเชื่อถืออย่างมากก็ ตาม

7) รู้ภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ และสามารถเข้าใจผลกระทบของภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ ไม่ว่าจะ ชับซ้อนเพียงใด สื่อแต่ละประเภทมีคุณลักษณะ และรูปแบบที่แตกต่างกันเฉพาะตัว นอกจากนี้วิธีการ สื่อสารแต่ละวิธียังมีภาษาเฉพาะตัวด้วย ดังนั้น เราจึงต้องเข้าใจภาษาสื่อก่อน ถึงจะสามารถอ่านสื่อได้

อย่างไรก็ดี การรู้เท่าทันสื่อ นั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชน เพราะสิ่งที่เด็กและ เยาวชน จะเข้าไปศึกษาหาความรู้ที่เราใช้กันคือ สื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งเกี่ยวข้องกับที่เด็กและเยาวชน ที่ต้องเข้าถึงสื่อและวิเคราะห์สื่อที่จะต้องนำมาใช้เบื้องต้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) และการคิดวิเคราะห์มาใช้เป็น แนวทางในการศึกษาหาข้อมูล คัดเลือกข้อมูลในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการเลือกข้อมูลออนไลน์ ทั้งหมดด้วย เพื่อการรู้เท่าทันสื่อดังกล่าว

สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีแนวคิดเริ่มต้นมาจาก Robert Karplus ที่ เป็นผู้เสนอการจัดการเรียนรู้วิธีนี้ในระดับประถมศึกษา เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจในการเรียน และลดความน่าเบื่อหน่ายของการเรียนในห้องเรียน โดยจุดเริ่มต้นของวัฏจักรการเรียนรู้นี้มีพื้นฐานมา จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และผลงานของ Ausubel และแนวคิดการสร้างความรู้

ด้วยตนเองที่เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการสอนวิทยาศาสตร์ (Trowbridge และ Bybee, 1996, p. 204; Robertson, 1996; Abraham, 1997, p. 219 อ้างถึงใน นันทกา คันธิงค์, 2547, น.17) การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) เป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้นเสาะหา สืบตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ ความรู้นั้นอย่างมีความหมายจึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบการสอน โดยให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเองครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่ Karplus & Thier (1967) ได้นำเสนอรูปแบบวงจรการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา โดยมีขั้นตอนทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (exploration) ขั้นสร้าง (invention) และขั้นค้นพบ (discovery) ต่อมา Eisenkraft (2003, pp. 57-59) ได้พัฒนารูปแบบของวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนเป็น 7 ขั้นตอน โดยอินเซนคราฟต์ได้ให้เหตุผลว่าขั้นตอนของวงจรการเรียนรู้แบบ 5E เป็นขั้นตอนที่ยังไม่ต่อเนื่อง และยังไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการเพิ่มขั้นตอนของการเรียนรู้ อีก 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (elicit) และขั้นนำความรู้ไปใช้ (extend) ได้แก่ 1) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม 2) ขั้นเร้าความสนใจ 3) ขั้นสำรวจและค้นหา 4) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 5) ขั้นขยายความคิด 6) ขั้นตอนการประเมินผล และ 7) ขั้นนำความรู้ไปใช้ นอกจากนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2548) ยังได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมิน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เช่น งานวิจัยของ สุทธภา บุญแซม (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง คลื่นแม่เหล็ก ไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) ลัดดาวัลย์ จิมอาษา (2554) ได้ศึกษาผลของทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนพุดพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และ Somers (2005) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่อง พืชชายฝั่งของรัฐหลุยส์เซียน่า สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้น นอกจากนี้ Mecit (2006) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนโดยวงจรการเรียนรู้รูปแบบ 7E ในการปรับปรุงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเกรด 5 เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่า เด็กไทยยังประสบปัญหาในเรื่องของการคิดวิเคราะห์อยู่ไม่น้อย ซึ่งปัญหาของการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ อาจเกิดมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับที่ วีระ สุกสังข์ (2550) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน ครูผู้มีบทบาทสำคัญไม่ได้นำความคิดไปใช้จัดกิจกรรมอย่างจริงจัง ครูอาจจะสอนให้นักเรียนคิด แต่การสอนนั้นยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ทำให้ปัญหาการคิดของนักเรียนจึงยังมีอยู่ นักเรียนยังไม่มีประสบการณ์การคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะสำคัญที่ต้องฝึกฝน ดังที่ บลูม (Bloom, 1956) ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบไปด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร

รูปแบบการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์เป็นเรื่องหนึ่ง ที่ควรนำมาพัฒนาเพราะการคิดวิเคราะห์คือพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้เบื้องต้นซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ขั้นสูง ดังที่ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, น. 3-4) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ การปูพื้นฐานการคิดและการสร้างเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงการศึกษาระดับสูง การได้รับการพัฒนาการคิด ตั้งแต่เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาเฉียบแหลม เป็นคนรอบคอบ ตัดสินใจได้ถูกต้องสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลจากการเรียนให้คิดจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน เพื่อจะเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป และบลูม (Bloom et. al, 1956, pp. 201 – 207) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์หรือ ความสามารถคิดวิเคราะห์ด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด 2) ความคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่า มีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมาก น้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน 3) การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้าง เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่า สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ในสภาพ เช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไร หรือยึดถือคติ ใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญ ที่สุด การที่จะวิเคราะห์เชิงหลักการได้ดี

จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้เสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางหนึ่งซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ได้ คือ หัวใจนักปราชญ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง การศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องคุณภาพรวมทั้งประเทศ เพราะทุกวันนี้การศึกษาค่อนข้างอ่อนแอ และมุ่งเน้นการเรียนการสอนเนื้อหาบางเรื่องมากเกินไป ทรงมีพระราชดำริให้มีการนำหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การถามและการเขียน อีกทั้งยังจะเป็นเทคนิคในการช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้เก่งมากขึ้น โดยทรงมีพระราชดำรินำมาใช้ในการจัดการศึกษา (แพง ชินพงศ์, 2558)

พระยาอุปกิตศิลปสาร (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) ได้แสดงถึงความสำคัญของการอ่าน การคิด และการเขียน ไว้ในหัวใจนักปราชญ์ "สุ. จิ. ปุ. ลิ." 1) สุ. คือ สุตะ การฟัง ได้แก่ การแสวงหาความรู้ เพราะการเล่าเรียนในสมัยโบราณต้องอาศัยการฟังเป็นพื้น เพราะการใช้หนังสือยังไม่แพร่หลาย จึงจัดเอาการฟังเป็นหัวข้อสำคัญ คนที่จะเป็นนักปราชญ์ได้ต้องฟังมามาก ซึ่งเรียกว่า "พหูสูต" คือ ผู้ฟังมาก 2) จิ. คือ จินตนะ แปลว่า ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 รองจากการฟังหรือ การอ่าน กล่าวคือ เมื่อเราฟังหรืออ่านเรื่องราวใดๆ เราต้องคิดตามไปด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้จิตไปตามยถากรรมอย่างฟังเสียงนก เสียงกา ถ้าพบข้อความแม้จนคำพูดที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย 3) ปุ. คือ ปุจฉา การถาม ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการถาม 4) ลิ. คือ ลิขิต แปลว่า เขียน สำคัญกว่าอื่น เพราะเป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด การถาม

การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียน หมายถึงความสามารถในความเป็นนักปราชญ์ (ผู้รู้ผู้มีปัญญา) แสดงผลงานการเขียนเพื่อการสะท้อนความเป็นผู้รู้ ผู้มีปัญญา ผลงานการเขียน (ลิขิต) เป็นผลงานที่เกิดจากการอ่าน การฟัง และการถาม (ปุจฉา) จากผู้รู้/จากการอ่านเอกสารของผู้รู้ที่เขียนไว้ ดังนั้น ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน จึงสามารถแสดงออกได้ด้วยผลงาน การเขียน ซึ่งเป็นการเขียนที่เกิดจากการใช้ความคิดที่เป็นผลจากการอ่าน การฟัง และการถาม ที่ผ่านการฝึกฝนมา โดยตลอดอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นความสามารถของผู้มีปัญญาหรือความสามารถในการเป็นนักปราชญ์นั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ ในแหล่งเรียนรู้

จากสื่อออนไลน์จำนวนมากมาย เลือกรวบรวมและศึกษาด้วยการอ่าน การฟังและคิด วิเคราะห์ข้อมูล จะทำให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อที่เข้าไปค้นหาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ อันเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อสร้างทักษะด้านต่างๆ โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้มีความสามารถแสวงหาความรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน

1.2 ประเด็นปัญหาการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมียุทธศาสตร์อย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิผลอย่างไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทัน สื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
  - 2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสามารถการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
  - 2.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน
  - 2.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
  - 2.4 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

2.5 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสะพาน "มงคลวิทยา" โรงเรียนเกาะสีเहरु โรงเรียนบ้านทุ่งคา"บุญขจรประชาอาสา" โรงเรียนวิชิตสงคราม โรงเรียนวัดเทพนิมิต โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ โรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์ โรงเรียนหงส์หยกบำรุง โรงเรียนกลางพระนางสร้าง โรงเรียนบ้านบางเทา และโรงเรียนวัดศรีสุนทร จำนวน 12 คน ซึ่งมีแนวการใช้หลักสุตรแกนกลางเหมือนกัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 12 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่ออกแบบและนำมาทดลองใช้ จำนวน 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน และการสอนภาษาไทย และทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบไปทดลองใช้

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน รวม จำนวน 2,275 คน ซึ่งนักเรียนแต่ละโรงเรียนมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนกลางพระนางสร้างจังหวัดภูเก็ต นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 33 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะตัวชี้วัดกลุ่มสาระภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่แตกต่างกันและโรงเรียนมีความพร้อมที่สามารถจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

- ตัวแปรตาม
1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
  2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  3. คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ
  4. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  5. ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาวิชาภาษาไทย จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การอ่านในชีวิตประจำวัน จำนวน 15 ชั่วโมง และ การฟัง การดูและการพูดจากสื่อ จำนวน 10 ชั่วโมง

4. เวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูระดับมัธยมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมในการพัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ ของครู

2. มีรูปแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทุกรายวิชา และสามารถประยุกต์ใช้บางส่วนกับการจัดการเรียนการสอนในระดับที่ต่ำกว่า หรือสามารถขยายขอบเขตไปสู่การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่มีความเข้มข้นของเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนความพร้อมของผู้เรียนที่มีมากกว่าในระดับมัธยมศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เช่นเดียวกัน

3. มีรูปแบบและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นสำหรับให้ครูผู้สอนได้นำไปศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม บริบท และผู้เรียน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การนำแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอน โดยพัฒนาจาก 3 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับแบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ และแนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ มาพัฒนาให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
- 4) การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย

การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ เป็น ขั้นตอนที่สร้างความสนใจ ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม กำหนด ประเด็นปัญหาที่จะศึกษา

ขั้นที่ 2 สำรวจและสืบค้น (Exploration) เป็นขั้นตรวจสอบปัญหา ดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบสืบค้นและรวบรวมข้อมูล โดยการวางแผนสำรวจตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 อธิบายและสรุป (Explanation) เป็นขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูล ในรูปตาราง กราฟ แผนภาพ เป็นต้น โดยการสรุปผลและการอภิปรายผล ในขั้นนี้มี 2 ขั้นย่อยคือ

ศ. จี. ฟู. ลี.(หัวใจนักปราชญ์) (Philosopher of Heart)

การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้นิยาม คำอธิบายและทักษะ ไปสู่สถานการณ์ใหม่

ขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดย ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้นำหลักการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom, 1956, pp. 201-207) ใช้ร่วมกับ ศ. จี. ฟู. ลี. สร้างเป็นเครื่องมือให้นักเรียนได้ฝึกฝนการวิเคราะห์ 3 ประเด็น ดังนี้

การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด

การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้

สุ. จิ. ปุ. ลิ. หมายถึง หัวใจนักปราชญ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร

สุ. คือ สุต การฟัง หรือการอ่าน

จิ. คือ จินตนะ เมื่อฟังหรืออ่านเรื่องราวใดๆ ต้องคิดตามไปด้วย

ปุ. คือ ปุจฉา การถาม ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการถาม

ลิ. คือ ลิขิต แปลว่า เขียน ซึ่งเป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด การถาม

การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้นักเรียน ประกอบด้วย

การเข้าถึง (Access) (เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ) ได้แก่ ความสามารถในการสืบค้นสื่อ การรับรู้ และเข้าใจเนื้อหาของสื่อ แสวงหาข่าวสารจากสื่อหลายประเภทโดยไม่จำกัดอยู่กับสื่อประเภทใด ประเภทหนึ่งมากเกินไป เก็บข้อมูลที่ได้จากสื่อ และทำความเข้าใจความหมายของสื่อ

การวิเคราะห์ (Analyze) (เกี่ยวกับเนื้อหาสารของสื่อ) ได้แก่ ความสามารถในการตีความเนื้อหาของสื่อว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอส่งผลต่ออะไร ใช้ความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สื่อนำเสนอ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล และหาคำอธิบาย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบ รูปแบบการใช้สื่อและลำดับการเรียงเนื้อหาสื่อ

การประเมินค่า (Evaluate) ได้แก่ ความสามารถในการประเมินคุณภาพของเนื้อหาของสื่อ ประเมินการนำเสนอกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพของสื่อ เปรียบเทียบการนำเสนอกระบวนการผลิตสื่อประเภทเดียวกัน และประเมินคุณค่าของสื่อที่เกิดขึ้นในด้านจิตใจ อารมณ์หรือศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรมหรือประเพณี

4) การสร้างสรรค์ (Create) ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเอง เป็นผู้ผลิตสื่อที่มีการวางแผน เขียนบท ค้นหาข้อมูล เพื่อสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสื่อสารที่ได้กำหนดไว้ เขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์ เสียง และหรือสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ตัดต่อและเผยแพร่เนื้อหาอย่างสร้างสรรค์

ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน IPAT-Model ในกลุ่มทดลอง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดคือ

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี

ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ จำแนกได้ ดังนี้

- 2.1 รูปแบบการสอนและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
  - 2.1.1 ความหมายของรูปแบบ
  - 2.1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ
  - 2.1.3 รูปแบบการเรียนการสอน
  - 2.1.4 ความหมายของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
  - 2.1.5 เครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอน
  - 2.1.6 รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
  - 2.1.7 หลักการพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน
  - 2.1.8 แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอน
  - 2.1.9 การนำเสนอรูปแบบการสอน
  - 2.1.10 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์
  - 2.1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.1 ความหมายทักษะการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.2 ความสำคัญทักษะการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.3 ทฤษฎีทักษะการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.4 องค์ประกอบการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.5 กระบวนการการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.6 เทคนิคการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.7 แนวทางการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์
  - 2.2.8 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์
  - 2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

- 2.3 หัวใจนักปราชญ์
- 2.4 การรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.1 ความหมายการรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.2 ความสำคัญการรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.3 ประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.4 แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.5 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ
  - 2.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 การสืบเสาะหาความรู้
  - 2.5.1 ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้
  - 2.5.2 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
  - 2.5.3 รูปแบบการสอนและบทบาทของครูที่สอนด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น
  - 2.5.4 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น
  - 2.5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบเสาะหาความรู้
- 2.6 พฤติกรรมการการทำงานกลุ่ม
  - 2.6.1 กระบวนการในการทำงานกลุ่ม
  - 2.6.2 การเรียนแบบร่วมมือ (Co-operative Learning)
- 2.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.7.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.7.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.8 ความพึงพอใจในการเรียน
  - 2.8.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 2.8.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
  - 2.8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการเรียน

2.1 รูปแบบการสอนและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

2.1.1 ความหมายของรูปแบบ

ทิสนา แจมมณี (2556, น. 222) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ (Model) ไว้ว่า หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ประกอบด้วย กระบวนการ ขั้นตอนสำคัญ วิธีการ เทคนิค ที่ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ และยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ รูปแบบเป็นรูปธรรม เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย และรูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี

2.1.2 องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบาย หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
5. นำไปสู่การทำนาย (Prediction) สร้างเครื่องมือพิสูจน์ตรวจสอบได้
6. โครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ใช้อธิบายปรากฏการณ์
7. ช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) ขยายขอบเขตการสืบเสาะ
8. สัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าเชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships) (Joyce, B. & Weil, M., 1996)

2.1.3 รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน มีความหมายในลักษณะเดียวกับระบบการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาโดยทั่วไปนิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของการศึกษาหรือการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ”

กับระบบที่น้อยกว่าโดยเฉพาะกับ “วิธีการสอน” ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอน จึงหมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัด กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ (ทิสนา เขมมณี, 2556)

2.1.4 ความหมายของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การใช้ศัพท์บัญญัติที่ขาดความคงเส้นคงวา คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการสอน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาเพราะมีศัพท์ที่ใช้ในหลายรูปแบบ ได้แก่ การออกแบบระบบการสอน (Instructional Systems Design: ISD) การพัฒนาการสอน (Instructional Development) การออกแบบการสอน (Instructional Design) การพัฒนาระบบการสอน (Instructional Systems Development: ISD) อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำทั้งหมดนั้นจะมีความหมายครอบคลุมถึง “กระบวนการจัดโครงสร้างที่รวมถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนาการนำไปใช้ และการประเมินผล การสอน (Gustafson & Branch, 2002)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน” ซึ่งจะครอบคลุมกิจกรรมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ

- 1) การวิเคราะห์บริบทและความจำเป็นของผู้เรียน
- 2) การออกแบบลักษณะเฉพาะบางอย่างที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและส่วนที่เป็นความต้องการในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์
- 3) การพัฒนาผู้เรียนและการจัดการวัสดุอุปกรณ์
- 4) การประเมินผลของการพัฒนาทั้งในเชิงการประเมินระหว่างกระบวนการ และการประเมินรวบยอดโดยมุ่งประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์

2.1.5 เครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอน

การพัฒนาการสอนเป็นเรื่องที่ซับซ้อนนับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ในการสอน ซึ่งการพัฒนาการสอนจำเป็นต้องอาศัยหลักการที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การผลิตและการพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาระบบการสอนจะเป็นสื่อที่ช่วยสื่อสารแนวคิดในการออกแบบระบบการสอนให้มีความชัดเจนและเข้าใจ มองเห็นกระบวนการออกแบบได้อย่างชัดเจน

Gustafson & Branch (2002) ได้สรุปรูปแบบแนวคิดที่แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอนเป็น 3 รูปแบบประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันที่จะต้องพิจารณาทบทวนตลอดเวลา

2.1.6 รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ทิสนา แคมมณี (2556, น. 6-7) ได้เสนอแนวคิดของรูปแบบการสอนที่เป็นสากลสามารถจัดกลุ่มได้ 5 หมวด ดังนี้ การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์การสร้างต้นแบบ (การออกแบบ) การใช้ต้นแบบ (การวิจัย) การปรับปรุงและรักษา ระบบ

1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด

2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกรัก เคารพ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์

3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor-Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการวิธีการ ที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย

4) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญาเช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผลการสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม และกระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5) รูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆกัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระ และวิธีการ รูปแบบในลักษณะมุ่งเน้นการพัฒนาเป็นองค์รวม

Saylor, et. al (1981, p. 271) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการสอนตามประเภทของหลักสูตร 5 แบบ โดยพิจารณาความเกี่ยวข้องสอดคล้องของรูปแบบการสอนกับหลักสูตรแต่ละประเภท รูปแบบการสอนตามแนวคิดนี้ จัดแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Subject Matter/Discipline) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การถามคำถาม เป็นต้น
- 2) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นสมรรถภาพ (Specific Competencies/ Technology) เช่น การทำแบบฝึกหัด การทบทวน และบทเรียนโปรแกรม เป็นต้น
- 3) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะ (Human Traits/Processes) เช่น การค้นคว้าเป็นกลุ่ม การเรียนแบบสืบสอบ เป็นต้น
- 4) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Functions/ Activities) เช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน เป็นต้น
- 5) รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Interests and Needs / Activities) เช่น การเรียนแบบเอกเทศ หรือ การเรียนด้วยตนเอง เป็นต้น

2.1.7 หลักการพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

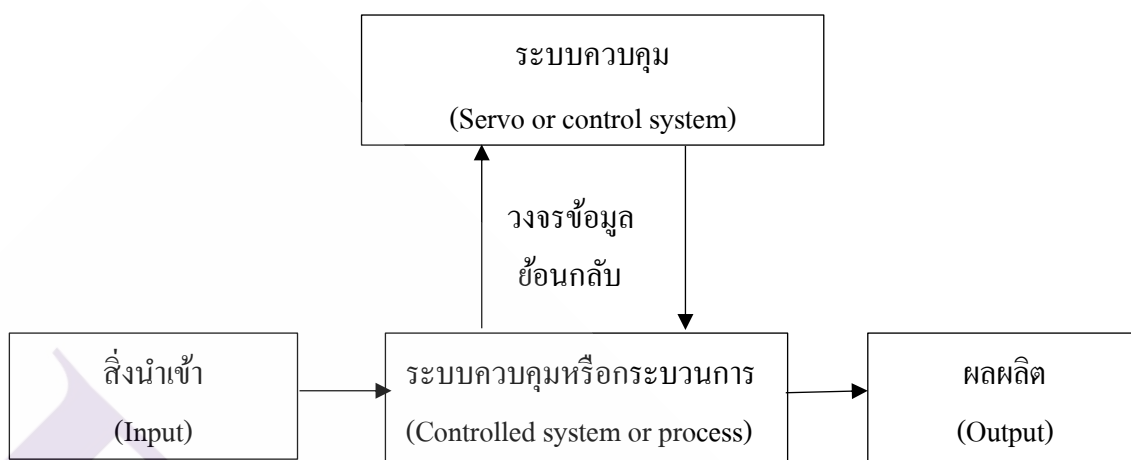
การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน จะมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบการสอน 3 ประการ (วารินทร์ รัตมีพรหม, 2542) ประกอบด้วย

2.1.7.1 การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน จะกล่าวถึงวิธีการที่จัดทำให้อยู่ในรูปแบบ (Model) ที่มีวิธีการบนจุดประสงค์เดียวกัน 4 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและมีข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ
- 2) ปรับปรุงการจัดการด้านการออกแบบ และพัฒนาโดยใช้การตรวจตราควบคุมอย่างเป็นระบบ
- 3) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผล โดยประเมินการออกแบบส่วนประกอบและลำดับขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งข้อมูลย้อนกลับ และทำการปรับปรุงให้เป็นไปตามการออกแบบอย่างเป็นระบบ
- 4) สร้างหรือทดสอบทฤษฎีการสอน และทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในรูปแบบการออกแบบและพัฒนาระบบการสอนนั้น

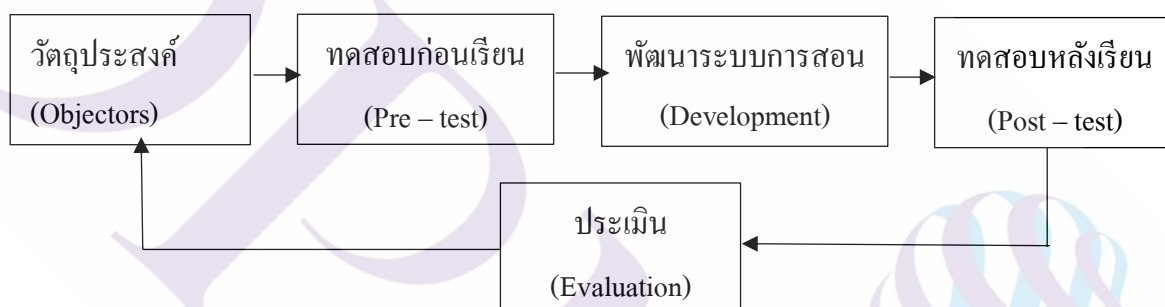

2.1.7.2 การออกแบบอย่างเป็นระบบจะเป็นห่วงโซ่วงจร

ภาพที่ 2.1 ห่วงโซ่วงจร (Cybernetic) ที่เป็นพื้นฐานทั่วไปของระบบ

ที่มา: Andrews and Goodson, 1980, p. 10

ภาพที่ 2.2 การนำห่วงโซ่วงจรระบบมาใช้กับการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน

ที่มา: Andrews and Goodson, 1980, p. 10

2.1.8 แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน (Model of Teaching) หมายถึง แผนแสดงการจัด โครงสร้างและ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ในการพัฒนารูปแบบการสอนควรมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ โดยมี

แนวคิดที่สำคัญสำหรับผู้พัฒนาคำนี้ถึง (Saylor, et. al, 1981, pp. 294-299) ดังนี้

2.1.8.1 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ผู้พัฒนารูปแบบการสอนควรได้คำนึงถึง วัตถุประสงค์ในการสอน การกำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำจะช่วยให้ บรรลุเป้าหมายโดยทั่วไปของการสอนให้มากที่สุด ดังนั้นรูปแบบที่จะพัฒนาขึ้นจะต้องสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยทั่วไป

2.1.8.2 ความมีโอภาสสูงในการบรรลุเป้าหมาย ผู้พัฒนารูปแบบการสอนจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการที่จะบรรลุเป้าหมาย ระดับความเป็นไปได้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการฝึกในรูปแบบกับวัตถุประสงค์ในการสอน

2.1.8.3 แรงจูงใจของผู้เรียน ความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน ผู้พัฒนารูปแบบจึงควรจัดให้มีกิจกรรมที่จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน อาจจะทำให้ได้โดยการจัดให้มีสื่อใหม่ ๆ ที่ท้าทายผู้เรียน เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

2.1.8.4 หลักการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการสอนไม่ควรยึดมั่นกับทฤษฎีหรือหลักการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวแต่ควรนำหลักการเรียนรู้หลายๆ อย่างมาปรับใช้ในทางปฏิบัติด้วย เช่น พัฒนาการทางด้านสติปัญญา แรงจูงใจ การเสริมแรง พัฒนาการด้านเจตคติและค่านิยม ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

2.1.8.5 สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือและทรัพยากร ผู้พัฒนารูปแบบการสอนจะต้องคำนึงถึงความพร้อมในด้านเครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการนำสาระสำคัญบางประการที่เป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอน (Joyce & Weil, 1996) มีดังนี้

1) รูปแบบการสอนควรมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นต้น

2) เมื่อพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข Joyce & Weil กล่าวว่ารูปแบบการสอนที่เขาเลือกมาเสนอบางรูปแบบมีงานวิจัยรองรับเป็นร้อยเรื่อง แต่บางรูปแบบมีเพียง 2-3 เรื่อง แต่ทุกรูปแบบก็มีการทดลองใช้ในห้องเรียน จนเป็นหลักประกันได้ว่าสามารถใช้ได้อย่างสะดวกและได้ผลดี

3) การพัฒนารูปแบบการสอน อาจจะทำแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4) การพัฒนารูปแบบการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลัก จะทำให้เกิดผลสูงสุดแต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นถ้าเห็นว่าเหมาะสม

2.1.9 การนำเสนอรูปแบบการสอน

Joyce & Weil (1996) ได้แบ่งการนำเสนอรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการสอน (Orientation to the Model) อันประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบทฤษฎีและข้อสมมุติที่รองรับรูปแบบ หลักการและ มโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสอน (The Model of Teaching) เป็นการอธิบายถึงตัวรูปแบบการสอนซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นคือ

1) ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการให้รายละเอียดว่ารูปแบบการสอนนั้นมีกี่ขั้นตอน โดยจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ แต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการไม่เท่ากัน

2) รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของครู นักเรียน และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของครูจะแตกต่างกันไป เช่น เป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยการความสะอาด ผู้ให้การแนะแนว เป็นแหล่งข้อมูลเป็นผู้จัดการ เป็นต้น ครูอาจเป็นศูนย์กลางในบางรูปแบบ หรืออาจมีบทบาทเท่า ๆ กันก็ได้

3) หลักการแสดงการโต้ตอบ (Principles of Reaction) เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของครูต่อผู้เรียน การตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ เช่น การปรับพฤติกรรมโดยการให้รางวัล หรือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการสร้างบรรยากาศอิสระ ไม่มีการประเมินว่าผิดหรือถูก เป็นต้น

4) สิ่งสนับสนุน (Support System) เป็นการบอกถึงเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการใช้รูปแบบการสอนนั้นให้เกิดผล เช่น รูปแบบการสอน แบบการทดลองในห้องปฏิบัติการต้องใช้ ผู้นำที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้ว เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ (Application) ในส่วนที่ 3 เป็นการแนะนำและตั้งข้อสังเกตการใช้รูปแบบการสอนนั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใดที่จะเหมาะสม รูปแบบนั้นเหมาะกับเด็กระดับอายุใด เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนนั้นมีประสิทธิผลที่สุด

ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instruction and Nurturant Effects) รูปแบบการสอน แต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลโดยทางตรงเกิดจากการสอนของครู หรือเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนส่วนผลโดยทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้นเป็นสิ่งที่

คาดคะเนไว้ว่า จะเกิดแฝงไปกับการสอนซึ่งสามารถใช้เป็นสิ่งพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ด้วย

2.1.10 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์

รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด

2.1.10.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gangne

1) ทฤษฎี หลักการ แนวคิดพื้นฐานของ Gangne (Gangnes Instructional Model) (Gangne, 1979, pp. 70-90 อ้างถึงในทิสนา แคมมณี, 2556) กล่าวถึงทฤษฎี หลักการแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการสอนนี้ว่า ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gangne ได้อธิบายว่า ปรัชญาการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1.1) ส่วนที่ 1 ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ประเภททักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ซึ่งประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎระดับสูง ประเภทกลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive Strategy) ประเภทภาษาหรือคำพูด (Verbal Information) ประเภททักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills) ประเภทเจตคติ (Attitude)

1.2) ส่วนที่ 2 กระบวนการเรียนรู้และจดจำ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ Gangne จึงได้เสนอแนะว่า ในการจัดการเรียนการสอนควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระ ต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ Gangne ประกอบด้วย การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกระตุ้นดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าหรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความคาดหวัง

ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนและข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ขั้นที่ 8 การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 9 การส่งเสริมการคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการจดจำของมนุษย์ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบนี้คือ ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูลสร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

รูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า

Joyce & Weil (1980) ได้พัฒนาวิธีการเรียนการสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า (Advance Organizer Model) ขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดของ Ausubel (1968) ว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอสิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ระบุจุดประสงค์ของบทเรียนที่ชัดเจน
- 2) นำเสนอสิ่งช่วยจัดมโนคติ ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- 2.1) ระบุลักษณะเฉพาะทั้งหมด
  - 2.2) ให้ตัวอย่างหลายตัวอย่าง
  - 2.3) ให้ภาพรวมของสิ่งที่จะเรียน (Context)
  - 2.4) การซ้ำและทบทวน
- 3) ตระหนักถึงความรู้เดิมของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องว่ามีเพียงพอหรือไม่
- ขั้นตอนที่ 2 การเสนอกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย
- 1) เสนอสื่อการสอนที่มีการจัดระบบของกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับอย่างเหมาะสม

ชัดเจน

- 2) ทำให้ผู้เรียนคงความสนใจตลอดเวลา
- ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดระบบการรับรู้ ประกอบด้วย
- 1) ใช้หลักการบูรณาการความรู้ให้กลมกลืน
  - 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรับรู้สิ่งที่เรียนอย่างกระชับกระเฉง
  - 3) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดหลักของเนื้อหา
  - 4) ช่วยขยายความให้ชัดเจน

2.1.10.2 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

1) แนวคิดทฤษฎีที่ใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้ของมนุษย์ มีความหมายทั้งในเชิงจิตวิทยาและเชิงสังคมวิทยา ทฤษฎีด้านจิตวิทยาซึ่งเสนอว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการส่วนบุคคลมีความเป็นอัตนัยการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเกิดจากการสื่อสารทางภาษากับบุคคลอื่น สำหรับด้านสังคมวิทยาเชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ใหม่ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวสร้างองค์ความรู้จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Psychology) ประเด็นสำคัญประการแรกของทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ คือผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Apparatus) ของตน ประเด็นสำคัญประการที่สองของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ตามแนวสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ โครงสร้างทางปัญญา เป็นผลของความพยายามทางความคิด ผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองอยู่บนฐานของการอ้างอิงหลักฐานในสิ่งที่เราสร้างขึ้น แสดงให้ปรากฏแก่สายตาของเราด้วยตัวของเราเอง และอยู่บนฐานประสบการณ์ของแต่ละบุคคลและ โครงสร้างองค์ความรู้ภายในแต่ละบุคคลอีกด้วยการเรียนรู้ในลักษณะนี้อยู่บน

ฐานของการแปลความหมายและการให้ความหมายประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนเขา/เธอในแต่ละบุคคลว่าเป็นอย่างไร การที่ผู้เรียนลงมือกระทำอย่างว่องไวในกระบวนการสร้างสรรค์ความหมายจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของเขาหรือเธอ องค์กรความรู้จะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เรียน และโดยเหตุผลที่ทุกคนต่างมีชุดของประสบการณ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้จึงมีลักษณะเฉพาะตน และมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน การเรียนรู้จะเกิดปรากฏขึ้นในท่วงแห่งความคิดเมื่อได้มีการกระทำภายในบุคคลนั้น ๆ ทฤษฎีในแนวนี้ถูกใช้เพื่อนำการเตรียมการผู้เรียนในการตัดสินใจ แบบจำลองทางจิตใจของเขา ในการจัดรวบรวมประสบการณ์ใหม่ต่าง ๆ และการแก้ปัญหา สถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่กำกวมน่าสงสัย

2) หลักการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างและค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยการเรียนรู้ใหม่จะเกิดขึ้นย่อมขึ้นกับการทำความเข้าใจในบทเรียน ทั้งนี้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างสะดวกเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้ที่มีความหมายจะต้องดำเนินการภายใต้การปฏิบัติในสภาพจริง สำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ขึ้น ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนค้นพบความรู้ โดยที่กิจกรรมการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงประสบการณ์หรือพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจได้ง่ายขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีลักษณะเป็นโลกแห่งความจริงหรือชีวิตจริง และควรเน้นกิจกรรมกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนสร้างและค้นพบความรู้ได้ง่ายขึ้น

3) ลักษณะการพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ด้วยตนเองเน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่งที่ตนอยากรู้มาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการค้นพบ แล้วนำไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารวิชาการ หรือแหล่งความรู้ที่หาได้ เพื่อตรวจสอบความรู้ที่ได้มา และเพิ่มเติมเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป ทั้งนี้การเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่า ลึก ๆ แล้วสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งลงไป จนถึงรู้แจ้ง โดยการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต สำรวจเพื่อให้เห็นปัญญา มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่นแนะนำ ถามให้คิด หรือสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนคิดค้นต่อไป ให้ทำงานเป็นกลุ่ม ประเมินความคิดรวบยอดของผู้เรียนตรวจสอบความคิดและทักษะการคิดต่างๆ การปฏิบัติกรแก้ปัญหาและพัฒนาให้เคารพความคิดและเหตุผลของผู้อื่น

4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1) ขั้นนำ (Orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนบทเรียน

4.2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Elicitation of the Prior Knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน วิธีการให้ผู้เรียนแสดงออก อาจทำได้โดยการอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนออกแบบโปสเตอร์ หรือการให้ผู้เรียนเขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่เขา มีอยู่ ผู้เรียนอาจเสนอความรู้เดิมด้วยเทคนิคผังกราฟฟิก (Graphic Organizers) ขั้นนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) หรือเกิดภาวะไม่สมดุล (Unequilibrium)

4.3) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (Turning Restructuring of Ideas) นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญหรือเป็นหัวใจสำคัญตามแนว Constructivism ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้

4.3.1) ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน (Clarification and Exchange of Ideas) ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับของคนอื่น ผู้สอนจะมีหน้าที่อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นกระตุ้นให้คิด

4.3.2) การสร้างความคิดใหม่ (Construction of New Ideas) จาก การอภิปรายและการสาธิต ผู้เรียนจะเห็นแนวทางแบบวิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์แล้วกำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่

4.3.3) ประเมินความคิดใหม่ (Evaluation of The New Ideas) โดย การทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนควรหาแนวทางที่ดีที่สุดในการทดสอบความคิดหรือความรู้ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนอาจจะรู้สึกไม่พึงพอใจความคิดความเข้าใจที่เคยมีอยู่ เนื่องจากหลักฐานการทดลองสนับสนุนแนวคิดใหม่มากกว่า

4.4) ขั้นนำความคิดไปใช้ (Application of Ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย เป็นการแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้ที่ไม่มีมีการนำความรู้ไปใช้เรียกว่าเรียนหนังสือไม่ใช่เรียนรู้

4.5) ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่า ความคิดความเข้าใจของเขาได้เปลี่ยนไป โดยการเปรียบเทียบความคิดเมื่อเริ่มต้นบทเรียนกับความคิดของเขาเมื่อสิ้นสุดบทเรียน ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างด้วยตนเองนั้นจะทำให้เกิดโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ปรากฏในช่วงความจำระยะยาว (Long-Term Memory) เป็นการเรียนรู้ที่มี

ความหมาย ผู้เรียนสามารถจำได้ถาวรและสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ เพราะโครงสร้างทางปัญญาคือกรอบของความหมายหรือแบบแผนที่บุคคลสร้างขึ้นใช้เป็นเครื่องมือในการตีความหมายให้เหตุผลแก้ปัญหา ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างโครงสร้างทางปัญญาใหม่ นอกจากนี้ยังทบทวนเกี่ยวกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทบทวนว่าจะนำความรู้ไปใช้ได้อย่างไร และยังมีเรื่องใดที่ยังสงสัยอยู่อีกบ้าง

อย่างไรก็ตาม ยังมีกฎเกณฑ์ของผู้ที่จะจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ที่น่าสนใจ คือ ผู้ที่จะจัดการเรียนการสอนต้องออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแก้ปัญหาที่มีความหมายจริง ๆ และเป็นปัญหาในชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความต้องการและมีประสบการณ์ ซึ่งสามารถประยุกต์นำไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงและต้องการสร้างองค์ความรู้เหล่านั้น ผู้จัดการเรียนการสอนควรจัดเตรียมหากกลุ่ม หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันและได้คิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้จัดการเรียนการสอนควรช่วยเหลือโดยการแนะแนวทางและสั่งสอนหรือฝึก (Coaching)

ไคเวอร์ และ เบลล์ (Driver & Bell, 1986) เน้นว่าผู้เรียนควรจะเรียนเนื้อหาสาระไปพร้อมกับการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้การสอนแบบให้ผู้เรียนสร้างความรู้เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิมและยังได้สรุปแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ได้ดังนี้

1) ผลการเรียนรู้ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เท่านั้นแต่ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย

2) การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมโนทัศน์นั้น เช่น การสร้างคำจำกัดความ สร้างความคิดสำคัญ ผู้เรียนได้จากการสร้างด้วยตนเองมากกว่าการรับฟังจากคนอื่น

3) การสร้างมโนทัศน์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำ เป็นผู้ตัดสินใจ

4) มโนทัศน์ที่สร้างขึ้น เมื่อประเมินแล้วอาจเป็นที่ยอมรับหรือไม่เป็นที่ยอมรับก็ได้

5) ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้การเป็นผู้สร้างความรู้เองคือ การเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนนั่นเองเมื่อใช้แนวคิดจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจะมีวิธีการเรียนการสอน ดังนี้

1) กรณีศึกษา (Case Studies) หรือการแก้ปัญหาเพื่อการเรียนรู้

2) การนำเสนอผลงาน/ชิ้นงานให้ปรากฏแก่สายตาหลายด้านหลายมิติ หรือการจัดทำสื่อแนะแนวทาง คำแนะนำ

3) การกำกับดูแลหรือการฝึกงาน

- 4) การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning)
- 5) การเรียนรู้โดยการสืบค้น (Discovery Learning)
- 6) การเรียนรู้โดยการกำหนดสถานการณ์

ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรเน้นที่กระบวนการปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้เรียนต่อผู้เรียน ผู้เรียนต่อแหล่งเรียนและสภาพแวดล้อมเพื่อผู้เรียนจะได้รวบรวมข้อมูล จัดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้มา แหล่งการเรียนรู้หรือทรัพยากรที่หลากหลายมีลักษณะที่แตกต่างกัน จะมิช่วยให้การสืบค้นข้อมูลได้สมบูรณ์แบบ การมีเวลาเพียงพอจะสามารถทำผลงาน/ชิ้นงาน/การปฏิบัติการได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ก็ยังมีจุดด้อย คือ ผู้เรียนมีความต้องการความรู้ที่มีความหมายและมีนัยสำคัญต่อผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ในการเรียนการสอนมิใช่การทำนายว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนกำลังสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5) บรรยากาศในห้องเรียน ในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนแบบ สร้างความรู้ด้วยตนเองมีความแตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบสภาพของห้องเรียนแบบสร้างองค์ความรู้และแบบดั้งเดิม

ห้องเรียนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง	ห้องเรียนแบบดั้งเดิม
1) นำเสนอหลักสูตร โดยรวมไปสู่ส่วนย่อยโดยเน้นมติหลักหรือมโนคติที่สำคัญ	1) นำเสนอหลักสูตรจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวมด้วยการเน้นทักษะพื้นฐาน
2) ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการให้ผู้เรียนตั้งคำถาม	2) ยึดหลักสูตรเป็นหลัก คือ เน้นเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนด
3) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการใช้แหล่งข้อมูล ปฐมภูมิและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการใช้ตำราและแบบฝึกหัด
4) ผู้เรียนเป็นเหมือนนักคิดที่ค้นพบทฤษฎีเกี่ยวกับโลก	4) ผู้เรียนเหมือน “กระดานชนวนที่ว่างเปล่า” ที่ผู้สอนจะเป็นผู้บันทึกหรือจารึกความรู้ลงไป
5) ผู้สอนควรเป็นผู้มีปฏิสัมพันธ์และจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน	5) ผู้สอนทำหน้าที่สอนด้วยการเผยแพร่ความรู้ให้ผู้เรียน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ห้องเรียนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง	ห้องเรียนแบบดั้งเดิม
6) ผู้สอนมุ่งค้นหาแนวคิดของผู้เรียนเพื่อทำความเข้าใจการเสนอโมเดลของผู้เรียนอันจะเป็นประโยชน์ในการจัดบทเรียนต่อไป	6) ผู้สอนมุ่งค้นหาคำตอบที่ถูกต้องเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน
7) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะควบคู่ไปกับการสอนเกิดขึ้น โดยผู้สอนสังเกตผ่าน การปฏิบัติงานของผู้เรียนจากการแสดงผลงาน	7) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนคิดแยกจากการสอน และเกือบทั้งหมดใช้การทดสอบเป็นหลัก

ที่มา: Jacqueline Grennon Brooks and Martin G. Brooks (1993, p.17 อ้างถึงใน มนัท ชาติทอง, 2552, น. 115)

จะเห็นว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนตามการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีการจัดระดับเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ฝึกให้ผู้เรียนเป็นนักคิด นักค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมความเป็นผู้รู้ด้วยการอ่าน พูด คิด ทำ/ปฏิบัติ โดยผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน และเฝ้าสังเกต ประเมินผลกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้าใจมโนคติของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกรับต่อผลงานและต่อการ เรียนเพื่อการปรับปรุงตนเองต่อไป

6) เงื่อนไขการเรียนรู้ สืบเนื่องจากกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่ให้สร้างแนวคิดอยู่ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องมีการสอนในห้องเรียน ดังนั้น การเรียนรู้ตามแนวคิดของการสร้างองค์ความรู้ จะเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

6.1) การเรียนรู้เป็นเชิงรุก (Active Process) ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคลการสอนโดยวิธีบอกเล่าเป็นแบบเชิงรับ (Passive Process) ไม่ช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวคิดหลักมากนัก

6.2) ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่กับข้อมูลเก่าหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ

6.3) ความรู้และความเชื่อของแต่ละคนจะต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็น ซึ่งจะถูกใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแนวคิดใหม่

6.4) ความเข้าใจจะแตกต่างจากความเชื่อ โดยสิ้นเชิง และความเชื่อจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างแนวคิดหรือการเรียนรู้

6.5) การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวคิดหลักของนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ

7) การเรียนการสอนแบบเรียนรู้จากกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคม และทักษะในด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันเรียนและทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2-4 คน โดยมีจุดหมายเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนเก่งจะช่วยผู้เรียนอ่อนกว่า และต้องยอมรับซึ่งกันและกันเสมอ ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในกลุ่มโดยบทบาทของครูผู้สอน จะเป็นดังนี้

7.1) จัดเตรียมแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนค้นคว้า หาวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องใช้ร่วมกัน

7.2) จัดเตรียมแบบฝึก (Work Sheet) หรือมอบหมายงานที่ต้องทำร่วมกันในกลุ่ม

7.3) จัดกลุ่มนักเรียน โดยเฉลี่ยความรู้ ความสามารถให้แต่ละกลุ่มใกล้เคียงกัน เช่น สมาชิกในกลุ่มมี 4 คน ควรเป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน อีก 2 คนอาจจะเรียนอ่อนหรือค่อนข้างอ่อน และประการสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ด้านความประพฤติของนักเรียนในกลุ่ม ไม่ควรจัดให้นักเรียนที่มีความประพฤติเบี่ยงเบน หรือไม่ค่อยสนใจในการเรียนอยู่ร่วมกันทั้งหมด ต้องเฉลี่ยเข้ากลุ่มต่างๆ กลุ่มนี้อาจจัดเป็นกลุ่มที่ถาวร หรือเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมก็ได้เช่น 1 เดือน สลับปรับเปลี่ยนครั้งหนึ่ง เป็นต้น

7.4) ครูควรปูพื้นฐานทักษะเบื้องต้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น จัดกลุ่มอย่างรวดเร็ว ทำงานในกลุ่มของตนเอง ไม่รบกวนกลุ่มอื่น ผลัดเปลี่ยนการทำงานบทบาทหน้าที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โต้ตอบ อภิปราย ยอมรับฟังความคิดเห็น มีน้ำใจแบ่งวัสดุอุปกรณ์ใช้ร่วมกัน

7.5) วางแผนการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบเช่น จากการสังเกต และการสอบถามจากผู้อื่น จากแบบสำรวจตนเอง จากแบบสำรวจของกลุ่ม

สำหรับวิธีการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากกลุ่มนั้น มีหลากหลาย เช่น Jigsaw, Teams-Games-Tournament (TGT), Student Teams-Achievement Division (STAD), Team Assisted Individualization (TAI), Learning Together (LT), Group Investigation (GI), Think-Pair-Square, Think-Pair-Share Pair Check, Three-Step-Interview, Number Head Together เป็นต้น โดยมีวิธีที่นิยมใช้อยู่ 6 วิธี คือ 1) Jigsaw 2) Teams-Games-Tournament (TGT) 3) Student Teams-Achievement

Division (STAD) 4) Team Assisted Individualization (TAI) 5) Learning together (LT) และ 6) Group Investigation (GI)

ฉันทน์ ชาติทอง (2552, น. 140-262) ได้สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังกล่าวไว้ สรุปดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงวิธีการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ และขั้นตอนของกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้แบบเรียนรู้จากกลุ่ม

วิธีการเรียนการสอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนของกิจกรรม
Teams-Games-Tournament (TGT)	เพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษา ค้นหาคำความรู้ด้วยตนเอง เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการ ทางสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นเตรียมเนื้อหา โดยจัดเตรียมเกมคำถาม ให้คะแนน BONUS สื่อ อุปกรณ์ ใบงาน ใบความรู้ ชุดคำถามกระดาษคำตอบ แบบบันทึกผล 2. ขั้นจัดทีม ทีมละ 4-6 คน เพศละ ความสามารถ 3. ขั้นการเรียนรู้ <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้
		<ol style="list-style-type: none"> 3.2 ทีมวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน 3.3 ปฏิบัติตามใบงานกิจกรรมที่กำหนด 3.4 เตรียมความพร้อมพัฒนาสมาชิกทีม 3.5 ประเมิน ทบทวนความรู้ของสมาชิกทีม 3.6 อธิบายเพิ่มเติม กรณียังไม่เข้าใจ 4. ขั้นการแข่งขัน <ol style="list-style-type: none"> 4.1 ผู้สอนแนะนำการแข่งขัน 4.2 สมาชิกแต่ละทีมเข้าประจำโต๊ะ 4.3 แจกวัตถุประสงค์ แนะนำเกม กติกา 4.4 เริ่มเล่นเกมพร้อมกัน ชุดคำถาม เหมือนกัน 4.5 ตรวจสอบคะแนนจัดลำดับให้ BONUS

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

วิธีการเรียนการสอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนของกิจกรรม
		<p>4.6 รวมคะแนน หากค่าเฉลี่ย จัดลำดับทีมชนะ</p> <p>5. ขึ้นยอมรับความสำเร็จของทีม</p> <p>5.1 ประกาศผล โดยติดบอร์ด ลงข่าวจดหมายข่าว ประกาศหน้าเสาธง</p> <p>5.2 มอบรางวัล ยกย่อง ชมเชย</p>
Team Assisted Individualization (TAI)	เน้นการเรียนรู้รายบุคคลมากกว่ากลุ่ม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขึ้นจัดกลุ่ม 2-4 คน 2. ขึ้นทบทวนสิ่งที่เรียน หรือเนื้อหาใหม่ 3. ขึ้นอภิปรายจนได้ข้อสรุป โดยแต่ละคนทำใบงานแล้วจับคู่ในกลุ่มเปลี่ยนกันตรวจร่วมกันอธิบายข้อสงสัย หากทั้งคู่ทำใบงานถูกต้องถึง 75% จึงทำใบงานชุดต่อไป จากนั้นผู้เรียน ทุกคนทำการทดสอบ นำคะแนนทุกคนเป็นคะแนนกลุ่ม
Group Investigation (GI)	เป็นการจัดกลุ่มเพื่อเตรียมการทำโครงการเพื่อฝึกทักษะการสื่อสารทักษะทางสังคมเหมาะกับการสืบค้นแก้ปัญหาที่สนใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครู ผู้เรียน ร่วมอภิปรายทบทวนประเด็นเนื้อหาที่กำหนด 2. จัดกลุ่มผู้เรียนคละกัน 2-4 คน 3. แบ่งเรื่องเป็นข้อย่อยเป็นใบงาน 4. ผู้เรียนเลือก 1 หัวข้อ คนเรียนอ่อนเลือกก่อนหรือแบ่งกันทำ แล้วเอาคำตอบมารวมกัน 5. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายทุกเรื่องจนทุกคนเข้าใจ 6. แต่ละกลุ่มรายงานผลการศึกษา

สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) การพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) การพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (Process Skills) หรือ การบูรณาการ (Integration) ทั้งนี้รูปแบบ ดังกล่าวล้วนเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีสิ่งที่จะต้องพิจารณาคือเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ โอกาสสูงสุดที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้หลายประการ ความสามารถสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน พิจารณาหลักการพื้นฐานทางทฤษฎี และหลักการเรียนรู้ประกอบและสะดวกใช้และยืดหยุ่นในการปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ

ธนภัทร จันทรเจริญ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย และการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. การสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสอบถามครูผู้สอนภาษาไทย ในภาพรวม พบว่า สภาพการจัดการ เรียนรู้ครูปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 ปัญหา การจัดการเรียนรู้ครูพบปัญหาในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.01 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ครูควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 25 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 28.13 เลือกใช้สื่อ การเรียนรู้ที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 31.25 และใช้เกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 34.38

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอนซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับมโนทัศน์ ขั้นที่ 2 จัด โครงสร้างความคิด ขั้นที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นที่ 4 ประยุกต์กลวิธีการเรียนรู้ภาษา ขั้นที่ 5 พัฒนาการคิดเชื่อมโยง และ 4) การวัดและประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ การเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสม ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมาย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) กลุ่มทดลองมีความสามารถการเชื่อมโยงมโนทัศน์ การ

เรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) กลุ่มทดลองมี พฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 6) กลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นการเรียนรู้ที่มีความสุขสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 7) การเรียนรู้ที่มีความหมายกับการเรียนรู้ที่มีความสุข มีความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.81 และการเรียนรู้ที่มีความสุขขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่มีความหมาย คิดเป็นร้อยละ 66

กันทภา สุธธินา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน คือ (1) เรียนรู้ ประสบการณ์ที่จำเป็น (2) ทบทวน และไตร่ตรอง (3) สร้างความคิดรวบยอด (4) ประยุกต์ใช้ตาม สภาพจริง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของรูปแบบนี้ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สามารถนำไปใช้ได้ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีผลการวิจัยดังนี้ 1) กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 3) กลุ่มทดลอง มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับดี 4) กลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

สุดคนึง นฤพนธ์จิรกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้จากสถานการณ์เสมือนจริงเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ทางภาษาอังกฤษ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้จากสถานการณ์เสมือนจริงเกิดจากการผสมผสานแนวคิด การเรียนรู้จากสถานการณ์เสมือนจริง การช่วยเสริมต่อการเรียนรู้และการปล่อยความรับผิดชอบทีละน้อยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ขั้นตอนการจัดการ เรียน การสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นทบทวนตรวจสอบความรู้เดิม ขั้นเผชิญ สถานการณ์เสมือนจริง ขั้นทำงานร่วมกัน ขั้นนำเสนอผลงานกลุ่ม และขั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง และ

(4) การวัดและประเมินผล 2) ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สาระสำคัญได้ดังนี้

1) การคิดเป็นกระบวนการธรรมชาติและเป็นกระบวนการที่ตื่นตัวการคิดจะเกิดขึ้นได้ ต้องอยู่ภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมและบริบทของบุคคลที่มีการฝึกฝน การคิดเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตมีการสะสมเพิ่มพูน ลักษณะการคิดมิใช่เป็นการคิดแบบเส้นตรงเสมอไป

2) การพัฒนาการคิด เป็นสิ่งที่สามารถกระทำให้ดีขึ้นได้แต่จำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์ที่วางแผนไว้เป็นอย่างดี ซึ่งแนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดจะต้องมีการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีการส่งเสริมให้คิด มีความมานะอดทนที่จะคิด มีการจัดระเบียบความคิด การสอนการคิดควรเป็นการสอนเนื้อหาและวิธีคิดไปพร้อมกัน สิ่งที่เป็นดัชนีบ่งบอกว่าการคิดมีพัฒนาการดีขึ้น ประกอบด้วย ความรอบคอบเกี่ยวกับการคิดของตนเองมีความพยายามที่จะคิด มีเจตคติต่อกระบวนการคิด มีการจัดระเบียบกระบวนการคิด มีพัฒนาการของทักษะย่อยของการคิด และมีความราบรื่นของกระบวนการคิด ลักษณะวิธีการสอนการคิดนั้นแนวทางการสอนแบบผสมผสานทางเลือก หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ใช้ได้ทั้งการสอนคิดแบบทางตรงและทางอ้อมตามสถานการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น จะมีความยืดหยุ่นได้สูงกว่า ส่วนรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดนั้น แนวทางการพัฒนาการคิดตามทัศนะของเพียเจท์ เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางและธรรมชาติการเรียนรู้ของกลุ่มนิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษามากที่สุดเพราะเชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถพัฒนาการคิดของตนเองจากการคิดเฉพาะด้าน และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้เป็นความสามารถในการคิดเนวกว้างและคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

3) การคิดวิเคราะห์เป็นรูปแบบ (Model) การคิดอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นการคิดระดับสูง (Higher - Order Thinking) ทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) ประกอบด้วย(1.1)วิเคราะห์ชนิด (1.2)วิเคราะห์สิ่งสำคัญ และ(1.3)วิเคราะห์เลขนัย 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์(Analysis of Relationship) ประกอบด้วย (2.1) วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ (2.2)

วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ (2.3) วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ (2.4) วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ (2.5) วิเคราะห์สาเหตุและผล และ (2.6) วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย 3) การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organization Principles) ประกอบด้วย (3.1) วิเคราะห์โครงสร้างและ (3.2) วิเคราะห์หลักการ

4) การสังเคราะห์ทฤษฎี/หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, น. 54) โดยมีกระบวนการคิดจำนวน 4 ขั้นตอนประกอบด้วย กำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ว่าจะวิเคราะห์อะไร กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ว่าต้องการวิเคราะห์เพื่ออะไร พิจารณาข้อมูลความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ว่าจะใช้หลักการใดและสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ได้เป็นระบบระเบียบชัดเจน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553) เป็นต้นแบบ

5) รูปแบบการสอนและการพัฒนารูปแบบการสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน พบว่าแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการสอนคือยุทธศาสตร์การออกแบบการสอน 5 ขั้นของทริปปี้และไบเชลมeyer (Tripp & Bichelmeyer, 1990) คือ การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ(ออกแบบ) การใช้ต้นแบบ (วิจัย) และการปรับปรุงและการรักษาระบบ

6) รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ควรเป็นรูปแบบที่นำเอาหลักการของจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม เพราะเน้นให้ผู้เรียนมีกิจกรรมการค้นหาคำตอบด้วยตนเอง นอกจากนั้นการพัฒนารูปแบบการสอนในครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดของเซอร์และคณะ(Saylor et .al, 1981, pp. 294 – 299) ประกอบด้วย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ความมีโอกาสสูงที่จะบรรลุเป้าหมายแรงจูงใจของผู้เรียน หลักการเรียนรู้ และความสะดวกสบาย เครื่องมือและทรัพยากร

2.2.1 ความหมายทักษะการคิดวิเคราะห์

Bloom (1956) ให้ ความหมายการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการของอะไร

Ennis (1985, p. 83) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินข้อความได้ถูกต้อง เป็นการคิดแบบตรรกะและมีเหตุผล เพื่อการตัดสินใจก่อนที่จะเชื่อหรือก่อนที่ จะลงมือปฏิบัติ

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 9)ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ว่าการ วิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้ อย่างไรและ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงความสามารถ ในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุดิบของเรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพ ความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ชาติรี สำราญ (2548, น. 40-41) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิด วิเคราะห์คือ การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหา ความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้อย่างสมบูรณ์แบบอย่างสมเหตุสมผล ก่อนที่จะตัดสินใจ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553, น. 24) ให้ความหมายว่าเป็นความสามารถในการ จำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งและหาความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

อรพรรณ พรสีมา (2553, น. 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดระดับกลาง ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาต่อจากทักษะการคิดพื้นฐาน มีการพัฒนาแง่มุมของ ข้อมูลโดยรอบด้าน เพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

ทิสนา เขมณี (2554, น. 192) ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการจำแนกแยกแยะสิ่ง เรื่อง ข้อมูล ต่าง ๆ เพื่อหาส่วนประกอบ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อให้ เข้าใจเรื่องนั้น หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลมาอธิบาย ประเมิน และตัดสินใจเลือกคำตอบที่ เหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, น. 70-71) อธิบายว่า เป็นความสามารถในการ มองเห็น รายละเอียดและจำแนกแยกแยะข้อมูล องค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อค้นหาความจริง ความสำคัญ แก่นแท้ องค์ประกอบหรือหลักการของเรื่องนั้น ๆ สามารถอธิบายตีความสิ่งที่เห็น รวมทั้งหาความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ว่าเกี่ยวพันกันอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุ อะไรเป็นผล ส่งผลกระทบต่อ กันอย่างไร อาศัยหลักการใด จนได้ความคิดเพื่อนำไปสู่การสรุป การประยุกต์ใช้ ทำนายหรือ คาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 251, 1071) ให้ความหมายคำว่า “คิด” หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาคะเน คำนวน มุ่ง จงใจ ตั้งใจ ส่วนคำว่า “วิเคราะห์” มีความหมายว่าใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ ดังนั้น คำว่า คิดวิเคราะห์ จึงมีความหมายว่า เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วน ๆ ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้โดยการฝึกทักษะการคิดและให้นักเรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ สามารถเสนอความคิดของตนเองและอภิปรายร่วมกัน ในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและนักเรียนต่างยอมรับเหตุผลและความคิดของแต่ละคน โดยเชื่อว่าไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

นักการศึกษาและนักวิจัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกัน คือ การคิดวิเคราะห์หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในส่วนย่อยๆ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา ด้านความสัมพันธ์และด้านหลักการจัดการ โครงสร้าง ของการสื่อความหมาย และสอดคล้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ คือ การคิดจำแนกรวบรวมเป็นหมวดหมู่ และจับประเด็นต่าง ๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ดังนั้น การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ และให้คงทนจนถึงระดับ มหาวิทยาลัย เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดได้ด้วยตัวเอง เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นเรื่องของการรู้จักคิด ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเป็น เรียนรู้เป็น สามารถจำแนก ให้เหตุผล จับประเด็นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้จากข้อมูลที่ได้รับมาพิจารณา

2.2.2 ความสำคัญทักษะการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งหมด เป็น ทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเนและการประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจด้วยเหตุผล ทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงเป็นทักษะ การคิดระดับสูง ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดทั้งหมด ทั้งการคิดวิจารณ์ และการคิดแก้ปัญหา

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, น. 3-4) กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ระบบการศึกษาของประเทศไทยภายหลังการปฏิรูปการศึกษาได้เริ่มให้ความสำคัญในการส่งเสริมความคิดให้แก่เด็กและเยาวชน โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกำหนดเป็นมาตรฐานในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาอันจะส่งผลให้ประชาชนมี คุณภาพมากขึ้นดังนั้น การปูพื้นฐานการคิดและการส่งเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่ง เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับสูง การได้รับการพัฒนาการคิด ตั้งแต่เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาเฉียบแหลม เป็นคนรอบคอบ ตัดสินใจได้ถูกต้องสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลจากการเรียนให้คิดจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน สรุปได้ดังนี้

- 1) สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบมีหลักการและมีเหตุผล ผลงานที่ได้รับมีประสิทธิภาพ
- 2) สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และประเมินผลงานโดยใช้หลักเกณฑ์อย่าง สมเหตุสมผล
- 3) รู้จักประเมินตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
- 4) ได้เรียนรู้เนื้อหาได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า มีความหมายและเป็นประโยชน์
- 5) ได้ฝึกทักษะการทำงานการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา
- 6) มีความรู้ความสามารถ มีกระบวนการทำงานอย่างมีระบบขั้นตอน นับตั้งแต่ กำหนดเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ค้นความรู้ ทฤษฎี หลักการ ตั้งข้อสันนิษฐาน ตีความหมาย และลงข้อสรุป
- 7) ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาและสื่อความหมาย
- 8) เกิดความสามารถในการคิดอย่างชัดเจน คิดอย่างถูกต้อง คิดอย่างแจ่มแจ้ง คิดอย่างกว้างขวาง คิดไกล และคิดอย่างลุ่มลึกตลอดจนคิดอย่างสมเหตุสมผล
- 9) ทำให้เป็นผู้มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเมตตา กรุณา และเป็นผู้มีประโยชน์ต่อสังคม
- 10) มีทักษะและความสามารถในการอ่าน เขียน พูด ฟัง และมีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 11) พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ที่โลก มีการเปลี่ยนแปลง สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ ถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กและเยาวชนเพื่อจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

สุวิทย์ มูลคำ (2553, น. 13) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นเมื่อเราต้องการทำความเข้าใจโดยการพยายามตีความข้อมูลที่ได้รับ เมื่อเกิดข้อสงสัยสมองจะพยายามคิดหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลมาอธิบายถึงเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเพื่อประเมิน สิ่งต่างๆ ที่ต้องตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมหรือเมื่อต้องการเห็นภาพรวมทั้งหมด นอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไรและกล่าวโดยสรุปว่าการคิด วิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่ง หนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ดังนั้น การคิดวิเคราะห์ จึงมีความสำคัญต่อการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใด สิ่ง หนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง มีความสอดคล้องและสัมพันธ์

2.2.3 ทฤษฎีทักษะการคิดวิเคราะห์

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

piaget (piaget, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2548, น. 64) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการด้านสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ 4 ลำดับขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor period) เป็นขั้นพัฒนาการแรก เกิด - 2 ปี ความคิดของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้และการกระทำเด็กยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางและยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (preoperational period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วง อายุ 2-7 ปี ความคิด ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ ไม่สามารถใช้เหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง สามารถเรียนรู้ และใช้สัญลักษณ์ได้ 12 ขั้น ที่ 3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (concrete operational period) เป็นขั้น พัฒนาการในช่วงอายุ 7 - 11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กสามารถสร้างภาพในใจและ สามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ขั้นที่ 4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม (pormal operational period) เป็นขั้น พัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถคิด ตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

บรูเนอร์ (Bruner, อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2548, น. 66) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ขั้นตอนการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ ชั้นที่ 2 ขั้นตอนการเรียนรู้เกิดจากความคิด (Iconic stage) เป็นขั้นตอนที่เด็กสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้ภาพแทนของจริงได้ ชั้นที่ 3 ขั้นตอนการเรียนรู้ลักษณะและนามธรรม (Symbolic stage) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้ สรุปได้ว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของมนุษย์เป็นไปตามระดับขั้นโดยกำหนดในแต่ละขั้นตามช่วงอายุ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ของบลูม

บลูม (Bloom, 1961 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี และคณะ, 2544, น. 11-13) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านความรู้สึกรหรือเจตคติ (affective domain) และด้านทักษะ (psycho-motor domain) ได้กล่าวถึงรายละเอียดความรู้ไว้ 6 ระดับ คือ

1. ระดับความรู้ ความจำ (memory)
  - 1.1 ความรู้เฉพาะสิ่ง (know ledge of specifics)
    - 1.1.1 ความรู้ศัพท์เฉพาะ (of terminology)
    - 1.1.2 ความรู้ข้อเท็จจริง เฉพาะสิ่ง (Knowledge of specifics)
  - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการกับสิ่งเฉพาะ (knowledge of ways and means of dealing with specifics)
    - 1.2.1 ความรู้เรื่องแบบแผนนิยม (knowledge of conventions)
    - 1.2.2 ความรู้แนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of trend and sequence)
    - 1.2.3 ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท (Knowledge of classifications and categories)
    - 1.2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of criteria)
    - 1.2.5 ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of methodology)
  - 1.3 ความรู้เรื่องสากลและนามธรรมต่างๆ (Knowledge of the universals and abstraction field)
    - 1.3.1 ความรู้เรื่องหลักการและข้อสรุปทั่วไป (Knowledge of theories and generalizations)

1.3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (knowledge of theories and structures)

2. ระดับความเข้าใจ comprehension
  - 2.1 การแปล (translation)
  - 2.2 การตีความ (interpretation)
  - 2.3 การสรุปอ้างอิง (extrapolation)
3. ระดับการประยุกต์ (Application)
  - 3.1 การประยุกต์ (application)
4. ระดับการคิดวิเคราะห์ (analysis)
  - 4.1 การวิเคราะห์หน่วยย่อย (analysis of element)
  - 4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (analysis of relationship)
  - 4.3 การวิเคราะห์หลักการจัดระเบียบ (analysis of organization principles)
5. ระดับการสังเคราะห์ (synthesis)
  - 5.1 ผลิตผลที่สื่อความหมายหรือมีลักษณะพิเศษเฉพาะ (production of a unique communication)
  - 5.2 ผลิตผลในลักษณะของแผนงานหรือชุดปฏิบัติการ (production of plan, or proposed set of operations)
  - 5.3 ผลิตผลในลักษณะของแผนงานหรือชุดปฏิบัติการ (derivation of a set of abstract relations)
6. ระดับการประเมิน
  - 6.1 การตัดสินใจตามเกณฑ์ภายใน (judgments in terms of internal criteria)
  - 6.2 การตัดสินใจตามเกณฑ์ภายนอก (judgments in terms of external criteria)

ทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของมาซาโน (Marzano)

Marzano (Marzano, 2001, p. 60) จึงได้พัฒนารูปแบบจุดมุ่งหมายทางการศึกษารูปแบบใหม่ (A New Taxonomy of Educational Objectives) ประกอบด้วยความรู้ 3 ประเภท และกระบวนการจัดกระทำกับ ข้อมูล 6 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูล เน้นการจัดระบบความคิดเห็น จากข้อมูลง่ายสู่ข้อมูลยาก เป็นระดับ ความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริง ลำดับของเหตุการณ์ สาเหตุและผล เฉพาะเรื่อง และหลักการ
2. กระบวนการ เน้นกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ จากทักษะสู่กระบวนการอัตโนมัติ อันเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถที่สั่งสมไว้

3. ทักษะ เน้นการเรียนรู้ที่ใช้ระบบโครงสร้างกล้ำมเนื่องจากทักษะง่ายสู่กระบวนการที่ซับซ้อนขึ้นกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ขั้นรวบรวม เป็นการคิดทบทวนความรู้เดิม รับข้อมูลใหม่ และเก็บเป็นคลังข้อมูลไว้ เป็นการถ่ายโยงความรู้จากความรู้จากความจำถาวรสู่ความจำนำไปใช้ในการปฏิบัติการโดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจโครงสร้างของความรู้

ระดับที่ 2 ขั้นเข้าใจ เป็นการเข้าใจสาระที่เรียนรู้ สู่การเรียนรู้ใหม่ในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ เป็นการสังเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของความรู้ โดยเข้าใจประเด็นความสำคัญ

ระดับที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เป็นการจำแนกความเหมือนและความต่างอย่างมีหลักการ การจัดหมวดหมู่ที่สัมพันธ์กับความรู้ การสรุปอย่างสมเหตุสมผลโดยสามารถบ่งชี้ข้อผิดพลาดได้ การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่โดยใช้ฐานความรู้ และการคาดการณ์ผลที่ตามมาบนพื้นฐานของข้อมูล

ระดับที่ 4 ขั้นใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ เป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบชัดเจน การแก้ไขปัญหาที่ยาก การอธิบายปรากฏการณ์ที่แตกต่าง และการ พิจารณาหลักฐานสู่การสรุปสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน การตั้งข้อสมมุติฐานและการ ทดสอบสมมุติฐานนั้นบนพื้นฐานของความรู้

ระดับที่ 5 ขั้นบูรณาการความรู้ เป็นการจัดระบบความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด การกำกับติดตามการเรียนรู้ และการจัดขอบเขตการเรียนรู้

ระดับที่ 6 ขั้นจัดระบบแห่งตน เป็นการสร้างระดับแรงจูงใจต่อสถานการณ์เรียนรู้และภาระงานที่ได้รับมอบหมายในการเรียนรู้ รวมทั้งความตระหนักในความสามารถของการเรียนรู้ที่ตนมี

ทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom และคณะ (Bloom et al, 1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)
3. ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา

พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกถึงนั้นได้เมื่อต้องการเปรียบเทียบแบบบันทึกเสียงหรือวิดิทัศน์ที่สามารถเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถเปิดฟังหรือดูภาพเหล่านั้นได้เมื่อต้องการ

2. ความเข้าใจเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการกระทำอื่น ๆ

3. การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้

4. การวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถคิด หรือ แยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็น ส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

5. การสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการถ่ายทอด ความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย การกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานชิ้นใหม่ หรือ อาจเกิดความคิดในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมขึ้นมาในรูปแบบ หรือแนวคิดใหม่

6. การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสิน ตีราคา หรือสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตาม เนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับก็ได้ จิตพิสัย (Affective Domain) (พฤติกรรมด้านจิตใจ) ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดึงดูดอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัยจะประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่

1. การรับรู้ เป็นความรู้สึที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่ว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึที่เกิดขึ้น

2. การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้า นั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

3. การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับ นับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิด ทศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

4. การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไปแต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจจะยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

5. บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัวให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่จะต้องตั้งมโนทัศน์ด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะ เริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้าน ต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะ เป็นควบคุม ทิศทางพฤติกรรมของ คนคนจะรู้ตัวหรือช่วยอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท)

พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่ง แสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรม ด้าน ทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ชั้น ดังนี้

1. การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือก หาตัวแบบที่สนใจ

2. กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบ ที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถ ปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3. การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

4. การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำ ตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

5. การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจะสามารถ ปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็น ไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็นความสามารถของ การปฏิบัติในระดับสูง จากทฤษฎีการคิดวิเคราะห์สรุปว่า ความสามารถทางความคิดของแต่ละ บุคคลมี ความคิดที่ตามระดับขั้นที่แตกต่างกัน จากทักษะการคิดตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ไปสู่การคิด ระดับสูง

2.2.4 องค์ประกอบการคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบของความสามารถการคิดวิเคราะห์ นักการศึกษาได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553, น. 26 – 30) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของกาคิดวิเคราะห์ไว้ในมุมมองด้านความสามารถอันเป็นคุณลักษณะที่ผู้เป็นนักคิดวิเคราะห์พึงมีพึงเป็นไว้ว่าประกอบด้วย

1. ความสามารถในการตีความ การที่คนเราจะคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจข้อมูลทีปรากฏด้วยการตีความ ซึ่งการตีความ (interpretation) คือ การพยายามทำความเข้าใจและให้เหตุผล กับสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น การจะตีความจะแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ เช่น หากเปรียบเทียบระหว่างนักเล่นหุ้นกับคนทั่วไป นักเล่นหุ้นเมื่อเห็นตัวเลขการซื้อ ขายหุ้นที่ตนเองถืออยู่ย่อมเข้าใจสถานการณ์ของหุ้นตัวนี้ได้ดีจากความรู้และประสบการณ์ของตน ซึ่งแตกต่างจากคนทั่วไปที่ไม่ได้เล่นหุ้น หรือในกรณีผู้ที่อ่านบทความหรือข้อเขียนของคอลัมนิสต์คนหนึ่ง เป็นประจำย่อมเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเขียน หรือบุคลิกภาพของผู้เขียนที่แฝงอยู่และสะท้อนผ่าน เนื้อหาในบทความได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยอ่าน

2. ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่วิเคราะห์ การคิดวิเคราะห์ได้ด้นนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะความรู้จะช่วยกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจงและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง จัดลำดับความสำคัญอย่างไร และรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ การวิเคราะห์จะไม่สมเหตุสมผลหากไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจระดับมหภาคของประเทศไทย ถ้าไม่ใช่ นักเศรษฐศาสตร์ หรือไม่มีข้อมูลความรู้ และความสามารถในการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์อย่างเพียงพอไม่ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไร

3. ความช่างสังเกตช่างสงสัยและช่างถาม นักคิดวิเคราะห์ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติต้องเป็นคน ช่างสงสัยเมื่อเห็นความผิดปกติแล้วไม่ละเลยไป แต่จะพิจารณาไตร่ตรอง และต้องเป็นคนชอบตั้งคำถาม เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับสิ่งนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้นความจริง และเกิดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจการนำเสนอข่าวสถานการณ์ด้านการเมือง ของสื่อมวลชนแต่ละสื่อ อาจใช้วิธีการตั้งข้อสังเกตหรือตั้งคำถามว่าเพราะเหตุใดสื่อจึงนำเสนอข่าวในลักษณะนี้ สื่อมีจุดมุ่งหมายอะไรแอบแฝงหรือไม่ เพื่อหาคำตอบให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดวิเคราะห์ต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถหาคำตอบได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้ มีการเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันอย่างไร เมื่อเกิดเรื่องนี้แล้วจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง และจะมีทางแก้ปัญหาอย่างไร

บลูม(bloom, et. al., 1956 , pp. 201 – 207) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์หรือความสามารถคิดวิเคราะห์ด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1) การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1) วิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้น ๆ จัดเป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด เช่น ต้นผักชีเป็นพืชชนิดใด ม้าน้ำเป็นพืชหรือสัตว์

1.2) วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งต่าง ๆ เช่น - ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร - การปฏิบัติเช่นนั้น เพื่ออะไร - สิ่งใดสำคัญที่สุด สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุดจากสถานการณ์นี้

1.3) วิเคราะห์เสถียร เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ เช่น สมทรงเป็นป่าของฉันทน์ (จึงหมายความว่า สมทรงเป็นผู้หญิง) - ถ้าเห็นคนใส่เสื้อขมุกขมอม สกปรกจึงน่าจะเป็นคนยากจน - สมชายกับสมศรีเป็นพี่น้องกัน สมชายบอกว่าฉันทน์เป็นหลานของเขา แต่สมศรีบอกว่าฉันทน์ไม่ใช่หลานของเธอ ทำไมคนทั้งสองจึงพูดไม่เหมือนกัน

2) ความคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่า มีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน ได้แก่

2.1) วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ - มุ่งให้คิดว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใดมีสิ่งใด สอดคล้องกัน หรือไม่ สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น ลิง นก เป็ด เสือ สัตว์ชนิดใดที่ไม่เข้าพวก - ภาพที่ 1 คู่กับ ภาพที่ 2 ภาพที่ 3 คู่กับ ภาพใด - สองสิ่งนี้เหมือนกันอย่างไร หรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2) วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ - สิ่งใดที่เกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด - สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือเรื่องราวมากที่สุด

- การเรียงลำดับมากน้อยของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เรียงลำดับความรุนแรง จำนวน โกลด์-โกลด มาก-น้อย หน้า-เบา ใหญ่-เล็ก ก่อน-หลัง

2.3) วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ - การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ วงจรของสิ่งของต่าง ๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา ตามลำดับขั้นตอน เช่น วิเคราะห์วงจรของผีเสื้อ

2.4) วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ - การกระทำแบบนี้เพื่ออะไร การทำบุญตักบาตร (สุขใจ) - เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะเกิดสัมฤทธิ์ผลอะไร ออกกำลังกายทุกวัน (แข็งแรง)

2.5) วิเคราะห์สาเหตุและผล - สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ - หากไม่ทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร - หากทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร - ข้อความใดเป็นเหตุผลแก่กัน หรือขัดแย้งกัน

2.6) วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย เช่น - บินเร็วเหมือนนก
- ช้อนคู่ส้อม ตะปูจะคู่กับอะไร - ความอยู่ในนา ปลาอยู่ในน้ำ - ระบบประชาธิปไตย เหมือนกับระบบการทำงานของ อวัยวะในร่างกาย

3) การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้าง เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่า สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ในสภาพ เช่นนั้นเนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไร หรือยึดถือคติ ใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญ ที่สุด การที่จะวิเคราะห์เชิงหลักการ ได้ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการ วิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1) วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น - สิ่งนี้บ่งบอกความคิดหรือเจตนาอะไร - คำกล่าวนี้ มีลักษณะอย่างไร (ชวนเชิญ โฆษณาชวนเชื่อ) - ส่วนประกอบของสิ่งนี้มีอะไรบ้าง

3.2) วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ แล้วสรุปเป็นคำตอบหลักได้ เช่น - หลักการของนิทานเรื่องนี้มีว่าอย่างไร - หลักการในการทำความคิดของนักเรียนควรเป็นอย่างไร

สุวิทย์ มูลคำ (2553, น. 23 – 24) จำแนกลักษณะการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช สัตว์ ข้าว ข้อความ หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลหรือความ

แตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งในหนังสือเล่มนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลไว้ 14 ประการ

3) การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด เช่น การให้ผู้เรียนค้นหาหลักการของเรื่องการระบุจุดประสงค์ของผู้เรียน ประเด็นสำคัญของเรื่อง เทคนิคที่ใช้ในการจูงใจผู้อ่าน และรูปแบบของภาษาที่ใช้ เป็นต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ทั้ง 3 ลักษณะ เป็นลักษณะที่แยกเป็นหลักๆ ให้เห็นถึงความชัดเจนในการคิดวิเคราะห์ของเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะของสิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการคิดวิเคราะห์ เช่น วิเคราะห์วัตถุ วิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์บุคคล วิเคราะห์ข้อความ วิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์สารเคมี เป็นต้น สรุปได้ว่า ในการ วิเคราะห์จะวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเชิงกายภาพ เชิงรูปธรรม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงนามธรรม โดยเฉพาะความสามารถ การคิดวิเคราะห์ หรือทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้จากประสบการณ์อันหลากหลายและบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน กิจกรรมที่ครูควรจัดให้ผู้เรียนจะอยู่ในรูปแบบการตั้งคำถาม การสังเกต การสืบค้น การ ทำนาย เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดระดับสูง

2.2.5 กระบวนการการคิดวิเคราะห์

กระบวนการของการคิดวิเคราะห์ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้ สุวิทย์ มูลคำ (2547 , น. 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. กำหนด สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของ เหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะวิเคราะห์

2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของ สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ อาจกำหนดเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุ หรือความสำคัญ

3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มี ความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หรือหลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจ เป็น ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

4. พิจารณาแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยใช้เทคนิค คำถาม 5W 1H คือ ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) เพราะ เหตุใด (Why) อย่างไร (How) 5.สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบ ปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, น. 49) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดระดับสูง การคิดจึงเป็นกระบวนการ ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่วิเคราะห์ว่าจะวิเคราะห์อะไร กำหนดขอบเขตและนิยามของสิ่งที่จะคิดให้ชัดเจน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ว่าต้องการวิเคราะห์เพื่ออะไร เช่น เพื่อจัดอันดับ เพื่อหาเอกลักษณ์ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อหาสาเหตุ เพื่อหาแนวทางแก้ไข
3. พิจารณาข้อมูลความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ว่าจะใช้หลักใด เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และจะใช้หลักความรู้ที่ว่า ควรใช้ในการวิเคราะห์อย่างไร
4. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ได้เป็นระบบระเบียบชัดเจน

2.2.6 เทคนิคการคิดวิเคราะห์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีผู้ศึกษาวิธี และ เทคนิคการสอนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เนื่องจากวิธีการคิดวิเคราะห์มีการปฏิบัติ ตามหลักการเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบและมีความสำคัญอย่างยิ่งอีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะของการนำไปปรับแก้ปัญหาค้าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มี นักวิชาการ ที่ศึกษาข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้อธิบายไว้หลายประเด็นดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541, น. 130) ได้กล่าวว่า วิธีการคิดวิเคราะห์เป็นการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นถึงกระบวนการการคิดเพื่อแก้ปัญหาการคิด วิพากษ์วิจารณ์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแบบย้อนทวนการคิดจำแนก แยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคิดจัดอันดับ

Gagne (อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี และคณะ, 2544, น. 16) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เป็น ทักษะทางปัญญาประกอบด้วย 4 ทักษะย่อยซึ่งแต่ละระดับเป็นพื้นฐานของกันและกันตามลำดับซึ่ง เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองและความต่อเนื่องของการ เรียนรู้ต่าง ๆ เป็นลูกโซ่ซึ่งทักษะย่อยแต่ละระดับ ได้แก่

1. การจำแนกแยกแยะ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะคุณสมบัติทางกายภาพ ของวัตถุต่าง ๆ ที่รับรู้เข้ามาว่าเหมือนหรือไม่เหมือนกัน
2. การสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการจัดกลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ โดยระบุคุณสมบัติร่วมกันของวัตถุสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้กลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่างจากกลุ่มวัตถุหรือสิ่งอื่น ๆ ในระดับรูปธรรม และระดับนามธรรมที่กำหนดขึ้นในสังคม หรือวัฒนธรรมต่าง ๆ

3. การสร้างกฎ หมายถึง ความสามารถในการนำความคิดรวบยอดต่าง ๆ มารวมเป็นกลุ่ม ตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อให้สามารถสรุปอ้างอิงและตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

4. การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง หมายถึงความสามารถในการนำกฎหลาย ๆ ข้อที่สัมพันธ์กันมาประมวลเข้าด้วยกัน ซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2548, น. 301-302) ได้กล่าวว่า ในการเรียนรู้ ต้องให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกตั้งคำถาม เพราะคำถามเป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งความรู้ ควรให้ผู้เรียน ฝึกการถาม-ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจำงในเรื่องที่ศึกษารวมทั้งได้ฝึกการใช้เหตุผล การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ฝึกค้นหาคำตอบจากเรื่องที่เรียน

วีระ สดสังข์ (2550, น. 26-28) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการคิดสามารถฝึกสมองให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ให้พัฒนาขึ้น สามารถฝึกตามขั้นตอนได้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์

2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่วิเคราะห์ อาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุหรือความสำคัญ

3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เพื่อใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

4. กำหนดการพิจารณาแยกแยะ เป็นการกำหนดการพินิจวิเคราะห์ แยกแยะ และกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

5. สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

เทคนิควิธีการสอนสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์มีนักวิชาการกล่าวถึงเทคนิคการสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 , น. 97-98) กล่าวโดยสรุปว่า เทคนิคการตั้งคำถาม อยู่ในขอบข่าย “5 Ws 1H” การคิดเชิงวิเคราะห์แท้จริงคือการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยใคร่รู้ของผู้ถาม เมื่อเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วอยากรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากขึ้นในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ความเข้าใจใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการอธิบาย การประเมินการแก้ปัญหา ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบและการหา ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างเรื่อง

ที่วิเคราะห์ โดยใช้คำถามในขอบข่าย “5 Ws 1H” เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงในเรื่องนั้น ๆ ทุกแง่ทุกมุม โดยตั้งคำถาม ใคร (Who) ... ทำอะไร (What) ... ที่ไหน (Where) ... เมื่อไร (When) ... อย่างไร (How) ... เพราะเหตุใด...ทำไม (Why)

อเนก พ.อนุกุลบุตร (2547, น. 62-63) กล่าวไว้ดังนี้ การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ มุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะได้ และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ ชั้นแรก ครูผู้สอนต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์นี้เป็นอย่างดีเสียก่อนขั้นต่อ ๆ ไปจึงผสมผสานการคิดแบบนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะใช้ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนแบบใด โดยแบ่งแนวทางการคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ ขึ้นในตัวนักเรียน การสอนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. การสอนการคิดวิเคราะห์แยกองค์ประกอบ (Analysis of elements) มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะว่าสิ่งสำเร็จรูปหนึ่งมีองค์ประกอบอะไร มีแนวทางดังนี้

1.1 วิเคราะห์ชนิด โดยมุ่งให้นักเรียนคิดและวินิจฉัยว่า บรรดาข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ใด ๆ ที่พิจารณาอยู่นั้น จัดเป็นชนิดใด ประเภทใด ลักษณะใด ตามเกณฑ์หรือหลักการใหม่ที่กำหนด เช่น เสียชีพอย่าเสียสัตย์ ให้นักเรียนคิด (ช่วยกันคิด) ว่าเป็นข้อความชนิดใด และเพราะอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ใหม่เหมือนในตำรา จุดสำคัญของการสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ชนิดก็คือ ต้องให้เกณฑ์ใหม่และบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ มุ่งให้คิดแยกแยะและวินิจฉัยว่าองค์ประกอบใด สำคัญหรือไม่สำคัญ เช่น ให้ค้นหาสาระสำคัญ แก่นสาร ผลลัพธ์ ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย

1.3 วิเคราะห์เลศนัย มุ่งให้คิดค้นหาสิ่งที่พรางไว้ แฝงเร้นอยู่มิได้บ่งบอกไว้ตรง ๆ แต่มีร่องรอยส่งให้เห็นว่ามีความจริงนั้นซ่อนอยู่

2. การสอนการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships) มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะว่า มีองค์ประกอบใดสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันแบบใด สัมพันธ์ตามกัน หรือกลับกัน สัมพันธ์กันสูงต่ำเพียงไร มีแนวทางดังนี้

2.1 วิเคราะห์ชนิดความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดแบบค้นหาชนิดของความสัมพันธ์ว่า สัมพันธ์แบบตามกันกลับกัน ไม่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับ องค์ประกอบ องค์ประกอบกับเรื่องทั้งหมด เช่น มุ่งให้คิดแบบค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งใดสอดคล้อง กับ ไม่สอดคล้องกับเรื่องนี้ถ้ากล่าวโดยสรุปผิด เพราะอะไร ข้อเท็จจริงใดไม่ สมเหตุสมผลเพราะอะไร ข้อความในย่อหน้าที่... เกี่ยวข้องอย่างไรกับข้อความทั้งเรื่องร้อยละ กับเศษส่วน ทศนิยม เหมือนและต่างกันอย่างไรบ้าง

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ โดยมุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาด ระดับของความสัมพันธ์ เช่น สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับมากที่สุด (น้อยที่สุด) กับสิ่งใด

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเพื่อค้นหาลำดับขั้นของความสัมพันธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องแปลกใหม่ เช่น สิ่งใดเป็นปฐมเหตุ ต้นกำเนิดของปัญหา เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ สิ่งใดเป็นผลที่ตามมา ผลสุดท้ายของเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

2.4 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และวิธีการ มุ่งให้คิดและค้นหาการกระทำ พฤติกรรม พฤติการณ์ มีเป้าหมายอะไร เช่น ให้คิดและค้นหาว่าการกระทำนั้นเพื่อบรรลุผลอะไร ผลคือ เกิดวินัยในตนเอง ความไพเราะของคนตรี ขึ้นอยู่กับอะไร ขึ้นอยู่กับจังหวะความตอนที่... เกี่ยวข้องอย่างไรกับวัตถุประสงค์ของเรื่อง ผลคือ สนับสนุน หรือขยายความ

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดตามมา มุ่งให้คิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นขอดปรารถนาประการหนึ่งของการสอนให้คิดเป็น คือ คิดหาเหตุและผลได้ ดี เช่น ให้คิดและค้นหาว่าสิ่งใดเป็นผลของ... (สาเหตุ) สิ่งใดเป็นเหตุของ... (ผล) ตอนใดเป็น สาเหตุที่สอดคล้องกับ... เป็นผลขัดแย้งกับข้อความ ... เหตุการณ์คู่ใดสมเหตุสมผล เป็น ตัวอย่างสนับสนุน

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ โดยให้ค้นหาแบบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สิ่งแล้วบอกแบบความสัมพันธ์นั้น หรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อื่นๆ ที่คล้ายกัน ทำนองเดียวกันในรูปอุปมาอุปไมย เช่น เซนติเมตร : เมตร อธิบายได้ว่า เซนติเมตรเป็นส่วนย่อยของ เมตร เพราะฉะนั้น เซนติเมตร : เมตร คล้ายกับ ลูก : แม่

3. การสอนคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) มุ่งให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะจนจับหลักการได้ว่า สิ่งสำเร็จรูปคุ้มครองประกอบต่าง ๆ อยู่ในระบบใด คือ หลักการอะไร ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักการต้องอาศัยการวิเคราะห์ขั้นต้น คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เสียก่อน กล่าวคือ ต้องแยกแยะสิ่งสมบูรณ์ หรือระบบให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญมีหน้าที่อย่างไร และองค์ประกอบเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับ พาดพิง อาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร พิจารณาจนรู้ความสัมพันธ์ตลอดจนสามารถสรุป จับหัวใจ หรือหลักการได้ว่า การที่ทุกส่วนเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกัน เกาะกลุ่มกันค้ำกันจนเป็น ระบบอยู่ได้ เพราะหลักการใด ผลที่ได้เป็นการวิเคราะห์หลักการ (principle) ซึ่งเป็นแบบ วิเคราะห์การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์หลักการเน้นการสอนวิเคราะห์ดังนี้

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาโครงสร้างของสิ่งสำเร็จรูปนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหม่ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อความ การทดลอง เช่น การ ค้นคว้า นี้ (ทดลอง เนื้อเรื่องนี้ การพิสูจน์) ดำเนินการแบบใดคำตอบคือ นิยามแล้วพิสูจน์- ตั้งสมมติฐานแล้ว

ตรวจสอบข้อความนี้ (คำพูด จดหมาย รายงาน) มีลักษณะใด โฆษณาชวน เชื่อเรื่องนี้มี การนำเสนอ เช่นไร – ชูให้กลัวแล้วล่อให้หลง

3.2 การวิเคราะห์หลักการ มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาความจริงแท้ของสิ่งนั้น เรื่องราว นั้น สิ่งสำเร็จรูปนั้น โดยการศึกษาหลักการ เช่นหลักการสำคัญของเรื่องนี้ มีว่าอย่างไร- ยึดความเสมอภาคระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์เหตุการณ์ครั้งนี้ดูกลามมากขึ้น (สงบ รุนแรง) เนื่องจากอะไรคำโฆษณา (แถลงการณ์ การกระทำ) ใช้วิธีใดจงใจให้ความหวัง

ชาติรี สารานู (2548, น. 40-41) ได้กล่าวถึง เทคนิคการปูพื้นฐานให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ได้ สามารถสรุปรายละเอียด ดังนี้

1. ครูจะต้องฝึกให้เด็กหัดคิดตั้งคำถาม โดยยึดหลักสากลของคำถาม คือ ใคร ทำ อะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร โดยการนำสถานการณ์มาให้ให้นักเรียนฝึกค้นคว้าจาก เอกสารที่ใกล้ตัว หรือสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามเอง โดยสอนวิธีตั้งคำถาม แบบวิเคราะห์ ในเบื้องต้น ฝึกทำบ่อย ๆ นักเรียนจะฝึกได้เอง

2. ฝึกหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยอาศัยคำถามเจาะลึกเข้าไป โดยใช้คำถามที่ชี้บ่งถึงเหตุและผลที่จะเกิด ฝึกจากการตอบคำถามง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวนักเรียนจะช่วยให้ เด็ก ๆ นำตัวเองเชื่อมโยงกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ที่สำคัญครูจะต้องกระตุ้นด้วยคำถามย่อย ให้นักเรียนได้คิดบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัยก่อน แล้วพฤติกรรม ศึกษาวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นแก่นักเรียน

สุวิทย์ มูลคำ (2553, น. 21-22) ได้กล่าวถึงเทคนิคการวิเคราะห์ไว้ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ เป็นการ ใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เน้นคิดเชิงลึกจากเหตุไปสู่ผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล เชิงเงื่อนไข การจัดลำดับความสำคัญ และเชิงเปรียบเทียบ แต่เทคนิคที่ง่ายคือ 5 W 1H เป็นที่นิยมใช้คำตอบ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร) ชัดเจนในแต่ละเรื่อง ทำให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ นิยมใช้เทคนิค คำถามในช่วงต้นหรือช่วงเริ่มต้น การคิดวิเคราะห์

ไพรินทร์ เหมบุตร (2549 , น. 3-4) ได้บอกวิธีการและขั้นตอนในการฝึกคิด วิเคราะห์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
2. กำหนดวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของการคิดวิเคราะห์
3. แยกแยะแจกแจงรายละเอียดสิ่งของที่ต้องการวิเคราะห์
4. ตรวจสอบ โครงสร้างหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และย่อย
5. นำเสนอข้อมูลการคิดวิเคราะห์

6. นำผลมาวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

จากการศึกษาเทคนิคการสอนทางการคิด วิเคราะห์ สรุปได้ว่า เทคนิคในการสอนคิดวิเคราะห์ ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจความคิดแบบ วิเคราะห์ จึงนำไปผสมเทคนิค คำถาม “5W 1H” โดยการเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถามตาม เทคนิคดังกล่าวบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัย แล้วพฤติกรรม วิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงในเรื่อง

2.2.7 แนวทางการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดวิเคราะห์

ดิลก ดิลกพานนท์ (2543) ได้เสนอแนวทางในการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ว่าอะไรคืออะไร ขั้นนี้ผู้เรียนต้องรวบรวมปัญหา หาข้อมูลพร้อมสาเหตุของปัญหาจากการคิด การถาม การอ่าน หรือพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้น ๆ

2. กำหนดทางเลือก เมื่อหาสาเหตุของปัญหานั้นได้แล้ว ผู้เรียนต้องหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่าง ๆ ทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้นไม่จำเป็นต้องมีทางเลือกทางเดียว อาจมีทางเลือกหลาย ๆ ทาง

3. เลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เป็นการพิจารณาทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหานั้น โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจที่สำคัญคือ ผลดี ผลเสียที่เกิดจากทางเลือกนั้น ทั้งที่เกิดขึ้นในด้านส่วนตัวและสังคมส่วนรวม

4. ตัดสินใจ เพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบในขั้นตอนที่ 3 แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุด หลังจากนั้นครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดของเขาและอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม โดยครูต้องยอมรับความคิดเห็นของทุกคน ถ้าหากคำตอบของผู้เรียนมีการขัดแย้งขึ้นในกลุ่ม ครูต้องเป็นผู้ตั้งคำถามด้วยการให้คิดต่อไปว่า คำตอบใดก่อให้เกิดผลในทางดีและไม่ดีอย่างไรบ้าง อะไรเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมมากที่สุด

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2532) ได้เสนอวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด ไว้ดังนี้

1. พิจารณาความพร้อมของผู้เรียน
2. เสนอข้อมูล
3. ผู้เรียนรับรู้ ค้นหา เปรียบเทียบ
4. ให้การเสริมแรง

สรุป แนวการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ รวบรวมปัญหา หาข้อมูล พร้อมสาเหตุ กำหนดทางเลือกให้ผู้เรียนได้เลือกเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยพิจารณาถึงความพร้อมของผู้เรียน โดยมีการเลือกทางเลือกที่ใช้ในการแก้ปัญหานั้น

ทำให้เห็นถึงผลดีและผลเสีย กระบวนการสุดท้ายกระบวนการตัดสินใจ เป็นกระบวนการสรุปและอภิปรายผล

2.2.8 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์นับว่ามีประโยชน์ต่อบุคคลทุกคนในการนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพื่อให้เกิดความสุข ความสมหวังดังที่ตนปรารถนา

สุวิทย์ มูลคำ (2547) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เรา รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ทำให้เรา รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นฐานความรู้ ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาการประเมินและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง
2. ช่วยให้เราสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ และไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึกหรืออคติ แต่สืบค้นตามหลักเหตุผลและข้อมูลที่เป็นจริง
3. ช่วยให้เราไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ แต่สื่อสารตามความเป็นจริง ขณะเดียวกันจะช่วยให้เราไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว แต่พิจารณาเหตุผลและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีได้
4. ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ที่ถูกบิดเบือนไปจากความประทับใจในครั้งแรก ทำให้มองอย่างครบถ้วนในแง่มุมอื่น ๆ ที่มีอยู่
5. ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต การหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏพิจารณาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจสรุปสิ่งใดลงไป
6. ช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในเวลานั้น โดยไม่พึ่งพิงอคติที่ก่อตัวอยู่ในความทรงจำทำให้เราสามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมจริงสมจัง
7. ช่วยประเมินการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่เรามีวิเคราะห์ร่วมกันกับปัจจัยอื่น ๆ ของสถานการณ์ในเวลานั้น อันจะช่วยเราคาดการณ์ความน่าจะเป็นได้สมเหตุสมผล มากกว่า

วนิช สุรรัตน์ (2547) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ มากมายหลายประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สามารถปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและเหตุผลและได้งานที่มีประสิทธิภาพ
2. สามารถประเมินงานโดยใช้กฎเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล
3. สามารถประเมินตนเองอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างดี
4. ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

5. ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน ค้นหาความรู้ ทฤษฎี หลักการ ตั้งข้อสันนิษฐาน ตีความหมาย ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ดี

6. ช่วยให้ผู้คิดมีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง จนถึงขั้นมีความสามารถเป็นนายของภาษาได้

7. ช่วยให้คิดได้อย่างชัดเจน คิดได้อย่างถูกต้อง คิดอย่างกว้างขวาง คิดอย่างลึกและ คิดอย่างสมเหตุสมผล

8. ช่วยให้เกิดปัญญา มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเมตตา และมีบุคลิกภาพในทางสร้างประโยชน์ต่อสังคม

9. ช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคสารสนเทศ ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ช่วยให้นักเรียนได้ รู้จักใช้เหตุผล ช่วยให้นักเรียนเข้าใจข้อเท็จจริงเข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่ซับซ้อน สามารถแก้ปัญหา ช่วยในการประเมินและตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผลนอกจากนี้การคิดวิเคราะห์ยังพื้นฐานการคิด ในมิติอื่น ๆ อีกด้วย

สรุป ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ช่วยให้เรารู้ข้อเท็จจริงของสิ่งต่าง อย่างที่เหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจสิ่งนั้นอย่างแท้จริง พัฒนาให้ตนเองเป็นคนช่างสังเกต การหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ สามารถปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและเหตุผลและได้งานที่มีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ช่วยให้คิดได้อย่างชัดเจน คิดได้อย่างถูกต้อง คิดอย่างกว้างขวาง คิดอย่างลึกและ คิดอย่างสมเหตุสมผล เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่ซับซ้อน

2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

กาญจนา ทีปะนะ (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เขมรภัฏ กุมารสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษาการใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60 และเมื่อศึกษาผลในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์ และด้านความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.66 และ 60.88 ตามลำดับ และด้านหลักการอยู่ในระดับควรปรับปรุง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.16 และ (2) นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงความสนใจในการทำกิจกรรมสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตอย่างสนุกสนาน และเพื่อให้เป็นบทอ่านเพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

พระมหาไกรสร โชติปัญญา (แสนวงศ์) (2554) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นการนำเสนองานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิด เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ พบว่า การศึกษาค้นคว้าและการนำเสนอในห้องเกิดแรงกระตุ้นในการวิเคราะห์และศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม นิสิตสามารถเรียบเรียงเนื้อหาจากการประเด็นคำถามปลายเปิด และสามารถตอบโจทย์ของประเด็นนั้น ทั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อมีการนำเสนอในห้องเรียนและการสอบถามจากผู้สอนในรูปแบบคำถามปลายเปิด พร้อมกับให้ผู้ฟังตั้งคำถามปลายเปิดถามกลุ่มนำเสนอ เพื่อเสาะหาองค์ความรู้ใหม่ ปรากฏว่ากลุ่มของนิสิตที่นำเสนอมีการแสดงเหตุผลที่สมบูรณ์ ชัดเจน อย่างมีเหตุผลไม่คลุมเครือ รวมถึงการอธิบายที่สละสลวย มีการใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างถูกต้อง

พิมพ์แพร สืบบุก (2554) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนนิคมพิล จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุชาดา ปิติพร (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัย 1) การพัฒนาความคิดวิเคราะห์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

รัชดาภรณ์ โสภา (2559) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 21.40 คิดเป็นร้อยละ 71.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ นักเรียนได้ศึกษาและสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.39$) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน ได้แสดงออก และคิดอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.39$) และนักเรียนได้สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.39$)

Huang, C. (2014) ผลสัมฤทธิ์การอ่านเชิงวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ไทยของนักศึกษาชาวจีน โดยเรียนรู้แบบร่วมมือผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์การอ่านเชิงวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ไทยของนักศึกษาชาวจีน โดยเรียนรู้แบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) เจตคติของนักศึกษาชาวจีนที่มีต่อการอ่านเชิงวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ไทย โดยเรียนรู้แบบร่วมมือโดยรวมอยู่ในระดับมาก

Isracel (2003, pp. 809–A) ได้ศึกษาการเรียนรู้แบบร่วมมือด้านสติปัญญา การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาระบบที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้านสติปัญญา (ICSS) ซึ่งระบบนี้จะเป็นตัวเสริมและเพิ่มเติมระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือด้านสติปัญญาของแมคคานัส ปี 1995 ระบบจะสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยจะวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการด้านความร่วมมือขณะทำการใช้ระบบเครือข่ายโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวสนับสนุนงานด้านความร่วมมือ (CSCW) เป็นระบบที่คอยแนะนำด้านสติปัญญา (ITS) และเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (CL) ซึ่งระบบนี้จะช่วยเสริมรูปแบบความเป็นผู้นำกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแบบร่วมมือกันผลการศึกษาทำให้ทราบว่านักเรียนมีความพึงพอใจกับระบบในอนาคต

Abdulghani (2004, pp. 4331-A) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการนำการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในภาษาอาหรับของนักเรียนปีที่ 4 ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลองกับกลุ่มควบคุมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียนทดลอง 2 ห้องที่ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 33 คนและ 31คน และกลุ่มควบคุมที่ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 33 คน และ 29 คนใน 2 ห้องเรียน กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการแบบบรรยายครูที่ร่วมวิจัยมี 2 คน แต่ละคนสอนห้องเรียนทดลอง 1 ห้องเรียนและห้องเรียนควบคุม 1 ห้องเรียนทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ พบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในภาษาอาหรับของนักเรียนปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์นั้นมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น พบว่ายังไม่มีใครศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 หัวใจนักปราชญ์

พระยาอุปทิศศิลปสาร (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) ได้แสดงถึงความสำคัญของการอ่าน การคิด และการเขียน ไว้ในหัวใจนักปราชญ์ ดังนี้

หัวใจนักปราชญ์ "ศ. จิ. ปุ. ลิ." ที่ข้าพเจ้านำมาอธิบายให้ท่านฟัง บัดนี้ท่านคงทราบกันมาแล้วว่า ศ. คือ การฟัง จิ. ได้แก่ จินตนะ คือการคิด ปุ. ได้แก่ ปุจฉา คือ การถาม และ ลิ. ได้แก่ ลิขิต คือ การเขียน

1. ศ. คือ สุต การฟัง ได้แก่ การแสวงหาความรู้ เพราะการเล่าเรียนในสมัยโบราณต้องอาศัยการฟังเป็นพื้น เพราะการใช้หนังสือยังไม่แพร่หลาย จึงจัดเอาการฟังเป็นหัวข้อสำคัญ คนที่จะเป็นนักปราชญ์ได้ต้องฟังมาาก ซึ่งเรียกว่า "พหูสูตร" คือ ผู้ฟังมาก แต่สมัยนี้วิชาหนังสือแพร่หลายทั่วไป จึงควรรีบ การอ่านเข้าไปในข้อพหูสูตรนี้ด้วย คือ รวมความว่าผู้ที่เป็่นนักปราชญ์จะต้องฟังมากและอ่านมากด้วย

2. จิ. คือ จินตนะ แปลว่า ความคิด เป็นศัพท์พวกเดียวกับ "จิต" ว่าเครื่องคิด คือ ใจเรานี่เอง คำว่า จิ. คือความคิด ในที่นี้ท่านหมายความว่า "ให้ใช้ความคิด" ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 รองจากการฟังหรือการอ่าน กล่าวคือ เมื่อเราฟังหรืออ่านเรื่องราวใดๆ เราต้องคิดตามไปด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้จิตไปตามยถากรรมอย่างฟังเสียงนกเสียงกา ถ้าพบข้อความแม้จนคำพูดที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย ก็ผูกจิตไว้ตรึกตรองภายหลัง เพราะถ้าจะเอามาตรึกตรองเวลานั้น ก็จะได้ไม่ได้ฟังเรื่องต่อไปหรือจะจดย่อยๆ ก็ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงควรใช้ความคิดในการอ่านให้เหมาะสมแก่ฐานะที่เราเป็นผู้ใดในการศึกษา จึงจะเหมาะ กล่าวคือ ต้องใช้จิ. ไปด้วยให้ได้รับความรู้สมค่าที่ลงทุนอ่าน

3. ปุ. คือ ปุจฉา การถาม เป็นข้อสำคัญไม่แพ้ข้ออื่นๆ ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการถาม กล่าวคือเมื่อเราฟังหรืออ่าน ถ้าพบข้อความหรือถ้อยคำที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ก็ผูกจิตไว้ตรึกตรองและค้นคว้าหาความเข้าใจ โดยการสอบถามผู้ที่เรามั่นใจว่าเขารู้ดี ไม่กระดากอายในการได้ถามสิ่งที่เราไม่รู้ เพราะการทะนงตัวว่าเรารู้มาก ถูกผู้อื่นว่าไม่รู้และการถือเกียรติว่าไม่ควรถามผู้ที่ต่ำต้อย กว่าตน ทั้ง 3 ประการนี้เป็นมารที่จะรังแกเราให้ลงจากฐานะเป็นนักปราชญ์ แต่ต้องรักษาจริยวัตรในการถามให้มากๆ คือ แสดงให้เขาทราบว่า ถามเพื่อต้องการความรู้จริง ด้วยความเคารพจริงๆ ไม่ใช่การถามเพื่อสอบไล่เขาหรือถามเพื่อขัดคอเขาหรือเพื่อข่มเขาให้อาย

4. ลิ. คือ ลิขิต แปลว่า เขียนไว้ กล่าวคือ ท่านได้บันทึกข้อที่ควรรู้ควรจำ ลิ. นี้สำคัญกว่าอื่น เพราะเป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด การถาม ในสมัยโบราณการบันทึกข้อความนับว่าสำคัญมาก เพราะมีผู้รู้หนังสือน้อย ท่านจึงตั้งไว้เป็นหัวใจข้อสุดท้ายของนักปราชญ์ เพราะสำคัญที่สุดและสำคัญจริงๆ

2.4 การรู้เท่าทันสื่อ

2.4.1 ความหมายการรู้เท่าทันสื่อ

ความหมายการรู้เท่าทันสื่อได้มีนักวิชาการ นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

Potter (2005, p. 121) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง มุมมองจากการที่บุคคลเปิดรับสื่อและตีความหมายของเนื้อหาสื่อตามที่ได้เปิดรับด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อและมีสติในการเปิดรับ โดยวัตถุประสงค์ของการรู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของสื่อ

Wood (2006, p. 114) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน เข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และได้ตอบกับสื่อมวลชนได้อย่างกระตือรือร้นด้วยกลยุทธ์แบบวิพากษ์และข้อมูลที่เทียบพร้อม

บุบผา เมฆศรีทองคำ (2554, น. 118) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ ตีความ ประเมิน และสร้างเนื้อหา ในรูปแบบที่หลากหลายด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

เจ็มพร วิธรรพพันธ์ (2555, น. 7) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง การที่เราไม่หลงเชื่อเนื้อหาที่ได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟัง แต่สามารถคิด วิเคราะห์ สงสัย และรู้จักตั้งคำถามเป็นต้นว่า จริงหรือไม่จริง ใครเป็นคนให้ข้อมูล เขาต้องการสื่อสารอะไร มีจุดมุ่งหมาย แอบแฝงหรือไม่ ต้องการสื่อสารให้ใคร ใครได้ประโยชน์

โตมร อภิวันทนากกร (2556, น. 16) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง สภาวะที่เกิดจากความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ความหมายของเนื้อหา และประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอ ผ่านเทคนิควิธีการต่าง ๆ

กสทช.(2556, น. 7) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง ทักษะหรือความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้ตัว และใช้สื่ออย่างตื่นตัว คำว่า ‘ใช้สื่ออย่างรู้ตัว’ สามารถอธิบายหรือขยายความได้ว่า สามารถตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหา สารของสื่อ สามารถโต้ตอบกับมันได้อย่างมีสติและรู้ตัว และสามารถตั้งคำถามกับสื่อได้ เช่น ใครเป็นเจ้าของสื่อ ใครผลิต และผลิตภายใต้ข้อจำกัดใด เราควรเชื่อไหม หรือมีค่านิยมความเชื่อ อะไรแฝงมากับสื่อ นั้น ผู้ผลิตสื่อหวังผลอะไรจากเรา ‘การใช้สื่ออย่างตื่นตัว’ สามารถอธิบายหรือขยายความได้ว่า แทนที่เรจะเป็นฝ่ายตั้งรับอย่างเดียว เราต้องเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายรุกบ้าง ด้วยการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เข้าถึงข้อมูล

ข่าวสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถ ใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมที่พัฒนาสื่อต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

เท็ดคักคี่ ไม้เท้าทอง (2557, น. 77-78) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง วิธีการศึกษาที่เตรียมความสามารถในการเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมิน การสร้าง และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์และอินเทอร์เน็ต โดยการรู้เท่าทันสื่อสร้างความเข้าใจบทบาทของสื่อในสังคม และทักษะสำคัญในการสืบเสาะและความจำเป็นในการแสดงออกของบุคคลสำหรับการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเปิดรับสื่อด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อแบบมีทักษะ การคิดวิจารณ์ญาณ ใช้สื่ออย่างต้นตัวไม่หลงเชื่อเนื้อหา แต่สามารถคิด วิเคราะห์ สงสัยในตัวสื่อ ตั้งคำถามกับสื่อ ได้อธิบายความหมายสิ่งทีพบในสื่อจากฐานความรู้ที่มีการเข้าใจลักษณะ รูปแบบของสื่อ วิเคราะห์ความหมายของเนื้อหา ประเมินคุณค่าของสื่อ และสร้างเนื้อหาสื่อ ในรูปแบบของตนเองผ่านเทคนิควิธีต่างๆ เลือกรับและใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

2.4.2 ความสำคัญการรู้เท่าทันสื่อ

สื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยการผสมผสานข้อมูล ทักษะคิด ค่านิยมของผู้สร้างลงไป ในสื่อจึงถูกนำเสนอในแง่คิด มุมมอง เนื้อหาข้อมูล รูปแบบวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันตามแต่ผู้สร้างจะเห็นสมควรว่าจะเลือกนำเสนอสิ่งใด อย่างไร เช่น สื่ออาจนำเสนอบทบาทสมมติ นักการเมืองบางคน วิถีชีวิตของคนในชุมชนบางแห่ง เลือกนำเสนอสินค้าบางยี่ห้อกับผู้บริโภค บางกลุ่ม เป็นต้น สื่อมวลชนเกือบทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อสร้างผลกำไร ผู้รับสื่อ คือ กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเป็นผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสินค้าและบริการ ดังจะเห็นได้จากรายการทีวียอดนิยมจะอัดแน่นไปด้วยโฆษณา และสปอนเซอร์ออกอากาศในช่วงหัวค่ำ ที่มีคนดูคับคั่ง การเรียนรู้สื่อจึงทำให้เราได้พิจารณาถึงเทคนิคกระบวนการผลิต องค์กรที่เป็นเจ้าของสื่อ เป้าหมาย สื่อ และผลที่มีต่อผู้รับสื่อ ไม่ใช่สนใจเพียงแค่อุณหภูมิ สื่อมีอิทธิพลต่อการเมืองและสังคม เช่น การรณรงค์ให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งทางโทรทัศน์ส่งผลต่อจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด การที่สื่อนำเสนอเรื่องปากท้อง ภัยพิบัติ หรือคุณภาพการศึกษา ก็จะทำให้สังคมตื่นตัวและให้ความสำคัญในเรื่องนั้นๆ สื่อแต่ละชนิดมีวิธีการเฉพาะตัวในการสร้างความเป็นจริง สื่อต่างชนิดกันอาจรายงานเหตุการณ์ในเรื่องเดียวกันได้ แต่จะสร้างความประทับใจและสารที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากเทคนิคเฉพาะตัวที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละชนิด ตัวอย่างเช่น นวนิยายสร้างสรรค์ความเป็นจริงด้วย

ตัวอักษรสั้น ๆ เพลงใช้เนื้อเพลง ท่วงทำนอง และเสียงร้อง ภาพยนตร์มีเสียงและภาพเคลื่อนไหว สื่อมัลติมีเดียมีทั้งตัวอักษร ภาพ เสียง เพลงภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น การศึกษาเรียนรู้สื่อก็เพื่อให้สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สื่อได้ สามารถนำข้อวิเคราะห์วิจารณ์นั้นมาใช้ในการป้องกันตนเอง และสามารถสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ (มูลนิธิอินเตอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2555)

ในปี ค.ศ. 1982 องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา การรู้เท่าทันสื่อไว้ในปฏิญญา Grunwald (Grunwald Declaration) ว่า “เราต้องเตรียมเยาวชนสำหรับการอยู่ในโลกของอิทธิพลจากภาพ คำ และเสียง” สะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน และนับตั้งแต่มีปฏิญญาดังกล่าว องค์การยูเนสโกได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาการรู้เท่าทันสื่ออย่างกว้างขวางและได้ระบุว่าสื่อมีความสำคัญและมีพลังในการขับเคลื่อนสังคมในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น และระบบ การสอนเกี่ยวกับสื่อจะต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ของพลเมืองยุคใหม่ นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 2001 Buckingham ได้เขียน Policy Paper สำหรับองค์การยูเนสโกขึ้น โดยให้ความสำคัญกับเด็กและวัยรุ่น โดยข้อความในเอกสารดังกล่าวถึงการศึกษาศึกษาการรู้เท่าทันสื่อที่จะต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนสำหรับเด็กซึ่งให้องค์การยูเนสโกมีกลยุทธ์ในการสนับสนุนทั้งในระดับพื้นที่ ประเทศและระหว่างประเทศ (บุบผา เมฆศิริทองคำ และคุณดดา จามจุรี, 2554, น. 64)

Masterman, L. (2001, pp. 168 - 169) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อไว้ 5 ประการดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อในกระบวนการประชาธิปไตย ประชาชนจำเป็นต้องมีทักษะ 3 อย่างในวัฒนธรรมสื่อสากล เพื่อเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแสดงออกในแบบของตนเอง และการมีส่วนร่วม ซึ่งทักษะเหล่านี้เกิดขึ้นจากการรู้เท่าทันสื่อ ช่วยให้พลเมืองในอนาคตมีความเข้าใจวาทกรรมทางการเมืองและสามารถตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงได้

2. ผู้บริโภคสื่อมีจำนวนมากและมีการครอบงำสังคมโดยสื่อ การเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ในแต่ละวัน เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องข่ายสังคมออนไลน์ เกมออนไลน์ โทรทัศน์ เพลง วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งการมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้ประชาชนมีความปลอดภัยจากรูปภาพและสารที่นำเสนอผ่านสื่อดังกล่าว

3. อิทธิพลของสื่อเป็นตัวกำหนดการรับรู้ ความเชื่อและทัศนคติ โดยประสบการณ์สื่อของบุคคลมีผลกระทบต่อความเข้าใจ การตีความและการกระทำของบุคคล ซึ่งการรับรู้เท่าทันสื่อช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจอิทธิพลของสื่อและช่วยแยกบุคคลออกจากอิทธิพลของสื่อได้

4. ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของการสื่อสารที่เห็นได้และสารสนเทศ การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนมักได้อิทธิพลจากรูปภาพที่เห็นได้ เช่น ตราสัญลักษณ์ของหน่วยงาน ป้ายประกาศขนาดใหญ่ โทศัพท์มือถือ และเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้วิธีการอ่าน สิ่งที่ต้องการสื่อสารด้วยภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกของสื่อที่มีความหลากหลาย

5. ความสำคัญของสารสนเทศในสังคมและความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การประมวลผลสารสนเทศและการบริการสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญหลักของผลิตภาพของประเทศ แต่ความเติบโตของอุตสาหกรรมสื่อทั่วโลกกำลังเผชิญความท้าทายกับความคิดเห็นที่อิสระและมุมมองที่หลากหลาย การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าใจว่าสารสนเทศมาจากไหน และจะค้นหามุมมองที่เป็นทางเลือกอย่างไร

Livingstone, Van Couvering and Thumin (2005, p. 64) ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถในการอ่าน เขียน และความสามารถในการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นพื้นฐานของการรู้เท่าทัน โดยเน้นย้ำว่าเป้าหมายของการศึกษาเกี่ยวกับสื่อ คือ สิ่งที่เรียกว่า “Deliberate Framed” ที่ครอบคลุมทั้งโครงสร้างที่ส่งเสริมทักษะและพรสวรรค์ของบุคคล

MEDIA LITERACY PROJECT (2015) กล่าวว่า 10 การรู้เท่าทันสื่อชนิดต่างๆ ได้กลายเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เยาวชนและผู้ใหญ่ที่รู้เท่าทันสื่อจะมีความได้เปรียบในการทำความเข้าใจสารที่มีความ สลับซับซ้อนที่เราได้รับมาจากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ป้ายโฆษณา วิดีโอเกม ดนตรีและอื่น ๆ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ถูกผนวกไว้ในมาตรฐานการศึกษาของ ทูกรมลรัฐ ในวิชาภาษา สังคมศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์และอื่นๆ นักวิชาการศึกษาหลายรายค้นพบว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสามารถช่วยให้เด็กและผู้ใหญ่ :

- พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
- เข้าใจว่าสารที่เราได้รับจากสื่อมีผลต่อการหล่อหลอมสังคมและวัฒนธรรมอย่างไร
- จำแนกกลยุทธ์ตลาดเป้าหมายได้
- ตระหนักได้ว่าผู้ผลิตสื่อต้องการให้เราเชื่อสิ่งไหนหรือทำอะไร
- ระบุนเทคนิคการโน้มน้าวใจที่ถูกใช้ได้
- ตระหนักถึงอคติการโฆษณาชวนเชื่อ การบิดเบือนข้อมูล และการโกหก
- ค้นพบส่วนอื่นๆ ของเรื่องราวที่ไม่ได้รับการบอกเล่า
- ประเมินคุณค่าของสาร โดยอาศัยประสบการณ์ทักษะ ความเชื่อ และค่านิยมของเรา
- สร้างและเผยแพร่สารของเราเองได้

- ส่งเสริมความยุติธรรมในแวดวงสื่อมวลชน

Oxstrand (2009, p. 50) กล่าวว่า การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อมีเป้าหมายที่จะพัฒนา “การรู้เท่าทันสื่อ (Literacy)” ที่ต้องการการพัฒนาทั้งความเข้าใจแบบมีวิจักษณ์ญาณและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงสำหรับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับเยาวชนในการตีความและสร้างทางเลือกในฐานะผู้บริโภคสื่อ และรวมถึงเป็นผู้มีส่วนร่วมที่มีพลังอำนาจในสังคม

พรทิพย์ เย็นจะบก (2552, น. 12-15) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้

1. สื่อทั้งหมดถูกประกอบสร้างขึ้น หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ เราต้องเข้าใจว่าสื่อไม่ใช่กระจกเงาสท้อนเรื่องราวของโลกอย่างตรงไปตรงมา แต่สื่อทุกสื่อล้วนแต่ถูกมนุษย์สร้างขึ้นมา โดยมีการผสมผสานทัศนคติและค่านิยมของผู้สร้างลงไปด้วย ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ในการทำงานให้สื่อที่มีความสมจริงมากที่สุดท่ามกลางเรื่องราวหรือเหตุการณ์จำนวนมากมายมหาศาลที่เกิดขึ้นแต่ละวัน สื่อก็จะเลือกนำเสนอเฉพาะเหตุการณ์บางเหตุการณ์และในบางแง่มุม ตลอดจนวิธีการที่สื่อคิดว่าสมควรนำเสนอ เช่น สื่ออาจเลือกข้างเพื่อนำเสนอประเด็นทางการเมืองของพรรคใดพรรคหนึ่ง สื่อเลือกเสนอเพลง เฉพาะค่ายเพลงใหญ่ที่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจร่วมกัน สื่ออาจจะนำเสนอโทรศัพท์มือถือบางยี่ห้อ สินค้าบางตัว จนทำให้เกิดความสนใจขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น และทำให้เป็นยุควัตถุนิยมได้ในเวลาอันรวดเร็ว

2. สื่อสร้างภาพความจริง สิ่งที่เราคิดและรู้สึกเกี่ยวกับโลกส่วนมากมักมาจากการศึกษาที่เราเรียนรู้ผ่านสื่อ เนื้อความในสื่อโดยปกติจะเป็นส่วนผสมของข้อมูล ค่านิยม และโลกทัศน์ที่ถูกจัดลำดับ กำหนดความสำคัญก่อนหลัง และเน้นย้ำโดยสื่อ แต่เรากลับยอมรับโดยปกติว่านั่นคือสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ เช่น เราพอใจที่จะรู้จักประเทศเราว่ามีเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง เพราะสื่อทำให้เรารู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญ ควรค่าแก่การเรียนรู้ แต่เรากลับไม่เคียดร้อนที่เราไม่ได้รับทราบเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ นิสัยใจคอของคนชาติอื่น หรือศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นได้ ดังนั้นสื่อจึงมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการกล่อมเกลาคำความรู้สึกเกี่ยวกับความจริงและ ค่านิยมทางสังคมของการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นตัวกระตุ้นให้เราอยากตั้งคำถามกับความจริงที่สื่อต้องการนำเสนอ

3. สื่อมักจะสร้างความหมายและใช้เนื้อหาในเชิงการค้า (สื่อคือธุรกิจ) สื่อมวลชนเกือบทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อสร้างผลกำไร ผู้ชมจะถูกกำหนดให้เป็น ‘กลุ่มเป้าหมาย’ เนื่องจาก เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสินค้าหรือบริการ บางครั้งผู้ชมเองก็ตกอยู่ในฐานะสินค้าที่ถูกขายให้ผู้โฆษณา เงื่อนไขทางธุรกิจจะเป็นตัวกำหนดว่าเนื้อเรื่องใดที่ควรนำมาสร้าง มีเทคนิคการนำเสนอและช่องทางการเผยแพร่ควรเป็นอย่างไรบ้าง ดังจะเห็นได้ว่ารายการละครที่เป็นที่นิยมของคนจำนวนมากจะออกอากาศในช่วงหัวค่ำ ที่เป็นช่วงที่มีคนดูมากที่สุดเกือบทุกช่องทางและเกือบทุกวัน ในขณะที่รายการเกี่ยวกับความรู้หรือศิลปวัฒนธรรมที่มีผู้สนใจจำนวนจำกัด จะมี เพียง 2-3 รายการ

และจะถูกจัดให้ออกอากาศในช่วงดึก เป็นต้น เงื่อนไขทางธุรกิจเหล่านี้มีอิทธิพลกับสื่อที่อยู่ในระบบการค้าเสรีทั่วไป การรู้เท่าทันสื่อจึงทำให้เราได้คิดพิจารณาถึงประเด็นเรื่องกระบวนการผลิตและองค์กรที่เป็นเจ้าของสื่อด้วย ไม่ใช่สนใจเพียงแค่นเนื้อหาของสื่อเท่านั้น

4. สื่อทุกชนิดมีเนื้อหาสะท้อนค่านิยม สื่อทุกชนิดนำเสนอให้เห็นถึงค่านิยมและวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ สื่อจะชี้นำโดยอาจจะแสดงออกอย่างชัดเจน หรือไม่ก็แสดงโดยนัยว่าธรรมชาติของโลกและสังคมที่เราควรยอมรับเป็นอย่างไร เช่น วิถีเศรษฐกิจพอเพียง ศิลปะการดำเนินชีวิตที่ดี ค่านิยมแบบบริโภคนิยม วัตถุนิยม ทุนนิยม ชาตินิยม การแสดงออกถึงสิทธิของสตรี อย่างเช่น การที่หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์ผู้ที่เรียกร้องให้ผู้หญิงกับผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้นามสกุลหลังการสมรสเป็นการชี้นำที่หนังสือพิมพ์แสดงออกอย่างชัดเจนว่าความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเป็นปกติที่สังคมควรยอมรับ หรือตัวอย่างเนื้อหาในละครไทยที่พระเอกเป็นคนมีฐานะคืออยู่บ้านใหญ่โตและมีกลุ่มคนรับใช้ที่โดนเจ้านายคว่ำได้ตามอารมณ์ เป็นการสื่อโดยนัยว่าความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นในสังคมที่ยังมีอยู่

5. สื่อมีนัยทางสังคมและการเมือง สื่อมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเนื้อหาของสื่อทุกประเภทสามารถส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งผู้นำของประเทศจากการนำเสนอภาพลักษณ์ต่าง ๆ สื่อสะท้อนภาพความขัดแย้งแนวคิดทางการเมืองได้อย่างชัดเจน สื่อให้ความรู้ลึกกว่าประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญของชาติและประเด็นร่วมของโลก ต้องเป็นประเด็นที่สำคัญของผู้รับสื่อ นั้น ๆ ด้วย และมักจะถูกชี้นำทางความคิดตลอดเวลา จนกระทั่งผู้ชมเห็นดีเห็นงามตามกันจนกลายเป็นกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นเหมือนกันในที่สุด เช่น ช่วงภาวะการณ์แบ่งฝ่ายแนวคิดออกเป็นสื่อเหลืองและสื่อแดง จนมีคำกล่าวว่า สื่อเลือกข้าง และแต่ละข้างก็ใช้สื่อเพื่อประโยชน์ในการโน้มน้าวใจในฝ่ายของตนในขณะที่บางเวลาสื่อจะสะท้อนให้เห็นว่าการฟื้นฟูสภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประเทศเป็นเรื่องสำคัญจนทำให้ภาพสังคมบิดเบือนไปจากความจริงที่ควรจะเป็น

6. สื่อแต่ละสื่อมีรูปแบบ แบบแผน และสุนทรียภาพเป็นเรื่องของตัวเอง สื่อแต่ละสื่อมีวิธีการเฉพาะตัวในการสร้างความเป็นจริง สื่อต่างชนิดกันอาจรายงานเหตุการณ์ในเรื่องเดียวกันได้ แต่จะสร้างภาพความประทับใจและลักษณะเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละประเภท

7. การรู้เท่าทันสื่อเป็นพลังอำนาจ ที่นำมาสู่การคิดสร้างสรรค์ที่มากขึ้นและเพิ่มพูนความสามารถในการสื่อสาร การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อมิได้มุ่งหวังเพื่อให้สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สื่อได้เท่านั้น แต่ยังมุ่งให้นำข้อวิเคราะห์นั้นมาใช้เพื่อเป็นแนวทางป้องกันตนเองได้ นอกจากนี้ยังมุ่งหวังให้เราสามารถตระหนักถึงสิทธิในการสื่อสารของเรา และสามารถสื่อสารได้

อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนและสร้างความเข้มแข็งให้โครงสร้างทางประชาธิปไตยของสังคม

กสทช. (2556, น. 31-32) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อว่า การที่จะเท่าทันสื่อได้ต้องตระหนักและเข้าใจเรื่องหลัก ๆ เกี่ยวกับสื่อ ดังนี้

1. สื่อทั้งหมดถูกประกอบสร้างขึ้น ซึ่งไม่ได้สะท้อนความจริงของโลกแบบเรียบง่ายตรงไปตรงมา ด้วยเทคนิค กลวิธีบางอย่าง เช่น มุมกล้อง สี เสียง หรือการตัดต่อ
2. สื่อสร้างภาพความจริง ซึ่งสื่อสร้างขึ้น ตีความ สรุปลง และสร้างให้เราเห็นภาพดังกล่าว ดังนั้น สื่อจึงเป็นแหล่งสร้างภาพความเป็นจริง (ที่อาจไม่จริงเสมอไป)
3. ผู้รับสารสามารถต่อรองกับสื่อ ซึ่งขึ้นกับความต้องการส่วนตัว ความพึงพอใจ ตามเชื้อชาติ เพศ วัฒนธรรม จุดยืนทางศีลธรรม และปัจจัยอื่น ๆ ที่แต่ละคนอาจเข้าใจ ตีความหมาย หรือมีการโต้ตอบต่อสื่อต่างกันไป
4. สื่อมีนัยทางการค้าแอบแฝงอยู่ การผลิตสื่อส่วนหนึ่งเพื่อธุรกิจและกำไร เราจึงควรพิจารณาถึงอิทธิพลทางการค้าที่มีในสื่อ และพิจารณาว่าการนำเสนอและเผยแพร่ออกไป เพื่อต้องการให้เลือกใช้สินค้าหรือบริการใช้หรือไม่
5. สื่อมีนัยทางอุดมการณ์และค่านิยม สื่อทุกตัวล้วนนำเสนอวิถีการดำเนินชีวิตและคุณค่าบางอย่าง เช่น สื่อทางธุรกิจก็มักจะถ่ายทอดค่านิยม ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้เราเห็นว่าสินค้าหรือบริการนั้นเป็นเรื่องน่านิยมความขว้าวไสเป็นค่านิยมของความสวย เท่านั้น
6. สื่อมีนัยทางสังคมและการเมือง สื่อมีอิทธิพลสูงมากในทางการเมืองและสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง การตระหนักถึงสิทธิของพลเมือง
7. รูปแบบและเนื้อหาของสื่อมีความแตกต่างตามแบบฉบับของตนเอง การใช้สื่อต่างประเภทเพื่อสื่อสารเรื่องเดียวกัน ความหมายที่ออกมาในนั้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละสื่อ หรือแม้แต่วิธีการสื่อสารเดียวกันยังมีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันได้
8. สื่อแต่ละประเภทมีรูปแบบทางสุนทรียภาพเฉพาะตัว การรู้เท่าทันสื่อมิได้หมายความว่าเพียงการดูความหมายของสาร และนัยต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมของเรา แต่ยังหมายถึงการรู้จักชื่นชมกับสุนทรียภาพต่าง ๆ ในสื่อด้วย

นฤมล รื่นไวย์ (2552, น. 25) ได้กล่าวถึงความสำคัญการรู้เท่าทันสื่อว่า ประชาชนจะต้องรู้เท่าทันและมีความรอบรู้ด้านสื่อ (Media Literacy) นั่นคือ เรียนรู้ในการใช้สื่อ เข้าใจว่าสื่อมีบทบาทหน้าที่อย่างไรและสื่อจะช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ได้อย่างไรในการที่จะมีส่วนร่วมกระบวนการขจัดเกลตาทางสังคมเพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นประชาธิปไตยและทำให้เกิดความเป็น

ธรรมในสังคม โดยการมีการกำหนดขอบเขตในสังคมให้เท่าเทียมกันแต่ละกลุ่ม ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ผลิตสื่อผู้บริโภคสื่อควรมีมาตรการสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และพัฒนาให้สังคม ส่วนรวมมีความรับผิดชอบ ประชาชนจะต้องรู้จักคิดในเชิงวิเคราะห์และสามารถสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ได้

อุษา บิ๊กกินส์ (2555, น. 151) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ คือ เรียนรู้ในการใช้สื่อ เข้าใจว่าสื่อมีบทบาทหน้าที่อย่างไร และสื่อจะช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ได้อย่างไร ในการที่จะมีส่วนร่วมกับการบวนการขัดเกลาทางสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นประชาธิปไตย และทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยการมีการกำหนดขอบเขตในสังคมให้เท่าเทียมกันและแต่ละกลุ่มตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้ผลิตสื่อและผู้บริโภคสื่อควรมีมาตรการสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และพัฒนาให้สังคมส่วนรวมมีความรับผิดชอบ ประชาชนจะต้องรู้จักคิดในเชิงวิเคราะห์ และสามารถสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ได้ การศึกษาเกี่ยวกับสื่อการที่รู้เท่าทันสื่อ ได้ผู้บริโภคสื่อจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับสื่อ (Media Education)

เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง (2557) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของประชาชนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสื่อสมัยใหม่มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีความซับซ้อนมากขึ้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการในการเข้าถึง การประเมิน การวิเคราะห์ และการสร้างสื่อ เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกรับข่าวสารได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า ความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ คือ บุคคลที่มีความสามารถ มีวิจารณญาณ และเป็นผู้รู้เท่าทันในทุกรูปแบบของสื่อจนทำให้บุคคลสามารถที่จะควบคุมการตีความหมายจากสิ่งที่เห็น สื่อทั้งหลายล้วนแต่เป็นการประกอบสร้างขึ้น สื่อสร้างภาพความจริง ผู้รับสารสามารถต่อตรงกับสื่อ สื่อมีนัยทางการค้าแอบแฝงอยู่ สื่อมีนัยทางอุดมการณ์และค่านิยม สื่อมีนัยทางสังคมและการเมือง รูปแบบและเนื้อหาของสื่อมีความแตกต่างตามแบบฉบับของตนเอง สื่อแต่ละประเภทมีรูปแบบทางสุนทรียภาพเฉพาะตัว สิ่งเหล่านี้เป็นหลักการที่จะทำให้ผู้รับสื่อสามารถที่จะเข้าใจและรู้เท่าทันสื่อที่นำเสนอออกมา

2.4.3 ประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อ

Naisbitt (2011, p. 5) ได้อธิบายถึงประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อสรุปได้คือช่วยเป็นผู้บริโภคสื่อที่ชาญฉลาด สามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อโดยใช้วิธีคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถเลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัยและตรงกับความสนใจที่จะนำไปใช้สามารถใช้สื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถดำเนินชีวิตใน

วัฒนธรรมที่มี การครอบงำด้วยสื่อ และสามารถประเมินทักษะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมสื่อสากลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

อุติชยา ครุฑะเสน (2556, น. 278) ได้กล่าวถึงประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อ เป็นแนวคิดที่ มองผู้รับสื่อเป็นผู้ที่มีพลังอำนาจและมีความกระตือรือร้น (Empower as Active) เป็นผู้บริ โภค สื่อที่ ไม่ยอมรับอิทธิพลของสื่อ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ประเมินสิ่งที่สื่อนำเสนอได้และสามารถเลือก รับและใช้ประโยชน์จากเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การรู้เท่าทันสื่อทำให้เด็กและ เยาวชนมีทักษะในการใช้สื่ออย่างชาญฉลาดสามารถถ่วงถ่วงสิ่งที่พบที่ไม่เหมาะสมออกไป การ รู้เท่าทันสื่อจึงเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันต่อพลังอำนาจทางด้านลบของสื่อที่มีผลกับเด็กและเยาวชน

กสทช. (2556, น. 10) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการรู้เท่าทันสื่อว่า คนที่รู้เท่าทันสื่อจะ ควบคุมการใช้สื่อได้มากกว่า เพราะรู้ว่าจะจัดการกับสารต่างๆ ที่ประดังเข้ามาด้วยมุมมองใด ตระหนักในความสำคัญของการเลือกและจัดสรรเวลาตนเองในการใช้สื่อ สามารถวิเคราะห์ และตั้ง คำถามว่าสื่อถูกสร้างขึ้นได้อย่างไร และควรเชื่อหรือไม่

เจ็มพร วิรุณราพันธ์ (2555, น. 4 -5) ได้กล่าวถึงประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อว่า รู้จักใช้ ประโยชน์จากสื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเอง สังคม และประเทศชาติ ในขณะที่ สามารถหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบด้านลบจากการใช้สื่อได้ระมัดระวังไม่ให้สิ่งที่เราได้อ่าน ได้ยิน ได้สัมผัสทางสื่อมาเมื่ออิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อหรือพฤติกรรมของเรา มีทักษะในการเข้าถึงสื่อ ด้วยเครื่องมือวิธีการที่หลากหลาย รู้จักวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ มีวิจารณญาณในการบริ โภคสื่อ รู้จัก ประเมินคุณค่าของสื่อว่ามีประโยชน์กับตัวเรามากน้อยเพียงใด รู้จักเลือกเสพสื่อที่มีเนื้อหา ความคิด มุมมอง และค่านิยมที่ดีและเป็นประโยชน์ รู้จักนำไปใช้ไปเผยแพร่ต่ออย่างเหมาะสม

บุบผา เมฆศรีทองคำ (2554, น. 119) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อว่า ช่วยให้ บุคคลเป็นผู้มีความสามารถ มีวิจารณญาณ และเป็นผู้รู้เท่าทันในทุกรูปแบบของสื่อจนทำให้ บุคคล สามารถที่จะควบคุมการตีความหมายจากสิ่งที่เห็น ได้ยินหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วยมากกว่า การปล่อยให้ การตีความหมายนั้นมาควบคุมบุคคลด้วยการเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งที่ดู อ่าน ฟังหรือได้รับนั่นเอง

จากการศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้ผู้บริโภคสื่อ เป็นผู้มีวิจารณญาณ วิเคราะห์เนื้อหาในการบริโภคสื่อ ประเมินคุณค่าของสื่อสามารถและตั้ง คำถามว่าสื่อถูกสร้างขึ้นได้อย่างไร มีทักษะในการใช้สื่ออย่างชาญฉลาดสามารถถ่วงถ่วงสิ่งที่ พบที่ไม่เหมาะสมออกไป มีภูมิคุ้มกันต่อพลังอำนาจทางด้านลบของสื่อที่มีผลกับเด็กและ เยาวชน

2.4.4 แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดของ UNESCO คือความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าสื่อ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ นำเสนอสื่อในแบบฉบับของตนเอง และผลิตสื่อเพื่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ นอกจากนี้ การรู้เท่าทันสื่อยังรวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วิจารณ์และสร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อ

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อการที่จะเท่าทันสื่อได้นั้น มีองค์ประกอบสำคัญเรียงลำดับ คือ

1. การเข้าถึง (Access) คือการได้รับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และรวดเร็ว สามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ มีการแสวงหาข่าวสารได้จากสื่อหลายประเภทและไม่ถูกจำกัดอยู่กับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป ความสามารถในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งทำความเข้าใจความหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดย

1.1 อ่านเนื้อหาจากสื่ออื่น ๆ และทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้

1.2 จดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสาร

1.3 พัฒนากลยุทธ์ เพื่อหาตำแหน่งที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย

1.4 เลือกกรองข้อมูลประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. การวิเคราะห์ (Analyze) คือการตีความเนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบที่สื่อแต่ละประเภทนำเสนอ ว่าสิ่งที่ื่อนำเสนอนั้นส่งผลกระทบต่อสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจโดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ที่อาจ มาจากการวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของสื่อ (กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ) จุดยืนของสื่อ บริบทต่าง ๆ ของสื่อที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอของสื่อ โดยอาจใช้วิธีการของการวิเคราะห์สื่อเปรียบเทียบ การแตกองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ หรือการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงเหตุและผล ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบรูปแบบการใช้สื่อ โครงสร้างและลำดับการเรียงเนื้อหาสื่อ ซึ่งสามารถใช้แนวคิดจากศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ศิลปะ วรรณกรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาบริบทที่ต้องการสื่อ ตัวอย่าง เช่น

- 2.1 ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อทำ นายผลที่เกิด
- 2.2 ตีความเนื้อหา โดยใช้หลักการวิเคราะห์พื้นฐาน เช่น วิเคราะห์ “วัตถุประสงค์” “ผู้รับสาร” “ความคิดเห็น” “รูปแบบที่กำหนด” “ประเภทรายการ” “บุคลิก” “พล็อต” “แนวคิดรวม” “อารมณ์” “ภาพที่เห็น” และ “เนื้อหา”
  - 2.3 ใช้ยุทธวิธีซึ่งรวมถึงการเปรียบเทียบ/หาความแตกต่าง ข้อเท็จจริง/ความเห็น เหตุ/ผล การลำดับความสำคัญ/การเรียง
  - 2.4 ใช้ความรู้เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างสรรค์ และตีความหมาย
3. การประเมินค่าสื่อ (Evaluate) เป็นผลมาจากการวิเคราะห์สื่อที่ผ่านมา ทำให้ สามารถที่จะประเมินค่าคุณภาพของเนื้อหาสารที่ถูกส่งออกมาได้ว่ามีคุณค่าต่อผู้รับมากน้อย เพียงใด สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับในด้านใดได้บ้าง คุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นคุณค่าที่ เกิด ขึ้นทางใจ อารมณ์ ความรู้สึก หรือมีคุณค่าทางศีลธรรม จริยธรรม สังคม วัฒนธรรมหรือ ประเพณีอย่างไรบ้าง สิ่งที่สื่อนำเสนอมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งหรือไม่ อย่างไร ในขณะที่เดียวกันการประเมินค่าที่เกิดขึ้นอาจเป็นการประเมินคุณภาพของสื่อว่าการ นำเสนอของสื่อ นั้นมีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภท เดียวกัน ความสามารถในการประเมินเนื้อหา โดยสร้างความเกี่ยวข้องของเนื้อหา กับ ประสบการณ์ พร้อมเสนอความเห็นในแง่บวกของความหลากหลาย คุณภาพ และความสัมพันธ์ กับเนื้อหาโดยใช้วิธีดังนี้
  - 3.1 ชื่นชอบและเกิดความพึงพอใจในการตีความหมายสื่อ จากประเภทรายการ และรูปแบบที่หลากหลาย
  - 3.2 สนองตอบโดยพิมพ์หรือพูดถึงความซับซ้อนที่หลากหลายและเนื้อหาสื่อ
  - 3.3 ประเมินคุณภาพของเนื้อหา จากเนื้อหาสื่อและรูปแบบ
  - 3.4 ตัดสินให้คุณค่าของเนื้อหา โดยพิจารณาจากหลักจริยธรรม ศาสนา และหลักประชาธิปไตย
4. การสร้างสรรค์(Create) การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อ ในแบบฉบับของตนเองขึ้นมาเมื่อผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ ประเมินค่าสื่อ ได้อย่างถ่องแท้แล้ว ทุกคนจะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ผลิตที่จะต้องวางแผน เขียนบท ค้นคว้าข้อ เนื้อหาตามประกอบตามเทคโนโลยีของสื่อหรือรูปแบบองค์ประกอบของสื่อ แต่ละประเภท เพื่อที่จะสามารถสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสื่อสารที่ตนได้วางไว้ การพัฒนาทักษะนี้จึงเป็นบทสรุปที่ทำให้ครบกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ ได้สมบูรณ์ที่สุด ความสามารถในการสร้างสรรค์(หรือสื่อสาร) เนื้อหา โดยการเขียนบรรยายความคิดใช้คำศัพท์เสียงหรือสร้าง ภาพให้มีประสิทธิภาพตาม

วัตถุประสงค์ที่หลากหลาย และต้องสามารถใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีที่หลากหลายของสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์ติดต่อ และเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าว

- 4.1 ใช้ประโยชน์จากขั้นตอนการระดมสมอง วางแผน เรียบเรียง และแก้ไข
- 4.2 ใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดอย่างมีประสิทธิภาพที่สูงสุดตามหลักของภาษาศาสตร์
- 4.3 สร้างสรรค์และเลือกภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
- 4.4 ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการวางโครงสร้างของเนื้อหา หลักการสำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อที่กล่าวมาข้างต้นที่ว่าด้วยการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินค่าสื่อ และการสร้างสรรค์สื่อ ทักษะเหล่านี้คือทักษะ ที่ต้องใช้วิเคราะห์ถึงรายละเอียดในองค์ประกอบของแบบจำลองแนวคิดหลักของการรู้เท่าทัน สื่อ (Key Concept Model)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดหลักของการรู้เท่าทันสื่อเป็นการศึกษารายละเอียดในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการสื่อ (Media Agencies) หมายถึง เจ้าของผู้ประกอบการที่มีอยู่หลายระดับด้วยกัน อาจเป็นระดับองค์กร สถาบัน หน่วยงานราชการ หรือบริษัทเอกชนที่เป็นเจ้าของสื่อ หรืออาจหมายถึง เจ้าของคอลัมน์ ผู้อำนวยการผลิตภาพยนตร์ เจ้าของรายการวิทยุเจ้าของรายการโทรทัศน์ ตลอดจนผู้อุปถัมภ์รายการที่เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบายกำหนด แนวเนื้อหา และรูปแบบรายการในการสร้างสื่อต่าง ๆ

2. ประเภทของสื่อ (Media Categories) สื่อมีอยู่หลากหลายประเภท หมายถึง สื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ที่จำแนกตามลักษณะเฉพาะของสื่อและในสื่อแต่ละประเภทยังจำแนกตามประเภท รูปแบบ และเนื้อหา ที่สื่อนำเสนอ เช่น ในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับประกอบด้วยหลายคอลัมน์ เช่น ข่าว บทความ นิยาย รายการโทรทัศน์ ก็ประกอบด้วยรายการหลายรูปแบบในช่วงเวลาต่าง ๆ เป็นรายการละคร เกมโชว์ ข่าว เป็นต้น

3. เทคโนโลยีของสื่อ (Media Technologies) หมายถึง องค์ประกอบเชิง วิทยาศาสตร์ที่ใช้สร้างสื่อต่าง ๆ ขึ้นเป็นเครื่องมือประกอบการพิมพ์ การสร้างภาพ การ บันทึกภาพ เสียง ข้อความ กราฟิก อาจจะเป็นเทคโนโลยีง่าย ๆ หรือมีความสลับซับซ้อนด้วย ระบบเครื่องจักรกลดิจิทัล คลื่นแสง คลื่นเสียงในระบบต่าง ๆ ประกอบกับศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่นำมาใช้อย่างลงตัวในกระบวนการผลิตสื่อทุกประเภท

4. ภาษาของสื่อ (Media Languages) สื่อแต่ละประเภทมีภาษาของตนเอง ผู้เปิดรับ สื่อ เป็นผู้ตีความสิ่งที่สื่อนำเสนอ สื่อที่ใช้แต่เสียงอย่างเดียว อย่างวิทยุกระจายเสียงใช้ภาษาพูด เป็นหลัก แต่สื่อสิ่งพิมพ์จะใช้ภาษาเขียนเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันกับสิ่งที่ประกอบอยู่ในสื่อ ต่าง ๆ สามารถเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายได้ โครงสร้างการเล่าเรื่อง การดำเนินเรื่องของ ภาพยนตร์ต่าง ๆ ใช้ การตัดต่อภาพสื่อความหมายได้ด้วยเช่นกัน ละครอาจสื่อความดี ความชั่ว ผ่านตัวละครต่าง ๆ ได้สิ่งที่สื่อด้วยภาษาใช้การสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมาย แต่ผู้รับสารจะเป็น ผู้ถอดรหัสและตีความออกมาตามประสบการณ์และความรู้ของตนเอง

5. ผู้เปิดรับสื่อ (Media Audiences) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายของสื่อ ที่อาจเป็นผู้ชม รายการโทรทัศน์ ผู้ฟังรายการวิทยุ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ กลุ่มเป้าหมายของสื่อแต่ละประเภท แตกต่าง กันด้วยเพศวัย การศึกษา ประสบการณ์ ความชอบ ความสนใจ ทักษะคิด ประเพณี วัฒนธรรม ซึ่ง ความหลากหลายเหล่านี้จะส่งผลให้การตีความ การรับรู้ และการเข้าใจภาษาของ สื่อ เนื้อหาของสื่อ แตกต่างกันไปด้วย ในขณะที่เดียวกันสื่อแต่ละประเภทจะมีกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะของตน แต่ไม่สามารถควบคุมผู้เปิดรับคนอื่น ๆ ได้การตีความของผู้เปิดรับสื่อจึงส่งผลกระทบต่อในวงกว้างได้

6. การนำเสนอของสื่อ (Media Representations) หมายถึง การนำเสนอเนื้อหา ในรูปแบบต่าง ๆ ของสื่อซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของผู้เปิดรับเป็นอย่างยิ่ง การนำเสนอข่าวใหญ่ในหน้าหนึ่งย่อมหมายถึง ข่าวที่มีองค์ประกอบที่สำคัญกว่าข่าวเล็ก ๆ ในหน้าใน การนำเสนอของ ละคร ช่วงหลังข่าวกับละครช่วงเช้าวันอาทิตย์ทำ ให้เห็นคุณค่าความยิ่งใหญ่ของละครแตกต่างกันออกไป เทคนิคการเสนอเนื้อหาต่าง ๆ สามารถทำให้ผู้รับเชื่อในสิ่งที่อาจถูกหลอกลวงไป ในทางที่ผิดได้ หรือเทคนิคการสร้างภาพจำลองเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้คนดูมีส่วนร่วมรับรู้ในอดีตของชาติตนได้ทั้งนี้เพราะคำที่ว่า “สื่อทั้งหมดถูกประกอบสร้างขึ้น”

จากการพัฒนาแนวคิดของการรู้เท่าทันสื่อของ UNESCO เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เป็นผลมาจากการดำเนิน โครงการ “การพัฒนาองค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อในประเทศไทย” องค์ความรู้นั้นจึงได้พัฒนาปรากฏการณ์ได้ดังนี้ในความหมายของ “การรู้เท่าทันสื่อ” คือ การอ่านสื่อให้ออกเพื่อพัฒนาทักษะใน การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การตีความ เนื้อหาของสื่อ การประเมินค่าและเข้าใจผลกระทบของสื่อ และสามารถใช้อสื่อให้เกิดประโยชน์

องค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อในบริบทของสังคมไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน

1. การรับสื่อ
2. การวิเคราะห์สื่อ
3. การเข้าใจสื่อ
4. การประเมินค่าสื่อ

5. การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

1. การรับสื่อ ตามทฤษฎีการสื่อสารของ Berlo ที่ว่าด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่เป็นสื่อในการส่งผ่านสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร อันได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น สัมผัส จะเป็นสิ่งที่เกิดมิตการรับสื่อของผู้รับ โดยสื่อมวลชนจะส่งผ่านประสาทสัมผัสทางด้านหูกับตา มากกว่าประสาทสัมผัสด้านอื่น ๆ เนื่องจากข้อจำกัดของตัวเอง และในการนี้ประสาทสัมผัส จะส่งข้อมูลไปยังระบบสมองเพื่อตีความและรับรู้ต่อไป การรู้เท่าทันสื่อ คือ การรู้เท่าทัน การเปิดรับสื่อของประสาทสัมผัสของตนเองเมื่อเปิดรับแล้วสมองจะสั่งการและปรุงแต่งให้ เกิดอารมณ์ต่าง ๆ ตามมา การรู้เท่าทันสื่อในขั้นของการรับรู้อารมณ์ของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ต้องแยกความคิดและอารมณ์ออกจากกัน ไม่หลงไหลไปตามการชี้นำของสื่อ เช่น การทำให้เกิดความต้องการสินค้าที่โฆษณา การเลียนแบบดาราดูที่เห็นว่าสวย หล่อตามแฟชั่น การแสดง อารมณ์รัก โลก โกรธ หลง ตามภาพยนตร์หรือละครต่าง ๆ ความคิดจะทำให้เรารับรู้ความจริงว่าอะไรเป็นสิ่งที่สื่อสร้างขึ้น อะไรเป็นความจริงที่มีอยู่จริง อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอสื่อ ที่เร้าอารมณ์ประเภทต่าง ๆ เป็นการรู้ไม่เท่าทันสื่อ เพราะถ้าเรารู้เท่าทันสื่อ เราจะเห็นเหตุและ ผลต่าง ๆ อันเป็นที่มาของผลประโยชน์ทางธุรกิจของสื่อ

2. การวิเคราะห์สื่อหรือการอ่านสื่อ หมายถึง การแยกแยะองค์ประกอบ ในการนำเสนอของสื่อ

2.1 กลุ่มเป้าหมายของสื่อ

2.2 สิ่งที่ื่อนำมาเสนอส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร

2.3 รูปแบบการนำเสนอของสื่อ

2.4 ข้อมูลที่นำมาเสนอเป็นข้อเท็จจริงหรือความเห็น

2.5 ปัจจัยเกี่ยวกับบริบททางสังคม ศิลธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ค่านิยม ที่สื่อ นำเสนออยู่ในกรอบของจรรยาบรรณหรือไม่ ส่งเสริมคุณธรรมให้กับสังคมหรือไม่

2.6 การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้เราเห็นภาพความเป็นจริง ของสื่อ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

3. การเข้าใจสื่อ หรือการตีความสื่อ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับสารหลังจาก เปิดรับสื่อไปแล้ว เพื่อที่จะทำ ความเข้าใจในสิ่งที่ื่อนำเสนอ เข้าใจภาษาเฉพาะของสื่อแต่ละ ประเภทและ รู้จักที่มาของข้อมูลประเภทต่าง ๆ ซึ่งผู้รับสารแต่ละคนจะมีความเข้าใจสื่อได้ไม่ เหมือนกันตีความไปคนละแบบ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม พื้นฐานการศึกษา และคุณสมบัติต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ตลอดจนการรับรู้ข้อมูลของแต่ละบุคคลที่ไม่เท่ากันมาก่อน

4. การประเมินค่าสื่อ หลังจากการที่ผู้รับสารผ่านการวิเคราะห์และการทำ ความ เข้าใจ สื่อแล้ว ผู้รับสารควรที่จะทำ การประเมินค่าสิ่งที่ื่อนำ มาเสนอว่ามีคุณภาพและคุณค่ามาก น้อย

เพียงไร ไม่ว่าจะป็นเนื้อหาที่ลื่อนำเสนอ หรือวิธีการนำเสนอในรูปแบบใดก็ตาม ลื่อนได้ใช้ เทคนิคอะไรก่อนให้เรากเกิดความสนใจ ความพอใจขึ้น หรือทำให้หลงเชื่อไปโดยขาดการวิเคราะห์อย่างถ่องแท้

5. การใช้ลื่อนให้เกิดประโยชน์ ถ้าผู้รับสารได้ใช้การวิเคราะห์และทำ ความเข้าใจ ในองค์ประกอบขึ้นต้นทั้ง 4 มาแล้ว เป็นอย่างดี เท่ากับว่าผู้นั้นได้ผ่านกระบวนการรู้เท่าทันลื่อนที่ครบถ้วน แต่ยังไม่เพียงพอเพราะเมื่อเข้าใจองค์ประกอบลื่อน อ่านลื่อนได้ประเมินค่าได้โดยใช้ องค์ปัญญาที่เกิดขึ้นแต่เราทุกคนไม่สามารถออกไปจากโลกของลื่อนได้ความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในโลกของลื่อนต่อไปเราควรที่จะปฏิบัติได้ดังนี้

5.1 นำสิ่งที่ตนวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ได้

5.2 เลือกรับลื่อนเป็น

5.3 สามารถส่งสารต่อได้

5.4 มีปฏิกริยาตอบกลับลื่อนได้ สุดท้ายอาจเป็นผู้ผลิตลื่อนเองตามวัตถุประสงค์

เฉพาะกิจต่าง ๆ อันก่อให้เกิดลื่อนดี ๆ ขึ้นในสังคมได้โดยการ

1. มีการวางแผนการจัดการเพื่อใช้ลื่อนให้เหมาะสม ใช้ลื่อนใช้ภาพและเสียง ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. เลือกข้อมูลเพื่อการคิด เขียน และพูด ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. ผลิตลื่อนอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

พรทิพย์ เย็นจะบก (2552, น. 25 - 30) ยังได้กล่าวถึงการรู้เท่าทันลื่อนมีความสัมพันธ์กัน

อยู่ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการรับรู้

2. ด้านอารมณ์ ความรู้สึก

3. ด้านความไพเราะหรือความสุนทรียะ

4. ด้านศีลธรรม

ความสามารถของแต่ละคนก็จะแสดงอยู่ทั้ง 4 ด้านนี้ แต่ละด้านอาจจะไม่ขึ้นต่อกัน เช่นบางคนอาจจะมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง แต่สำหรับผู้ที่มีความรู้เท่าทันลื่อนมากจะเป็นผู้ที่มีทั้ง 4 ด้านทำงานร่วมกันได้อย่างดี ทั้ง 4 ด้านนั้นได้แก่

1. ด้านการรับรู้ลื่อน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ การรับรู้เริ่มจากการเข้าใจสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไปจนถึงการทำ ความเข้าใจที่ซับซ้อนขึ้นของลื่อนที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความนิยมในยุคนี้ ซึ่งต้องการพื้นฐานทางความรู้ที่คิพอในการที่จะสรุปข้อมูลนั้นด้วยตัวเอง

2. ด้านอารมณ์ ความรู้สึก บางคนมีความสามารถน้อยในการแสดงความรู้สึกขณะที่รับสื่อ แต่บางคนก็มีการรับรู้ซึ่งเจตนาอารมณ์ของสื่อ นั้น บางครั้งอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการรับสื่อก็มีผลในทางลบด้วย เช่น เด็กวัยรุ่นที่ดูภาพยนตร์สยองขวัญและใช้ความรุนแรงก็จะประสบกับอารมณ์ความหวาดกลัว หรือภาพยนตร์ประเภทสะท้อนอารมณ์ ก็สามารถทำให้เกิดอารมณ์ เสรีแก่ผู้ชมได้ ดังนั้นจึงต้องการการรู้เท่าทันอารมณ์ด้วย

3. ด้านความไพเราะหรือความสุนทรีย์จะ การจะสามารถเข้าใจความไพเราะหรือความสุนทรีย์ที่สื่อนำเสนอ เพราะสื่อต้องใช้องค์ประกอบศิลป์อย่างมากมาประกอบเพื่อการนำเสนอที่หลากหลายตามลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละประเภท เช่น เสียงดนตรี ภาพศิลปะ สี สัน ความงาม คำประพันธ์ตามบทบรรยาย และบทพูดของตัวละคร เป็นต้น ผู้รับสารควรต้องมีการพัฒนาความเข้าใจในเรื่องของศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อสามารถแยกแยะความแตกต่าง ระหว่างศิลปะที่แท้จริงกับการจำลองที่สื่อสร้างขึ้น

4. ด้านศีลธรรม สื่อจะนำเสนอคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสารได้รับรู้ ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์ที่ขบขัน คุณค่าของสื่อ นั้นถูกแสดงออกมาในลักษณะของอารมณ์ขันในภาพยนตร์ การต่อสู้คุณค่าที่ถูกสื่อออกมาคือความรุนแรง ลักษณะเช่นนี้เราต้องใช้การรู้เท่าทันสื่อในระดับที่มาก ในการที่จะเข้าใจว่าข้อมูลนั้นมีคุณค่าทางศีลธรรมหรือไม่ อย่างไร การวิเคราะห์สื่อ คือ การนำเนื้อหาของสื่อมาผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน โดยอาศัยแนวทางของคำถาม 5 ข้อ

แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อมีรายละเอียด ที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สื่อ ดังนี้

1. ความเป็นเจ้าของผลงาน (Authorship) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาการประกอบสร้าง (Constructedness) และตัวเลือก (Choice) โดยการประกอบสร้างเกี่ยวข้องกับความเข้าใจว่าเนื้อหาของสื่ออาจมีการนำเสนอที่ไม่เป็นกลาง ซึ่งมีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวโทรทัศน์ ป้ายประกาศ ใบปลิว เป็นต้น โดยผู้เขียนเนื้อหาอาจเป็นคนเพียงคนเดียวหรือหลายคน ส่วนตัวเลือกเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของสื่อที่ได้ผ่านการคัดเลือกให้เผยแพร่ซึ่งอาจมี เนื้อหาเพียงบางส่วนที่ได้รับเลือกให้เผยแพร่เท่านั้น

2. รูปแบบ (Format) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจรูปแบบของเนื้อหาของสื่อและวิธีการประกอบสร้าง มีองค์ประกอบที่ใช้ร่วมกันคือ คำ ดนตรี สี การเคลื่อนไหว มุมกล้องและอื่น ๆ ซึ่งรูปแบบการสื่อสารขึ้นกับภาษาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Language) เป็นการสื่อสารจากสิ่งที่เห็น เช่น แสงสว่าง การจัดวางองค์ประกอบ มุมกล้อง การแก้ไขการใช้อุปกรณ์ ประกอบฉาก ภาษาท่าทาง สัญลักษณ์ ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถสื่อความหมายที่หลากหลาย และสร้างความเข้าใจไววยากรณ์ วากยสัมพันธ์และระบบคำ อุปมาของสื่อ โดยเฉพาะภาษาที่มองเห็น (Visual language)

3. ผู้รับสาร (Audience) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้รับสารกับสื่อที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งความแตกต่างทางความคิดมีอิทธิพลต่อการตีความเนื้อหาของสื่อที่หลากหลาย และความคิดที่คล้ายกันจะสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นได้บุคคลแต่ละคนรับสาร จากสื่อที่แตกต่างกัน โดยขึ้นกับประสบการณ์ของบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา การอบรม เลี้ยงดู เป็นต้น การให้ความสำคัญในการสร้างการตีความเนื้อหาของสื่อเพื่อประเมินข่าวสารจนนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธ การตีความที่หลากหลายทำให้เกิดการสร้างการยอมรับและการเคารพในวัฒนธรรมที่ต่างกัน และการตระหนักถึงความสำคัญในความคิดเห็นของคนส่วนน้อย โดยเฉพาะในโลกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น แนวคิดนี้ให้ความสำคัญต่อความเข้าใจว่าผู้ผลิตสื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายของประชากรที่มีความแตกต่างกันอย่างไร โดยการตีความของแต่ละคนอาจแตกต่างกัน แต่ผู้รับสารต้องคิดผ่านการประกอบสร้างของเนื้อหาของ สื่อและยืนยันการตีความด้วยหลักฐาน

4. เนื้อหา (Content) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อที่ผ่านการประกอบสร้าง และเป็นตัวเลือกที่สะท้อนค่านิยม ทักษะคติและมุมมองของบุคคลในการประกอบสร้างซึ่งสิ่ง เหล่านี้แฝงอยู่ในรายการ โทรทัศน์ ภาพยนตร์และโฆษณา สามารถระบุแหล่งที่เป็นทางเลือก

ทั้งข่าวสารและความบันเทิง และประเมินตัวเลือกที่มีค่านิยมแฝงอยู่ ผู้รับสารต้องมีทักษะการตั้งคำถามและระบุค่านิยมที่ชัดเจนและค่านิยมที่ซ่อนเร้นในการนำเสนอผ่านสื่อทั้งที่เป็น ข่าวสาร ความบันเทิงและอินเทอร์เน็ตซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารสามารถตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในการยอมรับหรือปฏิเสธข่าวสารทั้งหมดได้

5. จุดมุ่งหมาย (Purpose) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาที่เหตุจูงใจ (Motive) และจุดมุ่งหมายของเนื้อหาของสื่อ เนื่องจากข่าวสารผ่านสื่ออาจมีอิทธิพลจากเงิน ความเป็น อิสระและอุดมการณ์ แต่ผู้รับสารจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เชิงเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการแจ้ง ให้ทราบ การโน้มน้าวหรือความบันเทิง ซึ่งสื่อจำนวนมากมักสร้างขึ้นในเชิงธุรกิจ เห็นได้จากสื่อ หนังสือพิมพ์และนิตยสารที่ให้ความสำคัญกับการโฆษณาเป็นลำดับแรก ซึ่งประชาชน โดยทั่วไป ต้องการให้สื่อกำหนดจุดมุ่งหมายทั้งมุ่งเน้นผลทางธุรกิจและอุดมการณ์ควบคู่กันไป

จากการศึกษาเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของ UNESCO และของ พรทิพย์ เย็นจะบก สรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อมีแนวคิดที่มุ่งให้ความสำคัญกับผู้ผลิตสาร ผู้รับสาร และเนื้อหาของสาร ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญในการสามารถเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมินและการสร้างสื่อของบุคคลและสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ การรู้เท่าทันสื่อยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้ 2) ด้านอารมณ์ ความรู้สึก 3) ด้านความไวเราะหรือความ สุนทรีย์ 4) ด้านศีลธรรม ซึ่งความสามารถของแต่ละคนก็จะแสดงอยู่ที่ 4 ด้านนี้ แต่ละด้านอาจจะไม่ขึ้นต่อกัน เช่น บางคนอาจจะมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง แต่สำหรับผู้ที่มีความรู้เท่าทันสื่อมากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้ง 4

ด้านทำงานร่วมกัน ได้เป็นอย่างดี และการรู้เท่าทันสื่อได้กำหนดคำถามสำคัญ 5 ข้อ ที่เกิดจากแนวคิดหลัก 5 ประการดังนี้ 1) เนื้อหาของสื่อทุกประเภทเกิดจาก การประกอบสร้างขึ้น 2) เนื้อหาของสื่อมีการประกอบสร้างโดยใช้ภาษาที่เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ทางภาษา 3) ผู้รับสารที่แตกต่างกันมีประสบการณ์กับเนื้อหาของสื่อเดียวกันที่แตกต่างกัน 4) สื่อมีค่านิยมและทัศนคติแฝงอยู่ 5) สื่อส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่อแสวงหาผลกำไร หรืออำนาจ

2.4.5 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ไว้ดังนี้

Baran (2006, pp. 112-113) ได้กล่าวว่า บุคคลที่รู้เท่าทันสื่อต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ยินดี และมีความพยายามเพื่อเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มาเกิดขวางขณะบริโภคสื่อพร้อมกับขจัด मनออกไป สิ่งเกิดขวางกระบวนการสื่อสารเหล่านี้เกิดขึ้นจากพฤติกรรม การบริโภคสื่อที่ผิด ๆ ของเราเองเป็นส่วนมาก เช่น ขณะดูโทรทัศน์ เรามักจะทำอย่างอื่นไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น กิน อ่าน และคุยโทรศัพท์หรือขับรถพร้อม ๆ กับการฟังวิทยุ เป็นต้น ทั้งนี้เราจะสร้างความหมายของเราเองได้อย่างมีคุณภาพหรือไม่ ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าเรามีความพยายามที่จะเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มาเกิดขวางขณะบริโภคสื่อพร้อมกับขจัดออกไปได้มากแค่ไหน

2. เข้าใจ และยำเกรงอิทธิพลของสารในสื่อ โดยปกติเราจะละเลยอิทธิพลของสื่อ โดยมักเห็นว่าผู้อื่นได้รับสื่อ แต่ตัวเราไม่ได้รับ (Third Person Effect) คือ เรามีความรู้เท่าทันสื่อเพียงพอที่จะเข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อต่อทัศนคติ พฤติกรรม และค่านิยมของคนอื่น แต่ไม่มีความตระหนักในตัวเอง และข้อสัจพจน์ที่จะเห็นอิทธิพลของสื่อที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเราเอง

3. สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการโต้ตอบด้วยอารมณ์ และการโต้ตอบด้วยเหตุผลออกจากกัน เมื่อตัวเรามีปฏิกิริยาตอบสนอง และการกระทำ โต้ตอบกับเนื้อหาสื่อ เนื้อหาสื่อมักจะสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดให้เรามีอารมณ์ร่วม เราชอบที่จะเคลิบเคลิ้มไปกับเพลง ภาพยนตร์ และรายการโทรทัศน์ที่ดีอย่างไรก็ตามเราไม่ควรระบุนสาเหตุลงไปว่า เมื่อเรามี อารมณ์ร่วมกับเนื้อหาสารนั้นหมายความว่า เนื้อหาสารนั้นจะไม่มีนัยยะ หรือความหมายที่สำคัญสำหรับชีวิตเรา เราควรตั้งคำถามกับตนเองว่า ภาพในโทรทัศน์ นั้นบ่งบอกประเด็นใดใกล้ ตัวเราที่เป็นประเด็นที่ใหญ่กว่า แทนที่จะมีอารมณ์ร่วมไปกับภาพในโทรทัศน์ ซึ่งตั้งใจแพร่ภาพ ออกมาเพื่อให้มีผลกับอารมณ์ของเราเท่านั้น เราสามารถสร้างความหมายโดยเริ่มต้นจากอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของเราเอง เช่นถามตัวเองว่าทำไมเนื้อหานี้ถึงทำให้เรารู้สึกแบบนี้ได้

4. สามารถพัฒนาตนเอง ให้ตั้งความหวังกับเนื้อหาสื่อให้ได้ในระดับสูงมาก เรา ควรตั้งความคาดหวังกับเนื้อหาสื่อให้อยู่ระดับสูง เนื่องจาก ถ้าเราตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย เราก็มี

แนวโน้มนั้นที่จะพยายาม และให้ความสนใจในการสร้างความหวังน้อย ตัวอย่างของ พฤติกรรมที่ทำให้เกิดการตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย ได้แก่ การเปิดโทรทัศน์ แล้วหารายการที่จะดูมากกว่า หารายการโทรทัศน์ ทั้งหมดก่อน เพื่อดูว่ารายการใดน่าชมบ้าง

5. รู้จักคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท และตระหนักได้ว่าสื่อใดมีคุณลักษณะของสื่อต่างประเภทกันผสมกัน ตัวอย่างประเภทของสื่อ ได้แก่ ข่าวภาคค่ำ สารคดี หรือ ภาพยนตร์ สยองขวัญ เป็นต้น การผสมสื่อสื่อต่างประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์สื่อ และเพิ่มปริมาณผู้ชม อันหมายถึงผลกำไรที่ตามมาด้วย ส่งผลให้การอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้น ถ้ามีทักษะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้นถ้ามีคุณลักษณะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อได้ง่าย

6. สามารถคิดวิเคราะห์สารจากสื่อ ไม่ว่าจะที่มาของสารจากสื่อ นั้นจะน่าเชื่อถือมากแค่ไหน ความน่าเชื่อถือของสื่อเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปกครองโดยประชาชน เนื่องจากสื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการปกครองในระบอบนี้ ดังนั้นบางครั้งสื่อจึงถูกเรียกว่าเป็น ฐานันดรที่ 4 อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรเชื่อทุกอย่างตามที่สื่อรายงาน แม้ว่าสื่อ นั้นจะน่าเชื่อถืออย่างมากก็ตาม

7. รู้ภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ และสามารถเข้าใจผลกระทบของภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ ไม่ว่าจะซับซ้อนเพียงใด สื่อแต่ละประเภทมีคุณลักษณะ และรูปแบบที่แตกต่างกันเฉพาะตัว นอกจากนี้วิธีการสื่อสารแต่ละวิธียังมีภาษาเฉพาะตัวด้วย ดังนั้น เราจึงต้องเข้าใจภาษาสื่อก่อน ถึงจะสามารถอ่านสื่อได้

Hobbs (2007) ได้ศึกษากำหนดคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าถึงสาร (Ability to Access Message) หมายถึง ความสามารถในการถอดรหัสสัญลักษณ์ และสะสมคำศัพท์ที่หลากหลาย รวมถึงทักษะเกี่ยวกับการแสวงหา จัดการ และการเรียกใช้ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ การเข้าถึง ยังรวมถึงความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี เช่น วีดีโอ คอมพิวเตอร์ และบริการออนไลน์ต่าง ๆ

2. ความสามารถในการวิเคราะห์สาร (Ability to Analyze Message) หมายถึง ทักษะการเข้าใจแบบตีความ ซึ่งรวมถึงความสามารถในการจัดประเภท และแนวคิดของงาน ความสามารถในการลงความเห็นเกี่ยวกับเหตุและผล การพิจารณากลยุทธ์และเทคนิคที่ใช้ในการสร้างงาน ตลอดจนสามารถบอกถึงวัตถุประสงค์และมุมมองของผู้เขียนสื่อได้ซึ่งความสามารถในการวิเคราะห์สารในระดับที่สูงขึ้นไปยังรวมถึงการจำแนกบริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสุนทรียะซึ่งสารนั้นถูกสร้างหรือบริโภค โดยทักษะ ดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะเข้าใจและใช้ความรู้เชิงความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความสามารถในการใช้สารสื่อความหมาย (Ability to Communicate Message) หมายถึง ทักษะในการสื่อสาร ซึ่งโดยทั่วไป ได้แก่ ความสามารถเข้าใจผู้ที่เรากำลังสื่อสารด้วย ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทักษะในการจับความสนใจผู้รับสาร รวมทั้งทักษะในการผลิตสื่อ เช่น การเรียนรู้ที่จะเลือกขนาดภาพและมุมมองที่มีประสิทธิภาพ การรู้ที่จะใช้สัญลักษณ์ที่เป็นภาพและเสียง และเรียนรู้ วิธีการใช้เวลาและพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการติดต่อ

Euro Media Literacy (2009, p. 116) ได้กำหนดคกฏบัตรการรู้เท่าทันสื่อของยุโรป (European Charter for Media Literacy) โดยระบุถึงคุณลักษณะผู้รู้เท่าทันสื่อว่าควรมีความสามารถที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. ใช้เทคโนโลยีของสื่อในการเข้าถึง จัดเก็บ ค้นคืน และแบ่งปันเนื้อหาที่ตรงความต้องการและความสนใจของบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี
2. เข้าถึงสื่อและกำหนดวิธีเลือกสื่อที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและเนื้อหาของสื่อจากแหล่งทางวัฒนธรรมและสถาบันที่แตกต่างกัน
3. เข้าใจว่าเนื้อหาของสื่อ (Media content) ผลิตขึ้นอย่างไรและทำไมจึงผลิต
4. วิเคราะห์เทคนิคภาษาและธรรมเนียมปฏิบัติที่สื่อใช้และข่าวสารที่สื่อถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีวิจารณญาณ
5. ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อแสดงออกและสื่อสารแนวคิด สารสนเทศและความคิดเห็น
6. ระบุนโยบายและบริการสื่อที่ไม่ได้รับการร้องขอ มีเนื้อหาที่แสดงถึงความก้าวร้าวหรือให้โทษ
7. ใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักสิทธิในระบอบประชาธิปไตยและความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง

องค์กรภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills หรือ P21) กำหนดแนวคิดของทักษะสำหรับผู้เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยจะต้องเป็นผู้ที่พัฒนา ความรู้ในสาขาวิชาการหลักและความเข้าใจของผู้เรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการ สื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นบนฐานของความรู้สาขาวิชาหลัก (Core Academic Subject Knowledge) ซึ่งในบริบทของการสอนความรู้หลักนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะสำคัญเพื่อ ความสำเร็จของการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การ สื่อสารและความร่วมมือ นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้องค์ความรู้หลักในเรื่องต่าง ๆ เช่นการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญ

ประการหนึ่งคือการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นทักษะในกลุ่มทักษะทางสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) เหตุผลเพราะบุคคลในยุคปัจจุบันในชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและสื่อ ทั้งนี้ก็เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศที่สมบูรณ์ (Partnership for 21st Century Skills, 2011, p. 118) องค์การภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กำหนดว่าประชาชนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้ที่มี ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งประกอบด้วย 2 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจว่าข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อมีการสร้างขึ้นอย่างไร และทำไมจึง สร้างขึ้น มีจุดมุ่งหมายอะไร การตีความข่าวสารของบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างไรคุณค่า และมุมมองที่นำเสนอหรือไม่นำเสนอผ่านสื่อเป็นอย่างไร สื่อมีอิทธิพลต่อความเชื่อและ พฤติกรรมอย่างไร และประยุกต์ความเข้าใจพื้นฐานทางจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การเข้าถึงและการใช้สื่อ

2. มีความเข้าใจและใช้เครื่องมือ/วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการสร้างสื่อที่เหมาะสมมากที่สุด เข้าใจและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพในการแสดงออกอย่างเหมาะสมมากที่สุด และการ ตีความใน สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

อุษา บิ๊กกินส์ (2555, น. 150-151) กล่าวถึงลักษณะของผู้รู้เท่าทันสื่อต้องมีความสามารถ ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าถึง การได้รับสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างเต็มที่ รวดเร็ว รับรู้ และ เข้าใจเนื้อหาของสื่ออย่างเต็มที่ ทำความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ สังเกต จดจำ และเข้าใจ ความหมายของศัพท์สัญลักษณ์ และเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ปักใจเชื่อเนื้อหา ข้อมูลที่ได้รับทันที ควรหาที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย เลือกข้อมูล คัดกรอง ข้อมูลในส่วน ที่เราต้องการ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรา

2. ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ตีความเนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและ แบบฟอร์มของสื่อแต่ละประเภทว่าสิ่งที่สื่อแนะนำเสนอนั้นส่งผลกระทบต่ออะไรบ้างต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ใช้พื้นความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ใช้กลวิธี วิเคราะห์ต่าง ๆ ได้แก่ การเปรียบเทียบ การหาความแตกต่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิง เหตุและผล การลำดับตุการณ์ ฯลฯ ในการตีความและคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้น

3. ความสามารถในการประเมินคุณค่าของสื่อ (The ability to Evaluate) ประเมิน คุณภาพเนื้อหา ประเมินว่ามีคุณค่าต่อผู้รับสารมากน้อยเพียงใด ได้แก่ คุณค่าทางใจ อารมณ์ ความรู้สึก หรือมีคุณค่าทางศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรมหรือประเพณี สามารถ นำไปใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสารในด้านใดได้บ้าง สร้างความเกี่ยวข้องของเนื้อหา กับ ประสบการณ์ พร้อมเสนอความคิดเห็นในแง่มุมที่หลากหลาย

4. ความสามารถในการสร้างสรรค์หรือสื่อสาร (The ability to Create or Communicate Information in a Variety of form) หมายถึง การเรียนรู้สื่อ รวมถึงการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเองขึ้นมาเมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถ วิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าสื่อได้อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะต้องวางแผน เขียนบท ค้นคว้าข้อมูลเนื้อหาประกอบ ความสามารถในการสร้างสรรค์หรือสื่อสารเนื้อหาโดยการเขียนบรรยาย ความคิด ใช้คำศัพท์เสียง หรือสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย โดยแยกวิธีการสร้างสื่อออกมา ดังนี้ การระดมสมอง วางแผน เรียบเรียง และแก้ไข ใช้ภาษา เขียนและภาษาพูดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดตามหลักของภาษาศาสตร์ สร้างสรรค์และเลือกภาพอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการวางโครงสร้างของเนื้อหา

เมลิริณ ขวัญใจ (2551, น. 43 - 44) กล่าวว่าคุณลักษณะที่สำคัญของการรู้เท่าทันสื่อมีดังนี้

1. การรับรู้และความเข้าใจ (Cognitive) เด็กจะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นจริง วันที่ ชื่อ คำนิยาม และอื่น ๆ โดยหากเด็กเปิดรับชมรายการข่าว เขาสามารถบอกได้ว่า เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น กับใคร เกิดขึ้นที่ไหน และทำไมถึงเกิดขึ้น หรือหากเป็นรายการละคร เด็กจะสามารถบอกได้ว่าเนื้อเรื่องเป็นอย่างไร พระเอก นางเอกชื่ออะไร เป็นต้น

2. อารมณ์และความรู้สึก (Emotional) เมื่อเด็กเปิดรับเนื้อหารายการ เด็กจะทำความเข้าใจกับเนื้อหานั้นและมีอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ร่วมไปกับเนื้อหา เช่น เมื่อเด็กเปิดรับรายการละคร เด็กจะเกิดความสุขในตอนที่พระเอกกับนางเอกรักกัน เด็กจะมีอารมณ์ขบขัน และหัวเราะเมื่อตัวละครพูดหรือแสดงอะไรที่ตลก หรือเด็กจะรู้สึกโกรธและไม่พอใจกับการกระทำของตัวร้ายในละคร เป็นต้น การสร้างสรรค์สารเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกต้องใช้ทักษะในการผลิตของนักเขียน ผู้กำกับ และนักแสดง โดยผู้ผลิตจะใช้สัญลักษณ์ที่ง่ายในการกระตุ้นอารมณ์อันละเอียดอ่อนนี้ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

3. ขอบเขตของสุนทรียะ (Aesthetic) เด็กมีความรู้ความสามารถที่จะเข้าใจว่าการผลิตและนำเสนอเนื้อหาสารต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยพิจารณาจากผลงานของนักเขียน ช่างภาพ นักแสดง นักเต้น นักออกแบบท่าเต้น นักร้อง นักดนตรี นักประพันธ์เพลง ผู้กำกับ และศิลปินประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ เด็กยังอาจพิจารณาถึงผลผลิตอื่น ๆ ของความสามารถทางการช่างที่สร้างสรรค์

4. ขอบเขตศีลธรรม (Moral) เด็กสามารถวินิจฉัย พิจารณา และตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เมื่อเห็นตัวละครในเรื่องตัดสินใจทำ บางสิ่งบางอย่าง โดยเด็กจะใช้ขอบเขตของ ศีลธรรมในการตัดสินใจว่าเขาว่าดีหรือร้าย ยิ่งข้อมูลทางศีลธรรมของเด็กมีรายละเอียดและ ได้รับการขัดเกลา

มามากเท่าไร เขาก็จะเข้าใจค่านิยมที่ซ่อนอยู่ในสารได้มากขึ้น และการพิจารณาค่านิยมเหล่านั้นของเด็กก็จะมีผลสืบเนื่องและมีเหตุผลมากขึ้นอีกด้วย

อุริษา งามวุฒิวร (2553, น. 54-55) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analysis) คือ การแยกย่อยเนื้อหาสารให้เป็นหน่วยที่มีความสำคัญ
2. การประเมินค่า (Evaluation) คือ การตัดสินคุณค่าของข้อมูลนั้น โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานบางชนิด
3. จัดแบ่งกลุ่ม (Grouping) คือ การกำหนดว่าข้อมูลใดมีความเหมือน และต่างกันบางประการออกมา
4. อุปนัย (Induction) คือ การพิสูจน์หาความจริง หรือข้อสรุปจากการที่สื่ออ้างถึงส่วนประกอบ หรือส่วนย่อย ๆ แล้ว จึงสรุปเป็นภาพรวม
5. นิรนัย (Deduction) คือ การพิสูจน์หาความจริง หรือข้อสรุปจากการใช้หลักใหญ่ หรือภาพรวม เพื่ออธิบายสิ่งย่อย ๆ หรือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สื่อนำเสนอ
6. การจับใจความสำคัญ หรือการสกัด (Abstract) คือ การให้คำบรรยายสั้น ๆ ชัดเจน และถูกต้องแม่นยำ และมีสาระสำคัญของสารด้วยจำนวนคำที่น้อยกว่าตัวสารเอง

เข็มพร วิรุณราพันธ์ (2555, น. 69-71) กล่าวถึงคุณลักษณะการเป็นผู้รู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชนต้องมีทักษะในการเข้าถึงสื่อด้วยเครื่องมือวิธีการที่หลากหลายรู้จักวิเคราะห์สื่อ มีวิจรรณญาณในการบริโภคสื่อ รู้จักประเมินคุณค่าสื่อว่ามีประโยชน์กับตัวเรามากน้อยเพียงใด รู้จักเลือกสื่อที่มีเนื้อหา ความคิด มุมมองและค่านิยม เมื่ออ่านเนื้อหาข้อมูลบนเว็บไซต์ต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้

1. รู้จักสงสัยและตั้งคำถาม ใครเป็นคนเขียนข้อมูลบนเว็บไซต์คนเขียนมีความชำนาญในเรื่องที่เขียนหรือไม่ ข้อมูลใหม่ทันสมัยหรือตกยุคไปแล้ว กลุ่มเป้าหมายของเว็บไซต์ เป็นใคร ผู้เขียนมีจุดประสงค์อะไร

2. ไม่หมั่นประมาท หรือละเมียดลิตทิฐิส่วนบุคคล แม้อินเทอร์เน็ตจะเปิดให้รับรู้ ข่าวสารจะพูด จะเขียน หรือแสดงความคิดเห็นก็สามารถทำได้ง่าย ๆ ในเวลาที่สาธารณะอย่างเว็บไซต์หรือเฟซบุ๊ก แต่ก็ใช่ว่าจะไม่มีขอบเขต สิทธิเสรีภาพที่ดีจะต้องไม่ไปละเมิดผู้อื่น ดังนั้น การส่งต่อ (Forward) คลิปัลบัสดารา การโพสกระทู้คำทอ เสียดสีคนอื่น การตัดต่อภาพที่ทำให้เจ้าตัวเองได้รับความอับอายหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากสังคมนั้นผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม

3. รู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสม ไม่เล่นเน็ต แซทกับเพื่อน อ่านการ์ตูนออนไลน์ ดูหนัง ฟังเพลง เพลิดเพลินกับกิจกรรมมากมายบนอินเทอร์เน็ตจนล้มการเรียน หรือต้องช่วยงานบ้านพ่อแม่ อย่าลืมว่าผู้สร้างอินเทอร์เน็ตต้องการให้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสาร สืบค้น เข้าถึง กระจาย

และหมุนเวียนข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาหรือทำให้ดียิ่งขึ้น อินเทอร์เน็ตเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทรงอำนาจที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีสื่อใดทำได้มาก่อน ดังนั้น จึงใช้อินเทอร์เน็ตให้สมประโยชน์ ตามความมุ่งหมาย ของผู้สร้างที่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์มาให้พวกเราได้ใช้กัน

4. รู้จักมารยาทพื้นฐานในการใช้สื่อ คือใช้สื่อที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เป็นภัยต่อสังคม ใช้ภาษาสุภาพ เคารพและให้เกียรติผู้อื่น แบ่งปันความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ หากมีสิ่งที่ดีสามารถนำมาแบ่งปันกับเพื่อน ๆ ในสังคม

กวิสรา ทองดี (2557, น. 42-43) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อว่า

1. สามารถตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ
2. สามารถโต้ตอบกับสื่อได้อย่างมีสติและรู้ตัว
3. สามารถตั้งคำถามว่า สื่อ ถูกสร้างขึ้นได้อย่างไร เช่น ใครเป็นเจ้าของสื่อ ใครผลิตและผลิตภายใต้ข้อจำกัดใด ควรเชื่อหรือไม่ หรือมีค่านิยมความเชื่ออะไรที่แฝงมากับสื่อ นั้น พวกที่ผลิตสื่อหวังผลอะไรจากเรา
4. สามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์
5. มีส่วนร่วมที่พัฒนาสื่อต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น ท้วงติงหรือร้องเรียนเมื่อพบสื่อที่ไม่เหมาะสมเรียกร้องสิทธิในฐานะเป็นผู้บริโภคสื่อ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อจากนักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ Baran (2006), Hobbs (2007), Euro Media Literacy (2009), Partnership for 21st Century Skills (2011), เมสิริน ขวัญใจ (2551), อธิษา งามวฒิวร (2553), อุษา บิ๊กกินส์ (2555), เข็มพร วิรุณราพันธ์ (2555) และกวิสรา ทองดี (2557) ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ดังตารางที่ 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.3 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ นักทฤษฎีและปีที่คิดค้น

องค์กรภาคี เพื่อทักษะ แห่ง ศตวรรษ ที่ 21	Euro Media Literacy (2009)	อุษา บิกกินส์ (2555)	เมลิริณ ขวัญใจ (2551)	อริษา งามวุฒิวร (2553)	Hobbs. (2007)	Baran (2006)	เข้มพร วิรุณรา พันธ์ (2555)	กวิสรา ทองดี (2557)	ผู้วิจัย
1. มีความเข้าใจว่า ข่าวสารที่นา เสนอผ่านสื่อมี การสร้างขึ้น อย่างไร และทำไม จึงสร้างขึ้น มี จุดมุ่งหมายอะไร 2. มีความเข้าใจ และ ใช้เครื่องมือ/ วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการสร้างสื่อที่ เหมาะสมมาก ที่สุด เข้าใจและใช้ สื่ออย่างมี ประสิทธิภาพใน การแสดงออก อย่างเหมาะสม มากที่สุด และ การตีความใน สภาพแวดล้อม ทางวัฒนธรรมที่ หลากหลาย	1. ใช้เทคโนโลยีของสื่อ ในการเข้าถึง จับเก็บ ค้น คืน และแบ่งปันเนื้อหาที่ ตรงความต้องการและ ความสนใจของบุคคล และชุมชนได้เป็นอย่างดี 2. เข้าถึงสื่อและกำหนด วิธีเลือกสื่อที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบและเนื้อหาของ สื่อจาก แหล่งทาง วัฒนธรรมและสถาบันที่ แตกต่างกัน 3. เข้าใจว่าเนื้อหาของสื่อ (Media content) ผิดขึ้น อย่างไรและทำไมจึง ผิด 4. วิเคราะห์ทัศนคติ และธรรมเนียมปฏิบัติที่ สื่อใช้และข่าวสารที่สื่อ ถ่ายทอด ออกมาได้ อย่าง มีวิจารณ์อย่าง 5. ใช้สื่ออย่าง สร้างสรรค์เพื่อ แสดงออกและสื่อสาร แนวคิด สารสนเทศและ ความคิดเห็น 6. ระบุนโยบายและบริการ สื่อที่ไม่ได้รับการร้องขอ มีเนื้อหาที่แสดงถึงความ ก้าวร้าว หรือให้โทษ 7. ใช้สื่อได้อย่างมี ประสิทธิภาพตามหลัก สิทธิในระบอบ ประชาธิปไตยและความ รับผิดชอบหน้าที่ พลเมือง Potter (2006 : 56) กล่าวว่าคุณลักษณะ การรู้เท่าทันสื่อว่าต้องเป็น บุคคลที่สามารถควบคุม สื่อได้รู้ว่าจะจัดกับสื่อ ต่างๆ ที่ประดิษฐ์เข้ามาจาก มุมมองต่าง ๆ อย่างไม่	1. ความสามารถ ในการเข้าถึง 2. ความสามารถ ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ตีความ เนื้อหาสื่อตาม องค์ประกอบ และ แบบฟอร์ม ของสื่อแต่ละ ประเภท 3. ความสามารถ ในการประเมิน คุณค่าของสื่อ 4. ความสามารถ ในการ สร้างสรรค์ หรือ สื่อสาร (The ability to Create or Communicate Information	1. การรับรู้และ ความเข้าใจ (Cognitive) 2. อารมณ์และ ความรู้สึก (Emotional) 3. ชอบเขตของ สุนทรียะ (Aesthetic) 4. ชอบเขต ศีลธรรม (Moral)	1. การวิเคราะห์ (Analysis) 2. การประเมินค่า (Evaluation) คือ การตัดสินคุณค่า ของข้อมูลนั้น โดยเปรียบเทียบ กับมาตรฐานบาง 3. จัดแบ่งกลุ่ม (Grouping) 4. อุปนัย (Induction) คือ การพิสูจน์หา ความจริง หรือ ข้อสรุปจากการที่ สื่ออ้างถึง ส่วนประกอบ หรือ 5. นิรนัย (Deduction) 6. การจับใจความ สำคัญ หรือ การสกัด (Abstract)	1. ความสามารถ ในการเข้าถึงสาร 2. ความสามารถ ในการวิเคราะห์ สาร 3. ความสามารถ ในการใช้สารสื่อ ความหมาย	1. อินดี และมี ความพยายามเพื่อ เข้าใจเนื้อหา และ ให้ความสัมพันธ์ กับสิ่งที่มาคิด ขวาง ขณะ บริ โภคสื่อพร้อม กับจัดมัน ออกไป 2. เข้าใจ และอย่า เกรงอิทธิพลของ สารในสื่อ 3. สามารถ แยกแยะความ แตกต่างระหว่าง การโต้ตอบด้วย อารมณ์ และ การโต้ตอบ ด้วย เหตุผลออกจาก กัน 4. สามารถพัฒนา ตนเอง 5. รู้จัก คุณลักษณะของ สื่อแต่ละประเภท และตระหนักได้ ว่าสื่อใดมี คุณลักษณะ ของ สื่อต่างประเทศ กันผสมกัน 6. สามารถคิด วิเคราะห์สารจาก สื่อ 7. รู้ภาษาที่แฝง อยู่ในสื่อ และ สามารถเข้าใจ ผลกระทบของ ภาษาที่แฝงอยู่ ในสื่อ	1. รู้จักสงสัยและ ตั้งคำถาม 2. ไม่หมิ่น ประมาท หรือ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล 3. รู้จักแบ่งเวลา ให้เหมาะสม 4. รู้จักมารยาท พื้นฐานในการใช้ สื่อ	1. สามารถ ตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหา สาระของสื่อ 2. สามารถ โต้ตอบกับสื่อได้ อย่างมีสติและ รู้ตัว 3. สามารถตั้งคา ถามว่า สื่อ ถูก สร้างขึ้นได้ อย่างไร เช่น ใคร เป็นเจ้าของสื่อ ใครผลิต และ ผลิตภายใต้ ข้อจำกัดใด ควร เชื่อหรือไม่ หรือ มีค่านิยมความ เชื่ออะไรที่แฝง มากับสื่อ พวกที่ผลิตสื่อ หวังผลอะไรจาก เรา 4. สามารถใช้สื่อ ให้เกิดประโยชน์ 5. มีส่วนร่วมที่ พัฒนาสื่อต่างๆ ให้ดีขึ้น เช่น หัว ขิงหรือร้องเรียน เมื่อพบสื่อที่ไม่ เหมาะสม เรียกร้องสิทธิใน ฐานะเป็น ผู้บริโภคสื่อ	1. การเข้าถึง (Access) (เกี่ยวกับการ การเปิดรับสื่อ) 2. การวิเคราะห์ (Analyze) (เกี่ยวกับเนื้อหา สารของสื่อ) 3. การประเมินค่า (Evaluate) 4. การสร้างสรรค์ (Create)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของนักการศึกษา พบว่า คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วยหลากหลายคุณลักษณะ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อสร้างแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ คือ (1) การเข้าถึงสื่อ (2) การวิเคราะห์สื่อ (3) การประเมินค่าสื่อ (4) การสร้างสรรค์

2.4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัทธ์หทัย อุบล (2552, น. 45-90) ได้ศึกษาเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 538 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความสามารถในการวิเคราะห์ความสำคัญ ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และความสามารถในการวิเคราะห์หลักการ และแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์ และความสามารถในการนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายในภาพรวม จำแนกตามระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสำคัญความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และความสามารถในการวิเคราะห์หลักการกับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์และความสามารถในการนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า 2. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลในภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ระหว่างชุดตัวแปรความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสำคัญ ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสามารถในการวิเคราะห์ หลักการกับชุดตัวแปรการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์ และความสามารถในการนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .541, .477 และ .563 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 3. ค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ ในระดับมัธยมศึกษาในภาพรวม และจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 5 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสำคัญ ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และความสามารถในการวิเคราะห์ หลักการ มีน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิกอล (U1) และการรู้เท่าทันสื่อ หนังสือพิมพ์ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อ หนังสือพิมพ์ และความสามารถใน

การนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์ มีน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิคอล (V1)

สุนทร พรหมวงศา (2553, น. 4-5) ได้ศึกษา พฤติกรรมการใช้และการเรียนรู้เท่าทัน สื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัย พบว่า 1. พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัด หนองบัวลำภู พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตด้านการแสวงหาความรู้บนอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน 3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการแสวงหาความรู้ด้านเดียวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4. การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียน เกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการสร้างสรรค์สื่อ เพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง 5. ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน 6. ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานะที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการเข้าถึงสื่อและด้านการประเมินค่าสื่อแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นเกือบทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการสังเคราะห์สื่อ ไม่มีความแตกต่างกัน

กฤษณ์ แซนทวี (2554, น. 37-61) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ 2 คือ ระดับความเข้าใจ ซึ่งผู้รับสารยังไม่สามารถ

วิเคราะห์และประเมินค่าความหมายตรงที่สื่อนำเสนอได้ในการทดสอบ สมมติฐานการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ที่ได้จากทางบ้านแตกต่างกัน ($P = 0.02$) มี แผนการเรียนแตกต่างกัน ($P = 0.02$) จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกัน

อุลธิษา ครุฑทะเลสน (2556, น. 276-285) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างการ เรียนรู้เท่าทันสื่อจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิง คุณภาพแบบอุปนัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยเสริม 1.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่ามี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การคิดวิจารณ์ 2) ความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ 3) การรู้เท่าทันตนเอง 1.2 ปัจจัยส่งเสริมที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชนพบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครู 2) การเปิดรับสื่อสร้างสรรค์ และการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ 3) การอ่าน 4) สุนทรียภาพ 2. องค์ประกอบกระบวนการรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กระบวนการทัศนคติการเรียนรู้ 2) ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 3.1) การเรียนรู้เชิงรุก 3.2) กระบวนการกลุ่มและการวิเคราะห์ อภิปรายแลกเปลี่ยน 3.3) การมีส่วนร่วม 3.4) การใช้สื่อที่เหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ 3.5) กิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลาย 3.6) เนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการเข้ากับ วิถีชีวิต 3.7) บรรยากาศการเรียนรู้แนวอน 4) ความต่อเนื่องในกระบวนการเรียนรู้ 3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน จากผล การศึกษาพบว่ามี 4 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางการฝึกคิดวิจารณ์ 2) แนวทางการสร้าง ภูมิคุ้มกัน อิทธิพลของสื่อ 3) แนวทางการเรียนรู้จากกระบวนการผลิตสื่อ 4) แนวทางการรู้เท่าทันตนเอง

สุภา พนสับดี (2556, น. 1-12) ได้ศึกษา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมเปิดรับกับการรู้เท่าทันสื่อ : กรณีศึกษารายการการ์ตูนโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง ระดับประถมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน การวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและแนวคิดเกี่ยวกับ การ์ตูนโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า การรู้เท่าทันการ์ตูนโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลางทุกมิติ โดยการพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทัน

การ์ตูนโทรทัศน์ ในมิติด้านสุนทรียศาสตร์ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันการ์ตูนโทรทัศน์ ในมิติด้านจริยธรรมและมิติด้านสุนทรียศาสตร์ และรูปแบบของการ์ตูนโทรทัศน์ที่เปิดรับมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันการ์ตูนโทรทัศน์ ในมิติด้านความรู้ ความเข้าใจ มิติด้านอารมณ์ และมิติด้านจริยธรรม ทั้งนี้ภาครัฐและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้บริโภคสื่อที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงผู้ปกครองควรใช้เวลาส่วนหนึ่งชมโทรทัศน์ ร่วมกับบุตรเพื่อเป็นโอกาสเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อแก่เด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ

ปัทิตดา รอดประพันธ์ (2559, น. 156-170) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, แบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อ, แบบวัดความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อ และแบบประเมินพฤติกรรมกรการรู้เท่าทัน สื่อ ผลวิจัยพบว่า ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเยาวชน รู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คำอธิบายรายวิชา 6) สารระการเรียนรู้ 7) คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ 8) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 10) แนวการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นนักเรียน เข้าใจสื่อ 2) ชั้น วิเคราะห์ ตีความ ตามสื่อ 3) ชั้นประเมินค่าตรวจหาคุณภาพสื่อ และ 4) ชั้นประยุกต์ใช้ ใส่ใจป้องกันสื่อ การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ ระดับมาก และผลการนำหลักสูตรไปทดลองนำร่อง พบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริง

ปิยนุช สาทิ (2559) ได้ศึกษา คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากการวิเคราะห์ได้จำนวนองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับสื่อ 2) การวิเคราะห์สื่อ 3) การเข้าใจสื่อ 4) การประเมินค่าสื่อ และ 5) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

ปวีณา มะแซ (2561) ได้ศึกษา การพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีข้อคำถาม จำนวน 42 ข้อ จำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการเข้าถึง 2) ทักษะการวิเคราะห์ 3) ทักษะการประเมิน 4) ทักษะการสร้างสรรค์ และ 5) ทักษะการมีส่วนร่วม ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ ทุกข้อมีค่าเท่ากับ 0.60 – 1.00 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีการทดสอบค่าที่ t-test ได้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 42 ข้อ ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.87 2. คุณภาพของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้านความเป็นเอกมิติ (Unidimension) (6) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ทักษะ มีความเป็นเอกมิติ เมื่อทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ พหุวิภาค (Polytomous IRT) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (α) อยู่ระหว่าง 0.06 – 2.01 ส่วนค่าความ ยาก (β) ของแต่ละรายการคำตอบ มีค่าเรียงลำดับจากน้อยไปมากทุกข้อ และค่าสารสนเทศของแบบวัดมีความเที่ยงเท่ากับ 0.89 3. เกณฑ์ปกติของแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คะแนนดิบอยู่ระหว่าง 59 – 166 คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ มีค่าตั้งแต่ 0.05 - 99.95 และคะแนนที่ปกติตั้งแต่ 17 ถึง 83

McMahon B. and Quin R (1993) ได้ศึกษา ประเมินการวิเคราะห์สื่อ ซึ่งเป็นมาตรฐานในวิชาสื่อศึกษา (Media Education) ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1,425 คนของประเทศออสเตรเลีย โดยการวัดความรู้ความเข้าใจการวิเคราะห์สื่อ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา (Content Strand) ประเมินความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาษาและการบรรยายเล่าเรื่อง ด้านบริบท (Context Strand) ประเมินความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการผลิต/การเผยแพร่ (Production Strand) กลุ่มผู้รับสาร (Audience) และค่านิยม (Values) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการวิเคราะห์สื่อในระดับสูง แต่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อได้ซึ่ง McMahon B. and Quin R. คาดว่าน่าจะเกิดจากนักเรียน (อายุ 15 ปี) ยังมีประสบการณ์ตรงน้อย ไม่เพียงพอที่จะแยกแยะและวิเคราะห์ เนื้อหาสื่อได้อย่างลึกซึ้ง และการเรียนการสอนวิชาสื่อศึกษา ยังไม่มีอุปกรณ์เพียงพอเพื่อเป็นสื่อ การเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ Andrea Millwood Hargrave (2003 , p. 23) ได้ศึกษางานวิจัย เด็กตีความภาพความรุนแรงอย่างไร (How Children Interpret Screen Violence) โดยศึกษาเด็กอังกฤษอายุ 9 - 13 ปี โดยการจัดกลุ่มพูดคุยจำนวน 10 กลุ่ม เพื่อพิจารณาทัศนคติที่หลากหลายของการนำเสนอภาพความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จากงานวิจัย พบข้อมูล

ที่สำคัญว่า เด็กสามารถแยกแยะระหว่างความรุนแรงที่สร้างขึ้น (Fictional Violence) และความรุนแรงที่เป็นความจริงในชีวิตจริงของพวกเขา (Violence in Real Life) ได้เช่น รายการประเภทละคร (Dramas and Soap Opera) เป็นการนำเสนอที่สร้างหรือแต่งขึ้นของโลกแห่งความเป็นจริง ในขณะที่รายการข่าว (News) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กสามารถระบุหรือ จัดประเภทระดับความรุนแรงของบุคลิกลักษณะของตัวละคร (Character) เช่น เด็ก ๆ เข้าใจความแตกต่างระหว่างการต่อสู้ของนักแสดงในภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันกับการแสดงอารมณ์เจ็บของพระเอกที่เป็นมนุษย์

Hobbs, R. (2007) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นจากหลักสูตร การรู้เท่าทันสื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรในการพัฒนาทักษะทาง วิชาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (เกรด 11) ในประเทศอังกฤษ โดยเปรียบเทียบคะแนน ก่อน-หลัง (pretest - posttest) นักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อกับกลุ่มที่ไม่ เรียนหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งใช้แบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของ Quin & McMahon (1995) ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิดและแบบเลือกตอบ โดยวัด 8 ตัวแปร คือ การระบุแนวคิดหลักของเรื่อง การระบุรายละเอียดของเรื่อง การเขียนถ่ายถอดเนื้อหาที่ได้อ่าน ดู หรือฟัง การวิเคราะห์เทคนิคการสร้างสื่อ การวิเคราะห์จุดเด่นของเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาที่ขาด หายไป การวิเคราะห์ความเหมือนความแตกต่างของเนื้อหา และการระบุวัตถุประสงค์ของสื่อที่มีต่อ ผู้รับสื่อ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มที่เรียนหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อ มีทักษะเพิ่มขึ้นทุกตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Buckingham (2004) ได้รวบรวมงานวิจัยของศูนย์การศึกษาเด็ก เยาวชนและสถาบันสื่อทางการศึกษา (Ofcom) มหาวิทยาลัยลอนดอน ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของเด็กและวัยรุ่น จากข้อสันนิษฐานที่ เชื่อว่า “เด็กและวัยรุ่นในปัจจุบันมีการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมากกว่าในอดีต และยังมีมากกว่าพ่อแม่ของพวกเขาเอง” โดยใช้วิธีการวิจัยแบบภาคสนาม (Field Research) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observational Research) โดยศึกษาจากพฤติกรรมการใช้สื่อ 4 ประเภท ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ในการศึกษาครั้งนี้ Ofcom ให้นิยามค่าการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ว่าประกอบไปด้วยความสามารถของผู้รับสารใน 3 มิติด้วยกันคือ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อและเนื้อหาสาร (Access) ความสามารถในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาร (Understand) และความสามารถในการสร้างเนื้อหาเพื่อสื่อสาร (Create) ในบริบทที่หลากหลาย โดยผลของการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทั้ง 3 ด้านของเด็กและวัยรุ่นออกมาเป็นดังนี้ 1. ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ โทรทัศน์ และเนื้อหาสาร (Access) เด็กมีความสามารถในการเข้าถึงทุกสื่อที่มีเนื้อหาสารตรงกับความต้องการ รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยง เนื้อหาที่ไม่ตรง

กับความต้องการได้โดยเด็กและวัยรุ่นสามารถที่จะเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้ได้ ประโยชน์ตรงตาม ความต้องการ (Functional Literacy) โดยกลุ่มเด็กโตที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะสามารถเลือกและตัดสินใจ ด้วยตนเองในการเข้าถึงเนื้อหาจากสื่อโทรทัศน์ ผู้ตารางการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ ที่มี รายการที่ตนชื่นชอบ และตระหนักรู้ถึงกฎเกณฑ์การใช้ ทางด้านเทคนิค (Regulatory Mechanism) และระบบการแนะนำ (Systems of Guidance) 2. ความสามารถในการทำความเข้าใจกับเนื้อหา รายการโทรทัศน์ (Understanding) เป็นความสามารถในการจัดการเพื่อสร้างความเข้าใจกับเนื้อหา สารจากสื่อ โทรทัศน์ ที่รับเข้ามา โดยผลการศึกษาพบว่า เด็กและวัยรุ่นมีความเข้าใจใน “ภาษาของ โทรทัศน์ ” (Television Language) หรือเข้าใจความหมายต่าง ๆ จากภาพที่ได้เห็น และยังสามารถ แยกแยะความแตกต่างระหว่างเรื่องที่แต่ง สร้าง หรือจินตนาการขึ้นจากภาพในโทรทัศน์ เช่นละคร กับความเป็นจริงในสังคมได้เช่น ข่าว สารคดี เป็นต้น (Representation and Reality) ซึ่งเป็นผลมา จากพัฒนาการทางความคิดและพัฒนาการทางสังคมที่เติบโตไปตามช่วงวัย รวมทั้งยังสามารถทำ การตัดสินใจอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Judgment) เกี่ยวกับความ รุนแรงที่มาจากเนื้อหาสารทาง โทรทัศน์ และเด็กสามารถสรุปลักษณะและแรงจูงใจของการ กระทำ ของตัวละครต่าง ๆ ที่แสดง ออกมาได้ว่าสิ่งที่ตัวละครพูดกับความหมายที่ซ่อนอยู่มีความ แตกต่างกัน โดยใช้รูปแบบและ ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ นอกจากนี้ เด็กยังสามารถผสมผสานและถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดและการเล่าเรื่อง (Point of View and Narrative) ข้ามผ่านระหว่างสื่อ ต่าง ๆ ได้ เช่น ความสัมพันธ์ของหนังสือ เกม และภาพยนตร์ใน เรื่องแฮรี่ พอตเตอร์ ตอนห้องแห่ง ความลับ “Harry Potter and the Chamber of the Secrets” อีก ทั้งเด็ก ๆ ยังมีความรู้และเข้าใจถึง แรงจูงใจของผู้ผลิตละคร (Soap Opera) ว่าการเล่าเรื่องให้ ยืดเยื้อออกไปก็เพื่อต้องการให้คนติดตาม ต่อต่อไป และยังมี ความสนใจว่ารายการโทรทัศน์ถูกผลิตขึ้นอย่างไร สามารถตัดสินใจ ประเมินคุณภาพ ของการแสดงฉากและสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างหรือตกแต่งขึ้นได้ 3. ความสามารถในการสร้างเนื้อหาเพื่อ สื่อสาร (Create) เป็นความสามารถที่ส่วนใหญ่จะพบในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต โดยผลการวิจัยยังมี ข้อเสนอแนะด้วยว่า “การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเรื่อง ความรู้เท่าทันสื่อในเด็กอาจจะ เป็น กลวิธีที่มีประสิทธิผลมากกว่าการปิดกั้นหรือการป้องกัน (Blocking or Filtering)”

Potter (2005) ได้ศึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ทักษะการ อ่านออกเขียนได้ เป็นทักษะหนึ่งที่จะนำไปสู่การรู้เท่าทันสื่อ กล่าวคือ ทักษะการอ่านเปรียบได้กับ เครื่องมือในการสะสมเพิ่มพูนพื้นฐานความรู้ของแต่ละบุคคล คนที่มีทักษะการอ่านออกเขียนได้ใน ระดับสูงจะสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจสื่อได้ดี ทำให้มีระดับการอ่านสื่อออกได้สูงตามไป ด้วย (มีระดับ Media Literacy สูง) คนเหล่านั้นจะสามารถเข้าใจในเนื้อหาสื่อได้ดีและมีการตัดสินใจ

ที่คิดขึ้นว่าจะเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อเนื้อหาจากสื่อเหล่านั้นได้มากน้อยเพียงใด ไปจนถึงสามารถในการใช้สื่อเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของตนเองได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นัทธ์หทัย อุบล (2552), สุนทร พรหมวงศา (2553), กฤษณ์ช แซนทวิ (2554), อุติชญา ครุฑทะเลเสน (2556), สุภา พนสับดี (2556), ปทิตดา รอดประพันธ์ (2559), ปิยนุช สาทิ (2559), ปวีณา มะแซ (2561), McMahon B. and Quin R (1993), Buckingham (2004), Potter (2005) และ Hobbs, R. (2007) นั้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์นั้นมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเรียนรู้ความต้องการของผู้เรียน ในด้านของบรรยากาศการเรียนการสอน บทบาทของครูและผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยตัวเอง สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ต่อไป

2.5 การสืบเสาะหาความรู้

2.5.1 ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้

มีนักการศึกษาได้เรียกวิธีการสืบเสาะหาความรู้ หรือ Inquiry แตกต่างกันไป เช่น การสืบสวนสอบสวน วิธีสืบเสาะหาความรู้ วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ การสอนให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิด การสอนแบบค้นพบ และให้ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ไว้ดังนี้

ซัน และโทรบริดจ์ (Sund; & Trowbridge, 1973) ได้ให้ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ไว้ว่าเป็นการสอนซึ่งแต่ละบุคคลใช้กระบวนการคิดทางสมอง ซึ่งได้แก่ การสังเกต การจัดประเภท การวัด การอธิบาย การอ้างอิง รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างผู้ใหญ่ได้แก่ การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการทดลอง การสังเคราะห์ความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ ครูมีหน้าที่จัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คิดแก้ปัญหาโดยใช้การทดลองและอภิปรายซักถามเป็นกิจกรรมหลักในการสอน

ชาติรี เกิดธรรม (2542) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล จะค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้ให้ความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ว่า หมายถึง การใช้คำถามที่มีความหมาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่กำหนด

ซาโรซ โศภีรักษ์ (2546) ได้ให้ความหมายว่าเป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยให้ผู้เรียนค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน

ทิสนา แคมณี (2548) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสวนว่า หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอน ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดคำถาม เกิดการคิด และการลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ด้านการสืบค้นหาแหล่งเรียนรู้ การศึกษาหาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2548) กล่าวว่า การสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552, น. 136) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียน ใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ประโยชน์ในการควบคุม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างสรรค์สิ่งแวดลอมในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

พิมพ์นัช เฉชะคุปต์ (2554, น. 56) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้ นักเรียนบรรลุเป้าหมาย วิธีสืบสอบความรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียน

จากความหมายของการสืบเสาะหาความรู้ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนด้วยการใช้คำถามหรือสถานการณ์เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดในการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

2.5.2 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เริ่มต้นจาก Robert Karplus เป็นผู้เสนอการจัดการเรียนรู้วิธีนี้ในระดับประถมศึกษาเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจในการเรียนและลดความน่าเบื่อหน่ายของการเรียนในห้องเรียน โดยจุดเริ่มต้นของวัฏจักรการเรียนรู้นี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา Piaget และผลงานของ Ausubel และแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการสอนวิทยาศาสตร์ (Trowbridge และ Bybee, 1996, p. 204; Robertson, 1996; Abraham, 1997, p. 219 อ้างถึงใน นันทกา คันธิยงค์, 2547, น. 17)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) เป็นวงจรการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ได้รับการพัฒนามาจากวงจรการเรียนรู้ ตามลำดับต่อไปนี้

เริ่มต้นจากรูปแบบวงจรการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน โดยที่ Karplus และ Thier (1967) ได้นำเสนอรูปแบบวงจรการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา โดยมีขั้นตอนทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (exploration) ขั้นสร้าง (invention) และขั้นค้นพบ (discovery)

ต่อมาได้มีผู้ปรับเปลี่ยนชื่อของขั้นตอนที่ 2 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น Carin (1993) ได้ปรับเปลี่ยนเป็นขั้นสร้างมโนทัศน์ ส่วน Abruscato (1996) ได้ปรับเปลี่ยนเป็นขั้นได้มาซึ่งมโนทัศน์ แต่ละขั้นตอนมีสาระสำคัญดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (Exploration phase) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนเกิดการสังเกต ตั้งคำถาม และคิดวิเคราะห์จากการสำรวจหรือทดลอง โดยครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกคอยสังเกต ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นนักเรียน และชี้แนะการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนค้นพบหรือสร้างมโนทัศน์ด้วยตนเองได้

2. ขั้นแนะนำคำสำคัญ / ขั้นสร้างมโนทัศน์ (Term introduction / Concept formation / Concept acquisition phase) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นและชี้แนะให้นักเรียนคิดเพื่อเชื่อมโยงจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติจากขั้นตอนการสำรวจ ซึ่งครูผู้สอนต้องแนะนำและมีการอธิบายคำศัพท์ที่สำคัญของมโนทัศน์นั้น ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้จัดเรียงความคิดใหม่ เพื่อค้นหา มโนทัศน์จากข้อมูลที่ได้รับและจากการสังเกต

3. ขั้นประยุกต์ใช้มโนทัศน์ (Concept application phase) เป็นขั้นตอนที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนนำมโนทัศน์ที่ค้นพบ หรือสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

ต่อมา Barman & Michael (1989) ได้มีการคิดแปลงและพัฒนาวงจรการเรียนรู้จาก 3 ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ความคิดของผู้เรียน และช่วยให้เกิดการปรับขยายความคิด

1. ขั้นสำรวจ (Exploration) เป็นขั้นที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นความไม่สมดุลทางองค์กันสร้างแนวคิดเกี่ยวกับบทเรียน ครูเลือก และจัดสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนที่พึงประสงค์

2. ขั้นแนะนำโนทัศน์ (Explanation) ครูและนักเรียนร่วมมือ

3. ขั้นประยุกต์ใช้โนทัศน์ (Expansion) ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบประสบการณ์ทางความคิดที่นักเรียนได้มาจากการค้นพบ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่คล้ายคลึงกัน และค้นพบการประยุกต์ใช้สิ่งใหม่สำหรับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้ว

4. ขั้นประเมินผลและอภิปราย (Evaluation) เป็นการทดสอบมาตรฐานการเรียนรู้

ต่อมา Martin (1994, p. 193) ได้ปรับปรุงวงจรการเรียนรู้ของบาร์แมน ได้แก่

1. ขั้นสำรวจ (Exploration)

2. ขั้นอธิบาย (Explanation)

3. ขั้นขยายโนทัศน์ (Expansion)

4. ขั้นประเมินผล (Evaluation)

ต่อมา Bybee & Landes (1990) นักพัฒนาหลักสูตรจากหน่วยงานทางการศึกษาและการจัดทำหลักสูตรชีววิทยา (Biological Science curriculum Study: BSCS) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอรูปแบบของวงจรการเรียนรู้แบบ 5E ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ เป็นขั้นตอนที่สร้างความสนใจ ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา

2. ขั้นสำรวจค้นหา (exploration) ตรวจสอบปัญหา ดำเนินการสำรวจตรวจสอบ สืบค้น และรวบรวมข้อมูล โดยการวางแผนสำรวจตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ

3. ขั้นตอนอธิบาย (explanation) เป็นขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูล ในรูปตาราง กราฟ แผนภาพ เป็นต้น โดยการสรุปผลและการอภิปรายผลการทดลอง

4. ขั้นขยายความรู้ (elaboration) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้ นิยาม คำอธิบายและทักษะไปสู่สถานการณ์ใหม่

5. ขั้นตอนการประเมินผล (evaluation) เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

สำหรับประเทศไทยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2548, น. 44-45) ได้อธิบายขั้นตอนตามรูปแบบการเรียนการสอน 5E เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. **ขั้นสร้างความสนใจ (engagement)** เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งเกิดขึ้นเองจากความสงสัย เป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เรียนรู้มาแล้ว เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษา เมื่อมีคำถามที่น่าสนใจ และนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับให้เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษา จึงร่วมกันกำหนดขอบเขตและแจกแจงรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และมีแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย

2. **ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration)** การวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน ลงมือปฏิบัติ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป

3. **ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation)** การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยนำมาแปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยายสรุป วาดรูป สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายทาง โดยผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้ และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

4. **ขั้นขยายความรู้ (elaboration)** เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ถ้าใช้อธิบายเรื่องต่าง ๆ ได้มากก็แสดงว่าข้อจำกัดน้อย ซึ่งก็จะช่วยให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น

5. **ขั้นประเมิน (evaluation)** เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ

ต่อมา Eisenkraft (2003, pp. 57-59) ได้พัฒนารูปแบบของวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็น 7 ขั้นตอน โดยอิน์เซนกราฟต์ได้ให้เหตุผลว่าขั้นตอนของวงจรการเรียนรู้แบบ 5E เป็นขั้นตอนที่ยังไม่ต่อเนื่อง และยังไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการเพิ่มขั้นตอนของการเรียนรู้อีก 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (elicit) และขั้นนำความรู้ไปใช้ (extend) โดยรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. **ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม** ครูจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิม หรือการทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่ เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน

2. **ขั้นสร้างความสนใจ** เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยครูจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น กิจกรรมอาจเป็นการทดลอง การนำเสนอข้อมูล การสาธิต ข่าวดูหรือสถานการณ์ เหตุการณ์ ฯลฯ อาจเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เด็กเพิ่งเรียนรู้มาแล้ว หรือ

สิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดขัดแย้งกับสิ่งที่นักเรียนเคยรู้ กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม นำไปสู่การสำรวจ ตรวจสอบ

3. ขั้นสำรวจและค้นหา นักเรียนดำเนินการสำรวจตรวจสอบ สืบค้นและรวบรวมข้อมูล โดยการวางแผนสำรวจตรวจสอบ และลงมือปฏิบัติ เช่น การสังเกต วัด ทดลอง และรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป

4. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ครูให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบแล้ว มาวิเคราะห์แปลผล นำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบตาราง กราฟ แผนภาพ ฯลฯ สรุปผลและอภิปรายผลการทดลอง โดยอ้างอิงหลักการและวิชาการประกอบเป็นเหตุเป็นผล

5. ขั้นขยายความคิด เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้น ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ๆ กระตุ้นให้นักเรียนประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ นิยาม คำอธิบายและทักษะไปสู่สถานการณ์ใหม่

6. ขั้นตอนการประเมินผล เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนที่นักเรียนจะขยายความคิดรวบยอด โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

7. ขั้นนำความรู้ไปใช้ ส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงหัวข้อที่นักเรียนได้เรียนไปแล้วไปสู่หัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เรียกว่า “การถ่ายโอนการเรียนรู้” และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดปัญหาใหม่

จากขั้นตอนต่าง ๆ ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้ และการตรวจสอบความรู้เดิมของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูไม่ควรละเลย เนื่องจากการตรวจสอบพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กจะทำให้ครูได้ค้นพบว่านักเรียนจะต้องเรียนรู้อะไรก่อนที่จะเรียนในเนื้อหา นั้น ๆ โดยนักเรียนจะสร้างความรู้จากพื้นฐานความรู้เดิมที่เด็กมี ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย นอกจากนี้ยังเน้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.6.3 รูปแบบการสอนและบทบาทของครูที่สอนด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้กำหนดบทบาทของครูที่สอนด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ดังตารางที่ 2.4 ดังนี้

ตารางที่ 2.4 รูปแบบการสอนและบทบาทของครูที่สอนด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น
(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

ขั้นของรูปแบบ การสอน	บทบาทครู	
	สิ่งที่ควรกระทำ	สิ่งที่ไม่ควรกระทำ
1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Phase)	- สร้างความสนใจ	
2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration Phase)		
3. ขั้นอธิบายและลง ข้อสรุป (Explanation Phase)	- กระตุ้นให้นักเรียนอธิบายโน้ตส์และให้ คำนิยามด้วยคำพูดของตนเอง - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์เดิม เป็นฐานของการอธิบายโน้ตส์ที่ค้นพบ	- ให้คำตอบเกี่ยวกับ นิยาม
4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration Phase)	- คาดหวังให้นักเรียนใช้นิยามศัพท์ แผนผัง และ คำอธิบายในขั้นที่ 3 - ตั้งคำถามให้นักเรียนทบทวน ความเข้าใจของตน เช่น นักเรียนรู้อะไร ทำไม นักเรียนจึงคิดเช่นนั้น	
5. ขั้นประเมิน (Evaluation Phase)		

2.6.4 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้กำหนดขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังตารางที่ 2.5 ดังนี้

ตารางที่ 2.5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรมหรือสถานการณ์	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Phase)	ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์กระตุ้นหรือช่วยให้นักเรียนสนใจสงสัยใคร่อยากรู้ อยากเห็นหรือขัดแย้ง เกิดปัญหา ทำให้นักเรียนต้องการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือแก้ไขปัญหาด้วยตัวของนักเรียนเอง	1. เชื่อมโยงกับความรู้เดิม 2. แปลกใหม่ นักเรียนไม่เคยพบมาก่อน 3. ช่วย ทำทาย น่าสนใจใคร่รู้ 4. เปิดโอกาสให้มีแนวทาง ตรวจสอบอย่างหลากหลาย 5. นำไปสู่กระบวนการตรวจสอบด้วยตัวของนักเรียนเอง	1. สร้างความสนใจ 2. สร้างความอยากรู้ อยากเห็น 3. ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด 4. ให้นักเรียนคิดก่อนตอบคำถาม 5. ตั้งคำถามหรือความคิดที่ยังไม่ชัดเจน ไม่สมบูรณ์ 6. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำ ความกระจ่างในปัญหาที่สำรวจตรวจสอบ 7. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหรือกำหนดปัญหาที่สำรวจ ตรวจสอบ	1. ตั้งคำถาม 2. ตอบคำถาม 3. แสดงความคิดเห็น 4. กำหนดปัญหาหรือเรื่องที่สำรวจ 5. แสดงความสนใจ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรมหรือสถานการณ์	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration Phase)	ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนสำรวจ ตรวจสอบ ปัญหาหรือประเด็นที่นักเรียนสนใจใฝ่รู้	1. นักเรียนได้เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 2. นักเรียนตั้งสมมติฐานได้หลากหลาย 3. พิจารณาข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ปรากฏแล้ว กำหนดสมมติฐานที่เป็นไปได้ 4. นักเรียนวางแผนแนวทางการแก้ปัญหา 5. นักเรียนวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับการตรวจสอบ 6. นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในการสำรวจตรวจสอบ	1. เปิดโอกาสให้นักเรียนวิเคราะห์กระบวนการสำรวจ ตรวจสอบ 2. ทามเพื่อนำไปสู่การสำรวจ ตรวจสอบ 3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจ ตรวจสอบด้วยตนเอง 4. ให้อาจารย์นักเรียนในการคิดได้ตรงแก้ปัญหา 5. สังเกตการทำงานของนักเรียน 6. ฟังการตอบโต้ของนักเรียน 7. ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา 8. อำนวยความสะดวก	1. คิดอย่างอิสระแต่อยู่ในขอบเขตของกิจกรรม 2. ตั้งสมมติฐาน 3. พิจารณาสมมติฐานที่เป็นไปได้โดยการอภิปราย 4. ระดมความคิดในการแก้ปัญหาการตรวจสอบ 5. ตรวจสอบสมมติฐานอย่างเป็นระบบขั้นตอนถูกต้อง 6. บันทึกผลการสังเกตหรือผลการสำรวจตรวจสอบอย่างเป็นระบบละเอียดรอบคอบ 7. กระตือรือร้นมุ่งมั่นในการสำรวจตรวจสอบ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรมหรือสถานการณ์	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation Phase)	ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนวิเคราะห์ อธิบายความรู้หรืออภิปรายซักถามและแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	1. นักเรียนได้นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบมา 2. มีการพิสูจน์ตรวจสอบให้แน่ใจ	1. ส่งเสริมให้นักเรียนได้อธิบายผลการตรวจสอบและแนวคิดด้วยคำพูดของตนเอง 2. ให้นักเรียนอธิบายโดยมีเหตุผล หลักฐานประกอบ 3. ให้ความสนใจกับคำอธิบายของนักเรียน	1. อธิบายการแก้ปัญหาหรือผลการสำรวจตรวจสอบ 2. อธิบายผลการสำรวจตรวจสอบสอดคล้องกับข้อมูล 3. อธิบายโดยมีเหตุผลหรือหลักฐานประกอบ 4. ฟังการอธิบายของผู้อื่นแล้วคิดวิเคราะห์ 5. อธิบายซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่เพื่อนอธิบาย
4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration Phase)	ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจใน	1. นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้งหรือขยายกรอบแนวคิดให้กว้างขวางขึ้น 2. ให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้	1. ส่งเสริมให้นักเรียนขยายแนวคิดและทักษะจากการสำรวจตรวจสอบ 2. ส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยง	1. ใช้ข้อมูลจากการสำรวจตรวจสอบไปอธิบายหรือทักษะจากการสำรวจตรวจสอบไปใช้

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรมหรือสถานการณ์	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration Phase)	องค์ความรู้ใหม่ให้กว้างขวาง ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ใหม่ให้กว้างขวาง	เดิมไปสู่ความรู้ใหม่ 1. นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้งหรือขยายกรอบแนวคิดให้กว้างขวางขึ้น 2. ให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่	ความรู้จากการสำรวจตรวจสอบ 1. ส่งเสริมให้นักเรียนขยายแนวคิดและทักษะจากการสำรวจตรวจสอบ 2. ส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้จากการสำรวจตรวจสอบ	ในสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายกับ 1. ใช้ข้อมูลจากการสำรวจตรวจสอบไปอธิบายหรือทักษะจากการสำรวจตรวจสอบไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายกับ
	กระจำสมบูรณ์และลึกซึ้งยิ่งขึ้น	3. ให้นักเรียนนำความรู้ใหม่ไปสู่การศึกษาค้นคว้าทดลองเพิ่มขึ้น 4. ให้นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ หรือสถานการณ์อื่น ๆ	กับความรู้อื่น ๆ	สถานการณ์เดิม 2. นำความรู้จากการสังเกตตรวจสอบไปสร้างความรู้ใหม่ 3. นำความรู้เดิมความรู้ใหม่ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้	ลักษณะกิจกรรม หรือสถานการณ์	บทบาทของครู	บทบาทของ นักเรียน
5.ขั้นประเมิน (Evaluation Phase)	ครูจัดกิจกรรม หรือสถานการณ์ ที่เปิดโอกาสให้ นักเรียน วิเคราะห์ วิจารณ์หรือ อธิบายซักถาม แลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ซึ่งกัน และกัน เปรียบเทียบ ประเมิน ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือ ทบทวนใหม่	1. มีการ ตรวจสอบ ความถูกต้องของ องค์ความรู้และ กระบวนการที่ได้ 2. เปรียบเทียบผล การสำรวจ ตรวจสอบกับ สมมติฐาน	1. ถามคำถามเพื่อ ไปสู่การประเมิน 2. ส่งเสริมให้ นักเรียนประเมิน กระบวนการและ องค์ความรู้ด้วย ตนเอง 3. ให้นักเรียน วิเคราะห์สิ่งที่ควร ปรับปรุงแก้ไขใน การสำรวจ ตรวจสอบ	1. วิเคราะห์ กระบวนการ สร้างความรู้ด้วย ตนเอง 2. ถามคำถามที่ เกี่ยวข้องกับ การสังเกต หลักฐานและ คำอธิบาย ซึ่ง นำไปสู่ การสำรวจ ตรวจสอบใหม่ 3. ประเมิน ความก้าวหน้า และความรู้ ตนเอง

จากความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะเห็นได้ว่ามีนักทฤษฎีหลายท่านได้สร้างหลักการสืบเสาะหาความรู้และพัฒนาจนทำให้เกิดขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้ที่แตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 2.6 ดังนี้

ตารางที่ 2.6 การเปรียบเทียบขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้ นักทฤษฎีและปีที่คิดค้น

นักทฤษฎี	Karplus & Thier (1967)	Barman & Michael (1989)	Bybee & Landes (1990)	Carin (1993)	Martin (1994)	Abruscato (1996)	Eisenkraft (2003)	สวท. (2548)
ขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้	1.ขั้นสำรวจ (exploration) 2.ขั้นสร้าง (invention) 3.ขั้นค้นพบ (discovery)	1.ขั้นสำรวจ (Exploration) 2. ขั้นแนะนำ มโนทัศน์ (Explanation) 3. ขั้นประยุกต์ใช้ มโนทัศน์ (Expansion) 4. ขั้นประเมินผล และอภิปราย (Evaluation)	1.ขั้นสร้าง ความสนใจ (Engagement) 2.ขั้นสำรวจ กั้น (Exploration) 3.ขั้นตอน อธิบาย (Explanation) 4. ขั้นขยาย ความรู้ (Elaboration) 5. ขั้นตอน การประเมินผล (Evaluation)	1.ขั้นสำรวจ (exploration) 2.ขั้นสร้าง มโนทัศน์ (discovery) 3.ขั้นค้นพบ (discovery)	1.ขั้นสำรวจ (Exploration) 2.ขั้นอธิบาย (Explanation) 3.ขั้นขยายมโนทัศน์ (Expansion) 4.ขั้นประเมินผล (Evaluation)	1.ขั้นสำรวจ (exploration) 2.ขั้นได้มาซึ่ง มโนทัศน์ (discovery) 3.ขั้นค้นพบ (discovery)	1. ขั้นสร้าง ความสนใจ (Engagement) 2. ขั้นสำรวจและค้นหาค้นหา (Exploration) 3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5. ขั้นประเมิน (Evaluation)	1. ขั้นสร้าง ความสนใจ (Engagement) Phase) 2. ขั้นสำรวจและค้นหาค้นหา (Exploration) Phase) 3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) Phase) 4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) Phase) 5. ขั้นประเมิน (Evaluation) Phase)

จากตารางการเปรียบเทียบขั้นตอนของการสืบเสาะหาความรู้ นักทฤษฎีและปีที่คิดค้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ ที่ผู้วิจัยนำมาสร้าง มี 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ เป็นขั้นตอนที่สร้างความสนใจ ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา

ขั้นที่ 2 สำรวจและสืบค้น (Exploration) เป็นขั้นตรวจสอบปัญหา ดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบสืบค้นและรวบรวมข้อมูล โดยการวางแผนสำรวจตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 อธิบายและสรุป (Explanation) เป็นขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์และจัดกระทำ ข้อมูลในรูปตาราง กราฟ แผนภาพ เป็นต้น โดยการสรุปผลและการอภิปรายผล

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้ นิยาม คำอธิบายและ ทักษะไปสู่สถานการณ์ใหม่

ขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

2.5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทิยาวรรณ บุบผาคร (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนแบบวัฏจักร การเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิดและแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น ที่มีต่อแนวคิดเลือกเกี่ยวกับ มโนคติ: พิสิกส์ งาน พลังงานและ โมเมนตัม และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน โดย ส่วนรวม นักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์สูง และนักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่ำ ที่เรียน แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีความเข้าใจสมบูรณมากที่สุด นักเรียนโดย ส่วนรวมและจำแนกตามการคิดวิพากษ์วิจารณ์ ที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิค การรู้คิด มีความเข้าใจที่ถูกต้องมากกว่า แต่มีความคิดที่ผิดพลาดในมโนมติดังกล่าวน้อยกว่านักเรียน ที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียน โดยส่วนรวม นักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์สูงและนักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่ำ ที่เรียนแบบวัฏจักร การเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด และแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น มีคะแนนเฉลี่ยทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้าน ทุกด้านเพิ่มขึ้นกว่าก่อน เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 นักเรียนที่เรียนรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้ เทคนิคการรู้คิด มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือด้านการตั้งสมมติฐาน และด้านการแปลความหมายข้อมูลและลงข้อสรุปมากกว่านักเรียนที่เรียน แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่นักเรียนที่มีการคิด วิพากษ์วิจารณ์ต่างกันมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ โดยรวมและเป็นรายด้าน

ทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และรูปแบบการเรียนรู้ต่อการมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการโดยรวมและเป็นรายด้าน

สุภาพร พลพุทธา (2552) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวงจรการเรียนรู้ ตามวงจรการเรียนรู้แบบ 7E ในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนหนองหิ้งพิทยาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 3 จำนวน 34 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ และความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวงจรการเรียนรู้ ในรายวิชาฟิสิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลัทธนา ศิริมาลา (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพสถิตวิทยา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E พบว่า ในจำนวนนักเรียน 36 คน มีนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E พบว่า ในจำนวนนักเรียน 36 คน มีนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.56 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

สุทธภา บุญแซม (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลัดดาวัลย์ จิมอาษา (2554) ได้ศึกษาผลของทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนพุดพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 17 คน การวิจัยใช้รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (one-shot case study) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 75 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.85 ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 76.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.29 ในด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ศิริพิมล หงส์เหม (2557, น. 96-97) การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 3) ศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนในชั้นวางแผนเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือขั้นดำเนินการขั้นทำความเข้าใจและขั้นประเมินผลตามลำดับ 3) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนในองค์ประกอบมีความตั้งใจเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือแสวงหาความรู้ช่างสังเกต มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีความพยายามและถ่ายทอดความรู้ตามลำดับ 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยนักเรียนเห็นด้วยมากในด้านบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้าย

Kanli (2008) ได้ทำการศึกษาผลการปฏิบัติการทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดของนักศึกษา ในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลจากห้องปฏิบัติการตามแบบวงจรการเรียนรู้ 7E เกี่ยวกับ

การพัฒนาการศึกษาในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังปฏิบัติการฟิสิกส์ทั่วไปหลักสูตร I ที่มหาวิทยาลัยใน Turkiye จำนวน 81 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันระหว่างผลของวิธีการสอนแบบปฏิบัติการแบบดั้งเดิมและวิธีการสอนแบบปฏิบัติการตามรูปแบบ 7E โดยวงจรการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาของนักศึกษาในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิธีการสอนแบบปฏิบัติการตามโปรแกรมการเรียนรู้แบบ 7E มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้งานวิธีการแบบดั้งเดิม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาของนักศึกษาในด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ย่อยต่าง ๆ ในประโยคได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนขยายประโยคและเชื่อมประโยคความคิดในประโยคหลักให้เข้ากับประโยคย่อยต่าง ๆ ได้

Somer (2005, p. 30) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่อง พืชชายฝั่งของรัฐหลุยส์เซียน่า สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 จำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Mecit (2006) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียน โดยวงจรการเรียนรู้รูปแบบ 7E ในการปรับปรุงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเกรด 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวงจรการเรียนรู้รูปแบบ 7E มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดีกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการวิจัยที่ได้ศึกษามาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดยวิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ และด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดวิเคราะห์จากเดิม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงานระหว่างกลุ่มเพื่อน และยังช่วยพัฒนาเจตคติต่อวิชาที่เรียนต่อครูผู้สอนได้ดีขึ้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ในตัวนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.6 พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Work Behavior)

พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นการร่วมกันทำงานของกลุ่มบุคคล โดยมีเป้าหมายเดียวกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา กระบวนการในการทำงานกลุ่ม และการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

2.6.1 กระบวนการในการทำงานกลุ่ม

กรมวิชาการ (2541 อ้างถึงใน สุพัญญา อ้นลาพุด 2544, น. 34) กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้นักเรียน ได้มีพัฒนาการในด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่บกพร่องเป็นปัญหา สมควรแก้ไขเป็นวิธีการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจความต้องการของตนเองและของผู้อื่น จากการสัมผัส ด้วยการปฏิบัติ จึงเกิดการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วย

เสถียร จิรรังสิต (2549) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มารวมกันหรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือขัดข้องขัดข้องในเรื่องนั้นๆ หรือ ปัญหาที่นั้น ๆ ให้หมดไปหรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดหมายเอาไว้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552) ที่กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการ ลงมือร่วมกันปฏิบัติ เป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนและสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากที่สุด จนสามารถค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง

ทิสนา แคมมณี (2556) กล่าวถึง กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า หมายถึง กระบวนการขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดีและได้ทั้งความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งจะเกิดขึ้น มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพลังผลักดันจากองค์ประกอบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของกลุ่ม หากผู้นำ และสมาชิกกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องกลุ่มสัมพันธ์ ก็ย่อมส่งผลต่อกระบวนการของกลุ่มด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลุ่มที่จำเป็นต่อการดำเนินงานกลุ่ม

สุกัญญา สุนทร (2556) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานกลุ่มเป็นการส่งเสริมความร่วมมือ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดหมายในการทำงาน เป็นสิ่งแรกที่ผู้นำกลุ่มและสมาชิกต้องกระทำในการเริ่มทำงานร่วมกัน คือ ผู้นำและกลุ่มสมาชิกควร ได้ช่วยกันวางจุดมุ่งหมายในการทำงานให้ชัดเจนและตรวจสอบดูว่าทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน

2. การวางแผน คือ การคิดและตัดสินใจในปัจจุบันถึงสิ่งที่จะทำในอนาคตว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้งานที่ต้องทำบรรลุผลความสำเร็จ ขั้นตอนในการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 การแสวงหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น
- 2.2 การหาวิธีการและกำหนดขั้นตอนในการทำงาน
- 2.3 การกำหนดและปฏิบัติการ
- 2.4 การแบ่งงานและมอบหมายงาน
- 2.5 การเตรียมการเรื่องการประสานงาน
- 2.6 การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า

3. การปฏิบัติตามแผน ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละคนของกลุ่มควรลงมือตามหน้าที่รับผิดชอบของตน มีการติดตามงาน การจูงใจให้เพื่อนร่วมงานมีกำลังใจในการทำงาน สร้างความร่วมมือร่วมใจให้เกิดตามขั้นในการทำงาน ให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามความเหมาะสม มีการประสานงานเพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงานแต่ละขั้นตอน เพื่อช่วยให้กลุ่มไปสู่ความสำเร็จ

4. การประเมินผลและการปรับปรุงงาน การประเมินผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม เพราะจะช่วยให้กลุ่มได้รับทราบว่าการทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป ในการประเมินกระบวนการกลุ่ม อาจมีหลายขั้นตอนแตกต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่า จะเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน ไปสู่ขั้นการดำเนินงานต่าง ๆ จะเป็นไปอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.2 การเรียนแบบร่วมมือ (Co-operative Learning)

2.6.2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้

ทิสนา แคมมณี (2556) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไป ทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้มาก

Slavin (1987) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยทั่วไปมีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการเรียนต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอน และช่วยเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ด้วย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน คือ เป้าหมายของกลุ่ม

จากความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน จากการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และร่วมกันรับผิดชอบงานในกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ก่อให้เกิดเป็นความสำเร็จภายในกลุ่ม

2.6.2.2 ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

อากรณ ใจเที่ยง (2550) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมแบบร่วมแรงร่วมใจ ดังนี้

1. มีการทำงานกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน 6 คน
3. สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกัน
4. สมาชิกในกลุ่มต่างมีบทบาทรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น
  - เป็นผู้นำกลุ่ม (Leader)
  - เป็นผู้อธิบาย (Explainer)
  - เป็นผู้จดบันทึก (Recorder)
  - เป็นผู้ตรวจสอบ (Checker)
  - เป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer)
  - เป็นผู้ให้กำลังใจ (Encourager) ฯลฯ

สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน ยึดหลักว่า “ความสำเร็จของแต่ละคน คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน”

Johnson and Johnson (1987) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ
2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น
3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะที่เดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

สรุปได้ว่า ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือจะยึดหลักว่า “ความสำเร็จของแต่ละคนคือ ความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มคือ ความสำเร็จของทุกคน” ซึ่งสมาชิกในกลุ่มต้องร่วมมือกันในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกัน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียน และร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้

2.6.2.3 องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

Johnson and Johnson (1987, pp. 13-14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จด้วย สมาชิกทุกคนจะได้รับผลประโยชน์ หรือรางวัลผลงานกลุ่มโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าสมาชิกทุกคนช่วยกัน ทำให้กลุ่มได้คะแนน 90% แล้ว สมาชิกแต่ละคนจะได้คะแนนพิเศษเพิ่มอีก 5 คะแนน เป็นรางวัล เป็นต้น

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน (Face To Face Promotive Interaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่มฟัง เป็นลักษณะสำคัญของการติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรงของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนั้น จึงควรมีการแลกเปลี่ยน ให้ข้อมูลย้อนกลับ เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เพื่อเลือกในสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล เป็นความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยมีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้เสียก่อน เพราะเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะในการสื่อสาร การเป็นผู้นำ การไว้วางใจผู้อื่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ครูควรจัดสถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ สมาชิกทุกคนต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานตามแผนตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในอันที่จะช่วยให้การเรียนรู้แบบร่วมมือดำเนินไปด้วยดี และบรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนด โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่มซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับอาภรณ์ ใจเที่ยง (2550, น. 122)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพึ่งพาอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน การฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงาน ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และมีการฝึกกระบวนการกลุ่ม

2.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement)

2.7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชวาล แพรัตนกุล (2538) ได้ให้ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การตรวจสอบความรู้ ทักษะและสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้จากการอบรมสั่งสอนของครู

ชนินทร์ชัย อินทราภรณ์ และคณะ (2540, น. 5) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะ สมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมองหรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงของบุคคลที่ได้รับการเรียนรู้หรือผลงานที่นักเรียนได้จากการประกอบกิจกรรม

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, น. 29-32) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2545, น. 58) ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่พัฒนาการดีขึ้น อันเกิดจากการเรียนการสอน การ ฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้ลึก และค่านิยมต่าง ๆ

ทิสนา แคมมณี (2548) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงการเข้าใจความรู้การพัฒนาทักษะในด้านการเรียน ซึ่งอาจพิจารณา จากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ทั้งสองอย่าง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2548, น. 125) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550, น. 96) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ว่าผู้เรียนมีความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด

บุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 26) ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ว่าเป็นแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ในวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนหรือ สถาบันการศึกษาแบบทดสอบที่จะสร้างหรือพัฒนาอาจมุ่งใช้กับประชากรเป้าหมายที่อยู่ในระดับ การศึกษาระดับชั้น วิชา และสถานที่ต่าง ๆ กัน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การตรวจสอบความสามารถหรือความ สัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การ เรียนรู้ในทิศทางเพิ่มขึ้น โดยใช้แบบทดสอบทางด้านเนื้อหาและด้านการปฏิบัติที่ได้จาก กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ พิสัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ ศึกษาสร้างขึ้น ตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

2.7.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

Bloom (1976) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องการเรียนเรื่องนั้นและมีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristics) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมถึงทัศนคติของผู้เรียนที่มี ต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียนและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยวิธีการชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่า ตนเองกระทำได้ถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

สุชาติ ศรีสักดิ์ (2544) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ อายุ เพศ สติปัญญา เจตคติ แรงจูงใจ พื้นฐานความรู้เดิมรวมทั้งความสนใจ
2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถ เจตคติของผู้สอน
3. องค์ประกอบด้านอื่นๆ ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ระดับสังคมของผู้เรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนาดของโรงเรียนและอุปกรณ์

ชนพร สีนค้อย (2552) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจากตัวนักเรียน เช่นด้านสติปัญญา ความรู้พื้นฐาน เจตคติ สาเหตุสิ่งแวดล้อมทางบ้านหรือพื้นฐานทางครอบครัวสาเหตุจากระบบการทางการศึกษา หรือคุณภาพการสอนของครู

นิรมล บุญรักษา (2554) องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยด้านตัวผู้เรียน หมายถึงพฤติกรรมความรู้ ความคิด และสติปัญญาความสามารถด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความถนัด ความสนใจและพื้นฐานเดิมของผู้เรียน ด้านอารมณ์ หมายถึง อารมณ์ ความกระตือรือร้น แรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการอยากเรียนรู้ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา ระบบการเรียน และพื้นฐานทางครอบครัว คุณภาพการสอน หมายถึง สามารถทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ สนใจ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการให้แรงเสริมของครู บุคลิกภาพของครูผู้สอน มีการประเมินผลการสอนเพื่อการใช้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการสอน

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ความถนัด ความคิดและสติปัญญาความสามารถด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางบ้านของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน นำไปสู่การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ มีสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น

2.7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้ที่ประกอบอาชีพครูผู้สอน ผู้ให้การฝึกอบรม ไม่ว่าจะอยู่ในสถาบันการศึกษาใดหรือในหน่วยงานธุรกิจย่อมจะต้องทราบผลว่า ผลของการสอน การฝึกอบรมจะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด เราสามารถนำวิธีการดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเข้าไปใช้วัดผลได้เสมอ การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการย่อยที่ประกอบอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนขั้นสุดท้ายเพื่อให้ทราบว่ากระบวนการเรียนการสอนบรรลุผลเพียงใด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องชัดเจนและวัดผลได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ที่ปวงที่บุคคลได้จากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถสมองของบุคคลเรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความสำเร็จทางการเรียน หรือวัดประสบการณ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอน โดยวัดตามจุดมุ่งหมายของการสอนหรือวัดผลสำเร็จจากการศึกษาอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นกระบวนการวัดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจและสติปัญญา ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยเพียงใดหลังจากเรียนในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องชัดเจนและวัดผลได้

2.7.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.7.4.1 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชวาล แพร์ตันกุล (2538) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึงแบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะด้านวิชาการ เด็กได้เรียนรู้ในอดีตมานาน้อยเพียงใด

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539, น. 20) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ว่า เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดเนื้อหาวิชาที่เรียนผ่านมาแล้ว ว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด

สมบุญรณ์ ดันยะ (2545) เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนรู้อันแล้ว หรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 122) ได้กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ในเนื้อหา และจุดประสงค์ในรายวิชาต่าง ๆ ที่เรียนมาในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือหลักของการวัดผล

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550, น. 96) การที่จะทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีการพัฒนาตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ต้องใช้วิธีการทดสอบที่มีความถูกต้อง เทียงตรง มีคุณภาพการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาที่เรียกว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก กัททิยธนี (2553) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงแบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ผ่านมาแล้ว

กล่าวโดยสรุป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ ในการวัดทางด้านความรู้ ความสามารถ และ ทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ที่ได้เรียนรู้ หรือได้รับการสอนและการฝึกฝนมาแล้ว ว่าผู้เรียนมีความรอบรู้มากน้อยเพียงใดในด้านเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาวิชาที่สอน

2.7.4.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดความพร้อมที่จะได้เรียนในบทเรียนใหม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาหรือจากครูผู้สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีจึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าการเรียนการในเรื่องใดๆก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานที่มีคู่มือดำเนินการสอบบอวิธีสอบและยังมีมาตรฐานในด้าน การแปลคะแนนด้วยทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐานมีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนกันเป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้วจะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามวัดได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ ความจำ
2. ความเข้าใจ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

ภัทรา นิคมานนท์ (2540) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบด้านพุทธิพิสัยว่าโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบยาว ๆ แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ประเภทที่ 2 คือแบบทดสอบแบบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบประเภทถูก – ผิด จับคู่ เติมคำและเลือกตอบ โดยใช้เกณฑ์ที่ใช้จำแนกประเภทของแบบทดสอบได้แก่

1. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้วมีการนำไปทดลองสอบและนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

2. จำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ ความความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้ว่ามีมากน้อยเพียงใด

2.2 แบบทดสอบความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต

3. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

3.1 แบบทดสอบอัตนัย มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้สอบได้ตอบยาว ๆ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3.2 แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบทดสอบที่ถามให้ผู้สอบตอบสั้น ๆ ในขอบเขตจำกัดคำถามแต่ละข้อวัดความสามารถเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย

4. จำแนกตามลักษณะการตอบ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ

4.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ เช่นข้อสอบวิชาพลศึกษา ให้แสดงท่าทางประกอบเพลง วิชาประดิษฐ์ ให้ประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุ การให้คะแนนจากการทดสอบประเภทนี้ครูต้องพิจารณาทั้งด้านคุณภาพผลงาน ความถูกต้องของวิธีการปฏิบัติรวมทั้งความคล่องแคล่วและปริมาณของผลงานด้วย

4.2 แบบทดสอบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้เขียนตอบทุกชนิด

4.3 แบบทดสอบด้วยวาจา เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้การโต้ตอบด้วยวาจา

5. จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

5.1 แบบทดสอบวัดความเร็ว เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดทักษะความคล่องแคล่วในการคิดความแม่นยำในความรู้เป็นสำคัญ มักมีลักษณะค่อนข้างง่าย แต่ให้เวลาในการทำข้อสอบน้อย ผู้สอบต้องแข่งขันกันสอบ ใครที่ทำเสร็จก่อนและถูกต้องมากที่สุดถือว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า

5.2 แบบทดสอบวัดประสิทธิภาพสูงสุด แบบทดสอบลักษณะนี้มีลักษณะค่อนข้างยากและให้เวลาทำมาก

6. จำแนกตามลักษณะและโอกาสในการใช้ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

6.1 แบบทดสอบย่อย เป็นแบบทดสอบที่มีจำนวนข้อคำถามไม่มากนัก มักใช้สำหรับประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย โดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อปรับปรุงการเรียนเป็นสำคัญ

6.2 แบบทดสอบรวม เป็นแบบทดสอบที่ถามความรู้ความเข้าใจรวมหลาย ๆ เรื่อง หลายๆเนื้อหาหลายๆจุดประสงค์ มีจำนวนมากข้อ มักใช้ตอนสอบปลายภาคเรียนหรือปลายปีการศึกษา จุดมุ่งหมายสำคัญคือใช้เปรียบเทียบแข่งขันระหว่างผู้สอบด้วยกัน

7. จำแนกตามเกณฑ์การนำผลจากการสอบไปวัดประเมิน จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

7.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานและความรู้ที่จำเป็นในการบ่งบอกถึงความรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์

7.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบที่มุ่งนำผลการสอบไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มที่ใช้ข้อสอบเดียวกัน ถ้าใครมีความสามารถเหนือใครเพียงใดเหมาะสำหรับใช้เพื่อการสอบที่มีการแข่งขันมากกว่าเพื่อการเรียนการสอน

8. จำแนกตามสิ่งเร้า จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

8.1 แบบทดสอบทางภาษา ได้แก่ การใช้คำพูดหรือตัวหนังสือไปเร้าผู้สอบ โดยการพูดหรือเขียนออกมา

8.2 แบบทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา ได้แก่ การใช้รูป กิริยา ท่าทางหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ไปเร้าให้ผู้สอบตอบสนอง

บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 53) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ว่าเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชา อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับให้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงจุดประสงค์คือ หัวใจสำคัญของแบบทดสอบ

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอนตามความเก่งอ่อนได้ดีเป็นหัวใจของข้อสอบในแบบทดสอบนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2553) ยังได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน โดยแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) เป็นข้อสอบ ที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี บรรยายตามความรู้และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ แล้วให้เติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้เพื่อให้มีความที่สมบูรณ์และถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็น ประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบคำตอบที่ต้องการจะสั้น และกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมี คำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวขึ้น) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) คำถามแบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะเป็นคำถามที่กำหนดให้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550, น.99) ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียนซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ ผู้ตอบเขียน โดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบ เขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบ ไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ แบบทดสอบ ถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สรุปได้ว่าประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็นหลาย ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบเขียนตอบ แบบทดสอบด้วยวาจา แบบทดสอบวัดความเร็ว แบบทดสอบย่อย แบบทดสอบรวม แบบทดสอบอิงเกณฑ์ แบบทดสอบอิงกลุ่ม การจะเลือกใช้แบบทดสอบประเภท ใดนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ ที่เหมาะสม

2.7.4.3 หลักในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test)

สมนึก ภักดิ์ทิษณี (2553) ได้กล่าวถึง หลักในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนแบบเลือกตอบไว้ ดังนี้

1. เขียนตอนนำไปให้เป็นประโยชน์ที่สมบูรณ์ แล้วใส่เครื่องหมายปริศน์ไม่ควรสร้าง ตอนนำไปเป็นแบบอ่านต่อความ เพราะทำให้คำถามไม่กระชับ เกิดปัญหาสองแง่หรือข้อความไม่ต่อกัน หรือเกิดความสับสนในการคิดหาคำตอบ

2. เน้นเรื่องจะถามให้ชัดเจนและตรงจุดไม่คลุมเครือ เพื่อว่าผู้อ่านจะไม่เข้าใจไขว้เขว สามารถมุ่งความคิดในคำตอบไปถูกทิศทาง (เป็นปรนัย)

3. ควรถามในเรื่องที่มีคุณค่าต่อการวัด หรือถามในสิ่งที่ดึงามมีประโยชน์คำถามแบบ เลือกตอบสามารถถามพฤติกรรมในสมองได้หลายๆ ด้านไม่ใช่ถามเฉพาะความจำหรือความจริง ตามตำรา แต่ต้องถามให้คิดหรือนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4. หลีกเลี่ยงคำถามปฏิเสธ ถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ควรขีดเส้นใต้คำปฏิเสธ แต่คำปฏิเสธซ้อน ไม่ควรใช้อย่างยิ่ง เพราะปกตินักเรียนจะยุ่งยากต่อการแปลความหมายของคำถาม และคำตอบคำถาม ที่ถามกลับ หรือปฏิเสธซ้อนผิดมากกว่าถูก

5. อย่าใช้คำฟุ่มเฟือย ควรถามปัญหาโดยตรง สิ่งใดไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้ใช้เป็นเงื่อนไขในการคิดก็ไม่ต้องนำมาเขียนไว้ในคำถาม จะช่วยให้คำถามรัดกุม ชัดเจนขึ้น

6. เขียนตัวเลือกให้เป็นเอกพจน์ หมายถึงเขียนตัวเลือกทุกตัวให้เป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือมีทิศทางแบบเดียวกัน หรือมีโครงสร้างสอดคล้องเป็นทำนองเดียวกัน

7. ควรเรียงลำดับตัวเลขในตัวเลือกต่างๆ ได้แก่ คำตอบที่เป็นตัวเลข นิยมเรียงจากน้อยไปหามาก เพื่อช่วยให้ผู้ตอบพิจารณาหาคำตอบได้สะดวก ไม่หลง และป้องกันการเดาตัวเลือกที่มีค่ามาก

8. ใช้ตัวเลือกปลายเปิดหรือปลายปิดให้เหมาะสม ตัวเลือกปลายเปิด ได้แก่ ตัวเลือกสุดท้ายใช้คำว่า ไม่มีคำตอบถูก ที่กล่าวมาผิดหมด ผิดหมดทุกข้อ หรือสรุปแน่นอนไม่ได้

9. ข้อเดียวต้องมีคำตอบเดียว แต่บางครั้งผู้ออกข้อสอบคาดไม่ถึงว่าจะมีปัญหาหรืออาจจะเกิดจากแต่งตั้งตัวหลงไม่รัดกุม จึงมองตัวหลงเหล่านั้นได้อีกแห่งหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาสองแง่สองมุมได้

10. เขียนทั้งตัวถูกและตัวผิดให้ถูกหรือผิดตามหลักวิชา คือจะกำหนดตัวถูกหรือผิด เพราะสอดคล้องกับความเชื่อของสังคม หรือกับคำพังเพยต่างๆ ไปไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนทราบความจริงตามหลักวิชาเป็นสำคัญ จะนำความเชื่อ โศกกลางหรือขนบธรรมเนียมประเพณีเฉพาะท้องถิ่นมาอ้างไม่ได้

11. เขียนตัวเลือกให้อิสระจากกัน พยายามอย่าให้ตัวเลือกตัวใดตัวหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนประกอบของตัวเลือกอื่น ต้องให้แต่ละตัวเป็นอิสระจากกันอย่างแท้จริง

12. ควรมีตัวเลือก 4-5 ตัว ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้ ถ้าเขียนตัวเลือกเพียง 2 ตัวก็กลายเป็นข้อสอบแบบกา ถูก-ผิด และป้องกันไม่เดาได้ง่าย ๆ จึงควรมีตัวเลือกมาก ๆ ตัวที่นิยมใช้หากเป็นข้อสอบระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ควรใช้ 3 ตัวเลือก ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6 ควรใช้ 4 ตัวเลือก และตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป ควรใช้ 5 ตัวเลือก

13. อย่าแนะคำตอบ มีหลายกรณี ดังนี้

13.1 คำถามข้อหลังๆ แนะนำคำถามข้อแรกๆ

13.2 ถามเรื่องที่นักเรียนคล่องปากอยู่แล้ว โดยเฉพาะคำถามประเภท คำพังเพย สุภาษิต คติพจน์หรือคำเตือนใจ

13.3 ใช้ข้อความของคำตอบถูกซ้ำกับคำถามหรือเกี่ยวข้องกันอย่างเห็นได้ชัดเพราะนักเรียนที่ไม่มีความรู้ก็อาจจะเดาได้ถูก

13.4 ข้อความของตัวถูกบางส่วนเป็นส่วนหนึ่งของทุกตัวเลือก

13.5 เขียนตัวถูกหรือตัวหลงถูกหรือผิดเด่นชัดเกินไป

13.6 คำตอบไม่กระจาย

พิชิต ฤทธิจรูญ (2547) ใ้แนวการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจสอบข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

สุมาลี จันทร์ชลอ (2547) เสนอวิธีการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ข้อสอบควรใช้ประเมินจุดประสงค์ที่สำคัญของการสอนที่สามารถสอบวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่เป็นข้อเขียน
2. ข้อสอบควรสะท้อนให้เห็นทั้งจุดประสงค์ที่เป็นเนื้อหาและจุดประสงค์ที่เป็นกระบวนการ ที่สำคัญที่เน้นในหลักสูตร
3. ข้อสอบควรสะท้อนให้เห็นทั้งจุดประสงค์ในการวัด เช่น วัดประเมินความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือวัดเพื่อแยกผู้ที่ได้เรียนรู้
4. ข้อสอบควรมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้อ่านและมีความยาวที่พอเหมาะ

จากหลักการในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบครูผู้สร้างข้อสอบจำเป็นต้องยึดหลักเกณฑ์ทั้ง 13 ข้อ เพื่อให้ได้ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มีคุณภาพและนอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงลักษณะของข้อสอบที่ดี ข้อที่สำคัญ ๆ มี 5 ประการ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย อำนาจจำแนก และความยาก

2.7.4.4 ประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรพิศ เกื้อนมนเทียร (2549) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ใช้สำหรับ

1. วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
2. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ให้แยกประเภทนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆตามความสามารถ
4. การวินิจฉัยสมรรถภาพเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือได้ตรงจุด
5. เปรียบเทียบความงอกงาม
6. ตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียน

7. พยากรณ์ความสำเร็จในการศึกษา

8. การแนะแนว

9. การประเมินผลการศึกษา

10. การศึกษาค้นคว้าวิจัย

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ประโยชน์ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. ใช้สำรวจทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งการเรียนในโรงเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ปกติ ให้เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น

2. ใช้แนะแนวและประเมินค่าเกี่ยวกับการสอบได้สอบตกของแต่ละบุคคลจุดอ่อน และจุดเด่นของแต่ละบุคคล การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนฉลาด และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ การปรับปรุงการสอน

3. ใช้จัดกลุ่มนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

4. ช่วยในการวิจัยทางการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนในวิชาที่สอบแตกต่างกัน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นเครื่องมือวัด

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มแล้วทำการเปรียบเทียบตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียน ว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่หากเกิดผลในทางที่ดีก็ดำเนินต่อ แต่ถ้าหากไม่บรรลุจุดประสงค์ก็นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนหรือทำการวิจัยแล้วทำการประเมินผลการศึกษาอีกครั้ง

2.8 ความพึงพอใจการเรียนรู้ (Learning Satisfaction)

2.8.1 ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย ดังต่อไปนี้

นิคม พรหมชัย (2529, น. 10) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของสภาวะจิตใจที่ปราศจากผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน – ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน (จำนวนนักเรียน $\times$ คะแนนเต็ม) – ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน ความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วน ความเครียดจะน้อยลง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียด ความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

พิน คงพูน (2529, น. 21) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกรักชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534, น. 126) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกร่วมของบุคคล ที่มีต่อการทำงานในด้านบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นที่พึงพอใจ ทำให้เกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จึงมีผลต่อประสิทธิผลของการทำงาน

กาญจนา เรื่องมนตรี (2543, น. 1) ให้ความหมายว่า ความรู้สึก เช่น ความรู้สึกรัก ความรู้สึก ชอบ ภูมิใจ สุขใจ เต็มที่ ยินดี ประทับใจ เห็นด้วย อันจะมีผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มี การเสียสละ อุทิศร่างกาย แรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง รักและชอบใจ

แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1965, p. 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้าง รวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนที่เข้าได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

เดวิส (Davis, 1967, p. 61) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเมื่อความต้องการพื้นฐานทั้งร่างกายและจิตใจ ได้รับการตอบสนอง พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของ มนุษย์เป็นความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียด หรือความกระวนกระวายหรือสภาวะไม่สมดุลในร่างกายเมื่อสามารถขจัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวออกไปได้ มนุษย์ย่อมจะได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ

Wallerstein (1971) ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กู๊ด (Good, 1973, p. 161) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

โวลแมน (Wolman, 1973, p. 348) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของคนต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งงานและสภาพแวดล้อม เมื่อเกิดความพึงพอใจก็จะแสดงออกในทางที่ดีและมีความสุขกับสิ่งนั้น

2.8.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันออกไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจเป็นการศึกษาทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์มีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์(Maslow's theory motivation)

ซูราจค์ โค้วตระกูล (2554, น. 158 – 159) ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยามนุษยนิยม มีความเชื่อในหลักการพื้นฐานว่าทุกคนมีแรงจูงใจที่จะประกอบกิจกรรมอยู่เสมอถือว่าแรงจูงใจเป็นแรงขับที่ทำให้มนุษย์เจริญเติบโตและพัฒนาผู้ที่ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจคือ มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานออกเป็น 5 ประเภท คือ ความต้องการทางกาย (Physiological needs) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิการ (Safety needs) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love & belong needs) ความต้องการรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem needs) และความต้องการรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน (self-actualization needs) มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้นของความต้องการจากต่ำไปสูง เริ่มจากความต้องการทางสรีระ ซึ่งมาสโลว์เชื่อว่าเป็นความต้องการพื้นฐานเป็นแรงผลักดันรุนแรงที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้คุณคนนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจถึงจะมีความต้องการขั้นสูงขึ้นไป ตัวอย่างเช่น คนที่มีความหิวมาก ๆ มักจะไม่สนใจว่าตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนหรือไม่หรือคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงที่อันตรายเพราะมีคนปองร้ายจะไม่มีความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า ความต้องการขั้นสูงสุดคือความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 4 ประเภท ได้รับการตอบสนองก่อน นอกจากความต้องการ 5 ประเภท ดังกล่าว

แล้ว ทฤษฎีของมาสโลว์ยังมีความต้องการอีก 2 ประเภท รวมอยู่ด้วยนั่นคือความต้องการที่จะรู้และ

เข้าใจ (Need to know and understand) และความต้องการทางสุนทรียภาพ (Aesthetic needs) เป็นลำดับขั้นที่ 6 และลำดับขั้นที่ 7 ตามลำดับจากทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างความพึงพอใจในการเรียน

สก็อต (Scott, 1970, p. 124 อ้างถึงใน สุทธิศิริ โสมาเกตุ, 2544, น. 49) เสนอแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมายต่อผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงาน และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายในเป้าหมายของงาน ต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย

3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดของ สก็อต มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน

2. วางแผนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงาน สะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน

การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน ดังนี้ (ศุภศิริ โสมาเกต, 2544, น. 53)

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards)

แนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทสำคัญ ในการจัดการกิจกรรม วิธีการ สื่ออุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน จนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง โดยให้ผู้เรียนได้รับผลตอบแทนจากการเรียนรู้แต่ละครั้ง โดยเฉพาะผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในที่เป็นความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรู้สึกถึงความสำเร็จของตนเมื่อสามารถเอาชนะสิ่งต่างๆ ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ โดยครูอาจให้ผลตอบแทนภายนอก เช่น คำชมเชย หรือการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก คือ เมื่อเกิดความพึงพอใจ จะเกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ดีหรือน่าพอใจทำให้เกิดความพึงพอใจ กิจกรรมที่จัดขึ้นจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจจนเกิดความพึงพอใจ ความพึงพอใจในการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw หมายถึง ความรู้สึกชอบ สนุกสนาน ชื่นชมยินดีและเต็มใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ผู้เรียนจะมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น และจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจต่อไป

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนได้เปรียบเทียบความต้องการของตนเองกับสถานการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม โดยวัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยฉัตร ชัยมาลา (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาพบว่านักเรียนร้อยละ 77.14 มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

นันทิยาวรรณ บุษผาคร (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิดและแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น ที่มีต่อแนวคิดเลือกเกี่ยวกับมโนคติ: ฟิสิกส์ งาน พลังงานและโมเมนตัม และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโดยส่วนรวม นักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์สูง และนักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่ำ ที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีความเข้าใจสมบูรณ์มากที่สุด นักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามการคิดวิพากษ์วิจารณ์ ที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีความเข้าใจที่ถูกต้องมากกว่า แต่มีความคิดที่ผิดพลาดในมโนมติดังกล่าวน้อยกว่านักเรียนที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนโดยส่วนรวม นักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์สูงและนักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่ำ ที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด และแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการทั้ง โดยรวมและเป็นรายด้าน ทุกด้านเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 นักเรียนที่เรียนรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน

คือด้านการตั้งสมมติฐาน และด้านการแปลความหมายข้อมูลและลงข้อสรุปมากกว่านักเรียนที่เรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่นักเรียนที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่างก็มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และรูปแบบการเรียนรู้ต่อการมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการโดยรวมและเป็นรายด้าน

สุภาพร พลพุทธา (2552) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวงจรการเรียนรู้ ในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนหนองหิ้งพิทยาสังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 3 จำนวน 34 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ และความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวงจรการเรียนรู้แบบ ในรายวิชาฟิสิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักขณา ศิริมาลา (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพสถิตวิทยา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียน การสอน 7E พบว่า ในจำนวนนักเรียน 36 คน มีนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E พบว่า ในจำนวนนักเรียน 36 คน มีนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.56 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

สุทธภา บุญแถม (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบัวหลวง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง

คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลัดดาวัลย์ จิมอาษา (2554) ได้ศึกษาผลของทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนพูนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 17 คน การวิจัยใช้รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (one-shot case study) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้นมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 75 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.85 ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 76.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.29 ในด้าน ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น อยู่ในระดับมาก

Somer (2005, p. 30) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่อง พืชชายฝั่งของรัฐหลุยส์เซียน่า สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 จำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Mecit (2006) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนโดยวงจรการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ ในการปรับปรุงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเกรด 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยวงจรการเรียนรู้รูปแบบมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดีกว่ากลุ่มควบคุม

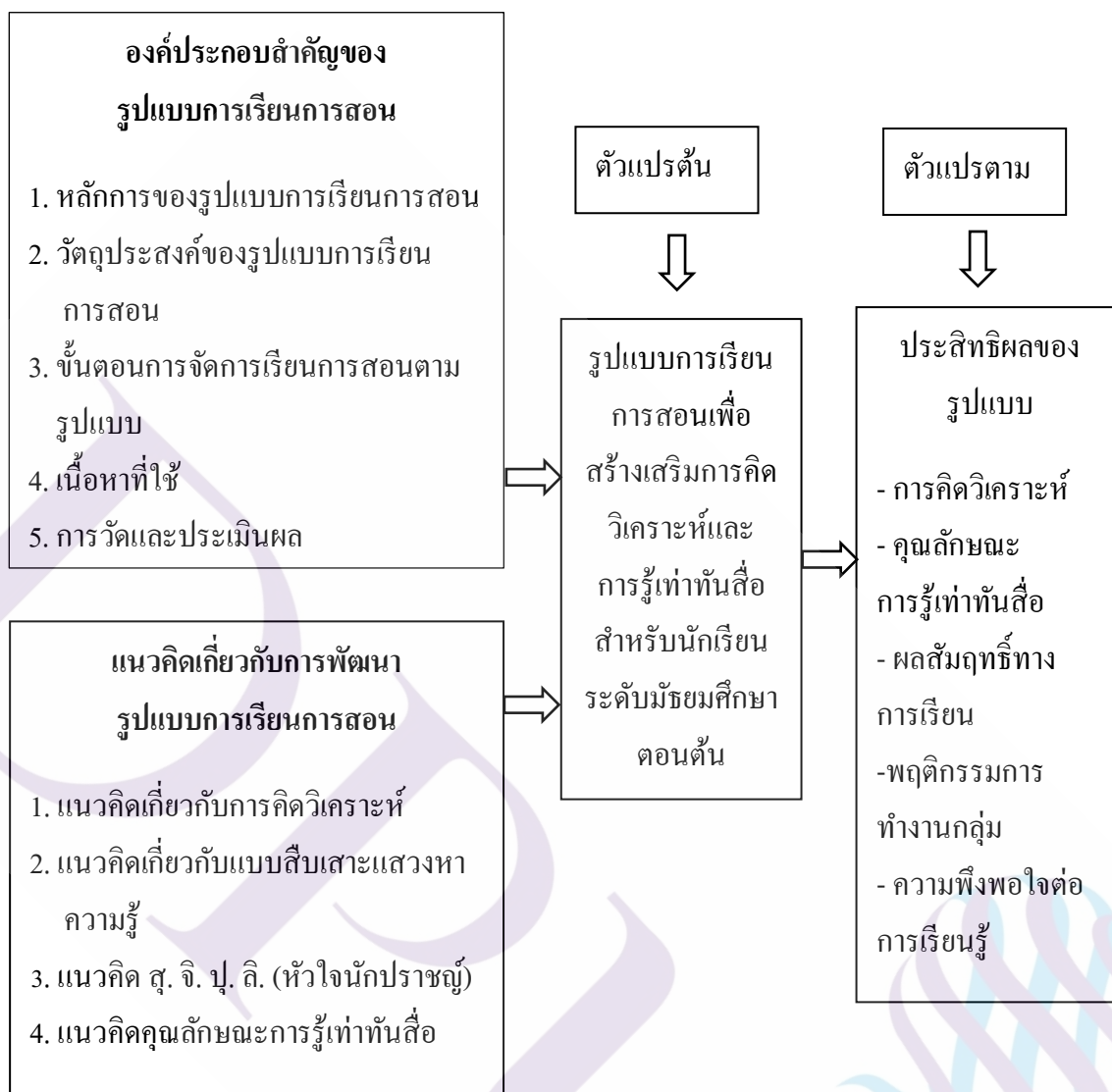
Kanli (2008) ได้ทำการศึกษาผลการปฏิบัติการทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดของนักศึกษา ในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลจากห้องปฏิบัติการตามแบบวงจรการเรียนรู้ 7E เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังปฏิบัติการฟิสิกส์ทั่วไปหลักสูตร I ที่มหาวิทยาลัยใน Turkiye จำนวน 81 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันระหว่างผลของวิธีการสอนแบบปฏิบัติการแบบดั้งเดิมและวิธีการสอนแบบปฏิบัติการตามรูปแบบ 7E โดยวงจรการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาของนักศึกษา ในเรื่อง

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิธีสอนแบบปฏิบัติการตามโปรแกรมการเรียนรู้แบบ 7E มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้งานวิธีการแบบดั้งเดิม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาของนักศึกษาในด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ย่อยต่าง ๆ ในประโยคได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนขยายประโยคและเชื่อมประโยคความคิดในประโยคหลักให้เข้ากับประโยคย่อยต่างๆได้

ผลการวิจัยที่ได้ศึกษามาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดยวิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ และด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดวิเคราะห์จากเดิม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงานระหว่างกลุ่มเพื่อน และยังช่วยพัฒนาเจตคติต่อวิชาที่เรียนต่อครูผู้สอนได้ดีขึ้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ในตัวนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) เช่น Karplus & Thier (1967), Barman & Michael (1989), Bybee & Landes (1990), Carin (1993), Martin (1994), Abruscato (1996), Eisenkraft (2003) และ ศสวท.(2548) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เท่าทันสื่อ เช่น Potter (2005), Baran (2006), Hobbs (2007), Euro Media Literacy (2009), Partnership for 21st Century Skills (2011), เมสิริน ขวัญใจ (2551), อธิษา งามวฒิวร (2553), อุษา บิ๊กกินส์ (2555), เข็มพร วิรุณราพันธ์ (2555) และกวิสรา ทองดี (2557), แนวคิด สุ. จี. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์) ของพระยาอุปถัมภ์ศิลปสาร(อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) และแนวคิดการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom,1956) แสดงดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โดยพิจารณาจาก

2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

2.3 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.4 พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

2.5 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น จึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลทั่วไป

2) ตอนที่ 2 คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และประเด็นที่ 2 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียน

3) ตอนที่ 3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้ชีวิตและประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสะปำ "มงคลวิทยา" โรงเรียนเกาะสิเหร่ โรงเรียนบ้านทุ่งคา"บุญขจรประชาอาสา" โรงเรียนวิชิตสงคราม โรงเรียนวัดเทพนิมิต โรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ โรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์ โรงเรียนหงส์หยกบำรุง โรงเรียนถลางพระนางสร้าง โรงเรียนบ้านบางเทา และโรงเรียนวัดศรีสุนทร จำนวน 12 คน ซึ่งมีแนวการใช้หลักสูตรแกนกลางเหมือนกัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 12 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ซึ่งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลทั่วไป

2) ตอนที่ 2 คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และประเด็นที่ 2 คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียน

3) ตอนที่ 3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ติดต่อคณะครุศาสตร์เพื่อขอใบขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บข้อมูล จากนั้นนำใบขอความอนุเคราะห์โดยประสานงานกับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดจำนวน 12 โรงเรียน ทั้งนี้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตได้จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามการวิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด เพื่อนำส่งให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อครูผู้สอนได้รับแบบสอบถามและตอบแบบสอบถามแล้วจึงนำส่งกลับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จากนั้นผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีแนวคิดหลัก 4 แนวคิด ดังนี้

- 1) การสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry)
- 2) การรู้เท่าทันสื่อ
- 3) ศ. จ. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์)
- 4) การคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ตารางที่ 3.1 การสังเคราะห์ทฤษฎี/แนวคิดและหลักการสำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ทฤษฎี/ แนวคิด	หลักการสำคัญ	แนวการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอน	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
1. การสืบเสาะ แสวงหาความรู้ (Inquiry)	ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ	จัดกิจกรรมหรือ สถานการณ์กระตุ้น หรือช่วยหรือท้าทาย ให้นักเรียนสนใจ สงสัย อยากรู้อยาก เห็น ทำให้นักเรียน ต้องการศึกษา ค้นคว้าด้วยตัวเอง	ใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง และตั้งคำถาม กระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียน	ตอบคำถามของครู อาจ ซักถามเมื่อสงสัย หรือไม่เข้าใจ
	ขั้นที่ 2 สำรวจและสืบค้น	- จัดกิจกรรมให้ นักเรียนสำรวจและ ค้นหาข้อมูลจากสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดเวลา	- กำหนดเรื่องหรือ หัวข้อให้นักเรียน สำรวจ ค้นคว้าและ ตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูล	- การเรียนรู้ร่วมกัน (การทำงานเป็นกลุ่ม) - นักเรียน เลือกเรื่องตาม
		ของการสำรวจและ ค้นข้อมูล	- เป็นที่ปรึกษาและ อำนวยความสะดวก - ให้ข้อเสนอแนะใน การสำรวจค้นคว้า - สังเกตการทำงาน กลุ่มของนักเรียน	ความสนใจและสำรวจ ค้นคว้าที่น่าเชื่อถือได้* เมื่อมีข้อสงสัยปรึกษา ครูผู้สอนเพื่อให้ ข้อเสนอแนะ *การรู้เท่าทันสื่อ
	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	- จัดกิจกรรมให้ นักเรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันวิเคราะห์ อธิบายความรู้หรือ อภิปรายซักถามและ แลกเปลี่ยน	- ดูแลนักเรียนทุกๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง - ให้คำปรึกษา เสนอแนะ หรือ แนะนำในประเด็น ที่ยังไม่ชัดเจน	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ทฤษฎี/ แนวคิด	หลักการสำคัญ	แนวการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอน	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
		ความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน เพื่อหา คำตอบ	- - ส่งเสริมให้ นักเรียนทุกคนใน กลุ่มได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน	ความคิดเห็นซึ่งกันและ กัน
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	- จัดกิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่เปิด โอกาสให้นักเรียน ได้ขยายความรู้จาก การศึกษาค้นคว้า - นำผลการ วิเคราะห์ห้มาเสนอ	- เป็นผู้ฟังเพิ่มเติม ข้อมูลและ ข้อคิดเห็นให้ สมบูรณ์	- นำผลการวิเคราะห์ห้มา นำเสนอ - เป็นผู้ฟังและแสดง ความคิดเห็น
	ขั้นที่ 5 ประเมินผล	- ประเมินการ ทำงานของนักเรียน เป็นรายบุคคลและ เป็นกลุ่ม เพื่อการ ปรับปรุงแก้ไข สำหรับการทำงาน ครั้งต่อไป	- ตั้งคำถามเพื่อไปผู้ ประเด็นที่นักเรียน ศึกษาและทำการ ประเมิน	- นักเรียนนำผล การประเมินตนเองเพื่อ ไปปรับปรุงแก้ไข
การรู้เท่าทันสื่อ	1. การเข้าถึง (Access) สื่อ รับรู้ และเข้าใจเนื้อหา ของสื่อประเภท ต่าง ๆ	- จัดกิจกรรมให้ นักเรียนสำรวจและ ค้นหาข้อมูลจากสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดเวลา ของการสำรวจและ ค้นข้อมูล	- กำหนดเรื่องหรือ หัวข้อให้นักเรียน สำรวจ ค้นคว้าและ ตรวจสอบข้อมูล - เป็นที่ปรึกษาและ อำนวยความสะดวก - ให้ข้อเสนอแนะใน การสำรวจค้นคว้า	- สืบค้นสื่อ การรับรู้ และเข้าใจ เนื้อหาของสื่อ - แสวงหาข่าวสารจาก สื่อหลายประเภทโดย ไม่จำกัดอยู่กับสื่อ ประเภทใด ประเภท หนึ่งมากเกินไป - เก็บข้อมูลที่ได้จากสื่อ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ทฤษฎี/ แนวคิด	หลักการสำคัญ	แนวการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอน	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
			- สังเกตการทำงาน กลุ่มของนักเรียน	- ทำความเข้าใจ ความหมายของสื่อ
	2. การวิเคราะห์ (Analyze) ตีความ เนื้อหาของสื่อ	- จัดกิจกรรมให้ นักเรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันวิเคราะห์ อธิบายความรู้หรือ อภิปรายซักถามและ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน เพื่อหา คำตอบ	- ดูแลนักเรียนทุกๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง - ให้คำปรึกษา เสนอแนะ หรือ แนะนำในประเด็น ที่ยังไม่ชัดเจน - ส่งเสริมให้ นักเรียนทุกคนใน กลุ่มได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน	- ตีความเนื้อหาของสื่อ ว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอ ส่งผลต่ออะไร - ใช้ความรู้เดิมและ ประสบการณ์ใน การคาดการณ์ผลที่จะ เกิดขึ้น - ใช้วิธีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลที่สื่อ นำเสนอ - วิเคราะห์ข้อมูลเชิง เหตุและผล และหา คำอธิบาย
				- ใช้ความสามารถใน การวิเคราะห์ข้อมูล โดย ตรวจสอบ รูปแบบ การใช้สื่อและลำดับ การเรียงเนื้อหาสื่อ
	3. การประเมินค่า สื่อ (Evaluate)	กิจกรรมขั้นที่2 และ ขั้นที่3 ของ การสืบเสาะ แสวงหาความรู้	ตรวจสอบความถูก ต้องของข้อมูล	- ประเมินคุณภาพของ เนื้อหาของสื่อ - ประเมินคุณค่าของ สื่อที่เกิดขึ้นในด้าน จิตใจ อารมณ์หรือ ศีลธรรมจรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรมหรือ ประเพณี

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ทฤษฎี/ แนวคิด	หลักการสำคัญ	แนวการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอน	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
	4. การสร้างสรรค์ (Create) การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงการพัฒนาทักษะการสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเองขึ้นมา	กิจกรรมขั้นที่ 4 ของการสืบเสาะแสวงหาความรู้	ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	- เขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์เสียง และหรือสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย - ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ติดต่อและเผยแพร่เนื้อหา
ศ. จิ. ปุ. ลิ. (หัวใจ นักปราชญ์)	1. การอ่านหรือการฟัง* (ศ.) 2. การคิด (จิ.) หลังการอ่านหรือฟัง 3. การตั้งคำถาม (ปุ.) จากเรื่องที่อ่านหรือฟัง	- จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์อธิบายความรู้หรืออภิปรายซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาคำตอบ	- เป็นที่ปรึกษาและอำนวยความสะดวก - ให้ข้อเสนอแนะในการสำรวจค้นคว้า - สังเกตการทำงานกลุ่มของนักเรียน	- การเรียนรู้ร่วมกัน (การทำงานเป็นกลุ่ม) - นักเรียนอ่านข้อมูลที่ค้นคว้าโดยใช้ ศ. จิ. ปุ. ลิ.
	4. การเขียน (ลิ.) จากเรื่องที่อ่านหรือฟัง *การอ่านหรือการฟังจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์	<u>ซึ่งเป็นขั้นที่ 3 ของการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้</u>		

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ทฤษฎี/ แนวคิด	หลักการสำคัญ	แนวการจัด กิจกรรมการ เรียนการสอน	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
การคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิด ของบลูม (Bloom)	1. การคิด วิเคราะห์ ความสำคัญหรือ เนื้อหาของสิ่ง ต่างๆ (Analysis of element) 2. การคิด วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) 3. การวิเคราะห์ เชิงหลักการ (Analysis of Organizational principles)	- จัดกิจกรรมให้ นักเรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันวิเคราะห์ อธิบายความรู้หรือ อภิปรายซักถามและ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน เพื่อหา คำตอบ ซึ่งเป็นขั้น ที่ 3ของการเรียนรู้ แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้	- เป็นที่ปรึกษาและ อำนวยความสะดวก - ให้ข้อเสนอแนะใน การสำรวจค้นคว้า - สังเกตการทำงาน กลุ่มของนักเรียน	- การเรียนรู้ร่วมกัน (การทำงานเป็นกลุ่ม) - นักเรียน อ่านข้อมูลที่ค้นคว้า โดยใช้ ส.จ.ป.ล.

ตารางที่ 3.1 การสังเคราะห์ทฤษฎี/แนวคิดและหลักการสำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนได้เป็นหลักการของแต่ละแนวคิดแล้ว จึงทำการสังเคราะห์หลักการทั้งหมดมาเป็นหลักการสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังปรากฏในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 หลักการสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากภาพที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า หลักการของรูปแบบการสอนภาษาไทย ประกอบไปด้วย แนวคิดหลักเกี่ยวกับผู้เรียน 4 ประการ คือ

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้ การรู้เท่าทันสื่อโดยใช้วิธี การสืบเสาะแสวงหาความรู้ และแนวคิด สุ. จิ. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์) และการวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการเลือกสื่อมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีครูให้ คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของบลูม(Bloom)

ตารางที่ 3.2 แสดงขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่ได้
1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น	วิเคราะห์/สังเคราะห์เนื้อหา จากเอกสาร สร้างแบบสอบถาม ซึ่งมี ทั้งหมด 3 ตอน ซึ่งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตรา ส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน นำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติ นำข้อมูลไปออกแบบรูปแบบ การเรียนการสอนฯ	ข้อมูลเกี่ยวกับ - ข้อมูลทั่วไป - คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อ ซึ่ง ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะการรู้เท่าทัน สื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการออกแบบ การจัดการเรียน ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการ เรียนรู้ และด้านการใช้ชีวิตและประเมินผล
2. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องที่ นำไปสู่การพัฒนาารูปแบบ การเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อ สร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	วิเคราะห์/สังเคราะห์ทฤษฎี/ แนวคิดจากเอกสารเพื่อนำมา พัฒนารูปแบบการเรียน การสอนฯ	1) การสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) 2) การรู้เท่าทันสื่อ 3) สุ. จิ. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์) 4) การคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ ในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่ ออกแบบมาและจะนำมาทดลองใช้ จำนวน 5 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน และการสอนภาษาไทย และทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนฯ คู่มือ แผน การจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด/ทฤษฎี และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการคือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและ การประเมินผล

จากหลักการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่สังเคราะห์ไว้ข้างต้น (ภาพที่ 3.1) สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ดังแสดงให้ปรากฏในภาพที่ 3.2

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เท่าทันสื่อ 2. การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 3. การเรียนรู้โดยใช้ ส. จิ. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์) 4. การเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ 5. การเรียนรู้การทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม 6. การเรียนรู้โดยมีครูให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ 2. เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะแสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสื่อ และการคิดวิเคราะห์ 3. เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้การทำงานเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม 4. เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้โดยมีครูให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก

ภาพที่ 3.2 การสังเคราะห์หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่สังเคราะห์ไว้ข้างต้น (ภาพที่ 3.2) สามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของรูปแบบ ดังแสดงให้ปรากฏในภาพที่ 3.3

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย	การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
<p>การสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ - ขั้นที่ 2 สำรวจและสืบค้น - ขั้นที่ 3 อธิบายและสรุป <ul style="list-style-type: none"> 3.1 ส. จ. ป. ล. (หัวใจนักปราชญ์) 3.2 การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) - ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ - ขั้นที่ 5 ประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินความสามารถในการวิเคราะห์กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. ประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ 4. ศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ภาพที่ 3.3 การสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้เป็นองค์ประกอบสำคัญดังภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ขั้นการจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนหรือผู้ที่ให้นำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ สามารถเข้าใจความเป็นมาของรูปแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ และรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) แผนการจัดการเรียนรู้

1) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนหรือผู้ที่ให้นำรูปแบบการเรียนการสอนนำไปใช้ คู่มือนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สอนต้องศึกษา เช่น วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูผู้สอน การวัดและการประเมินผล เป็นต้น รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนหรือผู้ที่นำไปใช้เกิดความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้เหมาะสม

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย

1. บทนำ
2. หลักการหรือแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน
4. ขั้นการจัดการเรียนการสอน
5. นิยามศัพท์เฉพาะ
6. บรรยายการจัดการเรียนรู้
7. บทบาทของครูผู้สอน
8. บทบาทของผู้เรียน
9. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้
10. แผนการจัดการเรียนรู้

2) แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนทราบถึงแนวทางและขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในแผนการสอนแต่ละแผนประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ การวัดผลและการประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกสาระการเรียนรู้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ มาสร้างเป็นข้อบ่งชี้ และกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก กำหนดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวแล้วแสดงไว้ ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่	เนื้อหา/สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน / ชั่วโมง
1	ข่าวจากสื่อออนไลน์	5
2	สารคดีจากสื่อออนไลน์	5
3	บทความจากสื่อออนไลน์	5
4	ละครจากสื่อออนไลน์	5
5	เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์	5
รวมเวลาทั้งหมด		25

3. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) นำรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการสอน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหา การใช้ภาษา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2) นำรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (รายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก) เพื่อประเมินมีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้เป็น ลักษณะคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121)

5 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ระดับน้อยที่สุด

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.45) แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.06)

3) นำผลการประเมินที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และนำไปใช้ดำเนินการต่อไป

4. การตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ก่อนการทดลองจริงนั้น ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินมีความเหมาะสมและ

ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 แผนและนำไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 3 แผน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแผนการสอนเพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองสอน เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 2,275 คน ซึ่งนักเรียนแต่ละโรงเรียนมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้ คือ โรงเรียนถลางพระนางสร้างจังหวัดภูเก็ต นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 33 คน เพราะตัวชี้วัดกลุ่มสาระภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่แตกต่างกันและโรงเรียนมีความพร้อมที่สามารถจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 2.2) แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์
- 2.3) แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ
- 2.4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 2.5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.6) แบบสอบถามความพึงพอใจ

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรายละเอียดดังนี้

- 2.1.1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนถลางพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต
- 2.1.2) ศึกษาคำอธิบายรายวิชา รายละเอียดของเนื้อหาของวิชาภาษาไทย

ขั้นที่ 2 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำรูปแบบการสอนที่ช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ กำหนดองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ การวัดผลและการประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด 5 แผน ๆ ละ 5 ชั่วโมง รวม 25 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) จุดประสงค์การเรียนรู้

เป็นการกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนในแต่ละคาบของการสอน พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดให้สอดคล้องกับการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2) สารการเรียนรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาภาษาไทย เลือกมา 2 หน่วยการเรียนรู้คือ

หน่วยการเรียนรู้ การอ่านในชีวิตประจำวัน จำนวน 15 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ การฟัง การดูและการพูดจากสื่อ จำนวน 10 ชั่วโมง

3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ประกอบด้วยการเรียนรู้แบบการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) มี 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Engagement)

ขั้นที่ 2 สำรวจและสืบค้น (Exploration)

ขั้นที่ 3 อธิบายและสรุป (Explanation)

3.1 สุ. จิ. ปุ. ลิ.(หัวใจนักปราชญ์) (Philosopher of Heart)

3.2 การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Elaboration)

ขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation)

4) สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

เป็นการกำหนดวัสดุ-อุปกรณ์ สื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

5) เวลา

เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รวม 25 ชั่วโมง

6) การวัดและการประเมินผล

เป็นขั้นที่ผู้วิจัยตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ การวัดและการประเมินผลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การประเมินหลายรูปแบบ เช่น แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ การสืบเสาะแสวงหาความรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนโดยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อแล้ว ผู้เรียนจะมีการคิดวิเคราะห์และมีลักษณะการรู้เท่าทันสื่อเพิ่มมากขึ้น

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมพิจารณามีความเหมาะสมของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ความถูกต้องและมีความเหมาะสมของภาษา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121)

5 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมี

ความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับน้อยที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.06)

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2) แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์

2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม(Bloom) จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความสำคัญ ด้านความสัมพันธ์ และด้านหลักการ โดยมีกำหนดการให้คะแนน เป็นมาตรวัด Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2550) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 4 ระดับเป็นรูปริคส์ (rubrics) ดังนี้

4 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับดีมาก

3 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับดี

2 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับพอใช้

1 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26-4.00 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-3.25 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76-2.50 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.75 หมายถึง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระดับปรับปรุง

2.2.3 นำแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมพิจารณาความเหมาะสมของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.4 นำแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.70) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- แบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย มีค่า IOC เท่ากับ .80 -

1.00

2.2.5 นำแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3) แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ

แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ใช้เพื่อประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้

2.3.1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนที่เรียนรู้โดย รูปแบบการเรียนการสอนสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อและนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ

2.3.2) กำหนดโครงสร้างของแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 121)

5	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับมาก
3	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับน้อย
1	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับ
มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับ
น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ระดับ
น้อยที่สุด

2.3.3) นำแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ และที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบมีความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไข

2.3.4) นำแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและคุณลักษณะ
การรู้เท่าทันสื่อที่ต้องการ ความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาและข้อคำถามตลอดจน
ข้อบกพร่องอื่น ๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :
IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.70) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่
ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ มีความสอดคล้องกับ
จุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ มีความสอดคล้อง
กับจุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ มีความสอดคล้องกับ
จุดประสงค์

แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.80- 1.00

2.3.5) นำแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

2.4.1) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็น
ข้อมูลและแนวทางในการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

2.4.2) กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน เนื้อหา และเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะ
ประเมิน

2.4.3) เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มซึ่งมีหัวข้อในการประเมิน 5 ประเด็น คือ ขั้นตอนการทำงาน การให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การตรงต่อเวลา โดยมีกำหนดการให้คะแนน เป็นมาตรวัด Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2550) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 4 ระดับ เป็นแบบรูบริกส์ (rubrics) ดังนี้

- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก
- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับดี
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26-4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.25 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับดี
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76-2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับพอใช้
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.75 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่มระดับปรับปรุง

2.4.4) นำแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่ม ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และที่ปรึกษาร่วมเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4.5) นำแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของคำถาม และความถูกต้องด้านภาษา และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.70) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งต้องได้คะแนน 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 0 หมายถึง ไม่แนใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่ม มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 - 1.00

2.4.6) นำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.5.1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.5.2) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อกำหนดจำนวนข้อสอบและเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

2.5.3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.5.4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมพิจารณาถึงความเหมาะสมของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้อง และมีความเหมาะสมของภาษา ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5.5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัดความถูกต้องและมีความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งต้องได้คะแนน 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

2.5.6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนกลางพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 31 คน ตรวจสอบคะแนนของนักเรียน นำคะแนนมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยตรวจสอบหาค่าความยากง่าย(p) และอำนาจจำแนก(r) เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของ

จุงเตห์ ฟาง (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ, 2538) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีค่าความยาก (p) = 0.233 - 0.767 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

2.5.7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.6) แบบสอบถามความพึงพอใจ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามฉบับนี้สร้างตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Method) โดยแบ่งประเด็นที่ต้องการวัดออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้
2. ด้านผู้เรียน
3. ด้านครูผู้สอน

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา ดังนี้

2.6.1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวัดเจตคติและหลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.6.2) กำหนดโครงสร้าง ขอบข่าย และข้อคำถามที่ต้องการจะวัด โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้ เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121)

คะแนน	ระดับความพึงพอใจ
5 คะแนน	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับดีมาก
4 คะแนน	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับดี
3 คะแนน	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อยมาก

การแปลผลที่ได้นำไปหาค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจ ระดับน้อยมาก

2.6.3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยนพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและมีความเหมาะสม จากระดับปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ

2.6.4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับ องค์ประกอบที่ต้องการจะวัด ที่ต้องการวัดความถูกต้องและมีความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.70) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งต้องได้คะแนน 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 - 1.00

2.6.5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3) แบบแผนการทดลอง

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

เมื่อ T_1 หมายถึง การวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ
ก่อนเรียน

T_2 หมายถึง การวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียน

X หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิด
วิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

ขั้นตอนการทดลองตามแบบแผนการทดลองขั้นต้น มีดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างประเมินการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างละ ชุดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2. ผู้วิจัยทดลองสอนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ ๆ ละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 25 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาที่กำหนด ในขณะที่ทำการทดลองได้ทดสอบความสามารถวิเคราะห์โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนานเพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และมีการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ ครั้งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานกลุ่มเพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ฟังพากัน เพื่อความสำเร็จของงาน

3. หลังการทดลองผู้วิจัยนำแบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้เก็บข้อมูลก่อนการทดลองมาประเมินนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อศึกษาว่าหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนดีกว่าก่อนเรียน

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อเป็นข้อเสนอแนะรูปแบบที่สร้างขึ้นและได้นำมาใช้ และเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนการใช้อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

ระยะนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เรียนด้วยแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ (Pretest) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนเรียน และให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อก่อนเรียน (Pretest)

ระยะที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

ระยะนี้เป็นระยะที่ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นมาทดลองใช้จริง โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจำนวน 5 แผนๆ ละ 5 ชั่วโมง การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะนี้ได้แก่ ให้นักเรียนแบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์ทำก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งอยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนเป็นการทดสอบเป็นรายบุคคล การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในแต่ละครั้ง เพื่อพัฒนาการการสืบเสาะแสวงหาความรู้ และการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ระยะที่ 3 หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

ระยะนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ หลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน และแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ (ฉบับเดิม) ไปให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างประเมินอีกครั้ง และทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อแปลความหมายและอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองจากระดับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่ออธิบายผลการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ Paired Sample t-test

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ Paired Sample t-test

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนแบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ก่อนและหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน คือการหาค่า Paired Sample t-test

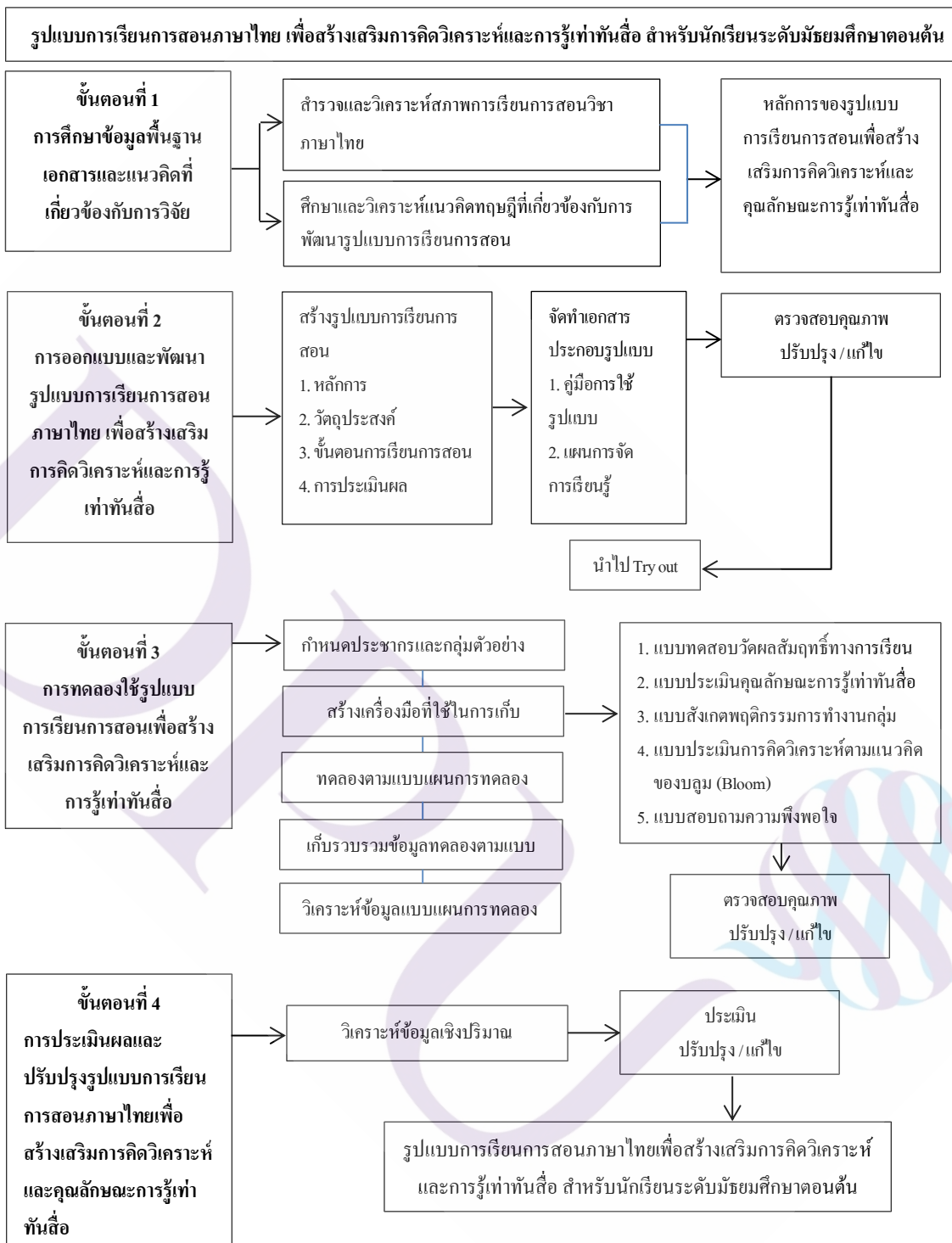
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สถิติที่ใช้ คือการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจาก ขั้นตอนต่างๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัย พิจารณาและตรวจสอบข้อมูลจาก ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
4. แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)
5. แบบสอบถามความพึงพอใจ

ภาพที่ 3.5 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษาข้อมูลการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถระบุประเด็นปัญหาที่รวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบสอบถาม ครูผู้สอนภาษาไทย ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 12 คน ดังแสดงจากตารางที่ 4.1 - 4.6

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 คน

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1.	เพศ		
	ชาย	1	8.33
	หญิง	11	91.67
2.	วุฒิการศึกษา		
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	8	66.67
	ปริญญาโท	4	33.33
3.	ตำแหน่ง		
	ครูผู้ช่วย	2	16.67
	ครู คศ.1	7	58.33
	ครู คศ.2	2	16.67
	ครู คศ.3	1	8.33
4.	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	1-5 ปี	5	41.67
	6-10 ปี	4	33.33
	11-15 ปี	2	16.67
	21 ปีขึ้นไป	1	8.33
5.	ปัจจุบันสอนระดับ		
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	7	58.33
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	6	50.00
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	4	33.33
6.	ท่านมีความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้ เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		
	ต้องการ	12	100.00

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 คน พบว่า เป็นเพศหญิง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 เพศชาย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

วุฒิการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตำแหน่งปัจจุบัน ครู คศ. 1 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ครูผู้ช่วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ครู คศ. 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ครู คศ. 3 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33

ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 6-10 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 11-15 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.33

ปัจจุบันสอนระดับมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ครูทุกคนมีความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 4.2 แสดงคุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

N = 12

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์		
1. รวบรวมข้อมูลปัญหา หาสาเหตุของปัญหา และพิจารณาจากข้อเท็จจริง	11	92.00
2. สามารถหาทางเลือกในการแก้ปัญหา	10	83.33
3. มีการตัดสินใจถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น	12	100
4. มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ	11	92.00
5. ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่ายๆ หาเหตุผลมาประกอบ	12	100
6. เป็นคนช่างสังเกต หาความเหมือนหรือแตกต่างของสิ่งที่เกิดขึ้น	11	92.00
7. สามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานช่วยในการคาดเดาอย่างสมเหตุสมผล	10	83.33

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
8. มีระบบระเบียบวิธีการคิด	10	83.33
9. สามารถคิดได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและสมเหตุสมผล	10	83.33
คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ		
1. ความสามารถในการเข้าถึงและการเลือกและการจัดเก็บตามความต้องการ	6	50.00
2. ความสามารถในการรับรู้และความเข้าใจสื่อ	9	75.00
3. มีความสามารถในการวิเคราะห์และตีความ เนื้อหาของสื่อ	7	58.33
4. สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น	6	50.00
5. มีความรู้เท่าทันสื่อเพียงพอที่เข้าถึงอิทธิพลของสื่อ	7	58.33
6. มีความตระหนักในตัวเอง	5	41.67
7. สามารถรู้ภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อทั้งที่เป็นวจนภาษาและอวจนภาษา	4	33.33
8. มีความสามารถในการประเมินคุณค่าสื่อทางเนื้อหา อารมณ์ ความรู้สึก ศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรม	7	58.33
9. รู้จักเลือกสื่อที่มีเนื้อหา ความคิด มุมมองและค่านิยม	5	41.67
10. มีมารยาทพื้นฐานในการใช้สื่อ เคารพและให้เกียรติผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ค่าทอ เสียคดีผู้อื่น การตัดต่อภาพไม่ใช้สื่อที่ผิดกฎหมาย ศีลธรรม หรือเป็นภัยต่อสังคม	5	41.67
11. มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์	2	16.67

จากตารางที่ 4.2 คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อ จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 คนพบว่า

คุณลักษณะนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

1) รวบรวมข้อมูลปัญหา หาสาเหตุของปัญหา และพิจารณาจากข้อเท็จจริง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00

2) สามารถหาทางเลือกในการแก้ปัญหา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33

- 3) มีการตัดสินใจถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 4) มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00
- 5) ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ หากเหตุผลมาประกอบ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100
  - 6) เป็นคนช่างสังเกต หากความเหมือนหรือแตกต่างของสิ่งที่เกิดขึ้น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00
  - 7) สามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานช่วยในการคาดเดาอย่างสมเหตุสมผล จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33
  - 8) ระบบระเบียบวิธีการคิด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33
  - 9) สามารถคิดได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและสมเหตุสมผล จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33

คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

- 1) ความสามารถในการรับรู้และความเข้าใจสื่อ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00
- 2) มีความสามารถในการวิเคราะห์และตีความ เนื้อหาของสื่อ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีความรู้เท่าทันสื่อเพียงพอที่เข้าถึงอิทธิพลของสื่อ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีความสามารถในการประเมินคุณค่าสื่อทางเนื้อหา อารมณ์ ความรู้สึก ศิลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33
  - 3) ความสามารถในการเข้าถึงและการเลือกและการจัดเก็บตามความต้องการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00
  - 4) มีความตระหนักในตัวเอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รู้จักเลือกสื่อที่มีเนื้อหาความคิด มุมมองและค่านิยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 มีมารยาทพื้นฐานในการใช้สื่อ เคารพและให้เกียรติผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ด่าทอ เลียดสีผู้อื่น การตัดต่อภาพไม่ใช่สื่อที่ผิดกฎหมาย ศิลธรรม หรือเป็นภัยต่อสังคม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67
  - 5) สามารถรู้ภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อทั้งที่เป็นวจนภาษาและอวจนภาษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33
  - 6) มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตอนที่ 3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล

ตารางที่ 4.3 แสดงสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล จำนวน 12 คน

ลำดับ	สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้				
1.1	วิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้	3.89	0.50	มาก
1.2	แผนการจัดการเรียนรู้	3.35	1.02	ปานกลาง
1.3	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	2.78	1.05	ปานกลาง
1.4	การออกแบบการจัดการเรียนรู้	3.25	1.00	ปานกลาง
1.5	การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับคำแนะนำจาก นักวิชาการศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	2.77	1.43	ปานกลาง
	รวม	3.09	1.12	ปานกลาง
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
2.1	การเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนจัดกิจกรรม การเรียนรู้	3.81	0.58	มาก
2.2	วิธีการสอน	3.54	0.87	มาก
2.3	เทคนิคการจัดกิจกรรมเรียนรู้	3.88	0.85	มาก
	รวม	3.77	0.82	มาก
3. ด้านการใช้สื่อมาประกอบการจัดการเรียนรู้				
3.1	การใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.90	0.69	มาก
3.2	สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	3.72	0.74	มาก
3.3	การบริหารจัดการสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	3.70	1.00	มาก
	รวม	3.47	0.93	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับ	สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. ด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล				
4.1	การชี้แจงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้	3.22	0.96	ปานกลาง
4.2	ช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้	3.50	0.74	ปานกลาง
4.3	วิธีการการประเมินผลการเรียนรู้	3.75	0.88	มาก
4.4	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้	3.92	0.91	มาก
4.5	ผู้ประเมินผลการเรียนรู้	3.63	0.86	มาก
4.6	เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้	3.17	1.13	ปานกลาง
4.7	แบบเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้	3.29	1.03	ปานกลาง
	รวม	3.55	0.95	มาก
	ภาพรวม	3.48	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.99) จากค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.82) ด้านการใช้วิธีวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.95) ด้านการใช้สื่อมาประกอบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.93) และด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.12) ตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
- 4) การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย

ผู้วิจัยให้ชื่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ว่า IPAT Model มาจาก

I หมายถึง การเรียนแบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning)

P หมายถึง สุ.จิ.ป.ล. (หัวใจนักปราชญ์) (Philosopher of heart)

AT หมายถึง การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

ซึ่งแสดงในแผนภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1) ผลการประเมินคุณภาพ ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (แสดงตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

N = 5

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน				
1.1	การบรรยายความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบมีความชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2	เหตุผลในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
รวม		4.50	0.53	มาก
2. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐาน				
2.1	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีความชัดเจน	4.40	0.55	มาก
2.2	การนำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการพัฒนารูปแบบมีความเหมาะสม ทันสมัย	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม		4.50	0.53	มาก
3. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน				
3.1	หลักการของรูปแบบมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐาน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2	หลักการของรูปแบบแสดงให้เห็นจุดเน้นของรูปแบบการเรียนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3	จุดประสงค์ของรูปแบบสอดคล้องกับหลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4	จุดประสงค์แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.5	กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และผลการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน(ต่อ)				
3.6	การวัดการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.60	0.55	มากที่สุด
3.7	การวัดการประเมินผลมีความชัดเจนและเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.63	0.49	มากที่สุด
4. เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน				
4.1	เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2	เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม และทันสมัย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3	เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.60	0.55	มากที่สุด
4.4	เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.75	0.44	มากที่สุด
5. การวัดและการประเมินผล				
5.1	การวัดและการประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.40	0.55	มาก
5.2	การวัดและการประเมินผล มีหลักเกณฑ์และแนวทางการวัดที่ชัดเจน และเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
5.3	การวัดและประเมินผลนำไปสู่ผลการเรียนรู้ได้จริง	4.80	0.45	มากที่สุด
	รวม	4.60	0.49	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.62	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.49) และหากพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.75$ S.D = 0.44) องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.49) การวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.51) ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.53) แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.53)

2) ผลการประเมินคุณภาพ ความเหมาะสมของกลุ่มการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (แสดงตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

N=5				
ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คู่มือมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
2	คู่มือมีรายละเอียดชัดเจน ครบถ้วนและเข้าใจง่ายต่อการนำไปใช้	5.00	0.00	มากที่สุด
3	คู่มือ ระบุสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดเตรียมก่อนนำไปใช้	4.60	0.55	มากที่สุด
4	คู่มือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่นำไปใช้ปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
5	คู่มือจะช่วยให้ผู้นำไปใช้ได้จริงและบรรลุวัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม		4.84	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.45) และหากพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีรายละเอียดชัดเจน ครบถ้วนและเข้าใจง่ายต่อการนำไปใช้ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่นำไปใช้ปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและจะช่วยให้ผู้นำไปใช้ได้จริงและบรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และระบุสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดเตรียมก่อนนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55)

3) ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (แสดงตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน												แปลผล
	แผนที่ 1		แผนที่ 2		แผนที่ 3		แผนที่ 4		แผนที่ 5		ผลรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.จุดประสงค์การเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้	4.20	0.84	4.20	0.84	4.20	0.84	4.40	0.89	4.60	0.55	4.32	0.18	มาก
2.จุดประสงค์การเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.55	4.40	0.55	4.40	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.48	0.11	มาก
3.จุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	4.60	0.89	4.60	0.55	4.60	0.55	4.40	0.55	4.60	0.55	4.56	0.09	มากที่สุด
4.กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	4.40	0.84	4.60	0.55	4.60	0.55	4.40	0.89	4.60	0.55	4.52	0.11	มากที่สุด
5.กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ	4.20	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.40	0.55	4.48	0.18	มาก
6.กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองละเรียนรู้ร่วมกัน	4.40	0.55	4.20	0.84	4.20	0.84	4.20	0.84	4.60	0.55	4.32	0.18	มาก
7.กิจกรรมกำหนดวัดได้เหมาะสม	4.60	0.89	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.00	มากที่สุด
8.มีเกณฑ์วัดประเมินผลชัดเจนเหมาะสม	4.60	0.84	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.60	0.55	4.56	0.09	มากที่สุด
ผลรวม	4.40	0.15	4.48	0.18	4.48	0.18	4.48	0.15	4.58	0.07	4.48	0.06	มาก
แปลผล	มาก		มาก		มาก		มาก		มากที่สุด		มาก		

จากตารางที่ 4.6 ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ มีภาพรวม ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.06) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แผนการเรียนรู้ที่มีระดับมากคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.07) ระดับมาก ดังนี้ แผนการเรียนรู้ที่ 2 สารคดีจากสื่อออนไลน์ แผนการเรียนรู้ที่ 3 บทความจากสื่อออนไลน์ และ 4 ละครจากสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.18) แผนการเรียนรู้ที่ 1 ข่าวจากสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.15)

4.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4.2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.7 – 4.9

ตารางที่ 4.7 แสดงคะแนน/ร้อยละความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pretest) ของนักเรียน จำนวน 33 คน

ลำดับ	ความสามารถการคิดวิเคราะห์สื่อออนไลน์แต่ละประเภท					คะแนนรวม (25คะแนน)	คิดเป็นร้อยละ
	ข่าว (5คะแนน)	สารคดี (5คะแนน)	บทความ (5คะแนน)	ละคร (5คะแนน)	เรื่องสั้น (5คะแนน)		
1	2	2	2	3	3	12	48.00
2	4	2	2	4	4	16	64.00
3	3	2	2	2	5	14	56.00
4	4	3	2	4	5	18	72.00
5	2	2	2	3	5	14	56.00
6	2	5	2	5	4	18	72.00
7	3	2	2	5	4	16	64.00
8	4	4	3	4	5	20	80.00
9	2	4	2	4	4	16	64.00
10	2	2	3	2	4	13	52.00
11	2	4	3	2	5	16	64.00
12	3	2	2	4	4	15	60.00
13	3	3	2	3	4	15	60.00
14	3	4	4	4	5	20	80.00
15	3	2	4	2	4	15	60.00
16	2	2	3	3	3	13	52.00

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับ	ความสามารถการคิดวิเคราะห์สื่อออนไลน์แต่ละประเภท					คะแนน รวม (25คะแนน)	คิดเป็น ร้อยละ
	ข่าว (5คะแนน)	สารคดี (5คะแนน)	บทความ (5คะแนน)	ละคร (5คะแนน)	เรื่องสั้น (5คะแนน)		
17	3	3	2	3	4	15	60.00
18	2	2	2	3	4	13	52.00
19	4	4	2	4	4	18	72.00
20	2	2	2	4	5	15	60.00
21	2	2	2	4	3	13	52.00
22	3	3	2	4	3	15	60.00
23	2	2	2	4	4	14	56.00
24	2	2	2	2	3	11	44.00
25	3	2	2	3	5	15	60.00
26	5	2	2	4	4	17	68.00
27	2	2	2	2	5	13	52.00
28	3	2	2	3	4	14	56.00
29	2	2	2	4	3	13	52.00
30	2	2	2	4	5	15	60.00
31	2	2	2	2	2	10	40.00
32	5	4	2	2	3	16	64.00
33	4	4	2	3	5	18	72.00

ตารางที่ 4.8 แสดงคะแนน/ร้อยละความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (Posttest) ของนักเรียน
จำนวน 33 คน

ลำดับ	ความสามารถการคิดวิเคราะห์ที่สื่อออนไลน์แต่ละประเภท					คะแนน รวม (25คะแนน)	คิดเป็น ร้อยละ
	ข่าว (5คะแนน)	สารคดี (5คะแนน)	บทความ (5คะแนน)	ละคร (5คะแนน)	เรื่องสั้น (5คะแนน)		
1	3	3	4	4	5	19	76
2	4	4	4	4	4	20	80
3	3	3	2	2	4	14	56
4	5	5	3	4	5	22	88
5	2	3	2	3	5	15	60
6	4	3	4	4	4	19	76
7	4	5	4	5	4	22	88
8	4	3	5	5	5	22	88
9	5	4	4	3	5	21	84
10	4	3	3	4	5	19	76
11	3	5	3	4	5	20	80
12	4	5	4	4	4	21	84
13	4	4	4	3	5	20	80
14	3	5	4	5	5	22	88
15	3	5	3	4	4	19	76
16	4	5	2	4	5	20	80
17	3	4	3	4	5	19	76
18	4	4	3	3	5	19	76
19	3	4	4	3	5	19	76
20	4	5	2	4	5	20	80
21	3	2	2	2	4	13	52
22	4	4	3	3	5	19	76
23	3	5	3	4	5	20	80
24	5	5	3	2	5	20	80

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลำดับ	ความสามารถการคิดวิเคราะห์สื่อออนไลน์แต่ละประเภท					คะแนน รวม (25คะแนน)	คิดเป็น ร้อยละ
	ข่าว (5คะแนน)	สารคดี (5คะแนน)	บทความ (5คะแนน)	ละคร (5คะแนน)	เรื่องสั้น (5คะแนน)		
24	5	5	3	2	5	20	80
25	3	5	4	2	5	19	76
26	3	4	4	4	4	19	76
27	3	4	3	4	5	19	76
28	4	3	4	4	5	20	80
29	5	5	3	3	5	21	84
30	3	2	2	2	4	13	52
31	4	5	3	3	3	18	72
32	2	2	3	2	5	14	56
33	4	5	3	4	5	21	84

ตารางที่ 4.9 แสดงคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest - Posttest) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ลำดับ	ก่อนเรียน (Pretest) (25 คะแนน)	หลังเรียน (Posttest) (25 คะแนน)
1	12	19
2	16	20
3	14	14
4	18	22
5	14	15
6	18	19
7	16	22
8	20	22
9	16	21
10	13	19
11	16	20
12	15	21
13	15	20
14	20	23
15	15	19
16	13	20
17	15	19
18	13	19
19	18	19
20	15	20
21	13	13
22	15	19
23	14	20

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลำดับ	ก่อนเรียน (Pretest)	หลังเรียน (Posttest)
	25 คะแนน	25 คะแนน
24	11	22
25	15	20
26	17	19
27	13	19
28	14	20
29	13	21
30	13	18
31	10	19
32	14	19
33	18	21
รวม	492	643
$\bar{x}$	14.91	19.48
S.D.	2.35	2.14

จากตารางที่ 4.9 คะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest-Posttest) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่าคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest-Posttest) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ผลการทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	33	25	14.91	2.35	32	10.513*	.000
หลังเรียน	33	25	19.48	2.14			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน (Pretest- Posttest) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า คะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 แสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 10.51$, $\text{sig} = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

ตารางที่ 4.11 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ลำดับ	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5	ผลรวม	แปลผล
วิเคราะห์หลักการ							
ข่าว	3	2	2	2	2	2.40	พอใช้
สารคดี	3	2	3	3	2	2.80	ดี
บทความ	2	2	3	2	2	2.20	พอใช้
ละคร	2	3	3	2	2	2.60	ดี
เรื่องสั้น	3	3	3	3	3	3.00	ดี
วิเคราะห์ความสัมพันธ์							
ข่าว	3	4	4	3	3	3.60	ดีมาก
สารคดี	4	4	3	4	3	3.60	ดีมาก
บทความ	3	3	3	3	3	3.60	ดีมาก
ละคร	4	3	4	4	4	3.50	ดีมาก
เรื่องสั้น	4	4	4	4	3	3.30	ดีมาก
วิเคราะห์ความสำคัญ							
ข่าว	3	2	3	2	3	2.60	ดี
สารคดี	3	3	3	3	2	3.00	ดี
บทความ	2	3	2	3	2	2.40	พอใช้
ละคร	3	3	2	3	3	2.80	ดี
เรื่องสั้น	3	3	3	3	3	3.00	ดี
ภาพรวม						2.99	ดี

จากตารางที่ 4.11 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า ภาพรวมของการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 4.12 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

กลุ่ม	คะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในการทำงานสื่อออนไลน์แต่ละประเภท					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	ข่าว	สารคดี	บทความ	ละคร	เรื่องสั้น		
1	4	4	3	4	4	3.80	ดีมาก
2	3	3	3	4	4	3.40	ดีมาก
3	3	4	4	4	4	3.80	ดีมาก
4	3	4	3	3	4	3.40	ดีมาก
5	3	3	3	3	4	3.20	ดี
คะแนนเฉลี่ย	3.20	3.60	3.20	3.60	4.00	3.52	ดีมาก
แปลผล	ดี	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดีมาก		

จากตารางที่ 4.12 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ระดับดีมาก จำนวน 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 80 และมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ระดับดี จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 20

4.2.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 4.13 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ลำดับ	ก่อนเรียน (Pretest)	หลังเรียน (Posttest)
	30 คะแนน	30 คะแนน
1	8	18
2	10	18
3	13	19
4	16	23
5	9	16
6	16	24
7	11	19
8	14	22
9	12	18
10	14	22
11	9	17
12	12	22
13	13	20
14	18	25
15	16	22
16	11	16
17	15	22
18	13	21
19	12	20

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ลำดับ	ก่อนเรียน (Pretest)	หลังเรียน (Posttest)
	30 คะแนน	30 คะแนน
20	16	24
21	14	21
22	17	23
25	13	19
26	17	24
27	13	19
28	17	23
29	13	20
30	16	24
31	12	18
32	18	25
33	17	24
รวม	459	695
$\bar{x}$	13.91	21.06
S.D.	2.79	2.67

จากตารางที่ 4.13 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.79 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ผลการทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	33	30	13.91	2.79	32	36.634*	.000
หลังเรียน	33	30	21.06	2.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.79 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 36.63$, $sig = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

4.2.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

รายการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การเข้าถึง (Access) (เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ)				
1.1 สามารถสืบค้นสื่อ การรับรู้ และเข้าใจเนื้อหาของสื่อ	2.91	0.63	4.52	0.62
1.2 สามารถแสวงหาข่าวสารจากสื่อหลายประเภทโดยไม่จำกัดอยู่กับสื่อประเภทใด ประเภทหนึ่งมากเกินไป	2.70	0.88	4.36	0.49
1.3 สามารถเก็บข้อมูลที่ได้จากสื่อ	2.94	0.83	4.30	0.70
1.4 สามารถทำความเข้าใจความหมายของสื่อ	2.91	0.77	4.39	0.66
รวม	2.86	0.78	4.39	0.56
2. การวิเคราะห์ (Analyze) (เกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ)				
2.1 สามารถตีความเนื้อหาของสื่อว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอส่งผลต่ออะไร	2.88	0.74	4.24	0.71
2.2 สามารถใช้ความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น	2.58	0.83	4.24	0.56
2.3 สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สื่อนำเสนอ	2.36	0.74	4.09	0.46
2.4 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล และหาคำอธิบาย	2.48	0.94	4.12	0.86
2.5 ใช้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบ รูปแบบการใช้สื่อและลำดับการเรียงเนื้อหาสื่อ	2.12	0.89	4.03	0.73
รวม	2.48	0.86	4.15	0.67
3. การประเมินค่า (Evaluate)				
3.1 สามารถการประเมินคุณภาพของเนื้อหาของสื่อ	2.36	0.82	4.21	0.60

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3.2 สามารถประเมินการนำเสนอกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพของสื่อ	2.30	0.85	4.12	0.55
3.3 สามารถเปรียบเทียบการนำเสนอกระบวนการผลิตสื่อประเภทเดียวกัน	2.24	0.94	4.24	0.71
3.4 สามารถประเมินคุณค่าของสื่อที่เกิดขึ้นในด้านจิตใจ อารมณ์หรือศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรมหรือประเพณี	2.27	0.94	4.15	0.71
รวม	2.30	0.88	4.18	0.64
4. การสร้างสรรค์ (Create)				
4.1 สามารถสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเอง	1.82	0.95	4.12	0.42
4.2 เป็นผู้ผลิตสื่อที่มีการวางแผน เขียนบท ค้นคว้าข้อมูล เพื่อสื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสื่อสารที่ได้กำหนดไว้	1.70	0.85	4.12	0.48
4.3 สามารถเขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์ เสียง และหรือสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย	1.79	0.89	4.12	0.55
4.4 สามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ ตัดต่อและเผยแพร่เนื้อหา	2.36	0.96	4.30	0.64
รวม	1.92	0.94	4.17	0.53
สรุปรวม	2.40	0.93	4.22	0.61

จากตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า ภาพรวมก่อนเรียนอยู่ระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93) หลังเรียนอยู่ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61) โดยแต่ละด้าน

ด้านการเข้าถึง (Access) (เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ) ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 หลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56

ด้านการวิเคราะห์ (Analyze) (เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของสื่อ) ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 หลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67

ด้านการประเมินค่า (Evaluate) ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 หลังเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64

ด้านการสร้างสรรค์ (Create) ก่อนเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 หลังเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

ผลการทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P
ก่อนเรียน	2.40	0.93	16	23.787*	.000
หลังเรียน	4.22	0.61			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 หลังการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 แสดงว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียน การสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อมีการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 23.78$, $\text{sig} = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

4.2.4 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านครูผู้สอน			
1. อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้ชัดเจน	4.67	0.48	มากที่สุด
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.64	0.49	มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน	4.58	0.50	มากที่สุด
4. ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน	4.70	0.53	มากที่สุด
5. ช่วยเหลือและให้คำปรึกษานักเรียนเมื่อมีปัญหา	4.82	0.39	มากที่สุด
รวม	4.68	0.48	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
6. ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง	4.21	0.70	มาก
7. ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.33	0.54	มาก
8. ส่งเสริมการพัฒนาการคิดของนักเรียน	4.42	0.56	มาก
9. บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ	4.18	0.53	มาก
10. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	4.58	0.56	มากที่สุด
รวม	4.35	0.59	มาก
ด้านผู้เรียน			
11. รู้สึกพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น	4.52	0.57	มากที่สุด
12. สามารถนำกระบวนการนำตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้	4.58	0.56	มากที่สุด
13. ได้ทำทายความสามารถทางการคิด	4.42	0.50	มาก

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านผู้เรียน(ต่อ)			
14. ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.52	0.51	มากที่สุด
15. พึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน	4.21	0.70	มาก
รวม	4.45	0.58	มาก
สรุปรวม	4.49	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.17 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57) จากค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปหาน้อยคือ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.58) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ด้านผู้สอนภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) จากค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษานักเรียนเมื่อมีปัญหา ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.53) อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49) และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.56) จากค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.39) ส่งเสริมการพัฒนาการคิดของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.56) ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.54) ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.70) และบรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

ด้านผู้เรียน ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.58) จากค่าเฉลี่ยเรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ สามารถนำกระบวนการนำตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.56) รู้สึกพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.57) ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.51) ได้ทำทายความสามารถทางการคิด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) และพึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอบทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นี้ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
- 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
- 4) การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย

ผู้วิจัยให้ชื่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ว่า IPAT Model มาจาก

I หมายถึง การเรียนแบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning)

P หมายถึง สุ.จิ.ป.ล.(หัวใจนักปราชญ์) (Philosopher of heart)

AT หมายถึง การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

ด้านคุณภาพ รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม พบว่า มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49)

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.45)

แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.06)

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ

1. ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 แสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

2. ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.79 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 แสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

3. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่าคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 หลังการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 แสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียน การสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อมีการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

4. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57) จากค่าเฉลี่ย เรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.58) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนานั้น มาจากการศึกษาแนวคิดได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) เช่น Karplus & Thier (1967), Barman & Michael (1989), Bybee & Landes(1990), Carin (1993), Martin (1994), Abruscato (1996), Eisenkraft (2003) และ สสวท.(2548) แนวคิดทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ เช่น Baran (2006), Hobbs (2007), Euro Media Literacy (2009), Partnership for 21st Century Skills (2011), เมทีริน ขวัญใจ (2551), อุริษา งามวดีวร (2553), อุษา บิ๊กกินส์ (2555), เข้มพร วิภูธรพันธ์ (2555) และกวิสรา ทองดี (2557) แนวคิด ส. จ. ปุ. ลิ. (หัวใจนักปราชญ์) ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) และแนวคิดการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom,1956) จากทฤษฎีดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษา 2 ประเด็น ดังนี้

5.2.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้าง การคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งหมดที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียน การสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการสำรวจข้อมูลสอบถามผู้สอนวิชาภาษาไทยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 12 คน 12 โรงเรียน ครูส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอนสื่อออนไลน์ และการคิดวิเคราะห์หว่าจำเป็น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ได้คุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีพัฒนารูปแบบ โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่า การกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน สิ่งที่สำคัญคือ ความชัดเจนในการบรรยายถึงแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ความชัดเจนของจุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังที่ Joyce & Weil (1996) ได้กล่าวว่า หลักการที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ต้องมีการวิจัย เพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้สถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ มีการนำไปทดลองใช้ในห้องเรียน มีงานวิจัยรองรับจนเป็นหลักประกันว่า สามารถใช้ได้สะดวกและได้ผลดี สอดคล้องที่ศนา แคมมณี (2556) กล่าวว่า การพัฒนาหรือการสร้างระบบใด ๆ สิ่งสำคัญประการแรกจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน การศึกษาหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้รอบคอบขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบหรือระบบมีความชัดเจนขึ้น การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ขึ้นตอนนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้ความคิดความรอบคอบ ผู้จัดรูปแบบต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนมาหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาจใช้เวลาในการพิจารณามากการทดลองใช้ระบบ เป็นการนำระบบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้จริง เพื่อตรวจสอบหรือศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบ การประเมินผลระบบเป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ระบบ ระบบใด ๆ ก็ตามเมื่อใช้แล้วได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายก็ถือว่าเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ สุดท้ายการปรับปรุงระบบ ผลจากการทดลองใช้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบ ดังนั้นผู้จัดระบบจึงควรนำผลการทดลองไปใช้ในการปรับปรุงระบบที่สร้างขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร จันทร์เจริญ (2559) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความหมายและการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนซึ่งมี 5 ขั้น ได้แก่ขั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับมโนทัศน์ขั้นที่ 2 จัดโครงสร้างความคิด ขั้นที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกขั้นที่ 4 ประยุกต์

กลวิธีการเรียนรู้ภาษา ชั้นที่ 5 พัฒนาการคิดเชื่อมโยง และ 4) การวัดผลและประเมินผล จาก การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ และ การรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีรายละเอียดชัดเจน ครบถ้วนและเข้าใจง่ายต่อการนำไปใช้ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ นำไปใช้ปฏิบัติได้ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและจะช่วยให้ผู้นำไปใช้ได้ จริงและบรรลุวัตถุประสงค์ และระบุสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดเตรียมก่อนนำไปใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้มีภาพรวมระดับมากที่สุด เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แผนการเรียนรู้ที่มีระดับมากที่สุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์ รองลงมาเรียงตามลำดับดังนี้ แผนการเรียนรู้ที่ 2 สารคดีจากสื่อออนไลน์ แผนการเรียนรู้ที่ 3 บทความจากสื่อออนไลน์ และ 4 ละครจากสื่อออนไลน์ แผนการเรียนรู้ที่ 1 ข่าว จากสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา รอดประพันธ์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนา หลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นนักเรียน ulla เข้าใจสื่อ 2) ชั้นวิเคราะห์ ดีความ ตามสื่อ 3) ชั้นประเมินค่าตรวจสอบหาคุณภาพสื่อ และ 4) ชั้นประยุกต์ใช้ ใส่ใจป้องกันสื่อ และผล การนำหลักสูตรไปทดลองนำร่อง พบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริง

5.2.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

5.2.2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมุติฐานและจากคะแนนการวิเคราะห์ด้านต่างๆ ของแต่ละกลุ่มอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.93 – 3.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคะแนนวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ย 2.76 และ ด้านหลักการ มีคะแนนเฉลี่ย 2.60 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของ นักเรียนเพิ่มขึ้น จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 93.94 มีนักเรียนมีคะแนนเท่าเดิม จำนวน 2 คน คิด เป็นร้อยละ 6.06 ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยนี้สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนได้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังเรียน ซึ่งอเนก พ.อนุกุลบุตร (2547)

และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) กล่าวถึง การคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการปูพื้นฐานการคิดและการส่งเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับสูง การได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาเฉียบแหลม เป็นคนรอบคอบ ตัดสินใจได้ถูกต้องสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลจากการเรียนให้คิดจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผล เบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ทำให้รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา การประเมิน และการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้สำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ และไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึกหรืออคติ สืบค้นตามหลักเหตุผลและข้อมูลที่เป็นจริง ไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว พิจารณาเหตุผลและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ทิปะนะ (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสุชาดา ปิติพร (2559) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการพัฒนาความคิดวิเคราะห์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.2.2.2 ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน จะเห็นได้ว่านักเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทุกคน ทั้งนี้ นิรมล บุญรักษา (2554) กล่าวว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพ การสอนที่สามารถทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ สนใจ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา ปิติพร (2559) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 และนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

5.2.2.3 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เมื่อเปรียบเทียบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกๆ ด้าน คือ (1) ด้านการเข้าถึง (Access) (2) ด้านการวิเคราะห์ (Analyze) (3) ด้านการประเมินค่า (Evaluate) และ(4) ด้านการสร้างสรรค์ (Create) ดังที่ พรทิพย์ เย็นจะบก (2552) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นพลังอำนาจที่นำมาสู่การคิดสร้างสรรค์ที่มากขึ้นและเพิ่มพูนความสามารถในการสื่อสาร การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อมิได้มุ่งหวังเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์สื่อได้เท่านั้น แต่ยังมุ่งให้นำข้อวิเคราะห์นั้นมาใช้เพื่อเป็นแนวทางป้องกันตนเองได้ นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังให้เราสามารถตระหนักถึงสิทธิในการสื่อสารของเรา และสามารถสื่อสาร ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชน และสร้างความเข้มแข็งให้โครงสร้างทางประชาธิปไตยของสังคม และ Euro Media Literacy (2009) กล่าวถึง คุณลักษณะผู้รู้เท่าทันสื่อว่า ควรมีความสามารถที่สำคัญ คือ 1) ใช้เทคโนโลยีของสื่อในการเข้าถึง จัดเก็บ ค้นคืน และแบ่งปันเนื้อหาที่ตรงความต้องการและความสนใจ 2) เข้าถึงสื่อและกำหนดวิธีเลือกสื่อที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและเนื้อหาของสื่อจากแหล่งทางวัฒนธรรมและสถาบันที่แตกต่างกัน 3) เข้าใจว่าเนื้อหาของสื่อ (Media content) ผลิตขึ้นอย่างไรและทำไมจึงผลิต 4) วิเคราะห์เทคนิคภาษาและธรรมเนียมปฏิบัติที่สื่อใช้และข่าวสารที่สื่อถ่ายทอด ออกมาได้อย่างมีวิจารณญาณ 5) ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อแสดงออกและสื่อสารแนวคิด สารสนเทศและความคิดเห็น 6) ระบุเนื้อหาและบริการสื่อที่ไม่ได้รับการร้องขอที่มีเนื้อหาที่แสดงถึงความก้าวร้าวหรือให้โทษ 7) ใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักสิทธิในระบอบประชาธิปไตยและความรับผิดชอบตามที่พลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยปิยนุช สาทิ (2559) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 พบว่า คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากการวิเคราะห์ได้จำนวนองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับสื่อ 2) การวิเคราะห์สื่อ 3) การเข้าใจสื่อ 4) การประเมินค่าสื่อ และ5) การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

5.2.2.4 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย เรียงลำดับมากไปหาน้อย คือ (1) ด้านผู้สอน ได้แก่ ช่วยเหลือและให้คำปรึกษานักเรียนเมื่อมีปัญหาผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน อธิบายเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้ชัดเจน มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนการเรียนรู้อย่างชัดเจน และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน (2) ด้านผู้เรียน ได้แก่ สามารถนำกระบวนการนำตนเองไปใช้ในวิชาอื่นได้ รู้สึกพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำทนาย

ความสามารถทางการคิด และพึงพอใจในผลการเรียนรู้ของตน (3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือสร้างความรู้ ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง และบรรยากาศของการเรียนทำให้ทำงานได้อย่างอิสระ สำหรับด้าน กิจกรรมที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด จากการพูดคุยกับนักเรียนทุกๆ ครั้ง เรื่องที่ให้ศึกษาเป็น เรื่องใหม่ที่นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อน โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ (สื่อออนไลน์) แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนมีภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังที่ ศุภศิริ โสมาเกตู (2544) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันใน ทางบวก คือ เมื่อเกิดความพึงพอใจ จะเกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ดีหรือที่น่าพอใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจ กิจกรรมที่จัดขึ้นจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจจนเกิด ความพึงพอใจความพึงพอใจในการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการทำงานกลุ่มทำให้เกิด ความรู้สึกชอบ สนุกสนาน ชื่นชมยินดีและเต็มใจที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ที่เรียน เพื่อให้งานนั้น สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ทิปะนะ (2553) ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุชาดา ปิติพร (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของ นักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติ และนักวิจัยตามลำดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

5.3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และ การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การท่องจำ ยึดตำราเป็นตัวตั้ง ใช้การสอนแบบบรรยาย และเน้นการแข่งขัน ส่งผลให้นักเรียน สามารถเชื่อมโยงความรู้ในการเรียนรู้ได้ไม่มากนัก การจดจำเนื้อหาที่เรียนได้ไม่นานก็ลืม เกิด ความเบื่อหน่ายกับการเรียน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาฝึกการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบเน้น สืบเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อเพื่อเสริมสร้างทักษะการศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ละสามารถ

เลือกสื่อมาใช้ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังทำให้นักเรียนคิดเป็น คิดได้ โดยการคิดวิเคราะห์ทำให้จัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากแบบเดิม ที่เน้นการท่องจำ เน้นการแข่งขัน และใช้ผลการเรียนเป็นเครื่องตัดสินนักเรียนมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนควรได้และความสุขของการเรียนรู้ที่นักเรียนพึงได้รับ

5.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.1.2.1 ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของในการเลือก เนื้อหา กิจกรรมและความรู้ที่นักเรียนจะได้รับ เพื่อนำไปกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน

5.1.2.2 ครูผู้สอนที่ต้องการนำไปใช้ จะต้องศึกษาข้อมูลจำนวนมากและคัดเลือกข้อมูลหรือถ้าให้นักเรียนเลือกก็ต้องตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมกับวัย

5.1.2.3 แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ในการวิจัยนี้ให้นักเรียนประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ไม่มีการประเมินโดยครูผู้สอนซึ่งควรมีส่วนในการประเมินทั้งก่อนและหลังเรียน และอาจนำผลการประเมินของนักเรียนและครูผู้สอนมาเปรียบเทียบเพื่อดูว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ทดลองใช้รูปแบบนี้กับการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการศึกษาและตรวจสอบซ้ำให้รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.3.2.2 ควรศึกษาการรู้เท่าทันสื่อกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือตอนปลาย อาจมีการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2524). *หัวใจนักปราชญ์ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ (เล่ม 2 ท 503 ท 504 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กฤษณ์ช แซนทวิ. (2554). *พฤติกรรม การเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขต กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- กวิสรา ทองดี. (2557). *การพัฒนา ระดับการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้ชุดฝึกอบรมแบบผสมความจริง เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ โฆษณาสำหรับเด็กและเยาวชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กสทช. (2556). *จกสื่อ รู้จักสิทธิ. วารสารสำหรับผู้บริโภคสื่อวิทยุ-โทรทัศน์, 1(6)*.
- กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์. (2540). *การวัด การวิเคราะห์ การประเมินทางการศึกษาเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือเสริมกรุงเทพฯ.
- กันตภา สุทธิอาจ. (2560). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนา รูปแบบการเรียน การสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2543). *เอกสารประกอบการบรรยายในชั้นเรียน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- กาญจนา ทีปะนะ. (2553). *การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(2), 131-139.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชักเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: ชักเชสมิเดีย.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2532). *รูปแบบการสอนคิด ค่านิยม จริยธรรมและทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เข็มพร วิรุณราพันธ์. (2555). *รู้เท่าทันสื่อ ICT*. กรุงเทพฯ: เอเชีย แปซิฟิก ออฟเซ็ท จำกัด.
- เขมรภัศร กุมารสิทธิ์. (2554). *การใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคิด วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

- ชรินทร์ชัย อินทிரารณ และคณะ. (2540). *พจนานุกรมศัพท์การศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ.คิว.บุ๊กเซ็นเตอร์.
- ชวาล แพรัตนกุล. (2538). *เทคนิคการสอบ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). *การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอรี
- ชาติรี ตำราญ. (2548). *สอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้อย่างไร*. *สานปฏิรูป*, 8(83), 40-41.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2543). *การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โตมร อภิวันทนากร. (2556). *คู่มือการจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ (คิดอ่านรู้เท่ารู้ทันสื่อ)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ปิ่นโต พับลิชชิง.
- ทิสนา แคมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แคมมณี. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แคมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แคมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. (2557). *การรู้เท่าทันสื่อ: ทักษะสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 32(3), 74-91.
- ธนภัทร จันทรเจริญ. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชนพร ลินคู่ย. (2552). *ผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชน 2 บ้านกกไม้แดงจังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นฤมล รื่นไวย. (2552). *จอผู้(ต่างแดน) เละดูขบวนการปกป้องเด็ก*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2559, จาก <http://info.thaihealth.or.th/library/hot/12381>

- นัทธ์หทัย อุบล. (2552). แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทกา คันธิขงศ์. (2547). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E's BSCS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- นันทิยาวรรณ บุษผาคร. (2550). การเปรียบเทียบผลการเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้เทคนิคการรู้คิด และแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น ที่มีต่อแนวคิดเลือกเกี่ยวกับมโนคติ: พิสิกส์ งาน พลังงานและโมเมนตัมและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่างกัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิคม พรหมย้อย. (2529). ความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- นิรมล บุญรักษา. (2554). ผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระงานบ้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดท่าข้าม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2554). การรู้เท่าทันสื่อ: การก้าวทันบนโลกข่าวสาร. วารสารนักบริหาร, 31(1), 117-123.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ, และคณุดา จามจวี. (2554). การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ: วิธีทางในการสร้างพลังการรู้เท่าทันสื่อ. วารสารนักบริหาร, 31(2), 63-69.

- ปติตตา รอดประพันธ์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(4), 156-170.
- ประทีป ยอดเกตุ. (2550). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 : เทคนิคพรีนติ้ง.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 : เทคนิคพรีนติ้ง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปวีณา มะแซ. (2561). การพัฒนาแบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปิยนุช สาทิ. (2559). คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิยะฉัตร ชัยมาลา. (2550). ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ [5Es] (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). *ถอดรหัส ลับความคิด เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ*. กรุงเทพฯ: บริษัทออฟเซ็ทครีเอชั่นจำกัด.
- พรพิศ เกื่อนมณเฑียร. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2545). *จิตวิทยาการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เสริมสินปริเพรสเพิ่ม.
- พระมหาไกรสร โชติปัญญา (แสนวงศ์). (2554). การจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นการนำเสนองานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิด เพื่อส่งเสริมการคิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ฤทธิจัญญ. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: เข้าออฟเคอร์มีสท์.
- พิชิต ฤทธิจัญญ. (2550). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: เข้าออฟเคอร์มีสท์
- พิน กงพูน. (2529). *ความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- พิมพ์แพร สืบบุก. (2554). *ผลการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7E ที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฉิมพลี จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, และ เพียว ยินดีสุข. (2548). *วิธีวิทยาการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2554). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์
- แพง ชินพงศ์. (2558). *สพฐ. น้อมรับพระราชดำรัสสมเด็จพระเทพฯ นำหลักปราชญ์ฝึกเด็ก*. สืบค้น จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9580000074814>
- ไพรินทร์ เหมบุตร. (2549). *ลักษณะการคิดวิเคราะห์*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2559, จาก [http:// analysisithinking.blogspot.com/p/blog-page_18.htm](http://analysisithinking.blogspot.com/p/blog-page_18.htm)
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). *การประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). *ประมวลการสอนชุดวิชาการบริหารทรัพยากรทางมูลนิธิการศึกษา หน่วยที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2555). *รู้เท่าทันสื่อ ICT*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2559, จาก http://inetfoundation.or.th/icthappy/download/learn/pdf/1.ICT_Book1.pdf
- เมสิริณ ขวัญใจ. (2551). *เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัชดาภรณ์ โสภกา. (2559). การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(4), 119-129.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ล้วน สายยศ, และ อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา ศิริมาลา. (2553). *ความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน โดยรูปแบบการเรียนการสอน 7E (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดาวัลย์ จิมอาษา. (2554). *การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วารินทร์ รัศมีพรหม. (2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีระ สดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คัดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีดา ตันทะอริพานิช. (2555). *รู้เท่าทันสื่อ ICT*. กรุงเทพฯ: เอเชียแปซิฟิก ออฟเซ็ท จำกัด.
- ศิริพิมล หงษ์เหม. (2557). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศุภสิริ โสภมาเกต. (2544). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้อยู่โดยโครงการกับการเรียนรู้ตามคู่มือครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2548). เอกสารการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมนึก กัททิษณี. (2553). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม.: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์. สมบูรณ์ ดันยะ. (2545). การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สาโรช โสภีรักษ์. (2546). นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.

สี่ชวาบ้าน (มะขามป้อม). (2547). คู่มือจัดกิจกรรมเพื่อการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: จีไอเมคริค.

สุกัญญา สุนทร. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่องสมมูลเคมีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองกราดวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุชาดา ปิติพร. (2559). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุชาดา ศรีศักดิ์. (2544). หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง การขยายพันธุ์พืชโดยการใช้หัวและหน่อเพื่อใช้ในการสอนงานเกษตร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุดคะนิง นฤพนธ์จิรกุล. (2560). รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้จากสถานการณ์เสมือนจริงเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ทางภาษาอังกฤษและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุทธภา บุญแซม. (2553). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (7E) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สุนทร พรหมวงศา. (2553). พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดหนองบัวลำภู (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

- สุพรรณ อันทาพุด. (2544). *การใช้กิจกรรมสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้น ปวช.2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภา พันสมบัติ. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการเปิดรับกับการการรู้เท่าทันสื่อ: กรณีศึกษารายการการ์ตูน โทรทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 6(1), 1-12.
- สุภาพร พลพุกษา. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวงจรการเรียนรู้ 7E ในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุกัญญา กลางณรงค์. (2556). *คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (14 มิถุนายน). เสนอทางวิชาการทางวิชาการ จับตาการเปลี่ยนแปลงโทรทัศน์ดิจิทัลต่อทิศทางกิจการบริการชุมชน*. เพาะ: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2541). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุมาลี จันทร์ชโล. (2547). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรางค์ โคว์ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. (2552). *21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เสถียร จิรรังสีมันต์. (2549). *ความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อนก พ. อนุภูบุตร. (2547). *ฝังความคิด*. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- อรพรรณ พรสีมา. (2553). *การคิดอย่างไร*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- อาร์ม โพร้พัฒนา. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเขียนแผนผังมโนคติ (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุริษา งามวุฒิวร. (2553). การเปิดรับสื่อละครโทรทัศน์ การรู้เท่าทันสื่อ และความคิดเห็นต่อความนิยมทางเพศ และการเลียนแบบพฤติกรรมชายรักชายของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุลีชชา ครุฑะเสน. (2556). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 6(3), 276-285.
- อุษา บิ๊กกินส์. (2555). การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. *วารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 26(80), 147-161.

ภาษาต่างประเทศ

- Abdulghani, B. A. (2004). An inquiry into the effects of cooperative learning on critical thinking and achievement in the arabic language by female high school students into the United Arab Emirates. *Dissertation Abstracts International*, 64(12), 4331-A.
- Abruscato, J. (1996). *Children science : A discover approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Andrews, D. H., & Goodson, L. A. (1980). A comparative analysis of models of instructional design. *Journal of Instructional Development*, 3, 2-16.
- Applewhite, P. B. (1965). *Organization behavior*. New York: Prentice-Hall.
- Ausubel, D.P. (1968). *Education psychology: Acognitive view*. New York: Prentice Hall International.
- Baran. S. J. (2006). *Introduction to mass communication* (3rd ed.). Boston : MA: McGraw Hill.
- Barman, C. R., & Michael K. (1989). Teaching teachers : The learning cycle. *Science and children*, 7, 30 – 32.
- Bloom, B.S. (1976). *Human characteristic and school learning*. New York : McGraw –Hill.
- Bloom, B. S., & et al. (1956). *Taxonomy of educational objectives handbook I: Cognitive domain* (17th ed). New York: David Mackay.
- Bloom, S. B. (1956). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.

- Buckingham, D. (2004). Children and new media', in L. Lievrouw and S. Livingstone [eds]. *Handbook of New Media*. (2nd ed.). (pp. 75-91). London: Sage,
- Bybee, R., & Landes, N.M. (1990). Science for life and living: An elementary school science program from Biological Sciences Improvement Study (BSCS). *The American Biology Teacher*, 52(2), 92 – 98.
- Carin, A. A. (1993). *Teaching science through discovery*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Davis, K. (1967). *Human relation at work*. New York: McGraw-Hill.
- Driver, R., & Bell, B. (1986). Students' thinking and the learning of science: A constructivist view. *School Science Review*, 67, 443-456
- Eisenkraft, A. (2003). Expanding the 5E model: A proposed 7E model emphasizes “transfer of learning” and the importance of eliciting prior understanding. *The Science Teacher*, 70(6), 56 – 59.
- Ennis, R. H. (1985). A logical basic for measuring critical thinking skill. *Educational Leadership*, 45 – 48.
- Euro Media literacy. (2009). *European charter for media literacy*. Retrieved June 16 2017, from <http://www.euromedialiteracy.eu/charter.php?id=3>
- Good, CV. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Gustafson, K. L., & Branch, R. M. (2002). *Survey of Instructional Development Models* (4th ed.). ERIC Clearinghouse on Information and Technology, Syracuse. New York.
- Hobbs, R. (2007). *Measuring the acquisition of media – literacy skills*. *Reading Research Quarterly*, 38(3), 330-355.
- Huang, C. (2014). *Achievement of Chinese Students' Analytical Reading of Thai Newspaper Using Cooperative Learning* (Master's thesis). Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- Israel, J. L. (2003). *Collaborative learning enhanced by an intelligent support system*. (Doctoral dissertation Temple University). Retrieved from <http://proquest.umi.com/pqdweb/?did=765332281&sid=18&Fmt=2&clientId=71090&RQT=309&VName=PQD>.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1987). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (2nd ed.). Prentice-Hall, Inc.

- Joyce, B., & Weil, M. (1980). *Models of teaching* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Joyce, B., & Weils, M. (1996). *Models of Teaching* (3ed.). Boston : Allyn & Bacon.
- Kanlı, U. (2008). The efficacy of the 7E learning cycle model based on laboratory approach on development of students' science process skills. *Journal of Gazi Education Faculty*, 1(28), 91-125.
- Karplus, R. & Thier, H. (1967). *A new look at elementary school science*. Chicago : Rand – McNally.
- Lin, T.-B; Li, J-Y; Deng, F., & Lee, L. (2013). Understanding new media literacy: An explorative theoretical framework. *Educational Technology & Society*, 16(4), 160-170.
- Livingstone, S. M., Van Couvering, E. & Thumin, N. (2005). *Adult media literacy: A review of the research literacy*. London: Ofcom.
- Martin, K. M. (1994). Loss without death: A dilemma for the head – injured patient's family. *Journal of Neuroscience Nursing*, 26(6), 134 – 139.
- Marzano: R.J. (2001). *Designing a new taxonomy of educational objectives*. Thousand Oaks, California : Corwin Press.
- Masterman, L. (2001). *Teaching the media*. New York: Routledge.
- McMahon, B., & Quin, R. (1993). Monitoring standards in media studies: Problems and strategies. *Australian Journal of Education*, 37(2), 194.
- Mecit, O. (2006). *The effect of 7E Learning cycle model on the improvement of fifth grade student' critical thinking skills*. (Master's thesis).
- MEDIA LITERACY PROJECT. (2015). *What is media literacy?* Retrieved Jul 16, 2017. From <http://medialiteracyproject.org/learn/media-literacy/>
- Naisbitt, J. (2011). *10 benefits of media literacy education*. London : Nicholas
- Oxstrand, B. (2009). *Media literacy education Discussion about Media Education in the Western Countries, Europe and Sweden*. Paper presented at the Nordmedia 09 Conference in Karlstad University. Sweden.
- Partnership for 21th Century Skills. (2011). *Framework for 21th century learning*. Retrieved 16 June 2017, from http://www.p21.org/storage/documents/1.p21_framework_2-pager.pdf
- Potter, W.J. (2005). *Media literacy* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Quin & McMahon. (1995). *Procedia - social and behavioral sciences*, 123(20), 333–343

- Saylor, John Galen, William, M. A., & Arthur, J.L. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning* (4th ed). New York: Holt, Rinehart and Winston
- Slavin, Robert E. (1987 , November). Cooperative learning and cooperative school. *Educational Leadership*, 45(3), 7-13.
- Somer, R.L. (2005). *Putting down roots in environmental literacy : A study of middle school student' participation in Louisiana sea grant's coastal roots project*. Retrieved January 3, 2017, form http://etd.lsu/docs/available/etd-04142005-104733/unrestricted/Somers_thesis.pdf.
- Sund, R.B. & Trowbridge, L.W. (1973). *Teaching science by inquiry in secondary school*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.
- Tripp, S.D., & Bichelmeyer, B. (1990). Rapid prototyping: An alternative instructional design strategy. *ETR & D*, 38, 31–44.
- Wallerstein, H.A. (1971). *Dictionary of psychology*. New York : Penguin Books, Inc.
- Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of behavioral science*. New York: Van Norstrand.
- Wood, J.T. (2006). *Communication in our lives*. Belmont, CA: Wadsworth.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามและเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย

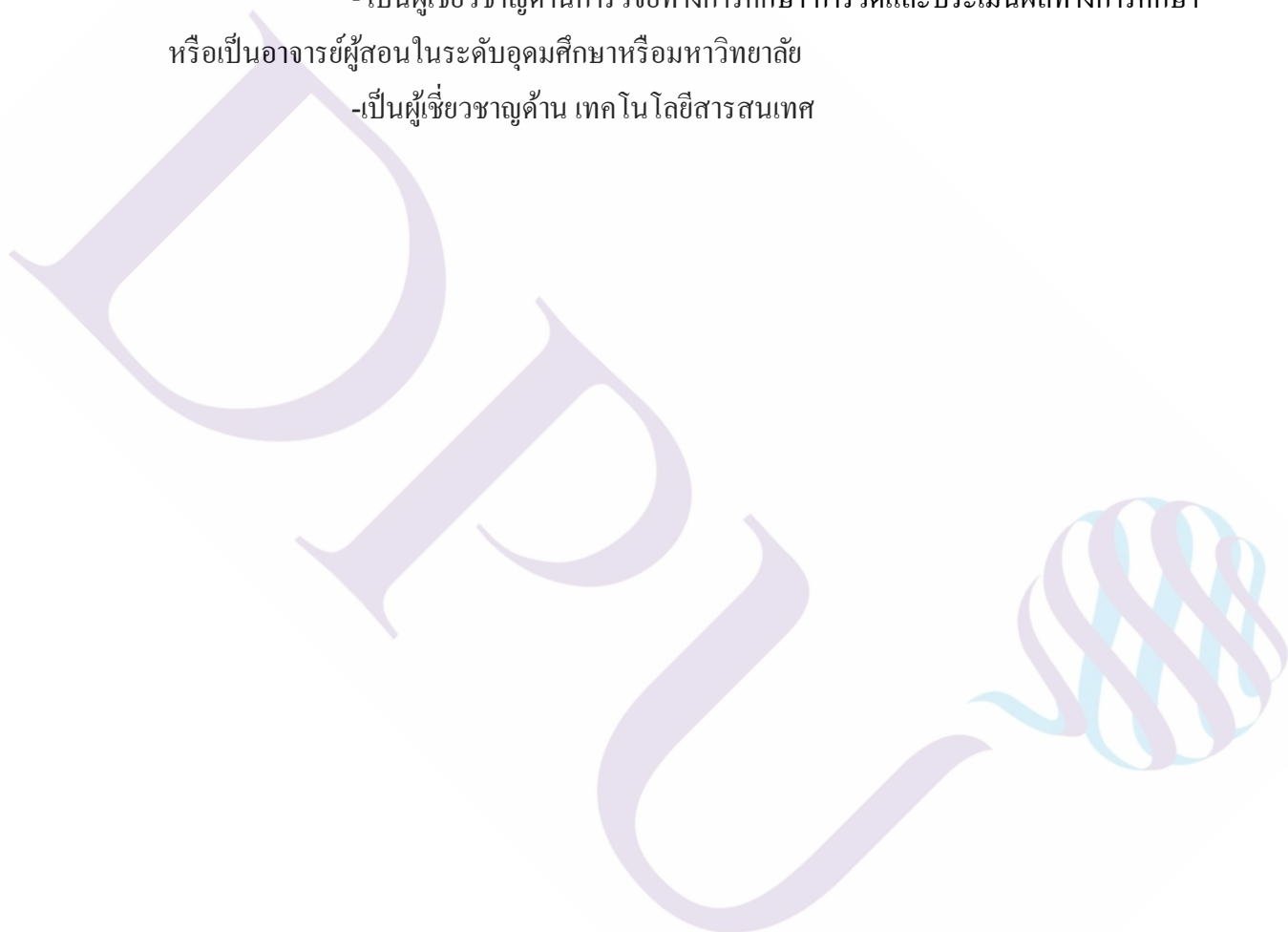

รายนามผู้เชี่ยวชาญและเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนารัตน์ ลิ้ม
หลักสูตรการสื่อสารการตลาดดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. ดร.ปกรณ์ สุปินานนท์
ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤตกาฬ ชารีย์ มณฑป
กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
4. ดร. ไพทยา มีสัตย์
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
5. ดร.ปาริชาติ โปธิ
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

เกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก
- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
- เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หรืออยู่ในสายงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี หรือ
- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา การวัดและประเมินผลทางการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย
- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาคผนวก ข

เอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริม
การคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. คู่มือรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิด
วิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. แผนการจัดการเรียนรู้

คู่มือการใช้

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โดย ปรีดา หนูชู

เลขทะเบียน 587191050002

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิทยานิพนธ์ (CN 910)

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เป็นเอกสารคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเล่มนี้ ประกอบด้วย แนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนการเรียนการสอน นิยามศัพท์เฉพาะ บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยใบความรู้ แบบฝึกและแบบทดสอบ และเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่นำเสนอในครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งถือเป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เล่มนี้จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

ปรีดา หนูชู

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
1. บทนำ.....	225
2. หลักการหรือแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	226
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	231
4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน.....	231
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	233
6. บรรยายการจัดการเรียนรู้.....	234
7. บทบาทของครูผู้สอน.....	236
8. บทบาทของผู้เรียน.....	237
9. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้.....	238

**คู่มือรูปแบบการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคม หลักสูตรการศึกษาของชาติเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประเทศเพื่อสร้างประชากรให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมือกันบนเวทีโลก การปฏิรูปการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในรอบแรก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ปรับหลักสูตรและวิธีสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย พบว่า การศึกษาของประเทศไทยยังมีการพัฒนาผู้เรียนได้คุณภาพในระดับค่อนข้างต่ำ มีหลายเรื่องที่ยังไม่ประสบความสำเร็จซึ่งต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุง และต่อยอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพผู้เรียน ครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการคิดวิเคราะห์ความใฝ่รู้การแสวงหาความรู้และคุณธรรมจริยธรรม (ทศนา เขมมณี, 2553) ส่วนใหญ่จะเน้นการสอนที่ความรู้ ความจำ หรือความเข้าใจเท่านั้น มีส่วนน้อยที่สามารถพัฒนาไปถึงขั้นการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์หรือสร้างความรู้ใหม่ การสอน กระบวนการคิดหรือการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็นนับเป็นเรื่องที่มีความคลุมเครืออยู่มาก เนื่องจาก กระบวนการคิดนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นเนื้อหาที่ครูสามารถเห็นได้ง่าย และสามารถนำไปสอนได้ง่าย การคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการ ดังนั้น การสอนคิดจึงต้องเป็นการสอนกระบวนการด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, น. 1)

รูปแบบการเรียนการสอน มีความหมายในลักษณะเดียวกับระบบการเรียนการสอน ซึ่ง นักการศึกษาโดยทั่วไปนิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ครอบคลุม องค์ประกอบสำคัญ ๆ ของการศึกษา หรือการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่าโดยเฉพาะกับ “วิธีการสอน” ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอน จึงหมายถึง สภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัด กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตาม หลักการที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบ

แผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ (ทศนา เขมมณี, 2545, น. 221)

2. หลักการหรือแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์เป็นเรื่องที่ควรนำมาพัฒนาเพราะการคิดวิเคราะห์คือพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้เบื้องต้นซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ขั้นสูง ดังที่ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, น. 3-4) กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การปูพื้นฐานการคิดและการสร้างเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับสูง การได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาเฉียบแหลม เป็นคน รอบคอบ ตัดสินใจได้ถูกต้องสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลจากการเรียนให้คิดจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน เพื่อจะเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปและบลูม (Bloom, 1956 , น. 201 – 207) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์หรือ ความสามารถคิดวิเคราะห์ด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด 2) ความคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์(Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่า มีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมาก น้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน 3) การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้าง เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่า สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ในสภาพ เช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไร หรือยึดถือคติ ใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญ ที่สุด การที่จะวิเคราะห์เชิงหลักการได้ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการ วิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้

แนวทางหนึ่งซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ คือ หัวใจนักปราชญ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงมีพระราชดำริในเรืองการศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องคุณภาพรวมทั้งประเทศ เพราะทุกวันนี้การศึกษาค่อนข้างอ่อนแอ และมุ่งเน้นการเรียนการสอนเนื้อหาบางเรื่องมากเกินไป ทรงมีพระราชดำริ ให้มีการนำองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษาและหัวใจนักปราชญ์คือ **สุ จิ ปุ ลิ** หมายถึง การฟัง

การคิด การถามและการเขียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนักปราชญ์และบัณฑิต อีกทั้งยังจะเป็นเทคนิคในการช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้เก่งมากขึ้น

ปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มหลักในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพราะสามารถเข้าถึงและรับรู้ข่าวสารได้จากทุกมุมโลก จากการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 11-14 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอื่น จากร้อยละ 51.9 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 82.1 ในปี 2558 และคาดว่า การใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นนี้ น่าจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เป็นที่ยอมรับว่าสื่ออินเทอร์เน็ต มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนมาก ประกอบกับรัฐบาลณรงค์ให้ภาครัฐ รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นำ เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและ เยาวชนให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อินเทอร์เน็ตจึงถูกใช้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาออนไลน์ (E-Learning) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทั่วทุกมุมโลก รวมทั้งนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเข้าถึง หรือการใช้อินเทอร์เน็ต ได้รับการพัฒนาให้มีความสะดวกสบายในการใช้ และสามารถเข้าถึงด้วยอุปกรณ์ที่ทุกคนคุ้นเคย คือ โทรศัพท์มือถือซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีบทบาทต่อชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถพกพาได้สะดวกและใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา นอกจากนั้นยังใช้ท่องอินเทอร์เน็ต เล่นเกมส์ รับ-ส่งอีเมลล์ ดาวน์โหลดเพลง รูปแบบต่างๆ และจากผลการสำรวจดังกล่าวยังพบอีกว่า วัยรุ่นอายุ 15-24 ปี ที่มีโทรศัพท์มือถือ และใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเล่นเกมต่าง ๆ มากถึงร้อยละ 42.2 จากจุดนี้เองทำให้สังคมเริ่มให้ความสนใจและห่วงใยเกี่ยวกับการใช้ อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น หากวัยรุ่นรู้จักใช้เวลาส่วนที่เหลืออีกประมาณ 2 ชั่วโมงนั้น ไปใช้ อินเทอร์เน็ตในทางสร้างสรรค์ เช่น ค้นหา ข้อมูลเพื่อการศึกษา เรียนรู้ อ่านข่าวสารต่าง ๆ รับส่งอีเมลล์ อินเทอร์เน็ตก็น่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มากด้วยประโยชน์สำหรับวัยรุ่น แต่ถ้าเด็กและเยาวชนไม่สามารถจัดระเบียบการใช้อินเทอร์เน็ตให้เหมาะสม ขาดวิจารณญาณ ขาดการรู้เท่าทัน ก็จะส่งผลเสียต่อการเรียนและสุขภาพของวัยรุ่น และไม่เพียงแต่ตัววัยรุ่นเองเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและครอบครัว จนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่ปัญหาในระดับชาติได้ในที่สุด การรู้เท่าทันสื่อจะทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันในการเสพสื่อ ทำให้เด็กเสพสื่ออย่างระมัดระวัง แม้จะเจอสื่อที่มีพิษแต่ก็สามารถแยกแยะได้ เด็กจะสามารถเลือกเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสื่อ ใช้สื่อให้เป็นประโยชน์

ต่อตัวเอง มากกว่าจะหมกมุ่นอยู่กับการเสพ จนส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของตัวเอง การบริโภคสื่อในปริมาณที่เหมาะสม การไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน การแยกแยะได้ว่าอะไรคือสิ่งที่เหมาะสม หรือไม่เหมาะสม และเลือกในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เมื่อ บริโภคสื่อ คือ การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งหมายถึง ไม่ว่าสื่อจะนำเสนออะไร เด็กก็สามารถรับมือได้อย่างดี ถือว่าภูมิคุ้มกัน ซึ่งเมื่อถึงจุดนั้นเด็กก็สามารถบริโภคสื่อได้โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ใหญ่ควบคุมดูแล (เสนาธิการ, 2557, น.1-3)

ทุกคนล้วนแต่ได้รับสารในปริมาณมากมายมหาศาลผ่านการนำเสนอของสื่อและด้วยเทคโนโลยีของสื่อที่ได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว สารเหล่านั้นมีผลกระทบต่อพฤติกรรมทัศนคติ ค่านิยม และโดยเฉพาะผลที่เกิดกับสุขภาพทั้งของตัวเราและสังคม ดังนั้นการสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อเพื่อพัฒนาความสามารถให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร โดยเฉพาะเด็ก และวัยรุ่น จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันเราจึงจำเป็นต้องเน้นที่กลุ่มเด็กและเยาวชนคนให้รู้เกี่ยวกับเรื่องของสื่อ เพราะในโลกปัจจุบันสื่อจำนวนมาก อาทิ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร เกมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เทปซีดี โทรศัพท์มือถือ และสื่อกิจกรรมจำพวกการจัดประกวดต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ครอบครองเวลาว่างของเด็ก ๆ ไปเกือบทั้งหมด

เมื่อ “สื่อ” ครอบครองเวลาส่วนใหญ่ของเด็ก จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ และเหตุผลที่เราทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะโฆษณานั้น มาจากอิทธิพลหลักของโฆษณา โฆษณาไม่ได้เพียงแค่ทำหน้าที่ช่วยในการสร้างเสริมการขายเท่านั้น แต่ยังส่งสารแบบซ้ ๆ สม่่าเสมอว่าโลกที่เราอยู่ทุกวันนี้มันเป็นอย่างไร โฆษณามีส่วนในการสร้างภาพเหมารวม สร้างบทบาททางเพศ ยกตัวอย่าง เช่น การสร้างค่านิยมสมัยใหม่ เจาะจงกลุ่มเป้าหมายเด็กวัยรุ่น โดยใช้เรื่องอิทธิพลของเพศตรงข้ามมาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะ เป็น ไบรอน่าร่างกาย หรือแม้แต่ได้วงแขน ต้องใช้ผลิตภัณฑ์แบบไวท์เทนนิ่งถึงจะดูดี มีคนมาสนใจ เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่เราต้องทำความรู้จักสื่อและเรียนรู้สื่อ (กลุ่มละคร มะขามป้อม 2552, น. 8) Naisbitt (2011, p. 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์การรู้เท่าทันสื่อสรุปได้คือช่วยเป็นผู้บริโภค สื่อที่ชาญฉลาด สามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อโดยใช้วิธีคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถเลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัยและตรงกับความสนใจที่จะนำไปใช้สามารถใช้สื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมที่มีการครอบงำด้วยสื่อ และสามารถประเมินทักษะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสื่อสากลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และ Baran (2006, น. 112-113) ได้กล่าวว่าบุคคลที่รู้เท่าทันสื่อต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) มีความพยายามเพื่อเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มาเกียดขวาง ขณะบริโภคล้อพร้อมกับขจัดมันออกไป สิ่งกีดขวางกระบวนการสื่อสารเหล่านี้เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการบริโภคสื่อที่ผิด ๆ ของเราเองเป็นส่วนมาก เช่น ขณะดูโทรทัศน์ เรามักจะทำอย่างอื่นไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นกิน อ่าน และคุยโทรศัพท์หรือขับรถพร้อม ๆ กับการฟังวิทยุ เป็นต้น ทั้งนี้เราจะสร้างความหมายของเราเองได้อย่างมีคุณภาพหรือไม่ ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าเรามีความพยายามที่จะเข้าใจเนื้อหา และให้ความสนใจกับสิ่งที่มาเกียดขวางขณะบริโภคสื่อพร้อมกับขจัดออกไปได้มากแค่ไหน

2) เข้าใจ และย้ำแรงอิทธิพลของสารในสื่อ โดยปกติเราจะละเลยอิทธิพลของสื่อ โดยมักเห็นว่าผู้อื่นได้รับสื่อ แต่ตัวเราไม่ได้รับ (Third Person Effect) คือ เรามีความรู้เท่าทันสื่อ เพียงพอที่จะเข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อต่อทัศนคติ พฤติกรรม และค่านิยมของคนอื่น แต่ไม่มีความตระหนักในตัวเอง และข้อสัจพจน์ที่จะเห็นอิทธิพลของสื่อที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเราเอง

3) สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการโต้ตอบด้วยอารมณ์ และการโต้ตอบด้วยเหตุผลออกจากกัน เมื่อตัวเรามีปฏิกิริยาตอบสนอง และการกระทำ โต้ตอบกับเนื้อหาสื่อ เนื้อหาสื่อมักจะสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดใจให้เราอารมณ์ร่วม เราชอบที่จะเคลิบเคลิ้มไปกับเพลง ภาพยนตร์ และรายการโทรทัศน์ที่ดีอย่างไรก็ตามเราไม่ควรระบุนสาเหตุผลไปว่า เมื่อเรามี อารมณ์ร่วมกับเนื้อหาสารนั้นหมายความว่า เนื้อหาสารนั้นจะไม่มึนขี้เซา หรือความหมายที่สำคัญสำหรับชีวิตเรา เราควรตั้งคำถามกับตนเองว่า ภาพยนตร์ในโทรทัศน์ นั้นบ่งบอกประเด็นใดใกล้ ตัวเราที่เป็นประเด็นที่ใหญ่กว่า แทนที่จะมีอารมณ์ร่วมไปกับภาพในโทรทัศน์ ซึ่งตั้งใจแพร่ภาพ ออกมาเพื่อให้มีผลกับอารมณ์ของเราเท่านั้น เราสามารถสร้างความหมายโดยเริ่มต้นจากอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของเราเอง เช่น ถามตัวเองว่าทำไมเนื้อหานี้ถึงทำให้เรารู้สึกแบบนี้ได้

4) สามารถพัฒนาตนเอง ให้ตั้งความหวังกับเนื้อหาสื่อให้ได้ในระดับสูงมาก เรา ควรตั้งความคาดหวังกับเนื้อหาสื่อให้อยู่ระดับสูง เนื่องจาก ถ้าเราตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย เราก็มีแนวโน้มที่จะพยายาม และให้ความสนใจในการสร้างความหวังน้อย ตัวอย่างของ พฤติกรรมที่ทำให้เกิดการตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับสื่อ น้อย ได้แก่ การเปิดโทรทัศน์ แล้วหารายการที่จะดูมากกว่าหาดูรายการโทรทัศน์ ทั้งหมดก่อน เพื่อดูว่ารายการใดน่าชมบ้าง

5) รู้จักคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท และตระหนักได้ว่าสื่อใดมีคุณลักษณะ ของสื่อต่างประเภทกันผสมกัน ตัวอย่างประเภทของสื่อ ได้แก่ ข่าวภาคค่ำ สารคดี หรือ ภาพยนตร์สยองขวัญ เป็นต้น การผสมสื่อสื่อต่างประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์สื่อ และเพิ่มปริมาณผู้ชม อันหมายถึงผลกำไรที่ตามมาด้วย ส่งผลให้การอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้น ถ้ามีทักษะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อยากขึ้น ดังนั้นถ้ามีคุณลักษณะนี้เราก็จะอ่านเนื้อหาสื่อได้ง่าย

6) สามารถคิดวิเคราะห์สารจากสื่อ ไม่ว่าที่มาของสารจากสื่อ นั้นจะน่าเชื่อถือมากแค่ไหน ความน่าเชื่อถือของสื่อเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในระบบประชาธิปไตย ซึ่งปกครอง โดยประชาชน เนื่องจากสื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการปกครองในระบบนี้ ดังนั้นบางครั้ง สื่อจึงถูกเรียกว่าเป็น ฐานันดรที่ 4 อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรเชื่อทุกอย่างตามที่สื่อรายงาน แม้ว่า สื่อนั้นจะน่าเชื่อถืออย่างมากก็ตาม

7) รู้ภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ และสามารถเข้าใจผลกระทบของภาษาที่แฝงอยู่ในสื่อ ไม่ว่าจะซับซ้อนเพียงใด สื่อแต่ละประเภทมีคุณลักษณะ และรูปแบบที่แตกต่างกันเฉพาะตัว นอกจากนี้วิธีการสื่อสารแต่ละวิธียังมีภาษาเฉพาะตัวด้วย ดังนั้น เราจึงต้องเข้าใจภาษาสื่อก่อน ถึงจะสามารถอ่านสื่อได้

สิ่งที่ทำให้เกิดการรู้ทันสื่อได้ น่าจะเป็นการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Method) เริ่มต้นจากรูปแบบวงจรการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน โดยที่ Karplus และ Thier (1967; cited in Lawson, 1995, 134-139) ได้นำเสนอรูปแบบวงจรการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา โดยมีขั้นตอนทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (exploration) ขั้นสร้าง (invention) และขั้นค้นพบ (discovery) ต่อมาได้มีผู้ปรับเปลี่ยนชื่อของขั้นตอนที่ 2 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น Carin (1993) ได้ปรับเปลี่ยนเป็นขั้นสร้างมโนทัศน์ ส่วน Abruscato (1996) ได้ปรับเปลี่ยนเป็นขั้น ได้มาซึ่งมโนทัศน์ (Lawson, 1995, 134-139)

Bybee และคณะ (1990) นักพัฒนาหลักสูตรจากหน่วยงานทางการศึกษาและการจัดทำหลักสูตรชีววิทยา (Biological Science curriculum Study, น. BSCS) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอรูปแบบของวงจรการเรียนรู้แบบ 5E ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ เป็นขั้นตอนที่สร้างความสนใจ ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้น ให้นักเรียนตั้งคำถาม กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา
2. ขั้นสำรวจค้นหา (exploration) ตรวจสอบปัญหา ดำเนินการสำรวจตรวจสอบสืบค้น และรวบรวมข้อมูล โดยการวางแผนสำรวจตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ
3. ขั้นตอนอธิบาย (explanation) เป็นขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์และจัดกระทำข้อมูลในรูปตาราง กราฟ แผนภาพ เป็นต้น โดยการสรุปผลและการอภิปรายผลการทดลอง
4. ขั้นขยายความรู้ (elaboration) เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้ นิยาม คำอธิบายและทักษะไปสู่สถานการณ์ใหม่
5. ขั้นตอนการประเมินผล (evaluation) เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

นอกจากนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546, 44-45) ได้อธิบายขั้นตอนตามรูปแบบการเรียนการสอน 5E เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และลักษณะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการวางแผน เลือกวิธีการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และแหล่งเรียนรู้ เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนความสามารถในการประเมินตนเอง อันเป็นการสร้างศักยภาพให้แก่ตัวเองและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้

3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 6 ประการ คือภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 6 ประการ คือ

1. เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์
2. เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนเรียนรู้จากการสืบเสาะแสวงหาความรู้ตามกระบวนการ
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเป็นแรงจูงใจในการอ่านและการฟังจากสื่อออนไลน์
4. เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์จากการอ่านและการฟังจากสื่อออนไลน์
5. เพื่อจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบทุกคนมีส่วนร่วม สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยง
6. เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยการประยุกต์ความรู้ประสบการณ์ จากการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

4.1 นักเรียนทำแบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ เพื่อตรวจสอบระดับคุณลักษณะการเรียนรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียน

4.2 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย ก่อนเรียน (Pretest)

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry Learning) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Phase)
2. ขั้นสำรวจและสืบค้น (Exploration Phase)
3. ขั้นอธิบายและสรุป (Explanation Phase)
4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration Phase)
5. ขั้นประเมินผล (Evaluation Phase)

โดยผู้เรียนต้องสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์

ขั้นที่ 2 อ่านและฟังตามขั้นตอนของ ส. จิ. ปุ. ลิ.

ส. (Litening) คือ การฟัง หรือการอ่าน

จิ. (Imagine) ได้แก่ จินตนาการ คือการคิด

ปุ. (Question) ได้แก่ ปูจฉา คือ การถาม และ

ลิ. (Write) ได้แก่ ลิขิต คือ การเขียน

ในขั้นตอนนี้อยู่ในขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation Phase)

ขั้นที่ 3 อ่านและฟังต่อจากขั้นที่ 2 โดยการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ 3 ประเด็นคือ 1) ความสำคัญ 2) ความสัมพันธ์ และ 3) หลักการ แต่ละประเด็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้

ขั้นตอนนี้นักเรียนต้องช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่ ขั้นตอนิบายและข้อสรุป (Explanation Phase) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration Phase) โดยการนำเสนอผลงานและประเมินผล (Evaluation Phase) จากการทำงานกลุ่ม การสืบค้นข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในแต่ละแผนมีแบบฝึกการคิดวิเคราะห์จากข้อมูลที่นักเรียนเป็นผู้สืบค้นเอง จากนั้นเรียนตามกระบวนการขั้นที่ 1-3

4.4 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย หลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนาน

4.5 ให้นักเรียนทำแบบประเมินลักษณะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ หลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใ้กับวิชาภาษาไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพ และลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้น เป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง การนำแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอน โดยพัฒนาจาก 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับแบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ สุ. จิ. ปุ. ลิ.(หัวใจนักปราชญ์) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้การรู้เท่าทันสื่อ มาพัฒนาให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้พิจารณาจาก ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนสอนซึ่งวัดโดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระของรายวิชาการ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้แนวคิดการคิดวิเคราะห์ของ Bloom มี คือ ความรู้ที่เกิดจาก

ความจำ (knowledge) ความเข้าใจ (Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมินค่า (Evaluation) นักเรียนมีคะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์ภาษาไทย จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การนำหลักการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom 1956 , น. 201-207) มาใช้ร่วมกับ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์ 3 ประเด็นคือ 1) ความสำคัญ 2) ความสัมพันธ์ และ 3) หลักการ ซึ่งแต่ละประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด
2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน
3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้

การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้แก่ นักเรียน ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงสื่อ (เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ) 2) การวิเคราะห์สื่อ (เกี่ยวกับเนื้อหาสารของสื่อ) 3) การประเมินค่า และ 4) การสร้างสรรค์

การเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ หมายถึง การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นขยายความรู้ และขั้นประเมิน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย ด้านครูผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งวัดได้จากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. บรรยากาศการจัดการเรียนรู้

การจัดสภาพการเรียนรู้และบรรยากาศ มีความสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนตามรูปแบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และ สร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 บรรยายการการเรียนรู้ที่มุ่งการสร้างเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาหรือเรื่องราวจากสื่อออนไลน์ รู้จักการคัดเลือกสื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมและมีประโยชน์ ทำความเข้าใจความหมายของเนื้อหาสารในสื่อ รวมทั้งรู้จักการวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหาสารของสื่อ โดยใช้การตีความเนื้อหาของสื่อ ใช้ความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล หากอธิบาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบรูปแบบการใช้สื่อ นอกจากนี้ยังให้ผู้เรียนรู้จักการประเมินค่า โดยประเมินคุณภาพของเนื้อหา ประเมินการนำเสนอกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ เปรียบเทียบการนำเสนอ และประเมินคุณค่าของสื่อที่เกิดขึ้น และประเมินเนื้อหาสารเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสรรค์ โดยสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเอง ผลิตโดยวางแผน เขียนบท ค้นคว้า ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เขียนบรรยายความคิด และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสรรค์ ติดต่อ เผยแพร่เนื้อหาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

6.2 บรรยายการการเรียนรู้ที่สร้างปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับครูผู้สอน เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม มีการระดมความคิด การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นจากข้อมูลที่ค้นคว้าหาความรู้จากสื่อออนไลน์ในแต่ละหัวข้อ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ การนำเสนอผลงาน มีการซักถามและโต้ตอบความคิดกับเพื่อนและผู้สอน ผู้สอนต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนคำนึงการมีส่วนร่วม การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำกิจกรรมในการเรียนรู้ ด้วยความสนใจที่จะเรียนรู้และให้ความร่วมมือกับเพื่อนและครูผู้สอน เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ใช้ความสามารถในการคิดและทำในสิ่งที่ตนสนใจ ต้องการที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู รวมทั้งมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้อยู่กับครูและเพื่อนอันจะทำให้เกิดความสุขในการเรียนรู้อย่างแท้จริง

6.3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ให้กำลังใจ เมื่อพบกับปัญหาและคอยช่วยเหลือแก้ไข ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดี ปลอดภัย และเกิดความสบายใจในการเรียน ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบรรยากาศในการเรียนรู้นั้นให้มีความรู้สึกเป็นกันเองผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด กระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มอย่างสร้างสรรค์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6.4 การจัดบรรยากาศการเรียนเป็นกลุ่ม โดยผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการปรึกษาทำกิจกรรมร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อการการทำงานของตัวเองและกลุ่มในการทำงาน

7. บทบาทของครูผู้สอน

การนำรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ไปใช้ผู้สอนควรดำเนินการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

7.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเล่มนี้ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง หลักการหรือแนวคิด วัตถุประสงค์ ลำดับขั้นการจัดการเรียนรู้ คำศัพท์เฉพาะ บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และเกณฑ์การวัด เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน

7.2 ศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบแต่ละชั้นอย่างละเอียด เพื่อนำมากำหนดแนวทางและวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยวิเคราะห์และเลือกเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบ

7.3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์ภาษาไทยนี้ประกอบด้วย การเรียนรู้เท่าทันสื่อ การสืบเสาะแสวงหาความรู้ สุจริต และการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Bloom ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการศึกษา ค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ สามารถเรียนรู้ตามลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องกันไปในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อช่วยส่งเสริมบรรยากาศและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนด้วย

7.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกขั้นให้เป็นไปที่กำหนด อาจยืดหยุ่นบางในบางเรื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และที่สำคัญต้องดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยเน้นบรรยากาศการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร

7.5 ผู้สอนจะช่วยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ชี้แนะ กำกับ ฝึกฝน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จนบรรลุวัตถุประสงค์ของขั้นตอนการเรียนการสอน เกิดการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะแสวงหาความรู้ เกิดการคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ

7.6 เลือกใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน เลือกใช้สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่มีอยู่จำนวนมากมายมหาศาล ทั้งนี้ เพื่อที่จะส่งเสริมให้การใช้รูปแบบเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลให้มากที่สุด

7.7 การสร้างและการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบประเมินลักษณะของผู้รู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้เพื่อให้การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบ

8. บทบาทของผู้เรียน

8.1 ฟังคำชี้แจงจากผู้สอนและทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

8.2 ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างตั้งใจจริง มีความกระตือรือร้น ให้ความสำคัญ ใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และพยายามมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม

8.3 ทบทวน เตรียมพร้อมศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน ตามที่ผู้สอนได้ระบุก่อนการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง

8.4 มีการปรึกษาหารือกับเพื่อนในกลุ่ม ในแต่ละเรื่องให้ถูกต้องชัดเจนและเป็นระบบ โดยสามารถปรึกษาผู้สอนได้ตลอดที่ต้องการคำปรึกษา

8.5 วางแผนการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม และพยายามเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ อย่างกระตือรือร้นเพื่อพัฒนาความรู้ของตนเองให้ก้าวหน้ามีประสบการณ์มากขึ้น

8.6 มีความตั้งใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสะท้อนความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจทั้งกับเพื่อนและครูผู้สอน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์

8.7 รู้จักวิธีการสืบเสาะแสวงหาความรู้ โดยค้นคว้าและเลือกใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม เพื่อให้สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.8 ให้กำลังใจตนเองและบุคคลรอบข้าง ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหา รวมทั้งรู้จักสร้างปฏิสัมพันธ์ด้านดีกับสมาชิกในกลุ่ม แม้ว่าบางครั้งผลงานที่ทำอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

8.9 ใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ รู้จักการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ

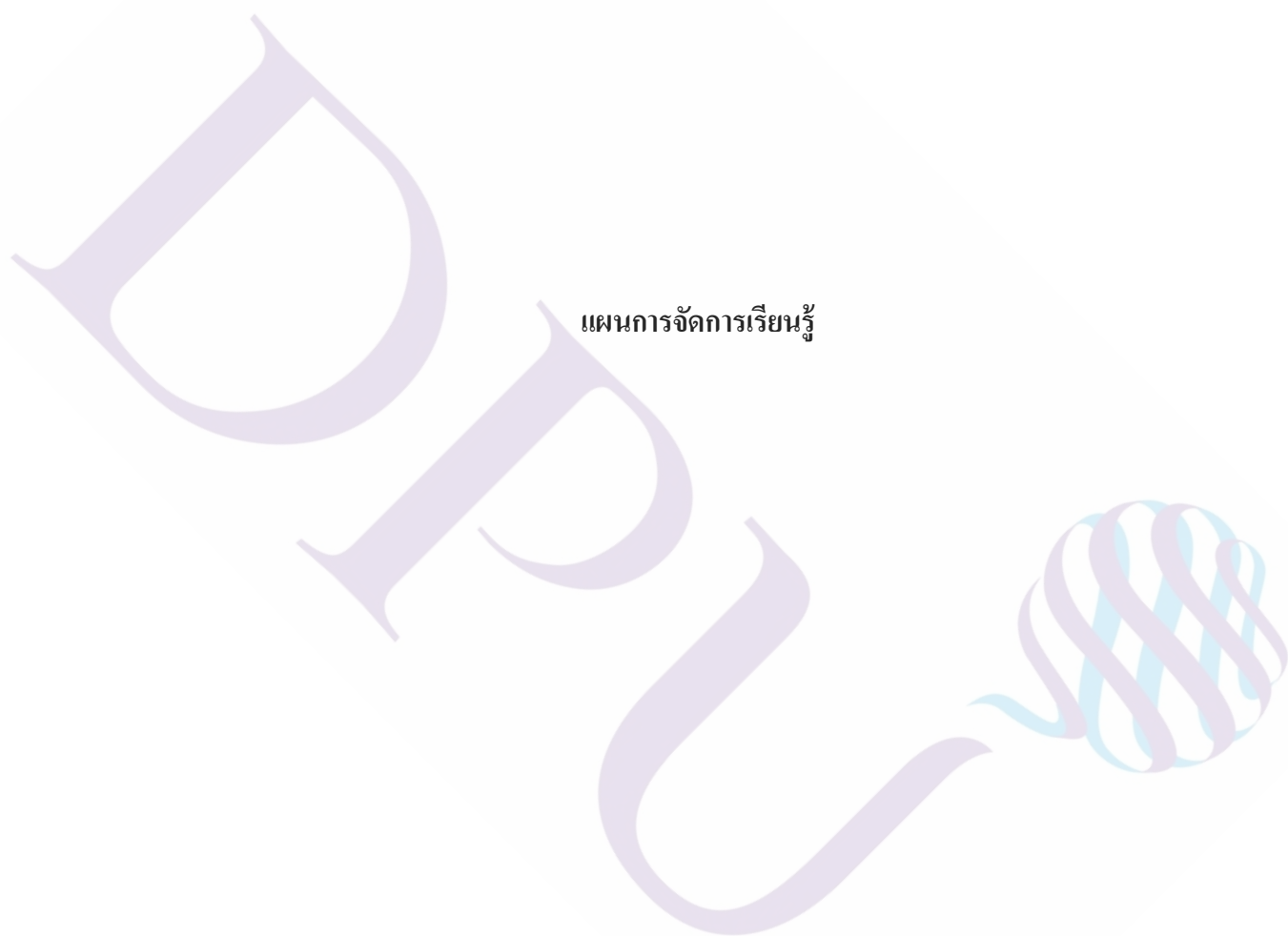
9. การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนการจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้วัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีลักษณะเป็นแบบวัดประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว สร้างแบบวัดโดยใช้หลักการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) มี 3 ประเด็นคือ 1) ความสำคัญ 2) ความสัมพันธ์ และ 3) หลักการ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบวัดประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว สร้างแบบวัดโดยพิจารณาให้ครอบคลุมโมทัศน์พื้นฐานการเรียนรู้
3. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
4. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) การเข้าถึงเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ 2) การวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหาสารของสื่อ 3) การประเมินค่า และ 4) การสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
5. แบบสอบถามความพึงพอใจ ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้านผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน เกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกสาระการเรียนรู้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับข้อจำกัดของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้จำนวน 5 เรื่อง มาสร้างเป็นกำหนดการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดกรอบของเนื้อหา และกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้ ส่วนการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละคาบเรียนผู้วิจัยได้ยึดตามระบบของสถานศึกษาที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือคาบเรียนละ 1 ชั่วโมง กำหนดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถแสดงได้ ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่	เนื้อหา/สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน / ชั่วโมง
1	ข่าวจากสื่อออนไลน์	5
2	สารคดีจากสื่อออนไลน์	5
3	บทความจากสื่อออนไลน์	5
4	ละครจากสื่อออนไลน์	5
5	เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์	5
รวมเวลาทั้งหมด		25

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปี จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแผนการเรียนรู้จะมีรายละเอียดในแต่ละส่วนแต่ละขั้นตอน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รายวิชา ท 22101 ภาษาไทยพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้ การอ่านในชีวิตประจำวัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การวิเคราะห์ข่าวจากสื่อออนไลน์

เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา
สร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ม.2/2 จับใจความสำคัญสรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวใน
รูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ม.2/7 เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งในเรื่องที่อ่านอย่าง
มีเหตุผล

จุดประสงค์การเรียนรู้, น.

1. สามารถจับใจความสำคัญ สรุปเนื้อเรื่อง จากข่าวที่อ่านได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์จากข่าวที่อ่านได้
3. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากข่าวที่อ่านได้

สาระสำคัญ

ข่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริง ในประเทศและ/หรือต่างประเทศ ซึ่งอยู่ใน
ความสนใจของคนส่วนมาก มีผลกระทบกระทบต่อคนในสังคมและได้รับการรายงานผ่านสื่อ
สาธารณะ

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวจากสื่อออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
1 (1 ชั่วโมง)	การจัด การเรียนรู้ แบบสืบเสาะ แสวงหา ความรู้ ขั้นที่ 1 สร้าง ความสนใจ	<p>1. ครูเปิดข่าวจากหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนดู หลาย ๆ ข่าว และซักถามนักเรียนทั้งชั้นและ/หรือสุ่มเรียกเป็นรายบุคคล</p> <p>2. ครูอธิบายเรื่องการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันว่ามีประโยชน์และโทษอย่างไร วิธี การสำรวจ สืบค้นแสวงหาสื่อที่ต้องการนำมาใช้ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์มากที่สุด</p> <p>3. ครูกำหนดข้อตกลงในการทำงานเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติในทางเดียวกันทุกกลุ่ม</p> <p>4. ครูให้ความรู้และยกตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม(Bloom) คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) วิเคราะห์หลักการ <p>และการใช้กระบวนการ สุ จิ ปุ ลิ ร่วมกับการอ่านวิเคราะห์และการวิเคราะห์นี้จะนำมาใช้ในทฤษฎีแผนการเรียนรู้อย่างไร</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. โทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ 2. วิกิพีเดีย 3. ใบความรู้การเรียนรู้จากข่าวและการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม 4. แบบฝึกวิเคราะห์แนวคิดของบลูม 5. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 7. แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์ข่าว ก่อนเรียนและหลังเรียน
	ทดสอบ (ก่อนเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์ข่าว	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
2 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 2 สำรวจและ สืบค้น	<p>1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน เพื่อทำงานกลุ่ม</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจ สืบค้นและเลือกข่าวที่นักเรียนสนใจจากหนังสือพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 ข่าว ในขณะที่นักเรียนสำรวจและสืบค้น ครูเดินสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และให้คำปรึกษา</p> <p>3. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันศึกษาข้อมูลที่เลือกมาใช้ การอ่านโดยใช้หัวใจนักปราชญ์ คือ ส (สุด = การอ่าน) จิ (จิต = การคิด) ปุ (ปุจฉ = การถาม) ลิ (ลิขิต = การเขียน)</p>	<p>8. การประเมินผลจากการทำแบบทดสอบนักเรียนมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์</p> <p>9. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ของตนเอง</p> <p>10. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน</p> <p>11. แบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์ข่าว</p>
3 (2 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	<p>1. นักเรียนศึกษาข่าวจากหนังสือพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ส จิ ปุ ลิ และใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์ความสำคัญ (2) วิเคราะห์หลักการ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ที่ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่างเพื่ออธิบายและสรุปของข่าว ภายในกลุ่มของตนเอง</p>	
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	<p>1. ให้นักเรียนนำเสนอข่าวที่แต่ละกลุ่มศึกษาเป็นการขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจให้กว้างขวาง ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีการอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ มีครูเป็นผู้แนะนำและเสริมความรู้เพิ่มเติม</p>	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
4 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 5 ประเมินผล ทดสอบ (หลังเรียน)	1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นประเมินผล งานของงานเพื่อ เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หรือ ทบทวนใหม่ 2. นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้และครูประเมินพฤติกรรม นักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูเดินดู นักเรียนทุกๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถ การวิเคราะห์ข่าว	

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

ข่าว

ชั้น ป.๓ ชูนโยบาย “ปฏิวัติพลาสติก” ประเดิมใช้บรรจุภัณฑ์จากพลาสติกรีไซเคิล 100%
เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน. วันอังคารที่ 20 สิงหาคม 2562 เข้าถึงได้จาก
www.ryt9.com/s/prg/3030505

สสส. นักจิตวิทยาชี้ผ่านรายการรอลูกเลิกเรียน สังคมไทยยุค 4.0 พ่อแม่ต้องปรับตัวรับมือปัญหาลูกติด
มือถือ วัยรุ่นเจอปัญหาเรื่องความก้าวร้าว. วันศุกร์ที่ 2 สิงหาคม 2562 เข้าถึงได้จาก
www.ryt9.com/s/prg/3022479

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รายวิชา ท 22101 ภาษาไทยพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้ การอ่านในชีวิตประจำวัน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การวิเคราะห์สารคดีจากสื่อออนไลน์

เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา สร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ม.2/2 จับใจความสำคัญสรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ม.2/7 เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งในเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล

จุดประสงค์การเรียนรู้, น.

1. สามารถจับใจความสำคัญ สรุปเนื้อเรื่อง จากสารคดีที่อ่านได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์จากสารคดีที่อ่านได้
3. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากสารคดีที่อ่านได้

สาระสำคัญ

สารคดี เป็นงานเขียนสร้างสรรค์เชิงวิชาการ ที่เรียบเรียงขึ้นจากความจริง นำเสนอเรื่องราวข้อเท็จจริง มุ่งให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน มีลักษณะคล้ายบทความ แต่ไม่ใช่บทความ ลักษณะตรงข้ามกับบันเทิงคดี

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลสารคดีจากสื่อออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
1 (1 ชั่วโมง)	การจัด การเรียนรู้ แบบสืบเสาะ แสวงหา ความรู้ ขั้นที่ 1 สร้าง ความสนใจ	1. ครูเปิดสารคดีจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนดู หลาย ๆ เรื่อง และซักถามนักเรียน ทั้งทั้งชั้นและ/หรือกลุ่มเรียกเป็นรายบุคคล 2. ครูให้ความรู้และยกตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม(Bloom) คือ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) วิเคราะห์หลักการ และการใช้กระบวนการ สุ จิ ปุ ลิ ร่วมกับการอ่านวิเคราะห์และการวิเคราะห์นี้จะนำมาใช้ในทุกๆแผนการการเรียนรู้	1. โพรทศน์และคอมพิวเตอร์ 2. วิดีทัศน์ 3. ใบความรู้การเรียนรู้จากสารคดีและการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม 4. แบบฝึกวิเคราะห์แนวคิดของบลูม 5. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 7. แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์สารคดี ก่อนเรียนและหลังเรียน
	ทดสอบ (ก่อนเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์สารคดี	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
2 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 2 สำรวจและ สืบค้น	<p>1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน เพื่อทำงานกลุ่ม</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจ สืบค้นและเลือกสารคดีที่นักเรียนสนใจจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 เรื่อง ในขณะที่นักเรียนสำรวจและสืบค้น ครูเดินสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มและให้คำปรึกษา</p> <p>3. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันศึกษาข้อมูลที่ได้เลือกมาใช้ การอ่านโดยใช้หัวใจนักปราชญ์ คือ ส(สุด = การอ่าน) จิ (จิต = การคิด) ปุ (ปุจฉ = การถาม) ลิ (ลิขิต = การเขียน)</p>	<p>8. การประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ</p> <p>นักเรียนมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์</p> <p>9. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ของตนเอง</p> <p>10. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน</p> <p>11. แบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์สารคดี</p>
3 (2 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	<p>1. นักเรียนศึกษาสารคดีจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ส จิ ปุ ลิ และใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์ความสำคัญ (2) วิเคราะห์หลักการ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ที่ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่างเพื่ออธิบายและสรุปของสารคดี ภายในกลุ่มของตนเอง</p>	
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	<p>1. ให้นักเรียนนำเสนอสารคดีที่แต่ละกลุ่มศึกษาเป็นการขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจให้กว้างขวาง ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีการอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ มีครูเป็นผู้แนะนำและเสริมความรู้เพิ่มเติม</p>	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
4 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 5 ประเมินผล	1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่น ประเมินผลงานของงานเพื่อน เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หรือทบทวนใหม่ 2. นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้และครูประเมินพฤติกรรม นักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูเดินดูนักเรียนทุกๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง	
	ทดสอบ (หลังเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถ การวิเคราะห์สารคดี	

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

สารคดี

สสส. ชีวิตติดฝุ่นอันตราย. เข้าถึงได้จาก <http://resource.thaihealth.or.th/media/thaihealth/17047>

ภัสร์วี ศรีสุวรรณ. ชาเขียวทำร้ายฉัน. 27 พฤษภาคม 2558 เข้าถึงได้จาก

www.sarakadee.com/2015/05/27/greentea-with-health/

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 หน่วยการเรียนรู้ การอ่านในชีวิตประจำวัน
 เรื่อง การวิเคราะห์บทความจากสื่อออนไลน์

รายวิชา ท 22101 ภาษาไทยพื้นฐาน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา
 สร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

ม.2/2 จับใจความสำคัญสรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวใน
 รูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ม.2/7 เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งในเรื่องที่อ่านอย่าง
 มีเหตุผล

จุดประสงค์การเรียนรู้, น.

1. สามารถจับใจความสำคัญ สรุปเนื้อเรื่อง จากบทความที่อ่านได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์จากบทความที่อ่านได้
3. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากบทความที่อ่านได้

สาระสำคัญ

บทความ เป็นรูปแบบการเขียนประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร ข้อเท็จจริง และหรือ
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน มีรูปแบบการเขียนคล้ายกับเรียงความ แต่การเขียน
 บทความจะมีเรื่องราวมาจากข้อเท็จจริงหรือข่าวประจำวัน มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ อยู่ใน
 ความสนใจของผู้อ่านและผู้เขียน สอดแทรกข้อเสนอเชิงวิชาการ หรือความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์
 ไว้ด้วย

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลบทความจากสื่อออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
1 (1 ชั่วโมง)	การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 1 สร้าง ความสนใจ	1. ครูเปิดบทความจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนดู หลาย ๆ เรื่อง และซักถามนักเรียน ทั้งทั้งชั้นและ/หรือกลุ่มเรียกเป็นรายบุคคล 2. ครูให้ความรู้และยกตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม(Bloom) คือ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) วิเคราะห์หลักการ และการใช้กระบวนการ สุ จิ ปุ ลิ ร่วมกับการอ่านวิเคราะห์และการวิเคราะห์นี้จะนำมาใช้ในทุกๆแผนการการเรียนรู้	1. คอมพิวเตอร์ 2. วิดีทัศน์ 3. ใบความรู้การเรียนรู้จากบทความและการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม 4. แบบฝึกวิเคราะห์แนวคิดของบลูม 5. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 7. แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์บทความก่อนเรียนและหลังเรียน
	ทดสอบ (ก่อนเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์บทความ	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
2 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 2 สำรวจและ สืบค้น	<p>1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน เพื่อทำงานกลุ่ม</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจ สืบค้นและเลือกบทความที่นักเรียนสนใจจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 เรื่อง ในขณะที่นักเรียนสำรวจและสืบค้น ครูเดินสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มและให้คำปรึกษา</p> <p>3. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันศึกษาข้อมูลที่ได้เลือกมาใช้ การอ่านโดยใช้หัวใจนักปราชญ์ คือ ส(สุด = การอ่าน) จิ (จิต = การคิด) ปุ (ปุจฉ = การถาม) ลิ (ลิขิต = การเขียน)</p>	<p>8. การประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ</p> <p>นักเรียนมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์</p> <p>9. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ของตนเอง</p> <p>10. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน</p> <p>11. แบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์บทความ</p>
3 (2 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	<p>1. นักเรียนศึกษาบทความจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ส จิ ปุ ลิ และใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์ความสำคัญ (2) วิเคราะห์หลักการ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ที่ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่าง เพื่ออธิบายและสรุปของบทความภายในกลุ่มของตนเอง</p>	
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	<p>1. ให้นักเรียนนำเสนอบทความที่แต่ละกลุ่มศึกษาเป็นการขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจให้กว้างขวาง ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีการอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ มีครูเป็นผู้แนะนำและเสริมความรู้เพิ่มเติม</p>	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
4 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 5 ประเมินผล	1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่น ประเมินผลงานของงานเพื่อน เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หรือทบทวนใหม่ 2. นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้และครูประเมินพฤติกรรม นักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูเดินดูนักเรียนทุก ๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง	
	ทดสอบ (หลังเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถ การวิเคราะห์บทความ	

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

บทความ

ภัสร์วีจี ศรีสุวรรณ. **Green Health – ความลับของน้ำ...“กิน” ไม่ใช่ “ดื่ม”**. 24 มิถุนายน 2557

เข้าถึงได้จาก www.sarakadee.com/2014/06/24/water-secret/

ศิริเพชร ทฤษฎาวดี. **เด็กจีนใช้เวลาทำการบ้านลดลง เด็กไทยเสียเวลารอคิด**. คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าถึงได้จาก www.dailynews.co.th/article/727655

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รายวิชา ท 22101 ภาษาไทยพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้ การฟัง การดูและการพูดจากสื่อ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การวิเคราะห์ละครจากสื่อออนไลน์

เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

ม.2/1 พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู

ม.2/3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล เพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต

ม.2/6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

จุดประสงค์การเรียนรู้, น.

1. สามารถจับใจความสำคัญ สรุปเนื้อเรื่อง จากละครที่ฟังและดูได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์จากละครที่ฟังและดูได้
3. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากละครที่ฟังและดูได้

สาระสำคัญ

ละคร หมายถึง ศิลปะการแสดงที่เกิดจากการนำภาพ ประสบการณ์และจินตนาการของมนุษย์มาผูกเป็นเรื่องราว แล้วนำเสนอแก่ผู้ชม

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลละครจากสื่อออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
1 (1 ชั่วโมง)	การจัด การเรียนรู้ แบบสืบเสาะ แสวงหา ความรู้ ขั้นที่ 1 สร้าง ความสนใจ	1. ครูเปิดละครจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนดู หลาย ๆ เรื่อง และซักถามนักเรียน ทั้งทั้งชั้นและ/หรือกลุ่มเรียกเป็นรายบุคคล 2. ครูให้ความรู้และยกตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) คือ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) วิเคราะห์หลักการ และการใช้กระบวนการ สุ จิ ปุ ลิ ร่วมกับการอ่านวิเคราะห์และการวิเคราะห์นี้จะนำมาใช้ในทฤษฎีแผนการจัดการเรียนรู้	1. โพรแทคส์และคอมพิวเตอร์ 2. วิดีทัศน์ 3. ใบความรู้การเรียนรู้จากละครและการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม 4. แบบฝึกวิเคราะห์แนวคิดของบลูม 5. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 7. แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์ละครก่อนเรียนและหลังเรียน
	ทดสอบ (ก่อนเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์ละคร	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
2 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 2 สำรวจและ สืบค้น	<p>1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน เพื่อทำงานกลุ่ม</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจ สืบค้นและเลือกละครที่นักเรียนสนใจจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 เรื่อง ในขณะที่นักเรียนสำรวจและสืบค้น ครูเดินสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มและให้คำปรึกษา</p> <p>3. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันศึกษาข้อมูลที่ได้เลือกมาใช้ การอ่านโดยใช้หัวใจนักปราชญ์ คือ ส(สุด = การอ่าน) จิ (จิต = การคิด) ปุ (ปุจฉ = การถาม) ลิ (ลิขิต = การเขียน)</p>	<p>8. การประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ นักเรียนมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์</p> <p>9. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ของตนเอง</p> <p>10. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน</p> <p>11. แบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์ละคร</p>
3 (2 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	<p>1. นักเรียนศึกษาละครจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ส จิ ปุ ลิ และใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์ความสำคัญ (2) วิเคราะห์หลักการ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ที่ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่าง เพื่ออธิบายและสรุปของละครภายในกลุ่มของตนเอง</p>	
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	<p>1. ให้นักเรียนนำเสนอละครที่แต่ละกลุ่มศึกษา เป็นการขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ ให้กว้างขวาง ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีการอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ มีครูเป็นผู้แนะนำและเสริมความรู้เพิ่มเติม</p>	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
4 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 5 ประเมินผล	1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่น ประเมินผลงานของงานเพื่อน เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หรือทบทวนใหม่ 2. นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้และครูประเมินพฤติกรรม นักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูเดินดูนักเรียนทุก ๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง	
	ทดสอบ (หลังเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถ การวิเคราะห์ละคร	

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้

ละคร

สัตยาธิษฐาน. เข้าถึงได้จาก www.youtube.com/watch?v=cbpyeyA1x_o

วัยเสบสาแหรกขาด. เข้าถึงได้จาก www.youtube.com/watch?v=tHMy89CoxDM

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รายวิชา ท 22101 ภาษาไทยพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้ การฟัง การดูและการพูดจากสื่อ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การวิเคราะห์เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์

เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาส ต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

ม.2/1 พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู

ม.2/3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล เพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ใน

การดำเนินชีวิต

ม.2/6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

จุดประสงค์การเรียนรู้, น.

1. สามารถจับใจความสำคัญ สรุปเนื้อเรื่อง จากเรื่องสั้นที่ฟังและดูได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์จากเรื่องสั้นที่ฟังและดูได้
3. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากเรื่องสั้นที่ฟังและดูได้

สาระสำคัญ

เรื่องสั้น หมายถึง วรรณกรรมร้อยแก้วสั้นที่ถึงคติประเภทหนึ่งจะมีลักษณะคล้ายนวนิยาย

สาระการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
1 (1 ชั่วโมง)	การจัด การเรียนรู้ แบบสืบเสาะ แสวงหา ความรู้ ขั้นที่ 1 สร้าง ความสนใจ	<p>1. ครูเปิดเรื่องสั้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนดู หลาย ๆ เรื่อง และซักถามนักเรียน ทั้งทั้งชั้นและ/หรือกลุ่มเรียกเป็นรายบุคคล</p> <p>2. ครูให้ความรู้และยกตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3) วิเคราะห์หลักการ <p>และการใช้กระบวนการ สุ จิ ปุ ลิ ร่วมกับการอ่านวิเคราะห์และการวิเคราะห์นี้จะนำมาใช้ในททุกๆแผนการการเรียนรู้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. โพรทศน์และคอมพิวเตอร์ 2. วิดีทัศน์ 3. ใบความรู้การเรียนรู้จากเรื่องสั้นและการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม 4. แบบฝึกวิเคราะห์แนวคิดของบลูม 5. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 6. แบบประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ 7. แบบทดสอบความสามารถการคิดวิเคราะห์เรื่องสั้นก่อนเรียนและหลังเรียน
	ทดสอบ (ก่อนเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์เรื่องสั้น	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
2 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 2 สำรวจและ สืบค้น	<p>1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน เพื่อทำงานกลุ่ม</p> <p>2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจ สืบค้นและเลือกเรื่องสั้นที่นักเรียนสนใจจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 เรื่อง ในขณะที่นักเรียนสำรวจและสืบค้น ครูเดินสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มและให้คำปรึกษา</p> <p>3. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันศึกษาข้อมูลที่ได้เลือกมาใช้ การอ่านโดยใช้หัวใจนักปราชญ์ คือ ส(สุด = การอ่าน) จิ (จิต = การคิด) ปุ (ปุจฉ = การถาม) ลิ (ลิขิต = การเขียน)</p>	<p>8. การประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ</p> <p>นักเรียนมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์</p> <p>9. แบบประเมินคุณลักษณะการรู้เท่าทันสื่อ ของตนเอง</p> <p>10. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน</p> <p>11. แบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์เรื่องสั้น</p>
3 (2 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 3 อธิบายและ สรุป	<p>1. นักเรียนศึกษาเรื่องสั้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ส จิ ปุ ลิ และใช้แนวคิดการวิเคราะห์ของบลูม (Bloom) ใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์ความสำคัญ (2) วิเคราะห์หลักการ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์</p> <p>ที่ผู้สอนอธิบายและยกตัวอย่าง เพื่ออธิบายและสรุปของเรื่องสั้นภายในกลุ่มของตนเอง</p>	
	ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	<p>1. ให้นักเรียนนำเสนอเรื่องสั้นที่แต่ละกลุ่มศึกษาเป็นการขยายหรือเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจให้กว้างขวาง ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีการอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ มีครูเป็นผู้แนะนำและเสริมความรู้เพิ่มเติม</p>	

ครั้งที่	กระบวนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล
4 (1 ชั่วโมง)	ขั้นที่ 5 ประเมินผล	1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่น ประเมินผลงานของงานเพื่อน เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หรือทบทวนใหม่ 2. นักเรียนประเมินการเรียนรู้แบบสืบเสาะ แสวงหาความรู้และครูประเมินพฤติกรรม นักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบการสอน ทั้งนี้ครูเดินดูนักเรียนทุก ๆ กลุ่มอย่างทั่วถึง	
	ทดสอบ (หลังเรียน)	ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความสามารถ การวิเคราะห์เรื่องสั้น	

สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ เรื่องสั้น

เรื่องราวของ แก้วตา ที่จะทำให้คุณรู้สึกว้าว...ยังมีใคร. เข้าถึงได้จาก

www.youtube.com/watch?v=0LFkHUwK1yw

เมื่อครูเรียกพบผู้ปกครอง. เข้าถึงได้จาก www.youtube.com/watch?v=DwhkNuUa3ho

บันทึกผลหลังสอน

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(.....)

ภาคผนวก ค

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

คำชี้แจง

แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และพิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการพิจารณาว่าการกำหนดองค์ประกอบและสาระขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการพิจารณาว่า การให้รายละเอียดเพียงพอต่อการนำไปใช้ ชัดเจน เข้าใจง่าย และครบถ้วนมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 3 แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการพิจารณาว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใดแบบประเมินนี้เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความสอดคล้องมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความสอดคล้องมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความสอดคล้องปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความสอดคล้องน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความสอดคล้องน้อยที่สุด

ขอความอนุเคราะห์ท่านพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ประกอบการประเมินแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน และโปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี) ทั้งนี้เพื่อจะประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ปรีดา หนูชู

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ที่มาและความสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอน					
	1.1 การบรรยายความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบมีความชัดเจน					
	1.2 เหตุผลในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสม					
2	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐาน					
	2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีความชัดเจน					
	2.2 การนำแนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการพัฒนารูปแบบมีความเหมาะสม ทันสมัย					
3	องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน					
	3.1 หลักการของรูปแบบมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐาน					
	3.2 หลักการของรูปแบบแสดงให้เห็นจุดเน้นของรูปแบบการเรียนการสอน					
	3.3 จุดประสงค์ของรูปแบบสอดคล้องกับหลักการ					
	3.4 จุดประสงค์แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน					
	3.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ผลการเรียนรู้					
	3.6 การวัดการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์					
	3.7 การวัดการประเมินผลมีความชัดเจนและเหมาะสม					
4	เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน					
	4.1 เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์					
	4.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม และทันสมัย					
	4.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความหลากหลาย					

ตอนที่ 3 แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การวิเคราะห์ข่าวจากสื่อออนไลน์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	จุดประสงค์การเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล					
	1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
	2.1 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์					
	2.2 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง					
	2.3 กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ					
	2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.5 กิจกรรมกำหนดเวลาเหมาะสม					
3	การวัดและประเมินผล					
	เกณฑ์การวัดและประเมินผล ชัดเจนและเหมาะสม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การวิเคราะห์สารคดีจากสื่อออนไลน์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	จุดประสงค์การเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล					
	1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
	2.1 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์					
	2.2 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง					
	2.3 กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ					
	2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.5 กิจกรรมกำหนดเวลาเหมาะสม					
3	การวัดและประเมินผล					
	เกณฑ์การวัดและประเมินผล ชัดเจนและเหมาะสม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวิเคราะห์บทความจากสื่อออนไลน์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	จุดประสงค์การเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล					
	1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
	2.1 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์					
	2.2 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง					
	2.3 กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ					
	2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.5 กิจกรรมกำหนดเวลาเหมาะสม					
3	การวัดและประเมินผล					
	เกณฑ์การวัดและประเมินผล ชัดเจนและเหมาะสม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การวิเคราะห์ละครจากสื่อออนไลน์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	จุดประสงค์การเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล					
	1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
	2.1 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์					
	2.2 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง					
	2.3 กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ					
	2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.5 กิจกรรมกำหนดเวลาเหมาะสม					
3	การวัดและประเมินผล					
	เกณฑ์การวัดและประเมินผล ชัดเจนและเหมาะสม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การวิเคราะห์เรื่องสั้นจากสื่อออนไลน์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
		5	4	3	2	1
1	จุดประสงค์การเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
	1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
	1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล					
	1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
	2.1 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์					
	2.2 กิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจนและปฏิบัติได้จริง					
	2.3 กิจกรรมเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ					
	2.4 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน					
	2.5 กิจกรรมกำหนดเวลาเหมาะสม					
3	การวัดและประเมินผล					
	เกณฑ์การวัดและประเมินผล ชัดเจนและเหมาะสม					

ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม เลือกคำตอบที่ท่านเห็นว่าถูกมากที่สุดเพียง 1 ข้อและกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

พ่อค้าคนกลางไปรับซื้อมะนาวจากชาวสวนในราคาถูก แล้วนำไปขายให้ผู้บริโภคราคาแพง โดยอ้างว่า ต้องเสียค่าขนส่ง ค่าเสียเวลา ค่าแรงงาน ดังนั้น การซื้อมะนาวจากสวน จะทำให้ซื้อได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด

1. เพราะเหตุใดมะนาวจึงมีราคาถูกกว่าท้องตลาด
  - ก. เจ้าของสวนมีความเอื้อเฟื้อ
  - ข. ไม่มีพ่อค้าคนกลาง
  - ค. มะนาวไม่มีคุณภาพ
  - ง. เจ้าของสวนมีมะนาวมากมาย

ภาคอีสานเป็นดินแดนที่มีพื้นดินเป็นดินทราย ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้ดีและมีอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ค่อยตก ต้นไม้ในธรรมชาติมีน้อยมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำ ทำให้ชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรปลูกพืชแล้วผลผลิตไม่ดีตามต้องการ

2. เกษตรกรทางภาคอีสานปลูกพืชไม่ได้ผล เพราะสาเหตุใด
  - ก. มีประชากรอาศัยอยู่มาก
  - ข. ภูมิอากาศแห้งแล้ง
  - ค. ประชากรไม่ขยันทำกิน
  - ง. พื้นที่และอากาศไม่เหมาะสม

ในชุมชนคลองปลาดุกมีโรงงานฟอกหนังอยู่ 2 แห่ง ตั้งอยู่ใกล้ๆกับโรงเรียนสามัคคีธรรม กลิ่นของน้ำที่ชะล้างหนังที่ฟอกด้วยสารเคมีลอยไปตามลม บางครั้งมีกลิ่นเหม็นมาก นักเรียนในโรงเรียนสามัคคีธรรมได้รับกลิ่นอยู่เสมอๆ บางวันมีนักเรียนหลายคนมีอาการแสบจมูก วิงเวียน คลื่นไส้ อาเจียนหน้ามืด และต้องนำส่งโรงพยาบาล

3. จากข้อความประเด็นสำคัญที่สุดคืออะไร

- ก. นักเรียนป่วยหลายคน
- ข. โรงเรียนอยู่ใกล้โรงงาน

ค. มลพิษทางอากาศ

- ง. โรงงานใช้สารเคมีฟอกหนัง

4. จากข้อความสาเหตุของปัญหาในข้อ 5 คืออะไร

- ก. กลิ่นเหม็นลอยมากับอากาศ

ข. โรงงานสร้างมลพิษทางอากาศ

- ค. โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้โรงงานฟอกหนัง

- ง. นักเรียนสูดอากาศเป็นพิษเข้าไปในร่างกาย

5. จากข้อความข้างต้น ข้อใดเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด

- ก. แจ้งเจ้าหน้าที่มาพบเจ้าของโรงงาน

- ข. โรงงานจัดทำเครื่องกรองอากาศ

- ค. ย้ายโรงงานไปอยู่ที่ห่างไกลชุมชน

- ง. ย้ายโรงงานออกไปตั้งห่างจากโรงเรียน**

ขยาย : เดี่ยวนี้ตะไคร้หอมที่สวนของฉันราคาดีมาก

ตามัน : ต้นยาสูบของฉันก็เป็นที่ต้องการของตลาดเหมือนกัน

ลุงจ้อย : ฉันได้ข่าวว่าเขานำไปสกัดใช้แทนสารเคมี เพื่อฉีดป้องกันศัตรูพืชโดยไม่มีอันตราย

6. จากบทสนทนาประเด็นปัญหาสำคัญคืออะไร

ก. ลดการใช้สารเคมี

- ข. ต้นยาสูบมีราคาสูง

- ค. ศัตรูพืชมารบกวนพืชผัก

- ง. ตะไคร้หอมมีราคาสูง

7. จากบทสนทนาสาเหตุสำคัญของปัญหาในข้อ 6 คืออะไร
- ความต้องการพืชสูงขึ้น
  - เกษตรกรได้กำไรจากสินค้าที่ผลิตขึ้น
  - การป้องกันศัตรูพืช
  - ชวนเกษตรกรปลูกพืชหลายชนิด
8. จากบทสนทนาท่านมีวิธีการแก้ปัญหาในข้อ 7 อย่างไร
- ใช้สารเคมีปราบศัตรูพืช
  - ปลูกพืชทดแทนให้มีปริมาณมากขึ้น
  - เพิ่มคุณภาพของสารเคมีใช้ปราบศัตรูพืชให้หมดไป
  - ผลิตตะไคร้หอมและยาสูบให้เป็นยาป้องกันศัตรูพืชมากยิ่งขึ้น

แหวนเป็นเด็กที่ชอบอ่านหนังสือ คินหนึ่งขณะที่แหวนกำลังอ่านหนังสือหลอดไฟขนาด 20 วัตต์ ที่ใช้อ่านหนังสือก็ดับลง แหวนจึงไปซื้อหลอดไฟขนาด 10 วัตต์ จากร้านใกล้บ้านมาเปลี่ยน เมื่ออ่านหนังสือต่อไปได้ครึ่งชั่วโมง แหวนก็เริ่มมีอาการปวดศีรษะต่างๆที่ไม่เคยมีอาการมาก่อนเลย

9. ข้อใดเป็นปัญหาสำคัญของสถานการณ์นี้
- แหวนชอบอ่านหนังสือตอนกลางคืน
  - ไฟที่แหวนใช้อ่านหนังสือดับ
  - แหวนมีอาการปวดศีรษะ
  - แหวนเปลี่ยนหลอดไฟที่ไม่เหมาะสม
10. จากการวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์นี้ จะเป็นอย่างไร
- แหวนต้องใช้แว่นสายตา
  - แหวนรับประทานยาแก้ปวดศีรษะ
  - แหวนอ่านหนังสือต่อไปในวันรุ่งขึ้น
  - ห้องที่แหวนใช้มีแสงสว่างเหมาะแก่การอ่านหนังสือ

“การหุงต้มหรืออุ่นอาหารในไมโครเวฟช่วยลดความยุ่งยากในชีวิตให้คนเมืองที่ต้องฝากท้องไว้กับอาหารถุงหรืออาหารสำเร็จรูปประเภทบรรจุกล่องมาจากร้าน ได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อกลับบ้านเพียงแค่นำอาหารใส่ไปในไมโครเวฟสัก 3 นาที ก็กินได้แล้ว

อย่างไรก็ตาม ไม่ควรอุ่นหรือหุงต้มอาหารที่มีไขมันในภาชนะพลาสติก เนื่องจากเมื่อไขมันเจอความร้อนสูง พลาสติกจะรวมตัวกับไขมันแล้วปล่อยสารพิษที่เรียกว่า “ไดออกซิน” ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งที่ร้ายแรงที่สุดตัวหนึ่งออกมา ทั้งนี้มีรายงานหลายชิ้นระบุว่าพบสารพิษจากพลาสติกปนเปื้อนอยู่ในอาหารไมโครเวฟ”

11. ข้อความข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องอะไร
  - ก. สารก่อมะเร็ง
  - ข. สารพิษจากพลาสติก
  - ค. ประโยชน์ของไมโครเวฟ
  - ง. ข้อดีข้อเสียของไมโครเวฟ
12. สารที่สำคัญที่ผู้เขียนต้องการเสนอแก่ผู้อ่านคืออะไร
  - ก. วิธีการใช้ไมโครเวฟที่ถูกต้อง
  - ข. โรคมะเร็งสามารถเป็นได้ทุกคน
  - ค. ไมโครเวฟมีทั้งประโยชน์และโทษ
  - ง. ใช้ไมโครเวฟผิดวิธีทำให้เกิดสารก่อมะเร็งได้
13. หากท่านจะใช้ไมโครเวฟให้ปลอดภัย ควรใช้อย่างไร
  - ก. ไม่อุ่นอาหารในภาชนะพลาสติก
  - ข. ไม่อุ่นหรือหุงต้มอาหารที่มีไขมันในภาชนะพลาสติก
  - ค. อุ่นอาหารทุกชนิดในภาชนะพลาสติก ยกเว้นอาหารที่มีไขมัน
  - ง. อุ่นอาหารที่มีไขมันด้วยภาชนะพลาสติก แต่ใช้ความร้อนไม่มาก
14. ใครมีโอกาสเป็นมะเร็งมากที่สุดเมื่อใช้ไมโครเวฟ
  - ก. เวียร์อุ่นนมกล่องในไมโครเวฟด้วยแก้วพลาสติก
  - ข. หมากอุ่นน้ำเต้าหู้ในไมโครเวฟด้วยแก้วสีชา
  - ค. ฌเดชอุ่นอาหารในไมโครเวฟด้วยถ้วยเซรามิก
  - ง. บอยต้มบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปในไมโครเวฟด้วยถ้วยกระเบื้อง
15. ท่านคิดว่าจะเป็นคนหนึ่งที่ใช้ไมโครเวฟหรือไม่ เพราะอะไร
  - ก. ใช่ เพราะสะดวก
  - ข. ไม่ใช่ เพราะไม่สะดวก
  - ค. ไม่ใช่ เพราะใช้ไมโครเวฟแล้วเป็นมะเร็ง
  - ง. ใช่ เพราะซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานที่บ้านได้

“มะเขือเทศเป็นผลไม้ที่น่าทึ่งเพราะมีประโยชน์นานัปการ และมีสารอาหารที่ทรงคุณค่าที่ร่างกายควรได้รับ กล่าวคือ มะเขือเทศมีวิตามิน C ช่วยบำรุงสายตา ช่วยส่งเสริมการทำงานของกระบวนการผลิตเซลล์ผิว ส่วนวิตามิน K ในมะเขือเทศ ช่วยให้เกิดเลือดแข็งแรง ลดอาการเลือดออกตามไรฟัน และวิตามิน E ช่วยบำรุงเส้นเลือดฝอยให้แข็งแรง นอกจากนี้ มะเขือเทศยังมีวิตามิน B 12 และธาตุเหล็ก ช่วยป้องกันโรคโลหิตจาง กรดอะมิโน ช่วยบำรุงประสาท และสารสีแดงในมะเขือ คือ สารไลโคปีน ช่วยป้องกันโรคมะเร็ง จะเห็นได้ว่ามะเขือเทศ มีประโยชน์ต่อร่างกายเป็นอย่างยิ่ง”

16. ข้อความข้างต้นกล่าวถึงอะไร
  - ก. สารอาหารในมะเขือเทศ
  - ข. ประโยชน์ของมะเขือเทศ**
  - ค. วิตามินที่มีอยู่ในมะเขือเทศ
  - ง. ประโยชน์และโทษของมะเขือเทศ
17. สารสำคัญที่สุดของข้อความนี้คืออะไร
  - ก. มะเขือเทศเป็นผลไม้ที่น่าสนใจ
  - ข. มะเขือเทศช่วยป้องกันโรคได้
  - ค. เราควรรับประทานมะเขือเทศทุกวัน
  - ง. มะเขือเทศมีประโยชน์ต่อร่างกายมนุษย์**
18. เมื่อนักเรียนอ่านข้อความข้างต้นแล้ว ควรทำอย่างไร
  - ก. รับประทานมะเขือเทศทุกวันเพื่อฟันที่แข็งแรง
  - ข. รับประทานมะเขือเทศทุกวันเพื่อช่วยป้องกันโรคไข้วัด
  - ค. รับประทานมะเขือเทศทุกวันเพื่อช่วยให้ผิวสวย**
  - ง. รับประทานมะเขือเทศเพื่อให้ได้รับสารอาหารจากมะเขือเทศ
19. จากข้อมูลข้างต้น การแสดงเหตุผลข้อใดน่าเชื่อถือ
  - ก. แนนรับประทานมะเขือเทศเป็นประจำอาจจะมีสติปัญญาดี
  - ข. น้อยรับประทานมะเขือเทศเป็นประจำอาจจะมีรูปร่างดี
  - ค. นิดรับประทานมะเขือเทศเป็นประจำอาจจะมีผิวสวย
  - ง. นุ่นรับประทานมะเขือเทศเป็นประจำอาจจะเป็นโรคมะเร็ง**

20. หากนักเรียนรับประทานวิตามิน อี ทุกวันจะได้รับผลอย่างไร

- ก. กระดูกแข็งแรง
- ข. ไม่มีเลือดออกตามไรฟัน
- ค. สายตาปกติ ไม่สั้นหรือไม่ยาว
- ง. เส้นเลือดไม่เปราะหรือแตกง่าย

"กาแฟ" กับ "นมสด" ความเหมือนที่แตกต่าง

สวัสดิ์ครับเพื่อนๆ บทความนี้อาจจะแปลลกสักหน่อย ที่จะเริ่มต้นด้วยคำถามที่ว่า เคยเล่นเกม "จับคู่เหมือน" หรือไม่ ซึ่งเป็นเกมง่ายๆ เช่น เวลาไปอบรมแล้วรวมกลุ่มกันสัก 5-7 คน ให้คนในกลุ่มกันหาว่า มีเรื่องใด สิ่งใด ที่คนทั้งหมดในกลุ่มนั้นเหมือนกัน ถ้าจะว่ากันง่ายๆ ก็ยกตัวอย่างเช่น เป็นคนไทยเหมือนกัน มีลูกแล้วทุกคน ไล่แวนเหมือนกัน มีรถส่วนตัวทุกคน เคยรับราชการทุกคน เกษียณทุกคน ชอบอาหารไทยทุกคน เป็นต้น นะครับ และยังมีอีกมากมาย ที่จะคิดว่าเรามีความเหมือน หรือความชอบ ที่เหมือนกัน บางทีเกมนี้อาจจะทำให้เกิดการปรองดอง ก็ได้ นะครับ 5555

เมื่อผมได้อ่านคอลัมน์ Supermercado หัวเรื่อง "กาแฟ มากกว่าแค่เครื่องดื่ม" ของคุณพิริยาพรรณ ไทยสุริโย ก็ได้รับข้อมูลสำคัญๆ หลายประเด็น อยากให้เพื่อนๆ ลองอ่านดูนะครับ แต่มีอยู่ข้อมูลหนึ่งที่ผมสนใจเป็นพิเศษคือ คนไทยดื่มกาแฟเพียง 130-150 ถ้วยต่อคนต่อปี ซึ่งในบทความระบุว่ายังน้อย นับเป็นเพียง 0.5 กก./ปี เพราะคนไทยดื่มกาแฟเพียง 30% ของประชากรของประเทศ แต่หากเพื่อนๆ ลองอ่านบทความข่าวดังกล่าวนี้อันเกี่ยวกับข้อมูลการดื่มนมในประเทศไทย (หรือเข้าเว็บกรุงเทพธุรกิจ แล้วเสิร์ช คำว่า "ดื่มนม" หาข่าวหัวข้อ "1 มิถุนา..วันดื่มนมโลก - กรุงเทพธุรกิจ ออนไลน์") ซึ่งมีข้อมูลสำคัญว่า "ประเทศไทยผลิตน้ำนมดิบได้มากที่สุดภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่คนไทยกลับดื่มนมประมาณ 14.19 ลิตร ต่อคนต่อปี ขณะที่อัตราการดื่มนมโดยเฉลี่ยของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ที่ 60 ลิตรต่อคนต่อปี และของทั่วโลกอยู่ที่ 103.9 ลิตร ต่อคนต่อปี" ซึ่งนั่นหมายความว่า คนไทยเฉลี่ยดื่มนมสดเพียงสัปดาห์ละ 1 แก้วเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการดื่มนมแล้ว ยิ่งน้อยเข้าไปกันใหญ่ ความเหมือนที่แตกต่าง ของกาแฟ กับนมสด ชัดเจนมากๆ นะครับ สำหรับความเหมือนนั้น เพื่อนๆ ลองเหมือนการเล่นเกมที่ช่วงย่อหน้าแรกที่ผมแนะนำก็ได้ นะครับ แต่ผมคิดว่า ความต่างสำคัญมากกว่า โดยเฉพาะด้านการตลาด เราเห็นร้านกาแฟ ขึ้นเป็นดอกเห็ด แต่กลับไม่มีร้านนมสด เหมือนที่ผมเคยเห็นในสมัยผมเรียน มากกว่า 20 ปีที่แล้ว ที่จะมียี่ห้อเช่น นมสด-ขนมปังสังขยา หากินง่าย

ปัจจุบันผมหยุดดื่มนมสดเช่นกัน สาเหตุเพราะว่า เวลาดื่มแล้วผมจะมีอาการลักษณะถ่ายท้อง และจะทำให้ตัวเองไม่มั่นใจเมื่อต้องออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน เป็นผลพวงจากความพิการที่ผมเป็นอยู่ แต่ในอดีตตอนที่ผมเป็นคนปกตินั้น ในวัยเรียนผมจะดื่มนมวันละ 2-3 ถูง ตอนที่ทำงานจะดื่มนมสดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 4-5 ลิตร หรือ 15-20 แก้วต่อสัปดาห์ หรือ มากกว่า 200 ลิตรต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก

มาถึงตรงนี้แล้วก่อนจบบทความ ผมอยากที่จะแบ่งปันความคิดแบบรอบด้านว่า ประเทศไทยกำลังสูญเสียหลายเรื่อง โดยเฉพาะกับเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการอ่านหนังสือน้อยมาก การศึกษาที่เราผู้เพื่อนบ้านในอาเซียนไม่ได้ การดื่มนมสดน้อยมาก การที่มียาเสพติดระบาดในเยาวชนมาก การที่มีเยาวชนหญิงซึ่งท้องในวัยเรียนมากติดอันดับโลก เป็นต้น ไม่นับเรื่องของผู้ใหญ่ เช่น การเมืองที่แตกแยก การที่ประเทศไทยไม่มี 3G ซักกะที จนต่างประเทศเขาใช้ 4G กันแล้ว การดื่มสุรา การทุจริตคอร์รัปชัน ความรุนแรงต่อเพศหญิง การเล่นเกมพนัน เป็นต้น เหล่านี้ทำให้อีกไม่นานเราคงจะสูญเสียเพื่อนบ้านที่ว่าล้ำหลังกว่าเราไม่ได้ ในอีกไม่นาน เพราะผมฟังมาตั้งแต่เด็กแล้วครับ ว่าเราเคยเจริญกว่าญี่ปุ่น เราเคยสูสีกับไต้หวัน เมื่อก่อนเราก็อ้างว่าเกาหลีก็อปปีเทคโนโลยีคนอื่น ตอนนี้เราถูกเปรียบเทียบกับเวียดนาม ซึ่งผมอยากบอกว่าเราอาจจะสู้เวียดนามไม่ได้ในอนาคต เรื่องอื่นผมไม่ทราบ เท่าที่ผมทราบในเรื่องของการศึกษา ส่วนเรื่องอุตสาหกรรมนั้นก็คงเป็นไปตามข่าวสารที่ว่ามีคนไปลงทุนมาก ใกล้เคียงบ้านเรา ประเทศลาวก็มีระบบสื่อสารที่ดีกว่าเราไปแล้ว ยิ่งมอง ยิ่งเห็น ก็ยิ่งมาก บทความนี้เป็นเรื่องกาแฟ กับนมสด นะครับ ผมคิดว่าเอาแค่เรื่องง่ายๆ ขอให้คนไทยมาช่วยกันคิดดีกว่าครับว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้คนไทยกินนมมากกว่ากาแฟดีครับ ไม่ต้องถึงกับมาตรฐานเฉลี่ยทั่วโลกก็ได้ เกษตรกรที่ผลิตนมดิบ จะได้ไม่ต้องเอานมดิบมาเทประท้วงตามข่าวที่เราได้ดู ได้ฟัง มาเมื่อเร็วๆ นี้ครับ

21. คนไทยดื่มนมก็ติดต่อกันต่อปี

ก. 14.19

ข. 50

ค. 60

ง. 103.9

22. จากบทความนี้ ความเหมือนและความต่างระหว่างกาแฟกับนมสดในประเทศไทยคืออะไร
- ความเหมือน- มีคนชอบเป็นจำนวนน้อย, ความแตกต่าง- ยอดผลิตกาแฟมากขึ้นแต่ยอดผลิตนมสดน้อยลง
  - ความเหมือน- ประเทศไทยผลิตมากที่สุดทั้งคู่ในภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ความแตกต่าง- ยอดขายกาแฟ มากขึ้นแต่ยอดขายนมสดน้อยลง
  - ความเหมือน- มีคนไทยดื่มเป็นจำนวนน้อยทั้ง 2 อย่างเมื่อเทียบกับชาติอื่น, ความแตกต่าง- คนไทยดื่มกาแฟมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน แต่คนดื่มนมสดน้อยลง
  - ความเหมือน- เป็นเครื่องดื่มยอดนิยมในโลก, ความแตกต่าง- มีร้านกาแฟมากขึ้นแต่ร้านนมสดน้อยลง
23. ถ้าน้องคุณ ไม่ชอบดื่มนมสด คุณจะทำอะไรที่จะให้น้องดื่มนมสดมากขึ้น
- บอกผลดีการดื่มนมสดและบังคับให้น้องดื่มทุกวัน
  - ซื้อนมสดให้น้องดื่มทุกๆวันตอนเช้าและก่อนนอน
  - ดื่มนมสดพร้อมกับน้องตอนเช้าและก่อนนอนทุกวันจนเกิดความเคยชิน
  - ให้พ่อแม่ซื้อนมสดไว้หลายๆที่บ้านและชวนเพื่อนน้องๆมาดื่ม
24. 2 ข้อหน้าสุดท้ายของบทความนี้ ประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนต้องการจะบอกแก่ผู้อ่านคืออะไร
- ประเทศไทยไม่พัฒนาตนเองจนสู้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ได้ ในปัจจุบันนี้และอนาคต ประเทศไทยจะสู้ประเทศที่ล่าหลังกว่าไม่ได้อีก
  - ประเทศไทยสู้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ได้ในหลายๆเรื่อง เช่น การศึกษา ระบบสื่อสาร อุตสาหกรรม เป็นต้น
  - ประเทศไทยกำลังสูญเสียหลายเรื่อง เช่น ยาเสพติด ตั้งท้องในวัยเรียน ส่วนผู้ใหญ่ การเมืองแตกแยก
  - ปัญหาต่างๆในสังคมไทยโดยเฉพาะที่เกิดกับเยาวชน ควรหาสาเหตุของปัญหาและหาทางแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม
25. การเปิดร้านขายนมสดคู่กับกาแฟ คุณคิดว่าจะทำให้คนดื่มนมสดมากขึ้นหรือไม่
- มากขึ้น เพราะจะดึงดูดคนที่มาซื้อกาแฟแวะซื้อนมสดมาดื่มด้วย
  - มากขึ้น เพราะคนส่วนใหญ่จะดื่มทั้งกาแฟและนมสด
  - ไม่แน่ใจ เพราะคนที่ไม่ชอบดื่มนมสดอาจซื้อแต่กาแฟเท่านั้น
  - ไม่มีผล คนที่ชอบดื่มกาแฟมักไม่ชอบดื่มนม

พ่อครับ ผมขอยืมเงิน 200 ครับ

เสร็จจากงาน ถึงบ้านเกือบสามทุ่มเข้าไปแล้ว เขาเดินเข้าบ้านที่ดูเงียบเหงา เนื่องจากภรรยา เสียชีวิตไปเมื่อปีกลาย ทั้งลูกชายคนเดียวไว้กับเขาให้หาเลี้ยงลูกตามลำพังคิดว่าเจ้าหนูน้อยพอจะช่วยตัวเองได้บ้าง อาหารก็กินอาหารปิ่นโตที่ผูกประจำ หากินเองได้ ทำให้ไม่เป็นที่ระแวงมากนัก เข้ามาในบ้าน เหงื่ออับแค้นยังไม่ทันได้พัก ผู้เป็นพ่อเห็นหน้าลูกชายวัยซน ที่รอรับเอ่ยปาก ทัก

“พ่อครับวันนี้ทำงานเหนื่อยมั๊ยครับ”

“เหนื่อยสิ ลูกวันนี้ทำการบ้านเสร็จแล้วหรือ”

ผู้เป็นพ่อตอบเรื่อยๆ พร้อมกับถามต่อด้วยความเคยชิน

“เสร็จหมดแล้วครับ คือ ผมมีเรื่องบางอย่างอยากจะถามพ่อนะ พ่อว่างหรือยังครับ”

ลูกชายตัวน้อยถามต่อ

“เดี๋ยวพ่อจะไปอาบน้ำ หาข้าวกินซักหน่อย แล้วคงจะเข้านอน วันนี้เหนื่อยเหลือเกิน ว่าแต่แก จะถามอะไรพ่อหรือ”

ผู้เป็นพ่อ ถามด้วยน้ำเสียงอ่อนล้า

“คือผมอยากรู้ว่าพ่อทำงานได้ ค่าจ้างวันละเท่าไรครับ”

ลูกชายถามด้วยน้ำเสียงใสซื่อ คำหั่นมามองหน้าลูกชาย พร้อมกับ ขมวดคิ้วด้วยความสงสัย แล้วผู้เป็นพ่อ แต่ก็ตอบไปว่า

“วันละสี่ร้อย”

“งั้นผมขอยืมตั้งค์พ่อซักสองร้อยได้มั๊ยครับ”

ลูกชายตัวน้อยเอ่ยปากด้วยสายตาวีงวอน

“หา แกว่าไงนะ”

ผู้เป็นพ่อขึ้นเสียงด้วยอารมณ์ ก่อนที่จะหันมาพูดกับลูกชายด้วยเสียงเข้มขึ้นกว่าเดิม

“นี่ฟังนะ แกคิดว่าเงินทองหาได้ง่ายๆ หรือ กว่าพ่อจะได้เงินสี่ร้อยบาท ต้องทำงานเหนื่อยตั้งแต่เข้ายันค่ำ แต่พอกลับมาถึงบ้านเจอเกรงขอยืมเงินพอง่ายๆแบบนี้เนี่ยะ แกลองไปคิดดูให้ดีๆว่าแกทำประโยชน์อะไรให้พ่อบ้างพ่อถึงจะต้องให้เงินสองร้อยนี้ให้แกยืม”

เด็กชายยื่นนั่งมองหน้าพ่อ ไม่มีเสียงหลุดออกจากปาก แต่น้ำตาไหลซึมลงอาบร่องแก้มทั้งสองข้างก่อนที่จะหันหลังเดินกลับห้องตัวเองอย่างซึมเซา

หลังจากอาบน้ำเสร็จแหวะเข้าครัว หาข้าวปลากินเรียบร้อย เขาหยิบบุหรี่ยืนมาจูดสูบเดินไปที่ระเบียง ความรู้สึกแค้นแค้นที่ได้รับมาจากงานนอกบ้านเริ่มฟุ้งคลาย คิดไปถึงอดีตที่ผ่านมาและงานที่

ทำมาทั้งวัน แล้วก็ย้อนกลับคิดไปถึงลูกชายตัวน้อย ลูกเป็นเด็กดี ไม่เคยเกเร ไม่เคยเอ่ยปากขอเงินเพิ่ม นอกจากเงินค่าขนมที่เขาให้ประจำวันเท่านั้น แต่วันนี้ทำไมถึงเอ่ยปากขีมนเงินเมื่อสักครู่ เขาเหนื่อยเกินไปหรือเครียดเกินไปหรือป่วย ถึงได้ใช้อารมณ์กับลูกไปอย่างนั้น เมื่อได้คิด เขาดีใจที่รู้แล้วเดินไปที่ห้องลูกชาย ไขว่หน้าห้องนอนดับแล้วเมื่อเปิดประตูเข้าไป

เอื้อมมือเปิดไฟในห้องนอนน้อยนอนตะแคง หน้าตายังคงลึมจ้องมองมาที่ประตู แก้มที่แนบกับหมอนชุ่มด้วยน้ำตาพร้อมเสียงสะอื้นเบาๆอยู่คนเดียว เขาเดินไปนั่งที่ขอบเตียงมือลูบผมลูกชายเบาๆ พร้อมกับเอ่ยปากด้วยน้ำเสียงเครือจุกจอก

“พ่อขอโทษนะลูกเมื่อกี้ พ่อเหนื่อยมามากเลยใช้อารมณ์กับลูกมากไปหน่อย จริงๆตะกี้พ่อไม่ได้ถามลูกด้วยซ้ำว่าลูกอยากขีมนเงินพ่อไปทำไม ลูกอาจจะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้เงินก็ได้ เงินแม้ว่าจะหาได้ลำบาก ไม่ได้ได้มาง่ายๆ แต่ถ้าลูกมีเหตุผลเพียงพอ พ่ออาจจะให้ขีมนก็ได้อีก เพราะว่าคุณนะสำคัญสำหรับพ่อเหนือสิ่งอื่นใดและพ่อรักลูกจะ”

“ว่าแต่ ไหน ลูกลองบอกพ่อสิว่าลูกอยากขีมนเงินสองร้อยไปทำอะไร”

ผู้เป็นพ่อถามลูกชายที่มองหน้าพ่อนิ่งด้วยน้ำเสียงปราณีเต็มเปี่ยมด้วยความรัก ลูกชายตัวน้อยส่งเสียงสะอื้นจากลำคอ

“พ่อครับ ตั้งแต่แม่ตาย ผมเห็นพ่อต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินทุกวัน จนไม่ได้พัก ไม่ได้อยู่กับผมเลย เราแทบไม่มีเวลาได้อยู่ด้วยกัน ผมเลยค่อยๆเก็บค่าขนมของผมไว้ตลอดมาจนถึงตอนนี้ผมเก็บได้สองร้อยบาทแล้ว แต่พอผมรู้จากพ่อว่า พ่อทำงานได้ค่าจ้างวันละสี่ร้อย ผมจึงอยากขีมนพ่อเพิ่มอีกสองร้อยให้เป็นสี่ร้อยเพื่อจะได้ใช้เป็นค่าจ้างให้พ่อได้พัก ได้อยู่กับผมซักวันนึงครับ”

26. การจบเรื่องในเรื่องนี้เป็นรูปแบบใด

- ก. แบบความเศร้า
- ข. แบบตามที่เป็นจริงในชีวิต
- ค. แบบหวานชื่น
- ง. แบบไม่เป็นไปตามที่ผู้อ่านคาดไว้

27. ข้อใดไม่ใช่พฤติกรรมของพ่อในเรื่องนี้

- ก. ขยันทำงาน เลี้ยงลูกตามลำพัง
- ข. ซื้ออาหารให้ลูกกินและดูแลลูกอย่างที่ดีเท่าที่ทำได้
- ค. ขอโทษกับลูกเวลาทำให้ลูกเสียใจ
- ง. เป็นคนรับฟังเหตุผลจากลูก

28. “จุดสุดยอด”ของเรื่องนี้คือเหตุการณ์ตอนไหน
- ลูกบอกสาเหตุที่ต้องยืมเงิน200บาทจากพ่อ
  - พ่อเข้าไปขอโทษลูกหลังอาบน้ำเสร็จ
  - ลูกขอยืมเงินจากพ่อ
  - พ่อดูลูกด้วยอารมณ์โมโห
29. ถ้าให้คุณตั้งชื่อเรื่องสั้นเรื่องนี้ใหม่ คุณคิดว่าชื่อใดเหมาะสมที่สุด
- ลูกไม่มีแม่...น่าสงสาร
  - ห้วงงานไม่ห้วงลูก
  - สอนลูกอย่างไร
  - พ่อรักลูกนะครับ
30. เรื่องสั้นเรื่องนี้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดูแลลูกอย่างไร
- เด็กที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวน่าสงสารกว่าเด็กที่มีทั้งพ่อและแม่
  - คนส่วนใหญ่สนใจทำงานมากกว่าดูแลครอบครัว
  - ปัญหานี้เป็นปัญหาที่แก้ยากเพราะทุกคนต้องทุ่มเทในการทำงาน
  - การรับฟังความคิดของลูกด้วยความจริงใจเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก

@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@

กระดาษคำตอบ

ให้นักเรียนกากบาท (X) ข้อที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องเพียงข้อเดียว

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1					16				
2					17				
3					18				
4					19				
5					20				
6					21				
7					22				
8					23				
9					24				
10					25				
11					26				
12					27				
13					28				
14					29				
15					30				
9					24				
10					25				
11					26				
12					27				
13					28				
14					29				
15					30				

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

บรรยากาศการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย
เพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างหนังสือถึงหน่วยงาน

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาในสังกัดของท่านเพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

วิชาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๒-๕๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะป่า(มงคลวิทยา)

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๙๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธบ๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเกาะสีเทร์

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธป๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งคา "บุญจรประชาอาสา"

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขาธิการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๒-๙๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธป๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวิจิตสงคราม

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๙๕๔-๙๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธป๐๔๑๔(๑)/๐๓๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเทพนิมิต

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๔๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธปบ๐๔๓๔(๓)/๐๓๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ่าวน้ำบ่อ

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๖-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธป๐๔๑๔(๑)/๐๓๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๒๔๘

ที่ มธบ๐๕๑๕(๑)/๐๓๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๒๔๘

ที่ มธบ๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

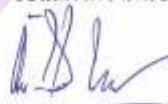
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหงส์หยกบำรุง

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำเนินงานในขั้นต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มรป๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกลางพระนางสร้าง

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร.๐๒-๙๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธปบ๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางเทา

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๒-๙๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ที่ มธบ๐๔๑๔(๑)/๐๑๘๘

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุนทร

ด้วย นางสาวปรีดา หนูชู นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อดำเนินงานในขั้นต่อไป

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวปรีดา หนูชู ทำการเก็บข้อมูลวิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์
โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวปรีดา หนูชู

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2546

ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

สถาบันราชภัฏภูเก็ต

ปี พ.ศ. 2558

ครุศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ครูชำนาญการ โรงเรียนกลางพระนางสร้าง

โรงเรียนกลางพระนางสร้าง

